

KURTULUŞ CEPHESİ

**DÜNYADA VE
TÜRKİYE'DE
EKONOMİK
BUNALIM
II**

ERİŞ YAYINLARI

BİRİNCİ BASKI

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE
EKONOMİK BUNALIM
II

[KURTULUŞ CEPHESİ DERGİSİ]

Bu derlemedeki yazılar, *Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik M¼cadelede Kurtuluş Cephesi* dergisinin 2003-Haziran 2006 tarihleri arasında yayınlanmış olan 71-91. sayılardan alınmıştır.

Eriş Yayınları tarafından düzenlenmiştir. Haziran 2006.

erisyay@kurtuluscephesi.com
<http://www.kurtuluscephesi.com>
<http://www.kurtuluscephesi.org>
<http://www.kurtuluscephesi.net>

İÇİNDEKİLER

- 9 **Spekülasyon ve Manipülasyon Ekonomisinden Şeriat Ekonomisine mi?**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 70, Kasım-Aralık 2002
- 23 **Koşun! Menkul Kıymetler Borsası Kazandırıyor!**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 70, Kasım-Aralık 2002
- 26 **Borsa “Yatırımcıları”nın Yüzü Ne Zaman Gülecek?**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 74, Temmuz-Ağustos 2003
- 32 **AKP Mehteranı Eşliğinde 8,5 Milyar Dolarlık Bağdat Seferi**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 75, Eylül-Ekim 2003
- 41 **“Medyatik” Ekonominin Anatomisi (Eksi Enflasyon Rakamlarına Nasıl Ulaşıldı?)**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 75, Eylül-Ekim 2003
- 59 **Borsa “Yatırımcıları”nın Yüzü Gülerken...**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 75, Eylül-Ekim 2003
- 67 **Cumhuriyet’in 80. Yılında Türkiye Ekonomisi**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 77, Ocak-Şubat 2004
- 79 **Haydi! İMKB’ye Gidelim!** [“Üç taksitte 1 kilo domates”]
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 77, Ocak-Şubat 2004
- 85 **Nerede Kalmıştık?** [Piyasalarda Şenlik Var!]
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 79, Mayıs-Haziran 2004
- 92 **Yaz Sıcağında Ekonomi** [Tüccarlar Arası Savaş ve Barış]
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 80, Temmuz-Ağustos 2004
- 97 **Doların Mehter Yürüyüşü**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 81, Eylül-Ekim 2004
- 107 **Soros’un Paraları, Babacan’ın Şehzadesi, AKP’nin “Zina”sı ve 1,9 Dolarlık Yaşam**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 81, Eylül-Ekim 2004
- 113 **Piyasaların AKP Sevgisi Nereden İleri Geliyor?**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 82, Kasım-Aralık 2004
- 120 **“Bağdat’taki Hurmalar” Psiko-Ekonomi**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 83, Ocak-Şubat 2005
- 128 **Büyümede Dünya Rekoru**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 84, Mart-Nisan 2005

- 134 **İMKB, IMF, YTL, TCMB, RTE vs.**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 84, Mart-Nisan 2005
- 142 **Feodal Tacirlere Politik-Ticaret Dersleri**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 85, Mayıs-Haziran 2005
- 151 **İşte Oligarşi ve AKP Zenginleri! 100 Milyar Dolarlık
100 İşbirlikçi**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 87, Eylül-Ekim 2005
- 156 **Fırsatlar Ülkesi Türkiye! [Feodal-Tacirler Türkiye'yi Nasıl
Pazarlıyor?]**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 88, Kasım-Aralık 2005
- 162 **Borsa Rekordan Rekora Koşarken**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 88, Kasım-Aralık 2005
- 168 **Kuş Gribi: Köy Tavuğunun Sonu Unakıtanların Vurgunu**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 89, Ocak-Şubat 2006
- 171 **“Yalan Söyleyin, Mutlaka İnanan Çıkar!”**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 90, Mart-Nisan 2006
- 177 **Ekonomide “Balans Ayarı” mı? [Ekonomik Krizin
Ayak sesleri]**
KURTULUŞ CEPHESİ, Sayı: 91, Mayıs-Haziran 2006
- 181 *Konu ve Adlar Endeksi*

DÜNYADA
EKONOMİK
BUNALIM

Spekülasyon ve Manipülasyon Ekonomisinden Şeriat Ekonomisine mi?

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 70, Kasım-Aralık 2002

Fabrika çarklarından Gül'e 'canlı' hoşgeldin

20 Kasım günü *Hürriyet* gazetesinin ekonomi sayfasında verilen bu haber şöyle devam etmektedir:

“3 Kasım seçimlerinden tek başına iktidar çıkacağı beklentisi ile seçimden önce olumlu sinyal vermeye başlayan seçimden sonra da hızla düzelen faiz, kur ve borsa verileri gibi imalat sanayi üretimi de canlanma işareti verdi. İmalat sanayi kapasite kullanımı oranı Ekim ayında yüzde 80.6'ya yükseldi. En son Ekim 2000' de yüzde 81.3 olan kapasite kullanımı 23 aydır yüzde 80'in altında seyrediyordu. Böylece bir anlamda fabrika çarkları, Kasım 2000 krizini de geride bırakmış oldu.”

Benzer haberler tüm “medya”da manşetlere taşınırken, ekonominin “düzlüğe” çıktığı ya da en azından çıkmaya başladığı yönündeki yorumlar birbiri ardına gelmeye başladı.

DİE'nin 19 Kasım günü açıkladığı “kapasite kullanım oranları” verilerinden yola çıkarak yapılan haber-yorumlarda, bir yandan “krizin aşıldığı” değerlendirmeleri yapılırken, diğer yandan “tam kapasite çalışmaya” yakında geçileceği beklentisi yayılmaya çalışılıyordu.

Hürriyet gazetesinin yazdığı gibi, “seçim öncesi olumlu sinyaller veren” ekonomi, seçimden sonra “hızla düzelen faiz, kur ve borsa verileri” ile “canlanma işaretleri” vermiş olduğundan, “kapasite kullanım oranları” verilerinin açıklaması “işaretlerin” “gerçekliği” olarak sunulmaktadır.

Seçim öncesinde Bülent Ecevit’in “ekonominin olumlu sinyaller verdiği”, “büyümeye geçildiği” ve böylece IMF politikalarının olumlu sonuçlarının alınmaya başlandığı yönündeki açıklamaları “medya”da fazlaca yer almazken, aynı sözler AKP hükümeti için “medya” tarafından söylenmeye başlanmıştır.

Burada, “medya”nın AKP’nin mecliste büyük bir çoğunluk elde ederek tek başına iktidar olması karşısında gösterdiği dalkavukluk fazlaca etkili olmasa da, dalkavukluğun ekonomik “verilerle” desteklenmesi “birşeylerin düzeleceği” umutlarını yaratmaya başlamıştır. Öyle ki, pek çok kişi, bu yayınlar karşısında, AKP iktidarının (en hafif deyimle) “işleri düzeltereği”ni düşünür olmuştur.

Herkesin bildiği ve kent küçük-burjuvazinin “nefes nefese izlediği” gibi, seçim sonrasında AKP’nin “tek başına iktidar” olmasıyla birlikte, borsa endeksi “şahlanmış” ve “coşmuş”tur. 10.000’lerde seyreden İMKB-100 endeksi 15 Kasım itibarıyla 13.597’lere yükselmiştir. (%14).

Öte yandan faiz oranları inişe geçmiş ve AKP iktidarı (Tayyip Erdoğan) bir gecede 100 milyon dolar kazandırmıştır!

Kur (dolar) da, benzer biçimde “inişe” geçmiş ve 15 Kasım günü 1.612.000 TL. olmuştur.

İşte kapasite kullanım oranlarının açıklanması, tüm bu “olumlu sinyaller”e inananları inandırmaya yetmiştir.

Tüm bunların gösterdiği gerçek ise, ekonominin tümüyle spekülasyon ve manipülasyona dayandırılmış olduğudur. Her türden spekülasyon ve manipülasyon yapılabilmemesi için “kamu kuruluşları” ellerinden geleni yapmayı sürdürmüşlerdir. Bunun sonucu ise, kapasite kullanım oranlarında görüleceği gibi, ülke, dünya ve ekonomi gerçekleri ile hiçbir ilişkisi olmayan “veriler” ortalıkta uçuşmaya başlamıştır.*

* Daha önceki bir yazımızda ülkemizdeki istatistik verilerin durumunu şöyle ortaya koymuştuk:

“IMF bile Türkiye’deki istatistik sistemini ‘zayıf’ bulduğunu açıklamıştır. IMF tarafından hazırlanan ‘Türkiye’de Veri Toplama ve Yayımlama Sistemlerinin İyileştirilmesine Yönelik Rapor’da, özellikle milli gelir hesaplamasında 1987 yerine 1996 yılının baz alınmasını isteyen IMF, enflasyon rakamları konusunda sadece ‘hane halkı tüketimi’ne ilişkin verilerin daha ayrıntılı olarak saptanmasını istemiştir. IMF, enflasyon hesaplamasındaki mevcut durumdan fazlaca rahatsız görünmemektedir. Bunun nedeni de, bu hesaplama yöntemiyle istenildiğinde istenilen seviyede bir enflasyon rakamının ellerinin altında bulunmasıdır. Bu yolla, halkı kandırmanın daha kolay olduğunu düşünmektedirler.” (*Kurtuluş Cephesi*, Sayı: 67, Mayıs-Haziran 2002)

	Kapasite Kullanım Oranı*					
	İmalat Sanayi – Üretim Değeri Ağırlıklı (Yıllık %)			(Üçüncü çeyrek.%)		
	Devlet	Özel	Toplam	Devlet	Özel	Toplam
1978	70.6	60.2	61.6			
1979	67.7	56.0	56.9			
1980	59.6	54.3	55.2			
1981	60.6	55.7	56.7			
1982	67.2	58.0	59.4			
1983	67.5	59.3	60.3			
1984	79.3	73.3	74.3			
1985	73.8	69.3	70.3			
1986	72.5	69.1	70.0			
1987	80.7	76.8	78.2	82.2	76.7	78.7
1988**	77.5	73.5	74.8	76.4	72.2	73.6
1989	72.4	72.8	72.8	69.8	73.2	72.0
1990	74.1	75.7	75.2	72.2	75.6	74.5
1991	76.8	72.6	74.0	79.0	72.4	74.8
1992	77.8	75.7	76.4	81.0	75.6	77.5
1993	79.2	79.8	79.6	80.4	81.1	80.9
1994	78.3	70.8	72.9	80.8	69.9	73.0
1995	80.5	77.9	78.6	81.4	79.2	79.8
1996	82.1	76.5	78.0	80.4	77.1	78.1
1997	81.3	78.7	79.4	81.9	80.5	80.9
1998	81.0	74.5	76.5	84.5	74.4	77.3
1999	78.9	69.8	72.3	75.9	69.8	71.6
2000	79.8	74.4	75.9	77.3	76.3	76.6
2001	82.0	66.9	71.1	80.3	67.4	71.1
2002				85.6	73.5	77.5
2002 Ekim				87.5	76.1	80.6

* Kaynak: DİE

** 1988'den sonra yeni seri kullanılmıştır.

DİE'nin verilerine göre, 1987 yılının üçüncü çeyreğinde kapasite kullanım oranı %78,7 iken, 1994 krizi döneminde %73 ve 2001 krizinde %71,1 olmuştur. Aynı verilerde kamu kesimindeki kapasite kullanım oranının en düşük olduğu yıllar 1988-1990 ve 1999-2000 yılı gözükmektedir. 1987-2002 arasında özel sektörün kapasite kullanım oranının %70'lerin altına 1994 ve 2001 yılında düştüğü görülmektedir.

Ancak 1978-1988 yılları arasındaki kapasite kullanım oranlarına bakıldığında 1984 ve 1987 dışında %70'lerin üstüne çıkılmamıştır. 1988 yılında DİE'nin "yeni seri"ye geçişiyle birlikte kapasite kullanımının %70'lerin altına düşmediği görülmektedir. İşte spekülasyon ve manipülasyon ekonomisinin başlangıç noktası da burada ortaya çıkmaktadır.

18 Ağustos 1998 tarihli *Hürriyet* gazetesinde şu haber yer almıştır:

“Kapasite kullanımı yükseliyor

İmalat sanayiinin, kapasite kullanım oranı yeniden yükselmeye başladı. DİE Temmuz ayı imalat sanayi eğilim anketi sonuçlarını açıkladı. Buna göre, Haziran ayında yüzde 78.4’e gerileyen kapasite kullanım oranı, Temmuz’da yeniden yükselerek yüzde 80.9 düzeyine çıktı. Kapasite kullanımını geçen yılın Temmuz ayında da yüzde 80.8 düzeyinde gerçekleştirmişti.

İmalat sanayi işyerlerinin tam kapasite ile çalışmama nedenleri içinde iç pazarda talep yetersizliğinin payı yükseldi. Geçen yıl yüzde 53.3 olan iç pazardaki talep yetersizliğinin tam kapasite ile çalışmama nedenleri içindeki payı bu yıl yüzde 55.7’ye çıktı. Dış pazardaki talep yetersizliğinin payı ise yüzde 17.8’den yüzde 15.4’e düştü.”

19 Kasım 2002 tarihli *Milliyet* gazetesinin haberi ise şöyledir:

“Kapasite kullanımı 23 ay sonra yeniden yüzde 80’in üstüne çıktı

En son Kasım 2000’de yüzde 81.6 ile yüzde 80’in üstünü gören kapasite kullanım oranı, 23 ay aradan sonra, ekimde yeniden yüzde 80’i geçerek yüzde 80.6’ya çıktı

İmalat sanayinde kapasite kullanım oranı 23 ay aradan sonra ilk kez bu yıl ekim ayında yüzde 80’in üzerine çıkarak, yüzde 80.6 olarak gerçekleşti. Ekimde ortalama kapasite kullanımını kamu sektöründe yüzde 87.5’e kadar çıkarken, özelde yüzde 76.1’de kaldı.

Tam kapasite ile çalışmama nedenlerinin başında yüzde 59.5’le iç talepteki yetersizlik geldi.”

19 Kasım 2002 tarihli DİE açıklamasında “tam kapasite çalışmama nedenleri” ise şöyle sıralanmıştır: İç pazarda talep yetersizliği %59,5; dış pazarda talep yetersizliği %11,3; mali imkansızlığı %2,2; yerli mallarda hammadde yetersizliği %2,7; işçilerle ilgili meseleler %2,4; ithal mallarda hammadde yetersizliği %1,3.

Görüleceği gibi, 1998 yılının Temmuz ayında “tam kapasite çalışmama nedeni” olarak gösterilen “iç pazarda talep yetersizliği” %55,7 iken, Ekim 2002’de %59,5 olmuştur. “Dış pazarda talep ye-

Tam kapasite ile çalışmama nedenleri (%)

	2002	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	
İç pazarda talep yetersizliği			49.6	47.9	59,0	59,5
Dış pazarda talep yetersizliği			18.6	21.3	10,0	11,3
Mali imkansızlığı			2.8	2.5	2,1	2,2
Yerli mallarda hammadde yetersizliği			4.2	5.2	3,1	2,7
İşçilerle ilgili meseleler			2.1	1.8	2,5	2,4
İthal mallarda hammadde yetersizliği			1.2	1.1	1,0	1,3

tersizliği" ise, sırasıyla %17,8 ve %11,3 olmaktadır. Bunların somut anlamı ise, gerek 1998 Temmuz ayında, gerekse Ekim 2002'de "işverenler"nin DİE'nin düzenlediği "iktisadi yönelim anketi"ne verdikleri yanıtların bir ve aynı olduğudur. Arada görülen küçük yüzde farklılıkları bu gerçeği değiştirmemektedir. Diğer yandan 1998 yılında "ekonomik kriz"le ilgili hiçbir uyarı ya da haberin yer almadığı da gözönüne alınırsa, ortaya çıkan sonuç, DİE'nin "iktisadi yönelim anketleri"ne göre yayınlanan verilerin hiçbir değere sahip olmadığıdır. Zaten DİE'nin "iktisadi yönelim anketi" sınırlı sayıda "işverenle" yapılmakta ve çoğu durumda işyerindeki herhangi bir kişi tarafından yanıtlanmaktadır. (DİE'nin 19 Kasım tarihinde açıkladığı Ekim 2002'ye ilişkin veriler "835 işyeri"nden derlenmişken, 20 Kasım tarihinde açıkladığı üç aylık veriler "2199 işyeri"ne ilişkindir.)

DİE'nin açıkladığı kapasite kullanımına ilişkin verilerdeki çelişkiler bunlarla sınırlı değildir. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi, DİE'nin "iktisadi yönelim anketi"nde yer alan "tam kapasite ile çalışamama nedenleri"ne verilen yanıtlarda da açık bir farklılık bulunmaktadır.

19 Kasım 2002 günü açıklanan Ekim ayı verilerinde "tam kapasite ile çalışamama nedenleri"nin başında gelen "iç pazarda talep yetersizliği" %59,5 iken, bir gün sonra açıklanan üç aylık kapasite kullanım oranları verisinde bu oran %46,8 görünmektedir. Aynı şekilde "dış pazarda talep yetersizliği" Ekim ayı için %11,3 olarak açıklanırken, üç aylık verilerde %21,8 olarak açıklanmıştır.

Bunların ekonomik anlamı ise, Temmuz-Ağustos aylarında "iç pazarda" önemli bir talep ortaya çıktığı, ancak Eylül ayında bu talebin büyük ölçüde düştüğüdür. Diğer yandan, Temmuz-Ağustos döneminde ihracatta önemli bir "sıkıntı" görülürken, Eylül ayında bunların ortadan kalktığı, bir başka deyişle, dış pazarlarda önemli bir gelişme olduğu görülmektedir.

Diğer yandan, üretimde ve ihracatta önemli artışlar olduğuna ilişkin istatistik veriler birbiri ardına yayınlanmaktadır. Ve elbette bu verilerden çıkartılan sonuç ise, ekonominin "düzlüğe" çıkmaya başladığı şeklinde olmaktadır.

Oysa ki, DİE'nin yayınlamış olduğu "iktisadi yönelim anketi"ne dayanılarak düzenlenen "yeni serim" kapasite kullanım verileri bile, ekonominin hiç de "düzlüğe" çıkmadığını göstermektedir.

Eğer bir ülkede, "işveren"lerin %59,5'lik bir kesimi iç talep yetersizliğinden, dolayısıyla mallarını satamamaktan söz ediyorsa, varolan gerçek, halkın alım gücünün artmadığıdır. Bu durumda, üretimde meydana geldiği söylenen artışlar, ya ihracata ya da "stoklara" yönelik olmak zorundadır.

İlk sekiz aylık verilerle bakıldığında bir önceki yılın aynı dönemine göre ihracattaki artış miktardan 1,364 milyar dolar (%6,7) olmuştur. 2001 yılına göre ihracatta meydana gelen bu artış da ağırlıklı olarak

Temmuz ayında gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ithalattaki artış miktarı ise 2,710 milyar dolardır (%9,8). Ve Mart ayından itibaren ithalat ise sürekli büyümüştür. Nisan ayında %32,3 olan ithalat artışı, Ağustos ayında %19,4 olmuştur.

Sayılarla ne kadar oynanırsa oynansın, ortada olan gerçek, iç talepteki daralmanın devam ettiği ve doların değerinin düşmesine bağlı olarak ithalatın yeniden arttığıdır.

Bütün bunlar, ülke ekonomisinin bir önceki yıldan (2001) çok farklı durumda olmadığını göstermektedir.

“Medya”nın AKP’nin tek başına iktidara gelmesi karşısında gösterdiği dalkavukluk ve yağcılık kullanılabilir her türlü haberin öne çıkartılmasıyla birlikte görülmektedir. İşte DİE’nin açıkladığı “kapasite kullanım oranları”, böyle bir ortamda, bu amaçlarla öne çıkartılmıştır. Yillardır benzer sonuçlarıyla fazlaca ilgilenilmemişken, birden ortaya çıkan bu yoğun ilginin arka planında bu “medyatik” tutum bulunmaktadır.

Elbette “medya”nın bu tutumu ne ilktir, ne de yenidir. Ancak kitlelerin yönlendirilmesinde her zaman etkin bir araç olan “medya”nın bu yöntemi yine de “alıcı” bulmaktadır. Günümüz koşullarında “alıcı” kitle, aynı zamanda yeni AKP iktidarına “bağlanma” eğilimi içine sokulmuştur. İşin en tehlikeli yanı da burada ortaya çıkmaktadır. Dün IMF programlarının “başarısı” için kullanılan “veriler”, bugün AKP için kullanılmaktadır. Birincisi ülkemizin daha fazla emperyalizme bağımlı ve yoksullaşan bir ülke haline getirilmesine ne kadar hizmet etmiş ise, ikincisi de tüketimin şeriat esaslarına göre denetim altına alınmasına ve şeriatçılığın sosyal yaşamda etkin hale gelmesine o kadar hizmet edecektir.

Klasik burjuva ekonomi-politiğinin “talep enflasyonu”na karşı iç talebin kısılması yöntemi ile tüketimin şeriat esaslarına göre denetlenmesi bir ve aynı şeydir.

İç talebin kısılması karşısında, ara malları ithalatındaki artışa paralel olarak üretim “canlandırılacak” ve “ihracata yönelik” üretim (her zamanki gibi) yeniden gündemin birinci maddesi haline gelecektir. Bu ise, bir dönem TL’nin aşırı değerlenmesine dayanarak ara malları ithalatının artması demektir. Ve her zaman olduğu gibi, ihracatın artınlabilmesi için TL’nin değer yitirmesi peşinden gelecektir. Buraya kadar, IMF programı ile AKP uygulaması arasında bir çatışma ortaya çıkmayacaktır. Çatışma, tekelleşmemiş sanayi ve ticaret burjuvazisinin yeterli ihracat yapamadığı ve ara malları ithalatı yanında tüketim malları ithalatının da artması karşısında kendisi için gerekli iç talebin artınlması için devlet harcamalarının artınlması noktasında ortaya çıkacaktır.

“Medya”nın kapasite kullanım oranları üzerinden yaptığı çığırk-

anlığın üstünü örtmeye çalıştığı gerçeklerdir bunlar.

Bugün için AKP'nin açık ve belirgin bir ekonomi politikası ortalıkta bulunmamaktadır. Bilinebilen ve görülebilen ise, sınıfsal çıkarlarının temsilcisi olduğu küçük ve orta sermaye kesimlerinin içinde buldukları "kriz" koşullarına göre hareket edecek olduklarıdır. Ekonomide henüz hiçbir iyileşme ve gelişme mevcut değilken yapılan çığırkanlıklara bakıldığında, AKP'nin ilk bir yıllık "acil hedefler" uygulaması sonucunda %100' lük ve daha da üstünde kapasite kullanım oranlarıyla karşılaşmak fazlaca şaşırtıcı olmayacaktır.

Tayyip Erdoğan'ın Avrupa "seferi"ne bakarak, AB ülkelerine yeni ihracat olanakları sağlanacağını bekleyenlerin de umduklarını bula-mayacaklarını bugünden söylemek kahinlik olmayacaktır. Dünya ekonomik bunalımının varlığını sürdürdüğü ve giderek **deflasyon ve durgunluğun** birlikte görülür hale geldiği bir dönemde, AB ülkelerine yönelik ihracatın artırılması olanaksızdır. Tersine bu ülkelerden yapılan ithalatta büyük bir artış ortaya çıkması daha büyük olasılıktır. İşte Tayyip Erdoğan ve şürekasının Erbakan'dan öğrendikleri de burada ortaya çıkmaktadır.

Erbakan, 28 Şubat post-modern darbesiyle sona eren kısa başbakanlığı döneminde ilk yurtdışı gezilerini "islam ülkeleri"ne yapmışken, Tayyip Erdoğan "batıya" yapmıştır.

Ve anımsanacağı gibi, Erbakan'ın Endonezya'dan Libya'ya kadar yaptığı bu yurtdışı gezisi büyük bir "talihsizlik" olmuş ve "kanlı ya da kansız" şeriatçılığın ilk adımları olarak kamuoyuna yansımıştır. Oysa ki, Erbakan'ın bu davranışının temelinde, küçük ve orta sermaye kesimleri için yeni pazar ve kaynak bulma amacı bulunuyordu. Erbakan, bu pazar ve kaynakları AB ülkelerinden bulmanın olanaksız olduğunu bildiğinden, doğrudan "bulacağını" sandığı "islam kardeşleri"ne gitmişti.

Tayyip Erdoğan ise, **re-export bir ekonomi** için, "batı ile doğu arasında köprü" olma söylemiyle "batıya" yönelirken, hem Erbakan gibi "şeriatçılığın ilk adımları" görünümünden kurtulmayı, hem de üretim kapasitesi düşmüş küçük ve orta sermaye için kaynak bulmayı amaçlamıştır. Bu yolla, özellikle "medya"da köşe başlarını tutmuş olan küçük-burjuvaları da (bir süre için) kendisine yedeklemiş olmaktadır. "Üreten" bir ekonomi için (kapasite kullanım oranları bu anlamda kullanılarak) pazar bulmak amacıyla Tayyip Erdoğan'ın ikinci büyük yurtdışı "seferi"nin "kardeş islam ülkeleri"ne olacağı ise kesindir. Bunun da Erbakan'ın "islam ortak pazar" söylemiyle gerçekleştirileceği ise her türlü kuşkudan uzaktır. Bu kez, Erbakan'dan farklı olarak Tayyip Erdoğan'ın elinde "batıdan istedik vermediler" kuzu da bulunacağından, "kardeş islam ülkeleri" seferinin daha büyük bir "medyatik" destekle gerçekleşme olasılığı bulunmaktadır.

Gerek dünya ekonomik buhranı, gerekse “islam ülkeleri”nin emperyalizme bağımlılığı, “milli görüş”ün her türlü versiyonunun gerçekleşmesini olanaksız kılmaktadır. Dolayısıyla Tayyip Erdoğan ve şürekası da, her zaman olduğu gibi, içe, iç pazara dönmek zorundadır. Bir başka deyişle, küçük ve orta sermaye kesimleri için gerekli kaynaklar ve talep, iç pazardan karşılanmak zorundadır. Bu, “adil düzen”in ilk adımı olarak, kredi kaynaklarının küçük ve özellikle orta sermaye kesimlerine yönlendirilmesi demektir. Ama ortada üretken yatırımlar için gerekli para-sermaye bulunmamaktadır. Ülkedeki kullanılabilir tüm para-sermaye kaynağı ise, devlet iç borçlanma senetleri ve vergiler yoluyla elde edilecek devlet gelirleri olarak vardır.

Devlet iç borçlanma yoluyla küçük ve orta burjuvaziye ek bir “kaynak”, yani reel faiz olanağı sağlamak AKP’nin “acil” hedefleri arasında olacaktır. Bugüne kadar “piyasa yapıcı bankalar” aracılığıyla gerçekleştirilen iç borçlanma, daha farklı araçlar kullanılarak küçük ve orta sermaye kesimlerinin yararlanacağı bir biçimde değişikliğe uğrattılacaktır. Bu konuda bilinen yöntem ise, T. Özal’ın Emlak Bankası aracılığıyla gerçekleştirdiği “karşılıksız kredi” verme yöntemidir. Diğer bir deyişle, kamu bankalarının “görev zararları” bir kez daha büyük miktarlara ulaşacaktır.

Vergi yoluyla yeni kaynak ise, “laik” kesimlerin vergilendirilmesini öne çıkartacaktır. Özellikle kent küçük-burjuvazisinin T. Özal döneminde başlayan ithal mallara dayanan yeni tüketim alışkanlıkları AKP hükümetinin vergi uygulamalarının odak noktasını oluşturacaktır. IMF ve Kemal Derviş’in “üstün gayretleri” ile çıkartılan ÖTV bu konuda yasal bir zemin oluşturmaktadır.

Diyebiliriz ki, Tayyip Erdoğan’ın AKP hükümeti, 1987-89 T. Özal uygulamalarının ikinci versiyonu olarak ortaya çıkmaktadır. Fak-Fuk-Fon’un yeniden “canlandırılması” da bu versiyonun birincisinin birer taklidi olacağını göstermektedir. Nitekim AKP’nin ilan ettiği “acil eylem planı”nda yer alan “15.000 km’lik duble yol yapım çalışmalarına ilk altı ayda başlanacak, Boğaz Demiryolu-Tüp Geçişi ve Gebze-Halkalı banliyö hattı projeleri gibi yeni projeler devreye sokulacak, 6 ay içinde konut seferberliği başlatılacak” sözleri de bu durumu yansıtmaktadır. (Anımsanacağı gibi, T. Özal’ın üç büyük “misyonu ve vizyonu” olmuştur: Boğaz Köprüsü’nün satışı ve 3. köprünün yapılması; TEM otoyol inşaatı ve “toplu konut”).

Doğal olarak T. Özal’ın bu ikinci versiyonu, birincisi için “medya”da hiç sözü edilmeyen “kaynak” sorunuyla karşı karşıyadır. Elbette ilk anda Özal “vizyonu” ile “yap-işlet” yöntemi kullanılacağı ilan edilecek ve bu işler için gerekli finansmanın ihaleyi alan şirketler tarafından bulunacağı ilan edilecektir. Ama “vermeden almak Allah’a mahsus” olduğundan, ekonomide herşeyin bir karşılığı bulunmak

zorundadır. Bu da, dış ve iç borçlanmanın artırılmasından başka bir şey değildir. Ancak T. Özal'ın ikinci versiyonu olmak Tayyip Erdoğan ve şürekası için fazlaca önemli değildir. Onların düşüncesine göre, Menderes, Demirel ve Özal'ın yaptıklarının kitleler tarafından nasıl algılandığı önemlidir. Menderes iktidarının “nispi refah”ı artırıcı uygulamalarının 1957 kriziyle, Demirel'in tek başına iktidarının 1970 devalüasyonu ile ve T. Özal'ın 200 milyar doları aşan iç ve dış borçla sonuçlanmış olmasından çok, “seçmenler”in gözünde görünüşleri önem taşımaktadır. Bu nedenle, bu uygulamalarla 10 yıllık bir iktidar dönemini garantiye alacaklarını ummaktadırlar.

Doğal olarak, böylesine garantilenecek on yıllık bir AKP iktidarında, “şer’i” esaslara uygun yasal düzenlemeler yapmanın, devlet bürokrasisini “şer’iata” uygun hale getirmenin ve “sivil toplumu” “şer’iata” uygun bir yapıya dönüştürmenin olanaklı olacağı varsayılmaktadır. Bu nedenle, bu yönde atılacak adımların “aceleye getirilmemesi”, “yumuşak” davranışlar sergilenmesi ve tepkilerin “tebesümle” geçirilmesi gündeme gelmektedir.

Bu durumda şu sorular ortaya çıkmaktadır: “Cumhuriyet Türkiye’inde” böylesine “yumuşak” geçişli ya da Erbakan’ın deyişiyle, “kansız” bir biçimde şeriatçılığa geçiş olanaklı mıdır? T. Özal’ın ikinci versiyonunu ekonomik olarak sergilemenin koşulları var mıdır? Ülke ekonomisi buna dayanabilir mi? Bu uygulamalar karşısında oligarşinin ve emperyalizmin tavrı ne olacaktır?

Öncelikle unutulmaması gereken, Kemal Derviş’in iddiasının aksine, ekonomi ile politika birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturlar. Ekonomi-politika ya da politik ekonomi, devlete ve devlet çerçevesi içinde yaşayan tüm ulusa ait bir kavramdır. Bu nedenle, AKP olayının politik (şeriatçı) yanı ile ekonomik yanı bir bütün oluşturmaktadır. Küçük ve orta sermaye kesimlerinin temsilcisi olarak atacağı her adım, küçük ve orta burjuvazinin AKP’ye verdiği desteğin sürmesine hizmet edecektir. Parlamentoda bir başka sağ partinin mevcut bulunmayışı, ister istemez küçük ve orta burjuvazinin parçalanmışlığının ikinci plana itileceği bir siyasal durum yaratmıştır. Bir dönem için, küçük ve orta sermaye kesimlerinin bölünmüşlüğünden beslenen siyasal engeller AKP’nin karşısına çıkmayacaktır. Ama en büyük sorun da burada yatmaktadır.

Küçük ve orta sermaye kesimleri (özellikle tekelleşmemiş sanayi ve ticaret sermayesi) homojen bir bütün oluşturmadıkları için, değişik sektörlerde değişik ilişkiler içindedirler. Her kesimin üretim alanı, aynı zamanda ihtiyaç duydukları talebi belirlemektedir. Örneğin konfeksiyon sektöründe büyük bir alım gücüne sahip olan kent küçük-burjuvazisine yönelik üretim yapan kesimlerin çıkarları ile “gelir düzeyi düşük” kesimlere yönelik üretim yapan kesimlerin çıkarları belli bir yerden sonra birbiriyle çatışmak durumundadır.

Türbanla başlayan tesettür ile biçimlenen “şeriatçı” konfeksiyon üretimi ile “çağdaş, batı modasına” uygun konfeksiyon üretimi uzun bir süre bir arada varolamaz. Her sermaye gibi, bu kesimlerde faaliyet gösteren sermaye de sürekli büyümek eğilimindedir. Bu ise pazarın genişlemesi demektir. Birinin pazarındaki genişleme (şeriat esaslarına uygun tüketim malları üretimi), diğerinin pazarının (batı tarzı) daralması pahasına gerçekleştirilebilir. Böylece şeriatçı-laikçi ayrışması, küçük ve orta sermaye kesimlerinin ayrışmasını da beraberinde getirir.

Diğer yandan yapımına hızla başlayacaklarını ilan ettikleri 15.000 kilometrelik “duble yol”, TEM’in dışında kalan illere yönelik olacak ve bu illeri daha fazla iç pazara açacaktır. Kütahya’dan Erzurum’a, Samsun’dan Rize’ye uzanan “duble yol”, buradaki geleneksel mallar üreten kesimlerin iç pazardan daha fazla pay almalarına neden olurken, aynı pazarda faaliyet gösteren bir başkasının pazar yitirmesine neden olacaktır. Öyle ki, bugün için belli oranda iç pazarda yer bulan Konya ve Kayseri küçük ve orta sermayesi bu gelişmeden en fazla zarar görecektir. “Laik” kent küçük-burjuvazisine yönelik üretim yapan kesimlerin devreden çıkartılmasıyla ortaya çıkacağı düşünülebilecek pazarın her kesime de yeterli olacağı varsayılsa bile, “laik” kent küçük-burjuvazisinin bu kesimlerin ürünlerine talepte bulunup bulunmayacağı belirsizdir. Dolayısıyla belirsiz ve muğlak bir pazar için yatırım yapacak bir sermaye bulmak da, o derece hayalidir. Doğal olarak, her sermaye gibi, bu sermaye kesimleri de fiilen varolan pazar için ve bu pazardaki talebe uygun olarak yatırım ve üretim yapmak durumundadır. Bu nedenle, bir yandan pazarda aşırı üretim ortaya çıkacak, diğer yandan ise kendi aralarında rekabet savaşı baş gösterecektir. Bugüne kadar, oligarşinin ve emperyalist ülkelerin tüketim mallarının rekabeti ile yüzyüze olan bu kesimler, gelişmeye bağlı olarak kendi içlerinde çatışmaya girmek durumunda kalacaklardır. Kitlelerin tüketimi asgariye indirilemediği ve belli bir düzeyde sürekli ve sabit hale getirilemediği sürece, bu rekabet AKP’nin parçalanmasıyla eş sonuçlar üretecektir.

Tekelleşmemiş ya da son kriz nedeniyle iflas etmiş yahut iflas eşiğine gelmiş sanayi ve ticaret sermayesi ise, geleneksel mallar üreten küçük ve orta sermaye kesimlerinden farklı olarak, işbirlikçi tekelci burjuvazinin üretim alanlarına el atmaksızın varolamayacaktır. Otomotivden beyaz eşyaya kadar, ağırlıklı olarak kent küçük-burjuvazisinin tükettiği mallar üretimindeki tekelleşme çabaları, bir yandan siyasal iktidarın desteğini gerekli kılarken, diğer yandan kent küçük-burjuvazisinin tüketim gücünün varlığını ve sürekliliğini gerekli kılar. Dolayısıyla kent küçük-burjuvazisinin tüketimini “şeriat” esaslarına uygun hale getirecek her uygulama, bu tekelleşmemiş

burjuvazinin çıkarlarına ters düşecektir. Bugün tekelci burjuvazinin içinde yer alan, ancak son ekonomik krizle iflas etme noktasına gelmiş olan Karamehmetlerin (Çukurova Holding) AKP' ye verdiği "medyatik" destek ile Turkcell'in tüketicisi kitle arasında açık bir çelişki bulunmaktadır. Bunun anlamı ise, Karamehmetlerin AKP iktidarının "acil eylem planı" çerçevesinde yapacaklarıyla elde etmeyi umdukları, onların "medyatik" desteğinin sınırını belirlemektir. (Bu da, bilineceği gibi, Pamukbank'a el konulmasıyla ilgilidir.)

"Şeriatçı" ya da "İslamcı" olarak adlandırılan tekelleşmemiş sermaye kesimlerinin bir simgesi durumunda bulunan Ülker grubunun AKP'ye verdikleri açık destek gözönüne alınırsa, bu dönemde Ülker'in tekelleşme hayallerinin gerçekleşeceğinden söz etmek olanaklıdır. Şüphesiz Ülker'in tekelleşmesi, aynı sektörde faaliyet gösteren tekellerin güç kaybetmesi ve hatta piyasadan çekilmesi anlamına gelecektir. Bu açıdan, Ülker'in tekelleşmesi, somutta Nestle'den Milka'ya kadar çokuluslu tekellerin pazar yitirmesi demektir. Nestle'nin İsviçre, Milka'nın Alman tekel oldukları gözönüne alındığında, çatışmanın ulusal ölçekte değil, uluslararası ölçekte sonuçlar ortaya çıkartacağı hemen görülecektir.* Diğer yandan ise, Ülker'in bu sektörde tekel haline gelebilmesinin yolu, Nestle'nin ürettiği tüm ürünlerde pazarı ele geçirmesine bağlıdır. Bu da, Nestcafe'nin "Ülkercafe" lehine piyasadan çekilmesini öngerektirir.

Bu ilişki ve çelişkiler içinde oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar arasındaki ayrışma ve bölünmelerin 3 Kasım seçimlerinde AKP etrafında birleşme yönündeki gelişiminin sürdürülebilirliği de oldukça zordur. Özellikle tekelleşmemiş sanayi ve ticaret burjuvazisinin "şeriatçılık" temelinde sürdürdükleri siyasal ilişkileri, hem ekonomik, hem ideolojik açıdan hızlı bir ayrışma dinamiğine sahiptir. Al Baraka Türk, Faisal Finans ve Asya Finans gibi "faizsiz bankacılık" adı altında başlatılan bankacılık ilişkilerinin başlangıçta yarattığı "birlik", 2001 kriziyle birlikte "ayrışmaya" yerini bırakmıştır.

Yasal olarak "özel finans kurumu" olarak tanımlanan, "faizsiz bankacılık" yaptıklarını söyleyen şeriatçı kesimlerin finans kuruluşları, Albaraka Türk Özel Finans Kurumu A.Ş. (1985), Faisal Finans Kurumu A.Ş. (1985), Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş. (1989), Anadolu Finans Kurumu A.Ş. (1991), İhlas Finans Kurumu A.Ş. (1995) ve Asya Finans Kurumu A.Ş.'dir (1996).

Kamuoyu tarafından çok fazla bilinmeyen bu "ayrışma", Faisal Finans'ın 1998 yılında Kombassan Holding'e "dolaylı" olarak satışı ile başlamıştır.

Kombassan Holding'in "yasal nedenlerle" bankacılık yapamaya-

* Bu konuda Nestle ile Ülker arasında başlayan "benim çikolatamda daha fazla süt var" üzerinde yükselen reklam savaşı ilk haberci durumundadır.

cağı açığa çıktıktan sonra Faisal Finans hisseleri Sabri Ülker'e ait İsviçre'deki Olfo SA aracılığıyla satın alınmış ve adı Family Finans olarak değiştirilmiştir. Bu işlemler BDDK'ya yanlış bilgi verilerek AKP'nin Maliye Bakanı Kemal Unakıtan tarafından gerçekleştirilmiştir.*

“Özel finans kuruluşları”ndan bir diğeri olan Asya Finans 1996 yılında kurulmuştur. Yönetim kurulu başkanı İhsan Kalkavan olmakla birlikte, asıl sahipleri Fettullah Gülen ve Selçuk ve Faruk Berksan'dır.

Berksan kardeşler Asım Ülker'in çocuklarıdır. Asım Ülker, kardeşi Sabri Ülker'le birlikte Ülker şirketinin kurucusudur. Soyadını 1953 yılında Berksan olarak değiştirmiştir. Ülker kardeşlerin yolları 1987 yılında ayrılmış ve Asım Ülker Berksan Kar Şirketler Grubu'nu kurmuştur.**

Asya Finans'ın diğer kurucuları ise, M. Emin Hasırcılar (İGS'nin kurucusu, Hasırcılar Tekstil), Mustafa Kavırmacı (Aydınlı Giyim), O. Gürbüz Özkara (İzmir, Türki cumhuriyetlere ihracat yapar), Tahsin Tekoğlu (tekstilci, Türkmenistan'da fabrikası var), A. Rıza Tannseven (sinemacı), Beyhan Nakipoğlu (Beca Holding), Turgut Aydın (Aydın Örmeye), Hüseyin Döğme (Londra Camping ve TIR şirketi sahibi), Sadık Pişen (plastik sanayi), Naci Altınbüken'dir (sarraf).

“Yerli malı” şeriatçı finans kuruluşlarının en çok bilineni ise İhlas Holdign'e aittir (İhlas Finans).

Bu üç “yerli malı” şeriatçı finans kuruluşunun da içinde yer aldığı “özel finans kuruluşları”nın ellerinde tuttıkları mevduat miktarı 550.000 hesapta 2 milyar dolar civarındadır. Asli işlevleri “İslamcı sermaye” olarak “medya”da tanımlanan kesimlere düşük faizli kredi temin etmektir. Üç “yerli malı” finans kuruluşunun kendilerine ait “medya”ları bulunmaktadır. Ülker grubunun denetimindeki Faisal Finans (Family Finans) Kanal 7 ve Yeni Şafak, İhlas TGRT ve Türkiye gazetesi, Asya Finans Samanyolu Tv ve Zaman gazetesi yoluyla kendi “medya”larına sahiptirler. Bu yönüyle, bu üç finans kuruluşu (“İslamcı banka”) tekelleşmemiş sanayi ve ticaret burjuvazi-

* Tüm “çağdaş” (kravatlı, takım elbiseli) görünümüne rağmen, yaptıkları işin niteliğini çok iyi bilmektedirler. 14 Nisan 2002 günlü *Yeni Şafak* gazetesinde Family Finans Genel Müdürü Can Akın Çağlar, “meslek dışında yapmak isteyip de yapamadığınız şeyler var mı?” şeklindeki soruyu şöyle yanıtlamaktadır:

“İstedğim iki şey vardı. Birincisi Boğaz'da içkisiz bir balık lokantası. Ben yapamadım ama şu anda bir sürü var.

İkincisi muhafazakar eğilimli insanların bütün gününü orada geçirebileceği, içerisinde spor tesisi, yüzme havuzları, eğlence merkezleri falan olan, üyelikleri olan ve sadece üyelerin girebileceği bir kompleks, büyük bir klüp kurmak.

Enka gibi böyle tesisler var ama muhafazakar kesime hitap eden bir yer yok.”

** Asım Ülker Berksan'ın Kar Şirketler Grubu bünyesinde şu şirketler bulunmaktadır: Kar Yatırım, Arcon, Kar Gıda, Kafeda, Bolpat, Kar Et, Kar Gene, Fatih, Kar Tarım, Kar Yapı, Umde, Çamlıca İnşaat, Novoplast, Sing Mavi Boru, Altair, Topair, Top Service, Hezarfen, Kar Metal, Karberk, Kar Paket, Kar Poligon, Force, Atlas Air, Mavi Ay, Karlink, Mavi Boru, SBF, Bisco, Karimpex, Kar Sing, Çamlıca Vakfı.

sinin kendi içlerindeki alt birlikleri ifade etmektedirler. Ancak gerek finansman için kullandıkları yöntem (“faizsiz bankacılık”), gerek finanse ettikleri şirketlerin faaliyet alanları ortak ve aynı olduğundan, oligarşi ile olan çelişkileri yanında kendi iç çelişkileri de ağır basmaktadır. Kendi iç çelişkileri, bir yandan tarikat ayrılıkları olarak “ideolojik” niteliklere sahip iken, diğer yandan benzer üretim alanlarında faaliyet yürütmelerinden doğan “ekonomik” niteliklere sahiptir. Örneğin, bugün için birlikte hareket eden Ülker ile Saray grubu gıda sektöründe, ağırlıklı olarak da bisküvi vb. alanlarında faaliyet yürütmektedirler. Öte yandan birisi Nakşibent tarikatından iken, diğeri Nurcu’dur.

Tekelleşmemiş ve tekelleşmenin yolunu MNP’den AKP’ye kadar uzanan “şeriatçı” siyasal güç ile sağlayacaklarını düşünen sanayi ve ticaret burjuvazisinin iç çelişkileri MÜSİAD içindeki çatışmalarda da görünür hale gelmiştir. MÜSİAD içinde yaşanan çatışmalar yanında TOBB içinde zaman zaman ortaya çıkan farklılıklar, uzun yıllar işbirlikçi tekelci burjuvazinin bu kesimlerle yaşadıklarından farklı değildir. Aradaki fark, geçmişte feodal ve yarı-feodal kesimlerle ittifak kuran işbirlikçi tekelci burjuvazinin yerini tekelleşmemiş sanayi ve ticaret burjuvazisinin almış olmasıdır. Ama işbirlikçi tekelci burjuvazi, baştan emperyalizmle bütünleşmiş olarak doğduğundan, bu ittifakta kendi içinde belli bir homojenlik oluşturabilmişken, aynı durum diğerleri için mevcut değildir. Dolayısıyla birarada tutulması ve yönetilmesi neredeyse olanaksız olan bir ilişki ve çelişki sözkonusudur.

Tekelleşmemiş sanayi ve ticaret burjuvazisinin oligarşi dışındaki sömürücü sınıf ve tabakaların “öncülüğünü” yapabilmesi ve kendi önderliği altında bir “milli burjuva bloku” oluşturabilmesi, iç dinamiğin ürünü olarak açıklanabilse bile, bu kesim “milli burjuva” özelliklerine sahip değildir. “Ülkedeki mevcut kapitalist ilişkiler ve burjuvazi, emperyalist-kapitalist ilişkilerle karşılaştıktan ve ona tarihi bir süreç içinde tabi olduktan sonra, ilerici niteliğini yitirmiş ve üretici güçleri engeller bir niteliğe bürünerek, iç dinamiğin hareketine karşı olmaya başlamıştır”. Dolayısıyla, ülkemizde iç dinamiğin taşıyıcısı ve sürdürücüsü sınıf proletaryadır. Bu yüzden, tekelleşmemiş burjuvazinin her girişimi, kendisini tekelleştirmek ve bu amaç için emperyalizmin işbirlikçisi olmak yönündeki hareketinden başka bir anlama gelmemektedir.

Bugün tekelleşmemiş sanayi ve ticaret burjuvazisi için fazlaca seçenek bulunmamaktadır. Ya mevcut işbirlikçi tekelci burjuva kesimleri bir yana iterek onları geçecektir, ya da onların yönetimi altında “dış pazarlara” açılacaktır.

Birinci seçenek, mevcut işbirlikçi tekelci burjuvazinin önemli bir bölümünün tasfiyesine neden olacak büyük bir ekonomik kriz orta-

ya çıkmadığı sürece olanaksızdır. Ki böyle bir ekonomik kriz koşullarında tekelleşmemiş burjuvazinin ayakta kalabilmesi ise hiç mümkün değildir.

İkinci seçenek ise, 1995’de RP’ye ve 1999’da MHP’ye bağlanan “umutların” aynıdır. RP’nin “islam ülkeleri”ne yönelik ihracatı artıracığı beklentisi ile 1999 seçimlerinde MHP’nin Türki cumhuriyetlerin iç pazarlarını ele geçirmeyi sağlayacağı beklentisi “dış pazarlara açılma”dan başka bir yolun kalmadığını göstermiştir. Ancak emperyalist ülkelerde ortaya çıkan aşın-üretim buhranı ve buna bağlı olarak dünya ticaretindeki büyük düşüş, “dış pazarlar”da yer bulmanın sanıldığı kadar kolay olmadığını göstermektedir. Diğer yandan, emperyalist ülkelerin eski teknoloji ürünleriyle yapılan üretim maliyetleri, işgücünün görece ucuzluğuna rağmen, yeterli “rekabet” olanağı yaratmamaktadır. Bu yüzden, “şeriat ekonomisi”, kaçınılmaz olarak bir **re-export ekonomi** olmaz durumundadır. 1990 sonrasında Anadolu’da baş gösteren “serbest bölge” olma girişimleri ve istekleri, “Anadolu kaplanları”nın Güney Kore modeli bir yol izlenmesi talebini ifade etmektedir. Küçük ve organize sanayi bölgelerinde faaliyet yürüttükleri için “serbest bölge” ilan edilmesiyle herşeyin düzeleceğini beklemektedirler. Vergisiz ve sendikasız “serbest bölgeler”den yapılacak ihracat, aynı zamanda iç pazardaki tekelci burjuvazinin egemenliğine zarar vermeyeceği için daha “uyumlu” bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır. Tayyip Erdoğan’ın “Avrupa seferi” böylesi bir re-export ekonomi için bir arayış olarak da görünmektedir. Türkiye’nin “stratejik ve coğrafi konumu”, “Avrupa ile Asya arasında köprü” oluşu konusunda bitmez tükenmez demeçlerin gerçekliği de burada bulunmaktadır.

Bu kesimlerin göremedikleri ve anlamak istemedikleri ise, dünya pazarlarının emperyalist ülkeler tarafından paylaşılmış olduğudur. Aşın-üretim buhranı koşullarında bu pazarlarda yer bulmak ise tümüyle olanaksızdır. Bu nedenle, re-export ekonomi arayışı, emperyalist ülkelerin yenilenmesi zorunlu hale gelmiş olan makinelerinin alıcısı (ithalatçısı) olmaktan öteye geçmeyecektir. Bu kesimler için AKP hükümetinin yapacağı tek şey, “faaliyet dışı kârlar”ını artırıcı yollar bulmaktan ibarettir.

“Genel olarak, devlet kredisinin oynaklığı, devlet sırlarını bilmek, bankacılara olduğu gibi onların meclislerdeki ve tahttaki yandaşlarına da, devlet tahvillerinin geçerli fiyatında görülmemiş ve ani dalgalanmalar yaratma olanağını”(Marks) verir. AKP’nin kullanabileceği tek “kaynak” da budur. Ve her zaman olduğu gibi, bu “dalgalanmaların değişmez, sürekli sonucu, ancak bir küçük sermayedarlar yığınının yıkımı ve büyük spekülatörlerin akıl almaz bir hızla zenginleşmesi”dir.

Koşun! Menkul Kıymetler Borsası Kazandırıyor!

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 70, Kasım-Aralık 2002

Bugüne kadar *Kurtuluş Cephesi*'nin değişik sayılarında ülkemizde uygulanan IMF programının niteliğini ortaya koyarken, sürekli olarak, bu programın özünün, halk kitlelerinin yoksullaştırılması ve

mülsüzleştirilmesiyle sağlanan kaynaklarla (kendi söylemleriyle ifade edersek “faiz dışı fazla” ile) dış borçların ödenmesini garanti altına almak olduğunun altını çizdik. Ve IMF ile Aralık 1999’da yapılan stand-by anlaşmasıyla bu sürecin başlatıldığını ortaya koyarken, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nın özel bir yere sahip olduğunu belirttik. Özellikle kent küçük-burjuvazisinin büyük rağbet gösterdiği borsanın, yaşanan ekonomik kriz koşullarında işlevini nasıl yerine getirdiğini değişik örneklerle ortaya koyduk. Borsada bugüne

	İMKB-100 Endeks	İşlem Hacmi	
		TL (milyar)	\$ (milyon)
5 Kasım	11.947	1.631	976
6 Kasım	11.973	1.124	688
7 Kasım	13.472	2.298	1.406
8 Kasım	13.221	2.507	1.411
11 Kasım	12.773	770	477
12 Kasım	12.097	935	582
13 Kasım	12.417	784	480
14 Kasım	12.971	1.615	991
15 Kasım	13.597	1.154	715
18 Kasım	14.058	1.495	935
19 Kasım	13.387	873	553
20 Kasım	13.292	695	440
21 Kasım	13.811	1.416	895
22 Kasım	13.501	1.219	775
25 Kasım	13.052	695	443
26 Kasım	12.824	610	390
27 Kasım	13.036	860	555
28 Kasım	12.923	650	418
29 Kasım	13.300	695	450

kadar yaşananlar ortada olmasına karşın, borsa, ekonomik buhranın her derinleşmesinde yeniden ve bir kez daha “umut” olmayı sürdürmektedir.

4 Ekim itibarıyla borsada “açık hesap” sayısı 2 milyon 56 bin 889, “bakiyeli hesap” sayısı 1 milyon 212 bin 389’dur. Bir başka deyişle, bir milyon iki yüz bin kişi borsaya bağladıkları “umutlarını” kaybetmemişlerdir.

Ve 3 Kasım seçimlerinden sonra tüm “medya”nın tezahürat korusuyla borsa “coşmuş”tur.

1 Kasım günü 190 trilyonluk (114 milyon dolar) işlem hacmiyle 10.217’den kapanan İMKB-100 endeksi, 4 Kasım günü 10.844’e “fırlamış” ve işlem hacmi 1.041 trilyon olmuştur. Ve yükselmeye devam etmiştir.

Borsadaki bu “coşku”nun “en hareketli hisseleri” “İslamcı sermaye” şirketlerine aittir. Borsa “aktörleri”, AKP’nin iktidara gelmesinin “İslamcı sermayenin” güçlenmesi anlamına geleceğini düşündüklerinden, büyük bir şevkle bu şirketlerin hisselerini almaya başlamışlardır. Diğer bir ifadeyle, “borsa aktörleri” ve onların manipüle ettiği “küçük yatırımcılar”, “yeme” sırasının şeriatçılara geldiğinde hem fikir olmuşlardır. Bu nedenle “İslamcı sermaye”nin hisselerini alarak, bir kez daha borsada “köşeyi” dönecekleri hayali ne kapılmışlardır.

En rağbet gören hisse senetlerinin başında ise İhlas Holding yer almıştır.

1 Kasım günü 810 TL (0,05 cent) olan İhlas Holding hisseleri endeksin en yüksek olduğu 18 Kasım günü 2.175 TL’ye (0,13 cent) yükselmiştir. Böylece İhlas Holding hisselerini alan “yatırımcılar” %270 artışla kâra geçmişlerdir. Ve her zaman olduğu gibi, dün dün de kalmış, herşey unutulmuştur.

Oysa ki, İMKB’nin “altın dönemi” olan Ocak 2000 sonlarında (18 Ocak itibarıyla endeks 19.577) İhlas Holding hisselerinin değeri 60.000 liraydı (10 cent). 18 Ocak 2001’de 3.600 liraya (0,5 cent) inen İhlas hisseleri “krize” girmiş ve İhlas iflas noktasına gelmiştir. Doğal olarak, 20 Ocak 2001 tarihinde borsadaki “tahtası” kapatılmıştır. Bu tarih itibarıyla, İhlas hisseleri %95 değer yitirmiştir.

22 Ocak 2002 tarihine kadar bir yıl süreyle borsada işlem sırası kapatılan İhlas Holding 4.500 liradan yeniden borsa “tahtasına” çıkmıştır. Dolanın 650 bin liradan 1.650.000 liraya çıktığı bir dönemde İhlas yatırımcıların bir yıl süresince yatırdıkları paranın erimesini izlemekten başka bir şey yapamamışlardır.

AKP iktidarıyla “coşan” borsada %270 gibi büyük bir “performans” sergileyen İhlas hisselerinin bugün ulaştığı fiyat, Ocak 2000’e göre yüzde birdir. O tarihte 10 centten İhlas hisselerini alan “yatırımcı”nın ilk değere ulaşabilmesi için, bugünkü değerinin 100 katına

ulaşması (oransal olarak %10.000 pirim yapması) yeterli olacaktır! Ve üstelik 2002 yılının ilk dokuz aylık bilançosunda 15 trilyon lira (yaklaşık 10 milyon dolar) zarar görülmektedir.

Sadece bu olay bile, borsanın spekülasyondan öte hiç bir anlama ve değere sahip olmadığını göstermektedir. Ama borsa macerasında çok şeyini, neredeyse tüm parasal kaynaklarını (akrabalarından aldıkları borç paralar da dahil) yitirmiş olan “küçük yatırımcı” artık spekülasyondan medet umar hale gelmiştir. Kimin ne yaptığı, hangi şirketin ne durumda olduğu, ülke ekonomisinin nereye gittiği onları ilgilendirmemektedir. Onlar, 12 Eylül’ün ve T. Özal’ın “çocukları” olarak yalanın, hilenin, aldatmanın ve çürümenin zirve yapmasını beklemektedirler. Son bir umutla AKP’ye sarılırken, ilk beklentileri, ana paralarını kurtarmak olmaktadır. Bu amaçla, küçük de olsa “alınma geçerek”, borsanın yükselmesine katkıda bulunma isteği içindedirler. Böylece bir kez daha, borsa macerasının içinde boğulmayı tercih etmektedirler.

“Küçük yatırımcının” borsa macerasına atıldığı günlerdeki endeks rakamlarından yola çıkıldığında, bugün 50.000’ler seviyesinde olması gereken borsa, son “yastık altı” dolarların bozdurulmasının bir aracı haline gelmiştir. Merkez Bankası’nın kendi verilerine göre, TL’nin gerçek değerinin %20 üzerine çıkması, “küçük yatırımcının” son umutlarını da alıp götürecektir.

AKP hükümeti, ister IMF programını uygulamaya devam etsin, ister bu programı “yırtıp atsın”, her durumda, yeni bir kriz, daha tam deyişle, büyük bir devalüasyon kaçınılmazdır.

Başta OYAK olmak üzere (kendi açıklamalarına göre bir milyar dolar) tüm bankalar “nakite” geçmiş durumdayken, ithalatın artmasından başka bir sonucu olmayan dışa bağımlı bir ekonomi varlığını sürdürürken, AKP hükümetinin de yapabileceği fazla bir şey yoktur. Elinden gelen şey, Amerikan emperyalizminin kısa vadeli çıkarları ile (Irak gibi) uyduğu oranda IMF ile “döviz çapası” uygulamasına geçmekten öte değildir.

Adı konmadan ve kamuoyuna açıklanmadan, üstü örtük biçimde sürdürülecek “döviz çapası”na bağlı enflasyonist uygulama ise, devletin resmen iflas etmesinden başka bir sonuç doğurmayacağı da ortadadır.

İşte böylesi bir ortamda, borsa, dolar üzerinden yapılan planların ve spekülasyonların bir örtüsü ve aracına dönüşmüştür. Artık kişilerin elinde bulunan (“yastık altı”) son dolarların centine kadar çekilip alınması gündemdedir. Borsanın yukarıya doğru her hamlesi, borsayla uzaktan yakından ilgisi olmayan herkesi içine alan büyük bir anafor oluşturacaktır. Borsaya koşanların bu anaforun ilk kurbanları olması ne kadar keskinse, olayları sessiz sedasız izleyenlerin bunun sonuçlarını yaşamaları da o kadar keskindir.

Borsa “Yatırımcıları”nın Yüzü Ne Zaman Gülecek?

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 74, Temmuz-Ağustos 2003

Kurtuluş Cephesi'nin okuyucularının bildiği gibi, ülkemizdeki ekonomik bunalımın derinleştiği, kriz halini aldığı dönemden itibaren, ülke ekonomisinin içinde bulunduğu durumu ve dünya ekonomisindeki gelişmeleri değerlendirirken, insanların kolay yoldan para kazanabilecekleri umutları yaratılarak, borsaya yönlendirilmesi üzerinde ayrıntılı olarak durduk.

“*Menkul Kıymetler Borsası Kazandırıyor!*” başlıklı yazılarımızda, borsanın küçük-burjuvazinin mülk sahibi ve elinde birikmiş parası olan kesimlerinin mülksüzleştirilmesinin bir aracı olduğunun altını sürekli olarak çizdik.

Geniş bir “medya” propagandası ve yönlendirmesi (manipülasyon) ile tüm dikkatlerin borsaya yöneltildiği bu süreçte, borsa sözcüğü, giderek “piyasalar” haline dönüşmüş ve borsa simsarları ve spekülörleri “piyasa aktörleri” olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Bilinen ve kullanılan tüm kavramlarda yapıldığı gibi, bu yeni ve içsiz sözcüklerle, borsanın gerçek niteliğinin bilinmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Süreç öylesi bir noktaya gelmiştir ki, borsa ve borsa simsarları ve spekülörleri, “piyasalar” ve “piyasa aktörleri” olarak ülkenin tüm ekonomik, sosyal, siyasal, askeri ve kültürel yaşamını belirleyebilecek güce ulaşmıştır. Herhangi bir bakan borsada meydana gelen “dalgalanmalar”la görevinden istifa ettirilebilmiş, TBMM’den çıkarılacak yasalar borsanın vereceği “tepkiye” göre şekillendirilmeye başlanmıştır. Ve herkesin bildiği gibi, Şubat 2001 krizine gelinmiş ve ardından ülke ekonomisinin yönetimi tümüyle IMF’ye devredilmiştir.

2002 yılının ortalarına gelindiğinde “ekonomik krizden çıkıldığı” beyanları verilmeye ve giderek ekonominin nasıl düzeldiğine ilişkin

veriler “medya”da yayınlanmaya başlamıştır.

İşte böylesine işlerin “düzeldiği” bir ortamda, “medya” ve “piyasa aktörleri” aracılığıyla hükümet devrilmeye çalışılmış ve başarılanmadığı yerde erken seçime gidilmiştir.

IMF’den gelen ve gelecek olan milyarlarca dolardan pay kapma umutlarıyla bir kez daha borsaya yönelen küçük-burjuvalar, AKP’nin tek başına ve büyük bir çoğunlukla seçimleri kazanması üzerine coşmuşlar ve sevinç çığlıkları atmaya başlamışlardır. AKP’nin şeriatçılığı da, dünya ekonomisinin içinde bulunduğu durum da kolayca bir yana bırakılmıştır. Artık varsa da yoksa da, “düze çıkan” ekonominin “nemasından” pay kapma yarışına başlamıştır.

3 Kasım seçimlerinin sonrasındaki “ilk işlem günü”nde borsa 11.947 seviyesindeyken, 18 Kasım’da 15.000’ler seviyesini yakalamış ve “böyle zamanlarda çok normal olan kâr realizasyonu” sonucunda “seans sonu”nda 14.058 seviyesinden kapanmıştır.

5 Kasım’dan itibaren “küçük yatırımcı”nın “alıma” geçmesiyle birlikte borsanın yüzü gülmüş ve işlem hacmi 1,5 milyar dolar seviyesine çıkmıştır.

Değişik siyasi partilerin iktidar olduklarında yapmayı vaad ettikleri şeyler karşısında “kaynağı nereden bulacaksın” diye soran “medya” ve küçük-burjuvalar, AKP’nin olmayan kaynaklara dayanan “duble yol”ları karşısında huşu içinde eğilmişlerdir.

Ancak geçen zaman borsa yatırımcılarının sevincini kursaklarında bırakmıştır.

2002 yılının sonlarında camilerde hutbeler okutarak, “herşey vatan için” diyerek doların fiyatını indirmeye çalışanlar, doların düştüğünü gördükçe sevinirlerken, bir süre sonra TL’nin “aşırı değerlendiği”nden söz ederek yeni bir ekonomik krizin kapıda olduğunu söylemeye başlamışlardır.

Amerikan emperyalizminin Irak saldırısına katılarak elde edileceği varsayılan 28 milyar doların “II. tezkere”nin mecliste kabul edilmemesi üzerine ellerinden kuş gibi uçtuğuna yanarlarken, doların düşmesiyle borsanın yeniden yükseleceği umuduyla teselli bulmaya çalışmışlardır.

Enflasyon rakamlarının “beklenenden düşük” çıktığı ve giderek “eksi”ye düştüğü; GSMH’nin %7’ler düzeyinde büyüdüğü; üretimin arttığı; ihracatın giderek büyüdüğü şeklindeki verilerin ve haberlerin birbiri ardına gelmesi üzerine gülümsemeye başlayan “borsa yatırımcıları”, AKP’li bakanların birbiri ardına yaptıkları “kriz geliyor” açıklamaları karşısında şaşkınlığa düşmüşlerdir.

Herşey böylesine iyi giderken borsanın da giderek yükseleceğini engin ve derin ekonomist burunlarıyla düşünen “küçük yatırımcıların” şaşkınlığı, bono faizlerinin “reel getirisinin” çok yüksek olduğu, bunu ülke ekonomisinin kaldıramayacağı, TL’nin aşırı de-

ğerlendiği vb. haberlerle bir kat daha artmıştır.

4 Temmuz günü İMKB-100 endeksinin değeri 10.502 iken, 30 Temmuz günü 10.478 olması, “borsa yatırımcıları”nın şaşkınlıktan dona kaldıklarının borsa endeksindeki yansıması olmuştur.

Onların hepsinin çok yakından izledikleri ve çok iyi bildikleri İMKB'nin kapanış değerleri şöyle olmuştur:

	TL olarak	\$ olarak
Ocak	11.032	392
Şubat	11.574	424
Mart	9.475	324
Nisan	11.509	427
Mayıs	11.381	466
Haziran	10.884	450
Temmuz	10.561	435

Ocak sonu itibariyle dolar 1.642.218 TL iken, bugün 1.430.146 TL'dir. TL'nin “aşırı değerlendirildiği” gözönüne alındığında, borsa endeksinin dolar olarak değeri çok daha düşüktür.

Ancak bunların hiçbir önemi ve değeri yoktur. Kolay yoldan para kazanma tutkusuyula, kolay yoldan para kaybetmenin aracı olmuş olan borsaya yönelik “teveccüh”, her ulusal ve uluslararası sorunla birlikte daha da artmıştır. Bu yılın ilk yedi ayındaki işlem hacimlerine bakıldığında bu durum daha net görülmektedir:

	Milyar TL	Milyon \$
Ocak	7.459.605	4.510
Şubat	6.972.077	4.308
Mart	7.318.680	4.421
Nisan	12.877.107	7.975
Mayıs	10.647.811	7.222
Haziran	7.703.730	5.438
Temmuz	5.256.019	3.783

Bu verilerden, “borsa yatırımcıları”nın Irak saldırısının Amerikan ekonomisi üzerinde “olumlu” etki yapacağını, işgal altındaki Irak'ta yeni “iş alanları” yaratılacağını umarak Nisan ve Mayıs ayında “alıma” geçtikleri açıkça görülmektedir.

Goethe'nin *Faust*'ta yazdığı gibi:

“Ancak daima anlamsız şeylere yapışıp kalan/Haris elleriyle toprakları kazarak define arayan/Ve bir solucan bulunca sevinen dar kafalılar/Bütün ümitlerini kaybetmiyorlar.”

Hani “savaş, ekonomik krizlerin ilacı”ydı?, hani “savaşla” Amerikan ekonomisi canlanacaktı?

Herkesin gördüğü ve bildiği gibi, tüm “beklentilerin” aksine dünya ekonomisinde herhangi bir “olumlu gelişme” olmadığı gibi, resesyon ile deflasyonun birlikteliği giderek yaygınlaşmaktadır.

Ülkemiz ekonomisinde ise “olumlu sinyaller” yerini “kriz uya-

nları"na bırakmıştır. Neredeyse hemen hergün gazetelerde "kriz" in yaklaşmakta olduğuna ilişkin onlarca yazı yayınlanmaktadır. Tüm "medyatik" ekonomi yazarlarında bir kriz "fobisi" egemen hale gelmiştir.

Borsacıların genel inançlarına göre, dolar yükseldiğinde "para" dolara aktığı için borsa düşer. Tersine dolar değer kaybettiğinde "para" borsaya akar ve borsa yükselir. Ama bugün dolar düşerken borsa da düşmektedir. Yine aynı inanç sahiplerinin engin ekonomi bilgilerine göre, enflasyon düştükçe bono faiz oranları ve dolayısıyla reel faiz oranları da düşmek zorundadır. Ama ne yazık ki, bu konuda da işler ters gitmektedir.

Ve herkes dolanın derdine düşmüştür. Artık tek beklenti, dolanın yükselmesi ve bu sayede borsa dahil, tüm ekonomik "göstergelelerin" iyileşmesidir.

Dolanın "aşın değerlendirildiği"ne ilişkin değerlendirmelerle birlikte süregiden "kriz geliyor" edebiyatı, dolanın değer yitirmesine ilişkin yüzlerce değişik neden ortalıkta uçuşmaya başlamıştır.

Mercimek, nohut, çekirdek ihracatçısı "yeşil sermaye" kesiminin başını çektiği tüccar kesimi ulu orta Merkez Bankası'nın dolara müdahale etmesini isterlerken, dış ticaret açığının giderek büyüdüğü haberleri gazetelerde yer almaya başlamıştır. Dış ticaret açığının, ülke ekonomisinin iki büyük gelir kaynağından birisi olan turizmde meydana gelen "gerilemeler" in getireceği döviz açığıyla birleşerek cari işlemler açığını büyüttüğüne ilişkin veriler, ihracatta meydana gelen büyük "artış" rakamlarıyla telafi edilmeye çalışılırken, IMF ile yapılan ve kaçınıcı olduğunun hiçbir önemi olmayan yenden gözden geçirmelerin sonunda yeni "niyet mektubu" yayınlanarak ve Irak'a asker gönderme karşılığında alınacak bir milyar dolarlık Amerikan yardımı hesaplarıyla "piyasalar"ın "ateşi" söndürülmeye çalışılmaktadır.

Bu ortamda, Hurşit Güneş gibi "değerli ekonomist prof.'lar"ın bir zamanlar ülkenin ödemeler dengesi sorunu olmadığı, cari işlemlerin sürekli artı çıktığı şeklindeki açıklamaları unutulmuştur. Oysa ki, 2002 yılında 12 aylık cari işlemler açığı 1.738 milyon dolar iken, bu yılın ilk üç ayında 2.368 milyon dolar olmuştur.

Herkesin bilebileceği, ama hiç kimsenin söylemeye cesaret edemediği (aksi halde borsanın düşeceği, dolayısıyla oraya yatırdıkları paralarının eriyeceğini hesapladıklarından) görünür gerçekler ise, arttığı söylenen ihracatın büyük ölçüde "**hayali ihracat**" olduğu ve DİE verilerinde görünen "üretim artışı" sayılarının bu "hayali ihracat"ın örtüsü olduğudur. Irak'a gönderildiği söylenen (ihrac edilen) mercimeklerin bozuk çıkmasının "ulusal onuru" zedeleyici olduğu yazılıp çizilirken, bunun "hayali ihracat" olduğunu görmezlikten gelmek, borsa ekonomistlerinin (geçen dönemin deyimleriyle "televoleci

ekonomistler”in) birinci görevi haline gelmiştir.

Toplam dış borçlar ise, yılın ilk üç ayında 133,4 milyar dolar olmuştur. Geçen yıla göre 1.789 milyon dolar artmıştır. Bu artışın en önemli kalemi kısa vadeli dış borçlarda meydana gelen 1.516 milyon dolarlık artıştır. Doların değer kaybetmesi üzerine “reel sektörün” en büyüklerinin kısa vadeli dış borçlanmaya yönelmeleri, aynı zamanda doların yükselişinin en önemli nedeni durumundadır. Yapılan hesaplamalara göre (Güngör Uras) borsada işlem gören ilk otuz büyük şirketin döviz açığı 4,3 milyar dolardır. Düşük kur koşullarında alınmış olan dış borçlarla ortaya çıkan bu döviz açığı, doların yükselmesiyle birlikte, şirketlerin altında kalkamayacakları bir yük oluşturmaktadır. Bunların büyük ölçüde özel bankalar aracılığıyla alındığı düşünüldüğünde, dolar fiyatındaki artışın yaratacağı “kriz”in boyutları bugünden görülebilmektedir.

Şüphesiz “piyasa aktörleri” için “kriz” yeni “fırsatlar” yaratmak durumundadır. Her türden spekülasyonun yapılabilindiği “kriz” koşulları borsa “yatırımcıları”nın arayıp da bulamadıkları bir ortam oluşturmaktadır. Herkes bu düşünceye katılmasa da, en azından kendileri böyle düşünmektedirler. Elbet bir gün onlar da kazanacaklardır!

Oysa herşeylerini çoktan yitirmişlerdir. Az çok aritmetik bilen herkesin kolayca bulabileceği bir gerçektir bu.

Ünlü “globalizmin gözdesi” ve vurguncusu Turkcell’in borsa macerasına bir kez bakmak bunu anlamak için yeterli olacaktır.

11 Temmuz 2000’de büyük reklamlarla ve törenlerle borsaya giren Turkcell’in hisselerinin ilk satış fiyatı 44.000 lira olmuştur. Dolar olarak değeri 7 cent’tir. İlk andan itibaren sürekli düşen Turkcell hisselerinin 2000 yılı sonundaki değeri 3 cent olurken, 2001 sonunda 0,3 cent’e düşmüştür. 2002 sonunda 0,6 cent’e yükselen Turkcell hisselerinin bugünkü değeri, dolardaki düşmeye karşın, aynı değerde kalmıştır.

Bu tabloya bakıldığında, 11 Temmuz 2000 tarihinde bir lot (1.000) adet Turkcell hissesi satın almış olan “yatırımcı”nın cebinden çıkan para miktardan 44 milyon lira, yani 70 dolardır. Büyük bir sabırla ve “televoleci ekonomistler”in “borsa uzun dönemli yatırım aracıdır” sözüne inanmış bu yatırımcının hisselerinin bugünkü değeri 6 dolardır.

Böylece üç yıl içinde 64 dolar kaybeden Turkcell “yatırımcısı”nın ilk yatırdığı paraya ulaşabilmesi için hisselerin %1.200 değer kazanması gerekmektedir. Turkcell’in borsa endeksindeki “ağırlıklı değeri” gözönüne alınarak yapılacak hesaba göre, bu düzeye ulaşıldığında İMKB-100 endeksinin 100.000 seviyesinde olması gerekmektedir.

Ancak bu, olayın dışsal görünümüdür.

Aynı zaman diliminde 70 dolar “piyasa” dışı alanda yatırılmış olsaydı, yani doğrudan tasarruf mevduatı olarak bankaya yatırılmış olsaydı 330 dolara yükselmiş olacaktı. Ama bunun da hiç önemi yoktur! Turkcell “yatırımcıları”, üç yıl önceki 70 dolarının karşılığı olarak bugün elinde bulundurduğu 6 dolarlık hisse senediyle “mutlu” olmayı bilmek zorundadır.

Elbette borsada “eriyen” bu paraların ne olduğunu fazlaca merak etmek de gerekli değildir. Alanlar da, satanlar da ne olduğunu bilecek kadar “yetişkin” insanlardır. Hem belki Irak’a asker gönderilerek Amerika’dan alınacak bir milyar dolarlık yardımla ve üstüne üstlük Irak’ın “yeniden inşası”ndan alınacak bir GSM ihalesiyle işler düzelecektir! Yeter ki şu “kahrolsun Amerikan emperyalizmi” diye bağırıp çağıransınlar, gölge etmesinler!

Bunlar için Amerika’nın, Irak’ta Avrupa’nın kullandığı GSM sistemini değil de, kendi CDMA sistemini kuracağını da önemi yoktur.

Tüm bunlara rağmen, onlar da bir zamanlar belki “iyi insanlar”dı. Anne-babalarının ya da çocuklarının çok iyi bildiği gibi, borsa “yatırımcılığı” başladıktan sonra “değişmişlerdi”. Belki politik olarak kendilerini “sol”da tanımlıyorlardı, belki de ülkenin içinde bulunduğu durumun temelinde emperyalizme bağımlılığın yattığını düşünüyorlardı. Ama ne olduysa oldu, borsa macerasıyla birlikte “değiştiler”. Bir zamanlar, ülkenin insanlarını, gençlerini ve hatta kendi çocuklarını Amerikan emperyalizminin hizmetine vererek elde edecek dolarların rüyasını görmezlerdi. Ve belki bir bürokrat olarak, bir memur olarak, dürüst, ahlaklı, görevini tam olarak yapan, rüşvet almayan bir insandı. Ama borsaya yatırdığı paralarının küçüldüğünü, kredi kartlarının temerrüt faizlerinin büyüdüğünü gördükçe “işini bilen memur” haline geldi. Ve şimdi yeniden gülebileceği, “insan gibi insan” olabileceği günlerin hayalini bile kurmakta zorlanmaktadır. Onun bu hayalinin gerçekleştirilmesi için son bir fırsat yeterli olacaktır, yeter ki Amerikanın istedikleri yerine getirilsin. Sonra... Belki tövbekar olacaktır. Bir daha borsaya para yatırmayacak, işini layıkıyla yapacak, rüşvet almayacak, kısacası ailesiyle birlikte borsasız yeni bir yaşama başlayacaktır... Yeter ki borsa bir kez onun için yükselsin!

“Küçük-burjuva, eylem halinde toplumsal çelişkiden başka bir şey değildir. Durumu gereği çaresizdir, hem burjuva hem halk adamıdır. Büyük burjuvazinin görkemi karşısında gözü kamaşır, halkın çektiği acı yüreğini sızlatır. Yüreğinin derinliklerinde yan tutmadığı, en doğru denge içinde bulunduğu sanısıyla övünür. Çelişkili baş tacı eder, çünkü çelişki onun yaşamının temelidir.”

[K. Marks, Annenkov’a 28 Aralık 1846 tarihli mektubu]

AKP Mehteranı Eşliğinde 8,5 Milyar Dolarlık Bağdat Seferi

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 75, Eylül-Ekim 2003

Genç Osman dediğin bir küçük aslan,
Bağdat'ın girişine girilmez yastan.
Her ana doğurmaz böyle bir aslan
Allah Allah deyip geçer Genç Osman.
Bağdat'ın kapısını Genç Osman açtı,
Düşmanın cümlesi önünden kaçtı.
Kelle koltuğunda üç gün savaştı,
Allah Allah deyip geçer Genç Osman.

ABD-Türkiye Finansman Anlaşmasına İlişkin
Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Ali Babacan'ın Açıklaması
23 Eylül 2003

Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'ye 8,5 milyar ABD Doları'na kadar kredi sağlayacak Finansman Anlaşmasını, bugün (22 Eylül 2003) imzalamışlardır.

Bu anlaşmanın amacı, Türkiye'nin devam eden ekonomik reform sürecinin desteklenmesidir.

Kredi, Türkiye'nin iç ve dış borç geri ödemelerinde kullanılacaktır.

Kredi, 4 yılı geri ödemesiz ve 10 yıl vadeli.

Kredi, yaklaşık 18 aylık bir süre içerisinde, 4 eşit dilimde kullanılacaktır.

Finansman Anlaşması çerçevesinde her bir kredi çekişi, Türkiye'nin, ABD'nin ilgili yasasında belirlenen koşulları karşılamasına bağlıdır. Söz konusu iki koşul: (1) Türkiye'nin güçlü ekonomik politikalar yürütüyor olması ve (2) Türkiye'nin, **Irak konusunda ABD Hükümeti ile işbirliği içerisinde olmasıdır.**

Türkiye'nin Irak konusundaki işbirliği değerlendirilirken, Türk birliklerinin Irak'taki barışın korunması ve istikrar hareketi-na katkıda bulunması gerekli bir koşul değildir.

Türk Hazinesi, kendi nakit akışı, iç ve dış borç geri ödemelerini dikkate alarak her bir kredi çekişini ne zaman yapacağına karar verecektir.

ABD Hükümeti, kredi çekiş talebini aldıktan sonra, 8 işgünü içerisinde Türkiye'nin koşulları karşılayıp karşılamadığını bildirecektir.

ABD Hazine Bakanı John Snow'un açıklaması
22 Eylül 2003

Türk askeri birliklerinin Irak'taki barış ve istikrarı sağlama operasyonuna katkıda bulunmaları; Türkiye'nin Irak'taki işbirliğini değerlendirirken gerekli bir koşul değildir. Amerika tarafından Türkiye'ye sunulan bu yardım paketi ve Türk birliklerinin Irak'a gönderilmesi iki farklı husustur.

Kredi programı **her ne kadar** ABD Hazinesi tarafından yürütülecekse de, Dışişleri, Savunma Bakanlıkları ve İdare ve Bütçe Ofisi de dahil olmak üzere birçok ABD hükümeti kuruluşu anlaşmanın nihai hale getirilme sürecine katkıda bulunmuştur. **Dışişleri ve Savunma Bakanlıkları Türkiye'nin kredi kullanım koşullarını yerine getirip getirmediği hususunda belirleyici rol oynayacaktır.** Ayrıca, ilgili tüm kuruluşlar kredinin süresi boyunca değerli katkılarda bulunmaya devam edecektir.

[Kaynak: Hazine Müsteşarlığı resmi açıklaması.] (abç)

Amerikan emperyalizmi AKP hükümetini ve onunla “tam bir mutabakat içinde” bulunan Genelkurmayı 8,5 milyar dolarlık kredi ile satın almıştır.

Bugüne kadar tütünü, çayı, fındığı, krom madenlerini ipotek ederek kredi alan “cumhuriyet” hükümetlerinin en sonuncusu AKP hükümeti, ülkenin askeri gücünü ve insanların yaşamalarını ipotek ederek kredi almakta hiç bir sakınca görmemiştir.

Düne kadar “ulusal çıkarlar” söylemi ile Irak'a asker göndermesi gerektiğini iddia edenler 8,5 milyar dolarlık kredi için aylarca “çetin pazarlıklar” yürütmüşler ve 22 Eylül günü Dubai kentinde ABD Hazine Bakanı John Snow ile Ali Babacan tarafından “mutabakat zaptı” imzalanmasıyla “mutlu sona” ulaşmışlardır.

8,5 milyarlık kredinin Dubai'de imzalanacağı “tiyo”sunu günler öncesinden alan borsa, imza gününü bile beklemeden “coşmuş”, “rekordan rekora koşmuş”tur.

“Medya” haberlerine bakılırsa, Amerikan kredisiyle birlikte faiz oranları düşmeye başlamış, piyasalar canlanmış, ekonominin “iyileştiği”ne ilişkin belirlemeler herkes tarafından kabul edilir olmuştur.

Kamuoyuna AKP'nin kredi anlaşması ile büyük iş başardığını gösterebilmek amacıyla her türlü yol ve araç kullanılmıştır. 1 Mart tezkeresi öncesi Amerikan emperyalizmi ile yapılan “gizli” görüşmelerin ve “mutabakat metinleri” “başbakanlık muhbiri” Fikret Bila aracılığıyla kamuoyuna sızdırılırken, 1 Mart tezkeresinin TBMM'de

kabul edilmemesiyle “kaçırılması”ndan dolayı Sakıp Sabancı’yı üzüntüye boğan “kuş”un ne olduğu da öğrenilmiştir.

Yalan, demagoji, dezinformasyon araçları kullanılarak, bir yandan Amerikan emperyalizminin Irak işgaline katılmanın “çıkarmıza” olduğu düşüncesi oluşturulmaya çalışılırken, diğer yandan AKP’nin ve Tayyip Erdoğan’ın ne denli başarılı olduğu kanıtlanmaya çalışılmaktadır. Üstelik tüm bu çabaların başını ise “28 Şubat post-modern darbe”nin baş destekçileri çekmektedir. Ertuğrul Özkök’ün yönetiminde *Hürriyet* gazetesi bu yalan, demagoji ve dezinformasyon faaliyetinin “amiral gemisi” olarak işin başında yer almaktadır.

Bu propagandalara rağmen Irak’a asker gönderilmesine karşı çıkışlar devam etmiştir. Ancak en ilginç “karşı çıkış” TÜSİAD’dan gelmiştir.

1 Mart tezkeresinin TBMM’de reddedilmesi sonrasında “yüz-yılımızın gereklerine uygun bir ulusal çıkar tarifi yapmak yerine, geçen yüzyılın anılarıyla beslenen bir ulusçuluğu rehber edinebilmektedir” diyerek “sert bir çıkış yapan” TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Tuncay Özilhan 19 Eylül’de “Irak meselesi de Türkiye’yi yeni çözümsüzlüklere sürüklemeye gebe dir” diyerek Birleşmiş Milletler kararı olmaksızın Irak’a asker gönderilmesine karşı olduğunu ilan etmiştir.

27 Şubat’ta “Asker gitmezse kur yükselir, Meclis’ten tezkereyle ilgili olumsuz bir karar çıkması halinde, faiz ve kurda yükselme beklenebilir” diyen, 1 Mart’da “Türkiye, kendi çıkarları bu savaşın tamamen dışında kalınmamasını gerektirdiği için, istemediği gelişmelerle karşılaşmamak için ve süren krizinin derinleşmemesi için, asker konuşlandırma ve asker sevk etme kararını almak durumundadır” diyen Tuncay Özilhan’ın 19 Eylül “çıkışı”, “medya” propagandalarıyla birlikte gözönüne alındığında, düşünen ve olayları az çok izleyen herkesin “ne oluyor?” diye soracağı bir görünüm ortaya çıkarmaktadır.

Mevcut durum çok açık ve nettir.

Siyasal yönetim (bürokrasi ve militarizmi ile) ülke tarihinde görülmedik ölçüde emperyalist ülkelerin denetimi ve yönetimi altına girmiştir. AKP hükümetiyle birlikte, bugüne kadar gelmiş geçmiş tüm işbirlikçi iktidarların hiçbir zaman yapmaya cesaret edemeyecekleri şeyler açık bir biçimde yapılmaya başlanmıştır. Sadece Amerikan emperyalizminin değil, AB emperyalist ülkelerinin de her dediği Tayyip Erdoğan hükümeti tarafından canla başla yapılmaya çalışılmaktadır. AB ve ABD’ye karşı oldukları düşünülen şeriatçıların Tayyip Erdoğan hükümetinin, böylesine canla başla emperyalistlerin her istediğini yapar hale gelmesinde ise şaşılacak hiçbir yan yoktur.

Tayyip Erdoğan’ın başını çektiği şeriatçı mehteran takımı, emperyalist ülkelerin her istediğini yaparak kendi hükümetlerine karşı olası “iç darbeyi” akılları sıra önlemeye çalışmaktadırlar. Onların tüm korkusu, ikinci bir 28 Şubat olayının yaşanmasıdır. Bilebildikleri tüm

tarikh ve dış politikah bilgisine göre, lkemizde, **Amerikan emperyalizminin desteği olmaksızın hiçbir siyasi partii iktidarda kalmaz ve Amerikan emperyalizminin desteği ve onayı olmaksızın Genelkurmay askeri darbe yapamaz.**

Bu tarih ve dış politikah bilgisiyle AKP mehteran takımı iktidarlarını garantiye alabilmek için, öncelikle Amerikan emperyalizminin desteğinin alınması gerektiği konusunda oybirliğine sahiptirler. Gerisi Amerikan emperyalizminin bu destek karşılığında ne isteyeceğine kalmıştır.

İşte Irak'a Amerikan emperyalizminin yanında işgal gücü olarak asker göndermeyi kabul eden Tayyip Erdoğan takımının, "ahlaken yanlış" olduğunu söylediklerini, "siyaseten" yapmalarının gerçekliği burada yatmaktadır.

Tayyip Erdoğan'ın siyasi şefliğinde Bağdat seferine çıkan şeriati mehteran takımının en büyüğü olan lker grubunun gelişimi de "ahlaken yanlış olan siyaset"le paralellik göstermektedir.

Kola Turka ile büyük bir "anti-emperyalist" atılım yapan lker grubunun, dünyanın en büyük "tatlandırıcı" reticisi Amerikan şirketi Cargill ile ortaklığı da alaturkah şeriatçılığın yeni görünümüne uygun düşmektedir.*

"Tanrı dağı kadar Türk, Hira dağı kadar müslüman" olan Türk-İslam sentezcilerinin MHP-MNP ayrılışmasında "Hira dağı kadar müslüman" kalan Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül'n, giderek "Tanrı dağı"nı keşfetmeye başlamaları da aynı sürecin parçası olmuştur. Tayyip Erdoğan hükümetinin Türk-İslam sentezcilerinin homojen tek partisi olan BBP'nin yöneticilerinden Mustafa Nuri şahin'i TRT genel müdürlüğüne aday göstermesi de bu gelişmenin bir sonucudur.

Herkesin çok açık biçimde gördüğü ve bildiği gibi, Amerikan emperyalizminin Irak için asker istemesi, günde birden çok len Amerikan askerlerinin yerine Türk askerlerinin geçirilmesinden ibarettir. AKP için ise, Amerikan emperyalizminin desteğini almaktan ibarettir. Bunun karşılığında ülkenin ve ülke insanlarının ne bedel ödeyeceği, iki tarafın da umurunda değildir.

Tayyip Erdoğan takımının şeriatçıların siyasi tarihinden çıkarıldıkları diğer bir ders ise, hükümet olur olmaz, kendilerini destekleyen şeriati sermaye kesimlerine "hissedilir" bir çıkar sağlamak gerektiğidir. Özellikle tekelleşememiş sanayi sermayesi içinde yer alan şeriati kesimlere kısa vadede yeni olanaklar sağlamak AKP hk-

* Bu olayın arka planında AKP'nin tatlı üretiminde nişasta bazlı şeker kotasının %10'dan %15'e ykseltlmesi kararı bulunmaktadır. lker'le %50 ortak olan Cargill, nişasta bazlı şeker, yani mısış şekeri olarak adlandırılan "tatlandırıcı" reticisidir. Tatlandırıcı kotasının artırılmasının, nişasta bazlı şeker satılışının artması ve tersine şeker pancarından elde edilen şeker kullanımının düşmesi olduğu açıktır. Dn MHP ve ANAP'a destek veren Cargill, buğn AKP'yi desteklemektedir.

metinin ilk hedefini oluşturmuştur. Kaynağı olmayan “duble yol”dan yeni kredi ve ihalelere kadar bir dizi kararla bu kesimlerin “hissedilir bir gelişme” sağlamalarına çalışılmaktadır. Özerk olduğunun üstüne vurgu yapılan Merkez Bankası’nın faiz indirimlerine zorlanmasından, Adnan Şenses gibi akaryakıt bayilerinin kârlarını artırıcı kararlar bu amaçla alınmıştır. Düne kadar hep başkalarının yediği devlet kasası, şimdi şeriatçı kesimlerin hizmetine verilmiştir. Sıra onlara gelmiştir.

“Medya”da fazlaca yer verilmeyen AKP’ nin hazine “musluklarının” yönünü değiştiren bu kararları ve uygulamalarından ilk etkilenen kesim ise, TÜSİAD bünyesinde yer alan tekelleşememiş sanayi kesimleri olmuştur. Özellikle TÜSİAD Yönetim Kurulu başkanı Tuncay Özilhan’ın Yönetim Kurulu Başkanı olduğu **Anadolu Endüstri Holding** bu şirketlerin başında gelmektedir.

1995 modasına uygun olarak satın alınmış ve içi boşaltıldığı için henüz BDDK tarafından el konulmamış kendi bankasına (Alternatifbank) sahip olan Anadolu Endüstri Holding’in en ünlü şirketleri **Efes Pilsen** ile **Coca-Cola**’dır. Bunların yanına Ülker’in Kola Turka’sı ve “faizsiz bankacılık” yapan Family Finas’ı konulduğunda, TÜSİAD başkanı Tuncay Özilhan’ın Irak’a asker gönderilmesine karşı çıkışının nedeni kolayca görülebilir.

Ne Tuncay Özilhan’ı, ne Sabri Ülker’i, ne Tayyip Erdoğan’ı ve diğer mehteran takımını Amerika, Irak işgali, Amerikan askerlerinin yerine Türk askerlerinin ölmesi hiç ilgilendirmemektedir. Onların dini-imanı kârdan başka birşey değildir. Kendileri kâr edebildikleri ve kârlarını artırabildikleri sürece, yapamayacakları hiçbir şey yoktur. Bu yüzden bir gün karşı çıktıklarını bir başka gün destekleyebilmektedirler. Ülke, ulus, ulusal çıkar, ülke insanları onları ilgilendirmemektedir. “Ulusal çıkar” kendi çıkarları anlamına geldiği sürece “ulusal”dır.

Bu süreçte oligarşi ve onun temel unsuru olan işbirlikçi tekeli sanayi burjuvazisi sessizliğini sürdürmektedir. Henüz şeriatçı sermaye kesimleri onların alanına el atmamıştır. Tayyip Erdoğan şefliğindeki mehteran takımı, Erbakan döneminde yaptıkları gibi Malezya otomobillerini üretmek için hazırlık yapmamaktadırlar. Şeriatçı küçük ve orta sermaye kesimlerinin Halk Bankası’nın içini boşaltmasından “rahatsız” olmakla birlikte, bunu şeriatçı kesimlere verilebilir bir rüşvet olarak görmektedirler. Uzan’lara yönelik operasyonla bu rüşvetin karşılığını alacaklarını ummaktadırlar.

Bugün Irak’a 8,5 milyar dolar karşılığında asker gönderilmesinin görünmeyen destekçisi bizzatıhi oligarşinin kendisidir. Başta Koç ve Sabancı Holding olmak üzere oligarşinin “asli” unsurları, Irak’a asker gönderilmesi karşılığında ABD’den alınacak kredi ile şeriatçı sermaye kesimlerinin finanse edilmesinden yanadırlar. Bu sayede kendi öz kaynaklarını koruduklarını düşünmektedirler. Duyabilecekleri tek kaygı ise, şeriatçı sermaye kesimlerinin ABD’den gelecek

olan 8,5 milyar dolar kredinin kendi faaliyet alanlarına el atmak için kullanılmasıdır. Kredinin verilmesinde ABD “Dışişleri ve Savunma Bakanlıklarının Türkiye’nin kredi kullanım koşullarını yerine getirip getirmediği hususunda belirleyici rol oynayacak” olması kendileri için güvence niteliğindedir.

Bugün için oligarşi, küçük ve orta sermaye kesimlerinin dünden daha fazla kendi çıkarlarını tehdit etmediğini düşünmektedir. Bu nedenle, Tayyip Erdoğan hükümetinin şeriatçı küçük ve orta sermaye kesimlerine yönelik icraatlarına “sessiz” kalarak onay vermektedirler. 8,5 milyar dolar karşılığında Irak’a asker gönderilmesi kararının asıl sahibi oligarşinin bizzat kendisidir.

Bugün için oligarşi, dört eşit dilime bölünmüş 8,5 milyar dolarlık ABD kredisi ile şeriatçı kesimleri satın almış bulunmaktadır. Bu kesimler, 8,5 milyar dolarlık rüşvet “kaynağının” ucunun görülmesi ile büyük sevinç içindedirler. Bu sevinçle, oligarşinin (doğal olarak Amerikan emperyalizminin) her dediğini yapmaya hazırdırlar. Bu ortamda, İmar Bankası’na IMF’nin talimatıyla el konulmasına ve karşılığında IMF’nin iki yılına 6,8 milyar dolar borç geri ödemesini ertelemesine; İmar Bankası’nın hazineye yükünün 8,5 milyar dolar olması ile ABD kredisinin 8,5 milyar dolar ve iki yıl süreli olmasına aldış bile etmemektedirler.

Bu süreçte “medya”, özel olarak “amiral gemisi” *Hürriyet* de nasibini almak istemektedir. Ertuğrul Özkök, Galıçya ile Yemen’i “vatan toprağı” ilan ederek Irak’a asker gönderilmesini “vatanseverlik” olarak sunarken, AKP hükümetinin POAŞ’ı içinde bulunduğu borç çıkmazından kurtaracağı beklentisi içindedir.* Tüm yalakalığın ardında yatan bu beklentidir. Aydın Doğan ve tetikçisi Ertuğrul Özkök de, Tuncay Özilhan gibi, beklentileri karşılanmadığı takdirde, hızla saf değiştirmeye, AKP’nin karşısında MHP’yi desteklemeye hazır du-

* Kendi açıklamalarına göre, İş Bankası-Doğan Holding ortaklığı olan Petrol Ofisi’nin (POAŞ) 31 Ağustos 2003 itibarıyla 1 milyar 184 milyon dolarlık borcu bulunmaktadır. Yapılan açıklamaya göre, “Söz konusu borcun 600 milyon dolarlık bölümü işletme sermayesi olarak bu işte dönüyor. 1.1 milyar dolarlık borcun 600 milyon dolar depolarda nakde çevrilebilir nakit değerdir. 1.1 milyar dolar borçtan 600 milyon dolar çıkarıldığında 500 milyon dolar borç kalıyor. Borç azaldıkça faiz de azaldığından, 4 yıl içinde biz bu borcu sıfırlarız” denilmektedir. İlkokul çocuklarının aritmetik bilgisiyle yapılan bu borç hesabı, “işletme sermayesi”, “depolarda nakde çevrilebilir nakit” gibi bizzat borcun kaynakları sayılarak yapılmaktadır. Oysa işletme sermayesini borcuna karşılık gösteren bir şirket hukuken iflas etmiş demektir. Ama bunların hiçbir önemi yoktur. Amaç, dezinformasyon yoluyla borsada hisse senetlerinin değer kaybetmesini önlemektir. Gerçekte ise POAŞ, Doğan Holding yüzünden 1 katrilyon 576 trilyon liralık kısa vadeli, 753 trilyon 710 milyar liralık uzun vadeli borç altına girmiş ve Özelleştirme İdaresi Doğan Holding’ten borçların karşılığı olarak yeni teminat istemiştir. Doğan Holding bu teminatı karşılayabilecek durumda değildir. Ertuğrul Özkök ve *Hürriyet* aracılığıyla Tayyip Erdoğan hükümeti lehine propaganda yaparak bu teminat isteğini ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Ancak iş bununla da bitmemektedir. TÜPRAŞ’ın

rumdadırlar.

8,5 milyar dolar karşılığında Irak'a asker gönderilmesini isteyenlere karşı en sert tepki ise, "cumhuriyeti kollama ve koruma" adı altında devrimci mücadeleye karşı askeri darbe yapmada uzmanlaşmış olan ordu içinden gelmiştir. Özellikle 30 Ağustos'ta emekli olan I. Ordu komutanı Org. Çetin Doğan'ın "*Daha önce Galiçya ve Yemen'de Mehmetçiğin kanını akıttık, bugün hala bunu kendimize soruyoruz*" diyerek ortaya koyduğu tepki, Irak'a asker gönderilmesi yandaşlarının hep bir ağızdan bağırmasına başlamalarına neden olmuştur.

Amerikan emperyalizminin "medya"daki sopası olarak görev yapan Ertuğrul Özkök, M. Ali Birand ve Cengiz Çandar'ın hep bir ağızdan, "paşam, oraları da vatan toprağıydı" diyerek başlattıkları kampanya, giderek ordu içinde Genelkurmay başkanı Hilmi Özkök'ün sözünü dinlemeyen orgenerallerin tasfiye edilmesi gerektiğine dönüştürülmüştür. Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Aytaç Yalman ile Jandarma Genel Komutanı Org. Şener Eruygur, Genelkurmay başkanının sözünü dinlemeyen "asiler" olarak "medya"da afişe edilirken, 30 Ağustos'ta emekli olan generaller her türlü hakarete maruz bırakılmışlardır.*

Bugün, bütün bu ilişki ve çelişkileri içinde, 8,5 milyar dolar karşılığında Amerikan emperyalizminin emrinde Irak işgaline katılması yönünde AKP, Genelkurmay ve "medya" "oydaşmışlardır".

Amerikan genelkurmayının (Pentagon) onayı koşuluyla dört eşit taksitte alınacak olan 8,5 milyar, bir yandan şeriatçı sermaye kesimlerini sevindirirken, diğer yandan borsayı "çoşturmuş", borsa-

üç günlük vadeyle mal satışını 15 günlük vadeye çıkartılmasını istemektedirler. Bu isteklerini, Petrol Ofisi Genel Müdürü Ertuğrul Tuncer "TÜPRAŞ da belki bize vadeyi, özelleştirme sonrası daha akılcı ve devletçilik kısıtlamalarından anılmış bir yönetim işbaşına geldiğinde 15 güne çıkarırsa ilave 12 gün bize 260 milyon dolar işletme sermayesi avantajı sağlayacaktır" diyerek açıklamaktadır. Böylece TÜPRAŞ'ın biran önce özelleştirilmesi ve özelleştirilmesi sonrasında "akılcı ve devletçilik kısıtlamasından anılmış bir yönetimin iş başına gelmesi" Doğan Holding'in varlık sorunu haline gelmiştir. Bugün Aydın Doğan'ın Doğan Holding'inin içinde bulunduğu durum, 2000 yılının Kasım ayında Sabah gazetesinin sahibi Dinç Bilgin'in Medya Holding'inin durumuyla aynıdır.

* Emekli olan I. Ordu komutanı Çetin Doğan için "tarih bilgisinden nasibini almamış general" olarak söz eden Ertuğrul Özkök ve diğer "medya" tetikçilerine karşı Çetin Doğan'ın basına yansıyan son sözleri şöyle olmuştur:

"Ulusal çıkarlarımızın korunmasının, gerektiğinde sınır ötesinde güç kullanmaktan geçtiğini en iyi bilenlerdenim. Yeter ki, Mehmetçigemiz Green-Card peşinde koşarak, ABD güçlerine kişisel çıkar için katılanlara benzemesin. ... Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olanlar, yargısız infaza yeltenenler, Osmanlı imparatorluğunun sınırlarını bile bilmeyenler, vatanla müstemlekeyi karıştıranlar, kendi sığıklarını, başkalarını kolayca malum ideoloji sahibi ve sığılıkla suçlayarak, gizlemeye çalışanlar. Kısacası bana Kurtuluş Savaşımız sırasındaki mütareke basınına acıyla anımsatanlar, bu teşekkürümün dışındadırlar."

da kaybetmeye doymayan küçük-burjuvaları yüreklendirmiştir.

İşte bu ortamda PKK'nin (yeni adıyla KADEK) "tek yanlı ateşkesi" sona erdirdiği açıklaması gelmiştir. Bu açıklama hangi gereğe dayandırılırsa dayandırılınsın, gerçek amacının Türkiye'nin Irak'a asker göndermesini önlemeye yönelik "bir tehdit" olduğunu ise herkes kabul etmektedir.

Tüm varoluşlarını Amerikan emperyalizmine bağlamış olan Barzani ve Talabani'nin Türkiye'nin Irak'a asker göndermesine karşı oldukları her fırsatta ve her ortamda dile getirilmiştir. Öte yandan ise, Amerikan emperyalizminin her türlü yolu kullanarak Türkiye'nin Irak'a asker göndermesini sağlamaya çalıştığı da açıktır. Görünen odur ki, Amerikan emperyalizmi, her kesimi, diğerine karşı olan "hassasiyetlerini" ve "düşmanlıklarını" kullanarak, kendi çıkarları doğrultusunda yönetmek istemektedir. Stratejik ortaklık konseptinden askeri koalisyonlara geçiş yapan Amerikan emperyalizmi, birbiriyle çelişkisi olan ulusları birbirlerine karşı kullanarak kendi hizmetine koşmaktadır. AB'nin Fransa ve Almanya hegemonyasından rahatsız olan ülkeleri Irak'a asker göndermekte birbirleriyle yarışırken, aynı zamanda Amerikan emperyalizmi tarafından Fransa ve Almanya'yı "disipline etmek" amacıyla kullanılmaktadırlar. Benzer biçimde, Türk ve Kürt kartları, istenildiği yerde istedikleri gibi kullanılmak için elde hazır tutulmaktadır. Amerikan emperyalizmi çok iyi bilmektedir ki, Türkiye kartı olmaksızın, Kürtlerin Irak petrolüne ilişkin isteklerini ve pazarlıklarını durduramayacaktır. Aynı şekilde, Kürt kartı, özel olarak da PKK kartı olmaksızın, Türkiye'ye askeri yönden istediğini yaptırabilmesi de olanaksızdır. Bu yolla, yeni ve ek bir talepte bulunmaksızın, sadece "hasım" tarafını yeni ve ek talebinin karşılanmaması uğruna her şeyi yapmaya hazır güçler el altında bulundurulmaktadır.

Ancak şurası kesindir: Amerikan emperyalizminin "koalisyon gücü"nü oluşturan tüm taraflar ve ülkeler, gerçeğin ne olduğunun bilincindedirler. Dün Irak'ın işgali için Birleşmiş Milletler kararının gerekmediğini söyleyen, ama bugün Birleşmiş Milletler'den karar çıkartmaya çalışan Amerikan emperyalizminin bu "çark edişinin" asıl nedeninin hergün onlarca saldırıya uğramaları ve savaş döneminden çok daha fazla kayıp vermeleri olduğunu bilmeyen de yoktur. Sorun, gerçeğin ne olduğu değildir. Sorun, kamuoyunun, "oyunun" sıradan bir izleyicisi olarak kalmasını sağlamak ve onların sessizliği içinde bir ülkenin (Irak) yağmalanmasını sürdürmektir.

Bugün Türkiye, 80 yıl öncesinde kalmış Osmanlı İmparatorluğu'nun Arap topraklarındaki işgalinin yarattığı ulusal kin ve düşmanlıkları silmemişken, AKP iktidarı, Genelkurmay ve diğer "oydaşları", Irak'a para karşılığı asker göndererek bu kin ve düşmanlıkları yeniden ve daha güçlü olarak canlandırmaya hizmet edecektir. "Allah Allah" deyip Bağdat'ın kapısını açmasıyla övünen ve burada kaç Ba-

ğdatlının kılıçtan geçirildiğini bilmezlikten gelen Genç Osman'ın torunları olarak ödenecek bedelin 8,5 milyar dolara değip değmeyeceğini ise, tarihe bakan herkes kolayca yanıtlayabileceklerdir.

AKP'liler unutmamalıdır ki savaş, sadece mehteran takımının müziğinden ibaret değildir. Bu ülke tarihi, bir başbakan, bir maliye bakanı ve bir dışişleri bakanının idamına tanık olmuştur. Öyle ki, bunlar, Amerikan emperyalizminin 1950'li yıllardaki en gözde adamlarıydılar. Evita Peron için dua okutturan, Kore'ye asker gönderen ve ilk IMF anlaşmasını yapan DP hükümetinin başı ve bakanlarıydılar. İdam kararları karşısında Amerikan emperyalizminin parmağını bile kıpırdatmadığını tarih kaydetmiştir. Bütün sorun, Amerikan emperyalizminin çıkarlarını gerçekleştirmeye hizmet edemeyecek hale gelmektedir. O gün geldiğinde Tayyip Erdoğan'ın gözden düşüşü, attan düşüşü kadar basit olmayacaktır.

Diyoruz ki, onlar, 8,5 milyar karşılığında Amerikan emperyalizminin Irak'taki cinayetlerine ortak olmayı kabul edenler, bu cinayet ortaklığının karşılığı olarak alınacak 8,5 milyar dolarla kendi şirketlerine çıkar sağlayacağını düşünenler, tarih ve inandıklarını iddia ettikleri tanrı karşısında hesap vermekle kurtulamayacaklardır. Şeriatın kestiği parmak acımaz deniliyorsa da, devrimin kestiği parmağın acıyaçağı kesindir.

“Medyatik” Ekonominin Anatomisi

(Eksi Enflasyon Rakamlarına Nasıl Ulaştı?)

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 75, Eylül-Ekim 2003

Enflasyon, en basit tanımıyla, fiyat artışı demektir. Klasik tanımla enflasyon, metalarn değerinde hiç bir artış olmaksızın ve arz-talep dengesinde hiç bir değişme mevcut değilken **fiyatlarda** meydana gelen yükselmedir.

Bir metanın değerinde artış sözkonusu değilken ve arz-talep ilişkisinde fiyatların yükselmesine neden olabilecek bir değişme yokken (talep yükselmesi ya da arzın azalması) fiyatının yükselmesi, ancak spekülâtif nedenlerle olabilirse de, asıl olarak **paranın alım gücünün düşmesi**yle olanaklıdır. Yani metaların satın alınmasında kullanılan **para biriminin değerinin düşmesi** ile meydana gelen fiyat artışları enflasyonun temel nedenidir.*

Bir para biriminin (ki bu ulusal para birimi olabileceği gibi, uluslararası değişim aracı olan dolar gibi bir başka ulusal para birimi de olabilir) değerinin düşmesi ise, piyasadaki para ve paramısı değerlerin **miktarının** (emisyon) o ülkedeki üretilen metaların toplam değerlerinin gerektirdiği miktardan daha yüksek olmasıyla olanaklıdır.

Bir ülkedeki toplam para miktarı (paramısı kağıtlar –ek, senet, tahvil, bono vb.– dahil), paranın ortalama dolaşım hızı ile toplam metaların değerine oranıyla belirlenir. Dolayısıyla para miktarı (emisyon hacmi) matematiksel olarak belirlenebilir bir niceliğe sahiptir.

* Bir başka tanımlamayla, mal ve hizmetlerin toplam değerinde bir artış sözkonusu değilken, yani üretim artmadan para arzında meydana gelen artış, eğer paranın el değiştirme (dolaşım) hızı sabitse, fiyatların yükselmesine neden olur, yani enflasyon ortaya çıkar. Bu durumda paranın değeri düşer.

Meta üretiminde meydana gelen artışlara (sabit fiyatlarla GSMH'daki artışa) bağlı ve orantılı olarak para miktarındaki **artış** hiç bir enflasyonist etkiye sahip değilken; tersi bir gelişme, yani piyasadaki para miktarı gerektiği kadar artırılmadığı takdirde, deflasyonist bir etkiye sahiptir, yani meta fiyatlarının düşmesine neden olur. Para miktarının meta üretimindeki artışa karşın azalmasıyla ortaya çıkan fiyat düşüşleri hiçbir biçimde metaların değerlerinin düşmesi ya da değerlerinin altında satılması anlamına gelmez. Sadece piyasadaki para miktarı (emisyon miktarı) meta dolaşımının gerektirmiş olduğu miktardan daha düşüktür ve bu nedenden dolayı dolaşım zamanının uzamasına neden olur. (Para kıtlığı, likitide sorunu)

Para biriminin değerindeki değişmelerle meydana gelen fiyat değişimleri (artış ya da azalış) metaların değerlerinde hiçbir değişikliğe neden olmadıktan, sonal olarak kapitalistin kârlarında ve kâr oranlarında herhangi bir değişikliğe neden olmazlar. Aynı şekilde, tüketicinin aldığı metaların değerleri de değişmeden kalır. Dolayısıyla para biriminin değerindeki değişmelerle meydana gelen fiyat değişmelerinde, **metaların değeri açısından**, gerek kapitalist, gerekse doğrudan tüketici için bir değişme sözkonusu değildir.

Ancak piyasadaki para miktarındaki değişmelerle paranın değerindeki değişmeler (yükselmesi ya da düşmesi) sözkonusu iken, diğer alanlarda ya da bazı alanlardaki değişmezlikler (örneğin ücretlerde, maaşlarda, hammadde fiyatlarında, ara mallarında vb.) eşitsizlikler doğurur ve ters yönde gelir aktarımına yol açarlar.

Örneğin, piyasadaki para miktarı (emisyon hacmi) artarken ve buna bağlı olarak fiyatlar yükselirken, ücretlerin sabit kalışı ya da artışının fiyat artışından daha az olduğu koşullarda, **ücretlinin gelirlerinin bir bölümü** karşılığı olmaksızın ya da karşılığında eşdeğer bir meta ya da hizmet almaksızın, meta ya da hizmet **üreticisine** (kapitaliste) geçer. Bu da, gelirlerin dağılımında değişiklik demektir. Bir başka deyişle, ülkedeki mal ve hizmet üretiminin **toplam değeri değişmemişken**, burdan elde edilen gelirlerin (kâr, faiz, ücret, rant) dağılımında değişme meydana gelmiştir. Ortada daha **fazla** gelir mevcut değilken, varolan gelirin dağılımı değişmiş olur.

İşte enflasyon ve deflasyon, gelirlerde artış olmaksızın **gelir dağılımını** değiştiren kapitalist ekonominin bir aracı (enstrümanı) dır.

Eskiden 100'lük bir para miktarı ile alınabilen bir meta, paranın değerindeki değişmeye bağlı olarak, daha fazla ya da daha az bir para miktarı ile alınır hale gelir. Bir doların 1.400.000 TL olduğu bir zaman diliminde, bir metanın 1.400.000 TL ile satılması ya da satın alınması ile 1 dolar ile satılması ve satın alınması arasında hiçbir fark yoktur. 1.400.000 adet TL verilmesi ile 1 adet dolar verilmesi, alınan ya da satılan metanın değerini hiçbir biçimde değiştirmez.

Ancak bir metanın üretim ve dolaşımı an'a değil, belirli bir zamana bağlıdır. Bu zaman ister bir yıl, ister bir ay, isterse bir saat olsun, her durumda belli bir zaman dilimini kapsar. Doğal olarak paranın değerinin düşmesiyle meta fiyatlarında meydana gelen yükselme, paranın değerinin düşmesinden önce üretilmiş ve henüz satılmamış metaların, değerlerinin üstünde satılmasına neden olur. Böylece meta üreticisi kapitalist, üretim sürecinin başlangıcında hesaplanan kârdan daha fazla kâr elde eder. Aynı durum, paranın değerinin düşmesinden önce meta satın almış olan, ancak henüz satmamış (stoklardaki metalar) olan tüccar için de geçerlidir.

Böylece sanayici kapitalist ve tüccar, elindeki metaların değerlerinin üstündeki bir fiyattan satarak ek bir gelir (kâr) elde etmiş olurlar. Bir bakıma **spekülatif** bir kazanç elde edilmiştir. Tıpkı şeker stok etmiş bir tüccarın, şeker fiyatlarının artacağı ya da şeker kıtlığı olacağı düşüncesiyle şeker olan talepteki artıştan yararlanarak elde etmiş olduğu stokçuluk kân gibi spekülatif bir kâr sağlar.

Buradaki kâr, metanın üretiminde ona eklenen değerle (artı-değer) değil, üretilmiş metanın fiyatının, değerinin üzerine çıkmasından elde edilen bir kârdır. Dolayısıyla kânın kaynağı, metanın alıcısı, yani tüketicinin o metaya **değerinin üzerinde** bir ödemede bulunmasıdır. Eğer tüketici, sabit ya da belirli bir zaman için sabit bir gelir sahibi ise, doğal olarak bu durumda asıl bedeli ödeyen, kân "realize eden" kişi durumundadır.

Böylece enflasyon, sabit gelir sahiplerinden (ücretli işçi, memur vb.) sanayici kapitaliste ve tüccara doğru bir gelir transferini gerçekleştirmenin aracı olur. Bu gelir transferi ülke çapında ve büyük birimler açısından ele alındığında, hiçbir maliyeti olmayan (faiz gibi) büyük bir para miktarının sanayici kapitaliste ya da tüccara aktarılmasıdır, karşılıksız bir kârdır, maliyetsiz bir kredidir.

Ancak tüm bunlar, paranın değerinin düştüğü koşullarda üretilmiş, ancak henüz satılmamış metalar ve meta sahipleri için geçerlidir. Bu ek kârlardan sonra üretim süreci yeniden başladığında, sanayici kapitalistin üretim girdisi olarak kullandığı metaların fiyatları da aynı ölçüde artmış olacağından, üretim süreci tamamlandığında ortaya çıkan yeni üretilmiş metanın maliyeti yükselmiş olur. Dolayısıyla metanın değeri ile (ya da üretim fiyatı ile) yükselmiş olan fiyatlar arasında yeniden bir denge oluşmuş olur. Bu durumda, bir önceki süreçte elde edilen spekülatif kazanç (kâr) tekrar elde edilemez.

Bir başka ifadeyle, paranın değer kaybetmesiyle meta fiyatlarındaki artış, maliyet artışı ile birleşerek, metaların üretim fiyatları (değerleri) ile fiyatlar arasında yeni bir denge oluşturur. Böylece paranın değer kaybetmesine neden olan para miktarındaki artış, fiyatlardaki genel artışla karşılanarak, piyasada yeniden bir emisyon dengesi ortaya çıkar.

Böylece sadece üretilmiş metalar için bir kâr kaynağı hizmeti gören enflasyon, yeniden üretimle birlikte bu işlevini yitirir.

Ancak enflasyonun kısa bir süre için bile olsa varolmuşluğu, yeni üretim sürecinde maliyetlerin yükselmesine neden olduğundan, metaların üretim fiyatlarının yükselmesine yol açar. Bu nedenle **etkisi daha sonraki zamanlarda da varlığını sürdürür.**

Eğer enflasyonun ortaya çıktığı ülke ekonomisi dış ekonomilerle ilişki içinde ve bu ilişki tümüyle “piyasa kurallarına” bırakılmış ise, enflasyonun etkisi üretim sürecinin ülke içinde kesintiye uğraması sonucunu da beraberinde getirir. Çünkü paranın değer kaybetmesiyle elde edilen kısa vadeli kazançlar, orta ve uzun vadede maliyetlerin yükselmesine, metaların değerlerinin yükselmesine neden olurken, aynı değer artışının diğer ülke metalarında gerçekleşmemiş olması, bu kez **ülke içinden ülke dışına doğru bir gelir transferine** yol açar.

İthalatın “liberalize” edildiği koşullarda bu gelir transferi, ithalattaki büyük artışlarla kendisini gösterir. İthalattaki artış, aynı zamanda ülke içinde üretimin azalmasına ve istihdamın düşmesine (işsizlik) yol açar. Çünkü enflasyon nedeniyle ülke içinde üretilen metaların değerleri yükselirken, ithal edilen metaların değerleri sabit kaldığından, yükselen meta fiyatı daha düşük değere sahip metalar lehine ek kâr, değerinin üstünde bir kâr sağlamaya başlar.

Böylece burjuva ekonomistlerinin “maliyet enflasyonu” adını verdikleri olgu, dış ekonomik ilişkiler nedeniyle ortaya çıkar.

Gerçekte ise, “maliyet enflasyonu”, ülke içinde üretilen metaların değerleri ile ithal edilen **aynı** metaların değerleri arasındaki farktır.*

Eğer herşey bu aşamada **sona ermiş olursa**, zaman içinde dengeler yeniden kurulur ve farklılıklar asgariye iner, hatta tümüyle ortadan kalkar. Bu durumda o ülke ekonomisi yeniden eski düzeyine ulaşır.

Ekonomi eski düzeyine ulaşırken, “maliyet enflasyonu” alt edilmiş olacaktır. Bunun tek yolu, “girdi” maliyetlerinin düşmesidir. Herkesin bildiği gibi, meta üretiminde en temel “girdi” işçi ücretleridir. İşçi ücretlerinin düşürülmesiyle maliyetler düşer ve metanın değeri, ithal edilen metaların değerleri seviyesine iner.

Zaman olarak sınırlandırılmış bir enflasyon döneminden kazançlı çıkanlar açıktır: İlk başta üretmiş olduğu metasını daha yüksek fiyatla satan iç sanayi kapitalisti ve yerli tüccar; ikinci olarak ithal edilen yabancı metaların üreticileri ve ithalatçılardır. Kaybedenler

* Metanın değeri, değişmeyen sermaye + değişen sermaye + artı-değer'den oluşur. Kapitalist açısından metanın değeri, metanın üretim fiyatı olarak tanımlanır. Ona göre, bir metanın üretim fiyatı, sabit sermaye + döner sermaye + ortalama kâr'dan oluşur.

ise çalışanlar, ücretli çalışanlar, yani işçilerdir. Salt tüketim malları alıcısı olarak pazarda yer alan küçük-burjuvalar ve köylüler de aynı süreçte kaybedenler safında yer alır.

“Sabit gelirliler” (ki köylüler de enflasyon koşullarında bu kategoriye girer), ilk anda satın aldıkları metalara değerlerinden daha fazla ödeme yaparak ve sonra da gelirlerinde enflasyon artışına bağlı bir artış olmamasından dolayı zararlı çıkarlar. Bunların zararlarının toplamı, diğerlerinin kârlarının toplamına eşittir. Yeni süreçte (enflasyonun belli bir zaman dilimi ile sınırlı olduğunu kabul ediyoruz) bu kesimlerin gelirlerinde enflasyonla kaybettikleri oranda bir artış olmadı takdirde, sonuç, gelir dağılımının enflasyon öncesine göre daha da aleyhlerine olacaktır.

Eğer “sabit gelirliler”, enflasyon sonrasında gelirlerini enflasyon oranında artırabilirlerse, kayıpları, enflasyon süresince metalara fazladan ödedikleri toplam parasal değer yıllık faiz oranıyla belirlenen miktar kadar olacaktır.

Örneğin, enflasyonun 1999 Ocak ayında başlayıp **yıl sonunda** sona erdiğini varsayalım. 1999 yılında Türkiye’deki enflasyon oranı %65’tir. Yani 1999 yılında üretilen tüm mal ve hizmetlerin fiyatı, değerlerinde hiçbir artış olmaksızın bir önceki yıla göre %65 artmıştır.

Bu durumda, aylık geliri (ücret ya da maaş olarak) 100 milyon lira olan bir “sabit gelirlili”nin, bir önceki yıla göre aynı tüketim düzeyinde yaşamını sürdürebilmesi için %65 daha fazla gelire sahip olması gerekir. Aksi halde (somutta) tüketimini %65 azaltmak zorundadır. Paranın değeri açısından, onun bir yıl önceki 100 milyon lirası, 1999 yılında ancak 35 milyon liralık bir alım gücüne sahiptir. Aynı yıl kamu kesiminde ücret ve maaş olarak ödenen para 6,9 katrilyon TL’dir (16 milyar dolar). Buna göre kamu kesimi çalışanlarının enflasyon karşısında kaybettiklerinin parasal karşılığı 4,4 katrilyon TL ya da 10 milyar dolardır. Tüm çalışanlar ele alındığında bu miktar 10 katrilyona (23 milyar dolar) yükselmektedir.

Bir sonraki yıl çalışanların ücret ve maaşları ile tarım ürünlerinin taban fiyatları enflasyon oranı kadar artmış olsa bile, bir yıl içinde mal ve hizmetler için ödenen fazla para, yıllık faiz oranının %100 olduğu koşulda, aynı miktarda faiz geliri sağlar.

Bu durum, “sabit gelirlilerden” sermaye kesimlerine yapılmış bir değer aktarımı olarak, gerçek bir karşılığı bulunmayan ve üretime bağlı olmayan **ek bir sermaye birikimi** demektir. Bu ek sermaye, “para politikaları” ile gerçekleştirilmiştir ve çalışanlardan sermaye kesimine yapılmış bir değer transferidir.

Bizim gibi dışa bağımlı ülkelerde enflasyon aracılığıyla “sabit gelirliler”den yapılan gelir transferi, neredeyse tümüyle ülke dışına aktarılmaktadır. Bunun en açık sonucu ise, ülke içinde kapitalist sermaye birikiminin çok küçük ölçekte gerçekleşmesidir. Bugün “reel

sektör” olarak tanımlanan kesimlerin ihtiyaç duyduklarını ilan ettikleri “yatırım kredisi” bu sermaye birikiminin sınırlılığı nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Daha tam ifadeyle, ülke içinde, enflasyon aracıyla da olsa, elde edilen kârlar iç yapıda sermayeleştirilemediğinden, küçük ve orta sanayi sürekli borçlanma yoluyla sermaye bulmak zorunda kalmaktadır, dikkate alınabilecek ve sözü edilmeye değer bir **öz sermayeye sahip değildir**.

Şüphesiz ülkemizde enflasyon, ne bir yıl ile sınırlı bir “araç” olmuştur, ne de tek rakamlı. 1970 ortalarından itibaren enflasyon tümüyle başlı başına bir ekonomi-politika haline dönüşmüştür.

Enflasyon politikasının sürekli hale getirilmesi, bir yandan gelir dağılımını büyük ölçüde değiştirirken, diğer yandan ithal malları için sürekli bir pazar sağlamıştır.

Enflasyon, ilk anda belli kesimlere ek bir gelir (kâr) getirici unsur ise de, süreklilik durumunda, “tüm kesimlerin bedel ödedikleri” bir olgu haline dönüşür. Özellikle maliyetlerin yükselmesine neden olarak, ülke içi metallerin üretim fiyatları ile dünya pazarlarındaki aynı metallerin üretim fiyatları arasında büyük farklılıklar oluşturur. Enflasyonla yükselen fiyatlar, iç pazarda bir yandan talebi düşürürken, diğer yandan maliyetleri yükseltmiştir. Talepteki düşüş metallerin satılmamasını getirerek, meta-sermayenin para-sermayeye dönüşümünü kesintiye uğratarak, maliyetlerdeki yükseliş, kâr oranlarının düşmesine neden olmaktadır.

Ama aynı dönemde aynı metallerin dünya pazarlarındaki fiyatı (metallerin değerleri ya da üretim fiyatları üzerinden satıldığını varsayıyoruz) ülke içindeki maliyet fiyatlarının altında olmasına rağmen, daha yüksek kâr sağlamaktadır. Ülke içinde yükselen fiyatlar yabancı malların ithalatı için uygun bir ortam yaratmaktadır.

Sorun, “**ithalatın liberalize edilmesi**”dir. İthalat, özellikle tüketim malları ithalatı serbest bırakıldığı oranda, yabancı şirketlerin iç pazara kolayca girmesi ve eski dönemden daha yüksek bir kâr oranını “realize” etmeleri olanaklı olur. Bütün sorun, “ithalatın liberalizasyonu” için uygun bir siyasal ortamın sağlanmasındadır.

Ancak sorunun siyasal niteliği, sadece kendi isteklerini kayıtsız-şartsız yerine getirecek işbirlikçilerin iktidara getirilmesiyle çözümlenebilir nitelikte değildir. İthalatın serbestleştirilmesiyle kendi pazarlarını kaybedecekleri kesin olan iç pazara yönelik üretim yapan sermaye kesimlerinin, böyle bir gelişme karşısında kayıtsız kalması ya da onaylaması beklenemez. Özellikle Anadolu’da siyasal bir güce sahip olan bu küçük ve orta sermaye kesimlerinin “ithalatın liberalizasyonu”nu yandaşı olabilmeleri için, bu durumdan çıkar sağlayabileceklerini kabul etmiş olmaları şarttır.

Enflasyonist politikanın sürekli kılınmasıyla spekülâtif kâr sağlayan küçük ve orta sermaye kesimleri, zaman içinde enflasyonun

maliyet artıncı sonuçlarını telafi edemez/ettiremez hale geldikleri ve buna bağlı olarak kâr oranlarının sürekli düşmeye başladığı koşullarda, maliyetlerin düşmesine yol açacağı beklentisiyle “ithalatın liberalizasyonu” taraftarı olmuşlardır.

İlk dönemde (1980 sonlarına kadar) T. Özal’ın ifadesiyle, ülke içi fiyatlardan çok düşük olan dünya fiyatlarından ara malları ithalattığıyla maliyetlerini düşüren küçük ve orta sermaye kesimleri (“reel sektör”), hızlı birer “liberalizm” yandaşı olurken, giderek ithal mallarının fiyatlarının artışı ile yeniden başlangıç günlerine geri dönmüşlerdir.

Bu ortamda, eski dönemde kendi üretim girdilerini (ara malları) ucuz satan ve bu sayede maliyetlerin düşmesini sağlayan KİT’ler önlerine atılmıştır. KİT ürünlerinin dünya fiyatlarının üstünde bir maliyete sahip olmasının gerçek nedeninin enflasyonist politikalar olduğunu göremeyen bu sermaye kesimleri, KİT’lerin “özelleştirilmesi” yoluyla, bir yandan yeni yatırım olanağı ortaya çıkacağını, öte yandan da KİT ürünlerinin içte daha düşük maliyetle üretilerek satın alabilecekleri düşüncesine yöneltilmiştir.

Ve herkesin bildiği gibi, özelleştirilen KİT’ler kısa bir süre sonra iflas ederek tümüyle devre dışı kalmışlardır.

Artık siyasal olarak bile yapılabilecek bir şeyin kalmadığını gören “reel sektör”, 1990’ların ortalarından itibaren paradan para kazanma yoluna girmiştir. Tüm parasal kaynaklar repoya, devlet bonolarına yatırılmaya başlanmış ve borsa yeni “reel” yatırım alanı haline gelmiştir.

Bu yeni kolay para kazanma yolu da bir süre sonra (1999) tersine dönmeye başladığında, “reel sektör” yeniden enflasyon konusuna geri dönmüştür. Artık varsa da yoksa da enflasyonun aşağı çekilmesi, tek haneli enflasyon rakamları vs. konuşulmaya başlanmıştır. Sanmaktadırlar ki, enflasyon düştüğü oranda eski güzel günlere yeniden kavuşacaklardır. Ama bu kez de karşılarna döviz sorunu çıkmıştır.

Bu kez de, günlük olarak dolar kuru izleyicisi haline gelmişlerdir.

Kısacası, sapla saman karışmış, herşey kısa vadeli iniş çıkışlar etrafında dönmeye başlamıştır.

IMF destekli “döviz çıpası” uygulanmış, olmamış; “dalgalı kur” a geçilmiş, yine olmamıştır. Dolar çıktığında da işler kötü gitmiş, indiğinde de işler düzelmemiştir.

Enflasyonun ekonominin basit bir konjonktürel hareketi olmayıp, sürekli bir ekonomi-politika olduğu ve dışa bağımlı bir ülkede, klasik deflasyonist politikaların da işe yaramadığı açığa çıkmıştır. Elde kalan tek umut, ülkenin topraklarını, şu ya da bu biçimde satarak elde edilecek paraya bağlanmıştır (Ülkenin “en büyük ihracat ürünü”

olduğu ilan edilmiş olan ordunun para karşılığı başka ülkelere kiralanması olayı, toprakların satılmasından başka umudu kalmamış kesimler için doğal bir olaydır).

Bugün enflasyonda “eksi” rakamları açıklanırken, dolanın düşük kuru, yani TL’ nin %25’ler oranında “değerlenmesi”, neredeyse birbirinden ayrı iki olgu gibi ele alınmaktadır. İthalatta meydana gelen artış “ihracat patlaması” ile gözlerden kaçınılırken, cari işlemler açığının “o kadar büyütülmemesi gerektiği” söylemleri ortalıkta dolaşmaktadır.

Yıllık büyüme oranının %5’lerin üzerine çıkacağı kesinleşirken, üretim kapasitelerinin sürekli yükseldiği haberleri ortalıkta uçuşmaya başlamıştır. AKP iktidarının büyük ve ezici çoğunlukla iktidara gelmesiyle başladığı ilan edilen “siyasi istikrar” sayesinde ekonominin iyileştiğini ilan edenler için, bu ülkede yaşayan insanların bu “iyileşmeleri” günlük yaşamlarında göremediklerinden şikayet etmelerinin de bir önemi bulunmamaktadır.

Tüm tarihsel süreçte, yaşananlar, ekonomi bilgisi ve deneyimi unutulmuş, unutturulmuş ya da görmezlikten gelinmektedir.

Enflasyonda “eksi” rakamları ilan edilirken, kendilerini “uzman ekonomist” olarak ilan edenler, “yaz aylarında konjonktürel olarak enflasyon düşük çıkar” gibisinden hamasi konuşmaları sürdürürken, diğer yandan “verilerin iyi geldiği” üzerine muhabbet edebilmektedirler.

Özcesi, enflasyonun düşüşünden hiç kimse fazlaca sevinç duymamaktadır. Tüm “iyi haberler”e rağmen, sermaye kesimlerinde bir kaygı, korku varlığını sürdürmektedir. (Kimi psiko-ekonomistlere göre, onlarca yıl enflasyon içinde yaşamış bir toplumun kaygılı oluşu “normal” bir psikolojik durumdur!)

Oysa, “eksi” enflasyon rakamları “iyi” bir şey ifade etmemektedir. Ekonomi, yıllardır içinde bulunduğu bunalımla yaşayıp gitmektedir. Üstelik, istatistik kurumlarından hazine yönetimine kadar tüm bürokrasi ve ekonomi “aktörleri”, olanları algılayamamakta, “veriler”i değerlendirememektedir. “Medya” da yazı yazabilen birkaç akli başında ekonomi yazarı ise, “onlar da haklı, bunlar da haklı” diyerek “veriler”in yaratmış olduğu çelişkiyi ortaya koymaya çalışmaktadırlar (Güngör Uras gibi).

Yeniden enflasyon konusunun başına dönülmesi gerekmektedir.

Enflasyon nedir?

Metallerin değerlerinde gerçek bir artış sözkonusu değilken, paranın değer kaybetmesiyle birlikte fiyatların yükselmesidir.

Eğer bu klasik tanım doğru ise, bugün dolar karşısında TL’nin %25 değer kazandığı bir ortamda, paranın değer kaybetmesinden sözedilemez. Bu nedenle fiyatların (TL bazında) düşmesi kaçınıl-

mazdır.

Yok eğer, TL'nin "değer kazanması" "aşırı değerlendirilmesi" ise, enflasyonda meydana gelen düşüşlerin "yapay" olduğu, "dışsal ve ekonomik olmayan bir nedenle" ortaya çıktığı kabul edilmek zorundadır. Bu ise, doların yeniden değer kazanmasıyla birlikte enflasyonun yükselmesinin kesin olması demektir.

Bugün ekonominin "iyi gelen" verilerinin ilk gösterdiği gerçek, ülke içinde üretilen bir malın değerinin dolar bazında artmıştır. Aynı şekilde, ithal edilen aynı malın değeri, TL bazında düşüktür. Eğer malların değerleri üzerinden (üretim-fiyatlarından) satıldığını kabul edersek (spekülatif fiyat-değer sapmasını bir yana bırakırsak), ülke içinde üretilen bir malın değeri, altı ay önce bir dolar (1.700.000 TL) iken, bugün 1,18 dolara yükselmiştir. Oysa ki, bu malın değerini artıran hiçbir gelişme mevcut değilken böyle bir artış ortaya çıkmıştır.

Aynı biçimde, altı ay önce 1.700.000 TL değerinde olan bir dolarlık ithal malının değeri, 1.400.000 TL'ye düşmüştür.

Diğer tüm etkenler eşit olmak koşuluyla, aynı malın farklı iki değere sahip olması durumunda, o malın gerçek değerinin (üretim-fiyatının) ne olduğunun saptanması fazla zor değildir. "Globalleşen dünya" propagandistlerinin anlayacağı dilden ifade edersek, o malın gerçek değeri uluslararası emtia borsasında ortaya çıkan ortalama fiyatıdır. Bu da, o malın dolar olarak dünya pazarındaki fiyatına eşittir.*

Bu bağlamda, örneğin bir kot pantolonun değeri (arz-talep dalgalanmasını hesaba katılmazsa, fiyatı) uluslararası pazarda 40 dolar ise, ülke içinde de değeri aynı olmak durumundadır. Ama yukarıda ortaya koyduğumuz gibi, TL'nin "değerlenmesi"yle birlikte bunun değeri 30 dolar seviyesine inmiştir.

Bu koşullarda, ülke içinde ve dışında aynı pantolonu üreten iki kapitalistin metalannın değeri arasındaki bu fark karşısında, ya iki ayrı fiyata sahip olacak ve iki ayrı fiyattan satılacaktır; ya da her ikisi de ortalama bir fiyattan satılacaktır, ki bu durumda biri metasını değerinin altında satarken, diğeri değerinin üstünde satacaktır.

Eğer piyasada ortalama fiyat 40 dolar üzerinden gerçekleşiyorsa, birinci kapitalist metasını değerinden satarken, ikinci kapitalist değerinden 10 dolar daha yüksek bir fiyata satmış olacaktır. Dolayısıyla birinci kapitalistin kâr oranı normal bir kâr oranı olursa, ikincisinin kâr oranı + %33 daha fazla olacaktır. Bu durumda, ikinci kapitalist birincisine göre %33 oranında "rekabet gücü"ne sahiptir. Malını %33 daha düşük fiyattan sattığında bile, birincisinin elde etmiş olduğu "normal kâr"ı elde etmeye devam edecektir. Ama birinci kapitalist düşen fiyattan sattığında %33 zarar etmeye başlayacaktır.

* Burada gerçek değer, ortalama kâr oranıyla belirlenen değerdir. Arz-talep dengesinin olduğu koşullarda, metalannın değerleri üzerinden satıldığını varsayıyoruz. Bu durumda, metanın değeri ile fiyatı eşittir.

Hiçbir alıcı, tüketici aptal olmayı kabul etmeyeceğine ve “serbest pazar ekonomisi” sözkonusu olduğuna göre, her durumda ikinci kapitalist birinci kapitalisti pazardan silecektir.

Elbette bu durumun tersi de geçerlidir. Yani ithal mal üreticisi kapitalist 40 dolar gerçek değere ve fiyata sahip olan malını, dolardaki düşme ve TL’deki değerlenme nedeniyle 30 dolara satmak zorunda kalırsa, bu kez kendisi zarar etmek durumundadır.

Demek ki, öncelikle, iç piyasada satılan malların gerçek değerinin (fiyat=değer) ne olduğunun saptanması gerekmektedir.

Emek verimliliğinin çok yüksek olduğu, sermaye-yoğun “teknoloji” kullanan emperyalist ülkelerin birim başına maliyetleri ile, düşük verimlilik koşullarında düşük ücretle üretim yapan geri-bıraktırılmış ülke üreticisinin maliyeti ve her ikisinin kâr oranlarının saptanması sadece matematiksel bir işlemden ibarettir.

Günümüz koşullarında “dünya fiyatları” her malın değerinin ölçüsü durumundadır.

İthalat tümüyle dolar üzerinden yapıldığı için, TL’nin dolar karşısında değer kazanması, ithal malların üreticisi açısından bir zarar ortaya çıkarmamaktadır. O, malını ithal etmek isteyen tüccarla anlaşmayı dolar olarak yapmıştır ve her zaman karşılığını dolar olarak alacaktır. Doların TL karşısındaki durumu, ancak o malı ithal eden ve ülke içinde satan tüccarı ilgilendiren bir konudur.

Altı ay önce, bir Amerikan şirketiyle 100 bin dolarlık mal ithali için anlaşma yapmış bir yerli tüccar, altı ay sonra ödeme yapsa bile, Amerikan şirketi, her durumda 100 bin dolarını alacaktır. Ama doların 1.700 bin olduğu dönemde bu anlaşmayı yapan yerli tüccar (ithalatçı) için, şimdi 1.400 bin TL ödemesi yeterlidir. Böylece altı ay önce 1.700’den ithal ederek belli bir miktar (örneğin 100 bin TL) kâr edeceğini hesaplayan ithalatçı tüccar, şimdi 300 bin daha fazla kâr etmiş olacaktır.*

Bu nedenle, doların TL karşısında değer kaybetmesinden ilk anda kârlı çıkan ithalat kesimidir.

Aynı enflasyon olayında olduğu gibi, doların fiyatının yüksek olduğu dönemde anlaşması yapılmış ithal malından, TL’nin değer kazanmasıyla, fazladan kâr sağlayan ithalatçı, dolar fiyatının düşmeye devam etmesiyle aynı kâr elde etmeyi sürdüremez. Bu durumda dolarda meydana gelen düşmenin devam etmesi, onun “tatlı” kârının sonu demektir. Dolayısıyla doların değerindeki düşüşten olumsuz yönde etkilenen de yine kendisi olmak durumundadır.

Ancak ithal mallarının iç piyasadaki fiyatları, dolardaki düşmeye

* Doların sürekli değer kaybetmesiyle ortaya çıkan bu “artı-kâr” karşısında şirketler dolarla borçlanarak ithalata yönelmişlerdir. Tümüyle dışarıya yapılan bu borçlanmanın şirket bilançolarındaki ilk üç aylık sonucu 4,3 milyar dolarlık “döviz açığı” olmuştur. (Bkz. Güngör Uras, *Milliyet*, 31 Temmuz 2003)

oranla düşmemişse, ithalatçının “tatlı” kâr varlığını sürdürecektir.

Bu açıdan, ülke içindeki enflasyonun düşmesi ya da yükselmesi ithalatçı tüccar (ve tabii ithal mallarını) etkilemez. Onlar için enflasyon sorunu ihmal edilebilir bir nicelikten ibarettir. Onları ilgilendiren tek şey, ithal ettiği malı satabilmektir. Bu da piyasadaki taleple ilgilidir. Enflasyon yükselse bile, ithalatçı, yeterli talep sağlayabilmek için malın fiyatını artırmasa da, “tatlı” kârını elde etmeye devam eder. Sorun, tüketicinin alabileceği fiyat seviyesini “yakalayabilmek”tir.

Böylece yüksek enflasyon koşullarında fiyatı artmayan ithal malları ile karşı karşıya kalındığında (ki burada iç piyasadaki talep daralması belirleyicidir, yani “sabit gelirlielerin” gelirlerinde “reel” olarak artış olmamasıdır) ve bu mallar enflasyon endeksinde önemli bir ağırlığa sahip “kalemler” ise, doğal olarak enflasyon rakamlarında bir düşme görülecektir.

Ve ekonomiyle ilgili herkesin ve kendini ekonomist zanneden küçük-burjuvaların çok iyi bildiği gibi, düşük kur, ithalatın artması demektir. Kurlardaki her düşüş ve dolayısıyla TL’nin değerindeki her artış ithalatı artırır. Enflasyon endeksinde ithal malların sayısal olarak çokluğu, giderek enflasyonda “eksi” rakamlarının görülmesine yol açar.

ATO başkanı Sinan Aygün’ün açıkladığı gibi, bugün DİE’nin enflasyon endeksinde **tenis topu** bile yer almaktadır. Açıktır ki, tenis topu ithal maldır. Dolar olarak alınan, ancak TL’nin değerlendirilmesiyle fiyatı düşük görünen tenis topu, kaçınılmaz olarak enflasyonun düştüğünü gösteren bir sayısal karşılığa sahip olmaktadır.

Günümüzün “iyi ve olumlu ekonomik haberler”inden bir diğeri ise, “iç talepte canlanma” olduğudur. Üretimde ve kapasite kullanımında önemli artışlar olduğuna ilişkin verilerle yan yana getirildiğinde, enflasyonda düşüş “devam ediyor”sa, talep ile arz arasında ikinci aleyhine olan dengenin varlığını sürdürmeye devam ettiği sonucu çıkmaktadır. Yani enflasyonun düştüğüne ve talepte artış olduğuna ilişkin açıklamalara karşın, piyasadaki arz talepten fazladır. Bu durumda fiyatların düşmesinden doğal hiçbir şey yoktur. Hele ki, iç pazar için üretim yapan küçük ve orta sermayenin yüksek faiz oranlarıyla aldığı kredilerle üretim yaptığı düşünülürse, malını satabilmek için tek yapabileceği şeyin fiyatları düşürmek olduğunu görmek için ekonomist olmak gerekmemektedir.

Böylece enflasyondaki “eksi” rakamlarının temel nedeni:

1° İthal mallarının toptan ve tüketici fiyatlar endeksinde artan ağırlığı nedeniyle, doların değerindeki düşüş;

2° Talepteki daralma, yani halkın gelirlerinin “reel” olarak azalmasıdır.

Her ikisinde meydana gelecek ters yöndeki bir değişme, kaçı-

nılmaz olarak enflasyonun yükselmesine neden olacaktır.

Böylece, doların düşmesi ile iç pazardaki talep daralması ekonominin bugün içinde bulunduğu durumun anlaşılması için iki temel olgu durumundadır.

İlk yanıtlanması gereken, doların neden düştüğü, yani TL'nin neden "değerlendiği" sorusudur.

Bugün artık "mikro ekonomist" oldukları açıkça ilan edilen dünyanın "borsa uzmanları"na göre, dolardaki düşüşün ilk nedeni, uluslararası piyasalarda doların euro karşısında değer kaybetmesidir.

Oysa bir euro'nun 1,20 dolar olması ile bir doların 1,20 euro olması TL açısından hiçbir "değere" sahip değildir. Eylül ayı fiyatlarıyla ifade edersek, bir doların 1.400 bin ve euro'nun 1.600 bin olması ile, bir doların 1.600 bin ve bir euro'nun 1.400 bin olması, TL'nin değerini bir kuruş artırmaz ve eksiltmez. Olsa olsa, evini dolarla kiralayan ile euro ile kiraya veren ev sahiplerinin TL olarak gelirlerinde bir farklılık yaratır ve evsahibi ile kiracı için sorun olarak ortaya çıkar. İç piyasada ne talep daralmasına, ne de yükselmesine yol açar.*

Demek ki, dolardaki düşüşün nedeni başka yerde aranmalıdır.

Bugün "mikro" olmayan tüm "ekonomistler"ın reddedemedikleri gerçek, emperyalist ülkelerin resesyon ve deflasyon olgularıyla karşı karşıya olduklarıdır. Yani Avrupa ülkelerinde durgunluk ile fiyat düşüşleri birlikte görülmektedir. Üretimde sürekli düşüşler yaşanırken, yani arzda artış gerçekleşmezken, fiyatlar düşmektedir. Japonya başta olmak üzere emperyalist ülkelerin merkez bankalarının faiz oranlarını sürekli düşürmelerine rağmen, durgunluk varlığını sürdürmekte ve fiyatlar düşmektedir. Bugün dünya ekonomisinde fiyat düşmesinin karşılığı deflasyonist gelişmedir. Hiçbir enflasyon sorunu yokken, deflasyonist **politikalar** uygulanmazken ortaya çıkan deflasyon, yani enflasyon oranlarında "eksi" rakamların ortaya çıkması emperyalist ekonomilerin en temel sorunu durumundadır.

Özcesi, emperyalist ülkelerde aşırı-üretim bunalımı varlığını

* Bilgi ve düşünce konusunda yaşanan bunalım çok daha önemlidir. Dolarla evini kiralayan bir evsahibi, doların değer kaybetmesi ile gelir kaybına uğrar. Dolayısıyla bu kaybindan dolayı daha az tüketim malı talep edecektir. Yani talepte bir daralmaya neden olacaktır. Ancak kiracısı da aynı miktarda "tasarruf" etmiş olacaktır. Dolayısıyla birincinin tüketimindeki azalışı telafi eder. Bu nedenle piyasadaki talep üzerinde gerçek bir etkiye sahip değildir. Olsa olsa, dün dolar değer kazanırken üzülen ve "keşke elim kırılsaydı da bu kontratı yapmasaydım" diyen kiracı yerine şimdi evsahibi üzüldüğü aynı şeyleri söylemek durumundadır.

Şüphesiz birden çok evi olan evsahibinin tükettiği mallar ile kiracının tükettiği mallar bir ve aynı değildir. Evsahiplerinin daha yüksek fiyatlı malları (lüks) tükettiği varsayılırsa, dolardaki düşüşten dolayı olarak etkilenen kesim bu malların üretici ve satıcıları olacaktır. Yani ancak böylesine bir sektörel talep daralması söz konusudur. Ama ekonominin bütünü açısından (makro) kayıpla kazanç birbirine eşittir. Dolayısıyla "makro" ölçekte ve ulusal hesaplar açısından sıfırdır.

sürdürmektedir. Bu, emperyalist ülkelerdeki aşırı-üretim henüz emilmediğini, yani bunları emecek bir talebin ortaya çıkmadığını, arz ile talep arasında dengenin henüz kurulmadığını göstermektedir. Emperyalist ülkelerin metallerinin fiyatları sürekli düşme koşullarında iken, aynı malların ithal edildiği ülkelerde yükselmesi zaten ekonominin yasalarna aykındır. (Spekülatif faaliyetleri ve politik kararları dışta bırakıyoruz.)

Amerikan ekonomisi, giderek büyüyen ve etkisini artıran **dış ticaret açığı**, yani ithalat giderlerinin ihracat gelirlerinden fazla olması sorunu ile yüzüzedir. Bu koşullarda Amerikan merkez bankasının faiz indirimleri etkili olamamış, kaçınılmaz olarak ihracatı artırabilmek amacıyla doların değer kaybetmesini sağlayıcı uygulamalara gidilmiştir. Ancak, düşük değerli dolarla ihracatı artırmaktır.

Öte yandan, Irak saldınsı ve işgalinin “masrafları”nı karşılayabilmek için uluslararası piyasalara daha fazla dolar verilmiştir ve verilmesi planlanmaktadır. Özellikle Irak’ta doların para birimi haline dönüştürülme planı, dolar miktarında artış anlamına geldiğinden, doların fiyatı düşme eğilimine girmiştir.

Bu karşılıksız (“alırın kağıdı boyayı, basarsın parayı”) ve değeri düşük dolarların Orta-Doğu piyasalarına girmesi, hem uluslararası piyasalarda doların değer kaybetmesini getirirken, hem de “Arap turistler” ve “sukuk tahvilleri” aracılığıyla değeri düşmüş ve karşılıksız dolarların Türkiye’ye aktarılması anlamına gelmektedir. Böyle bir ortamda doların değer kaybetmesi kadar olağan başka bir durum yoktur.

Aynı şekilde, euro’nun değer kazanmasıyla AB ülkelerinin ihracatta düşüşle yüz yüze gelmesi, özellikle bunun etkisinin Almanya’da büyük ölçüde hissedilmesi, euro’nun dolar karşısında daha fazla değer kazanmasına **karşı uygulamaları** da beraberinde getirmektedir.

İşte bu iki gelişme, uluslararası piyasalarda dolar-euro paritesini etkilerken, giderek geri-bıraktınlmış ülkelerin daha fazla emperyalist ülke metallerini ithal edebilmeleri için kurları (dolar ve euro olarak) düşük tutma politikalarını gündeme getirmektedir. Ancak bu düşük kur politikası, dolar-euro “savaşı” olarak değil, üçüncü ülkelerin ulusal paraları karşısında düşük kur politikası olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun en temel aracı ise, tüm uluslararası “kredi derecelendirme kuruluşları”nın “risk analizleri”ni bir yana bırakarak, **kısa vadeli ticari kredileri** artırmak olmuştur. (Uluslararası “kredi derecelendirme kuruluşları” bu duruma uygun olarak, gerek ulusal ölçekte, gerek sektörel ölçekte geri-bıraktınlmış ülkelerin kredi notlarını sürekli “pozitif” çevirmektedir. Oysa böyle bir “pozitif” için hiçbir olumlu gelişme mevcut değildir.)

Geri-bıraktınlmış ülkelere, özel olarak da ülkemize yönelik kısa vadeli ticari kredilerdeki artış, iç piyasalarda döviz bolluğuna yol

açmaktadır. Bankaların yanında şirketlerin de kolaylıkla alabilmeye başladıkları bu kredilerle gelen dolarlar TL'ye çevrildiğinden doların değer kaybı ortaya çıkmaktadır.

Bugün Türkiye'deki bankalar ve holdingler, iç piyasadan düşük fiyattan dolar alabilecek öz kaynağa sahip değillerdir. Eylül ayı itibarıyla piyasadan alabildikleri toplam dolar miktardan bir milyar dolar civarındadır. Bu miktar, dolar arzındaki artış karşısında, fiyatları yükseltici hiçbir etkiye sahip değildir.

Uluslararası ekonomide “**sıcak para**” olarak adlandırılan kısa vadeli döviz girişi çok büyük boyutlara ulaşmıştır. Emperyalist ülkelerdeki merkez bankalarının faiz oranlarını düşürmelerine paralel olarak para-sermayenin yönü yeniden geri-bıraktırılmış ülkelere dönmüştür. Ancak 2000 Kasım ve 2001 Şubat krizinden ders çıkarmış olan bu para-sermaye doğrudan “risk” almamaktadır. Sendikasyon kredisi vb. adı altında “risk”, **şirketlere** aktarılmaktadır.

Enflasyon oranlarında “eksi” rakamların görülmesinde diğer büyük etkenin **iç talepteki daralma** olduğunu ise kimse inkar edememektedir. Yani halk kitlelerinin gelirlerinde nominal ve “reel” olarak meydana gelen düşüşler, talebi düşürmüştür. Bu durumda, kredi ile çalışan sermaye kesimleri ve tüccarlar, mallarının fiyatlarını düşürmek zorunda kalmaktadırlar. Ticari kârın kaynağının üretimden değil de, alıcının kandırılmasından geldiğini sanan tüccarların olduğu bir ülkede kendisini “tatlı” kârdan mahrum bırakacak bir fiyat indirimini hiçbir tüccarın gönüllü olarak yapmayacağı açıktır.

Şüphesiz bu olumsuz gelişmelerin yanında “olumlu” gelişmeler de vardır. Yaz aylarında iç piyasalarda gözle görülür bir canlanma ortaya çıkmıştır. Genel olarak “eğlence” sektöründe önemli bir canlanma görülmüştür. Kişilerin gelirlerinde “reel” ya da nominal bir artış mevcut değilken ortaya çıkan bu talep artışı, tümüyle hayalidir, yani **kredi kartları** ile sağlanan bir artıştır.

Yapılan açıklamalara göre, geçen yıl 18,5 milyar dolar olan kredi kartı kullanımı, ilk altı ayda 16 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. “Yapılan hesaplama göre” yıl sonu itibarıyla kredi kartı kullanımının 30 milyar dolar olacağı öngörülmektedir.

Bu hesaba bakıldığında, bu yıl, geçen yıla göre 12 milyar dolarlık daha fazla kredi kartı kullanımı ortaya çıkmaktadır. İşçilere ve memurlara “sıfır” olmasa da, en fazla %10'luk bir ücret ve maaş artışı yapılacağı açıkken, 12 milyar dolarlık kredi kartı harcamalarının nasıl ödeneceği ise toplumsal bir soru olarak ortada durmaktadır.

“Medya”nın tam desteğinde yürütülen “ekonomi iyiye gidiyor” havasının, ülke ekonomisinin iyileştiği anlamına gelmediği ne denli açıkça da, yeni bir “kriz” dönemine girip girmeyeceği ise tam bir belirsizlik içindedir. “Makro” ekonomik veriler ele alındığında belirsizlik daha da büyümektedir. Ve herkesin bilmesi gerekir ki, belir-

sizlik yeni bir “kriz” döneminin öngünüdür.

2001 Şubat krizi sonrasında “ekonominin yeni patronu” Kemal Derviş, IMF’nin hazırladığı “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı”nda “temel sorun” olarak “sürdürülemez iç borç dinamiği”nden söz ediyorduydu da, bugün “sürdürülebilir” hale gelmiştir. (Kemal Derviş’le birlikte “sürdürülemez iç borç dinamiği” deyimini, yerini “iç borçların çevrilebilirliği”ne terk etmiştir)

Şubat 2001 krizi öncesinde 45 katrilyon olan iç borç toplamı Ağustos 2001’de 102 katrilyon TL olmuştur.

Kemal Derviş döneminin sona erdiği 3 Kasım seçimlerinden sonra iç borç toplamı 145 katrilyon iken, bugün 179 katrilyona çıkmıştır.*

Benzer durum dış borçlarda da görülmektedir. 2001 Şubat krizi döneminde 115 milyar dolar olan dış borç toplamı 2002 Ekiminde 127 milyar dolara çıkmış ve 2003 yılının ilk üç ayı sonunda 133 milyar dolara yükselmiştir.

Böylece Şubat 2001’de **181 milyar dolar** olan iç ve dış borç toplamı 2003 yılı ortasında **260 milyar dolara** ulaşmıştır. Bu borçların 6 milyar doları dış borç olmak üzere toplam **47 milyar doları** AKP’nin dokuz aylık iktidarı döneminde gerçekleştirmiştir.**

“Medya” haberlerinin diliyle söylersek, dolardaki düşüş karşısında Merkez Bankası’nın yaptığı “müdahaleler” sonucunda piyasadan 6 milyar dolar alınmış ve böylece döviz rezervi 30 milyar dolara yükselmiştir.

Merkez Bankası’nın doların değer kaybetmesi üzerine “piyasalara müdahale” etmesi, aldığı dolar karşılığında “piyasalara” TL vermesi anlamına gelmektedir. Merkez Bankası’nın aldığı 6 milyar dolar karşılığı olarak, yaklaşık 9 katrilyon TL “piyasalara” verilmiştir. Bu işlemin doğal sonucu, piyasadaki TL miktarında (emisyon miktarı) 9 katrilyonluk artış olduğundan (TL arzı) TL’nin değer kaybetmesi ve doların değerinin yükselmesidir. Ama yapılan müdahalelere rağmen böyle bir gelişme **olmamıştır**. Çünkü Merkez Bankası dolar alımıyla piyasaya verdiği TL’leri “depo alım ihaleleri” ile **geri top-**

* Dolar olarak toplam iç borçlar:

	1 \$	\$
Şubat 2001	680.00 TL	66 milyar
Ağustos 2001	1.400.000 TL	73 milyar
Kasım 2002	1.680.000 TL	86 milyar
Temmuz 2003	1.400.000 TL	127 milyar

** Bir zamanlar Kemal Derviş’in yaptığı gibi, yeni “islamcı” ekonomistler de bu sayıların gerçeği yansıtmadığını ileri sürmektedirler. İddia, iç borçların TL cinsinden olduğu, dolayısıyla doların değer kaybetmesiyle dolar cinsinden borç toplamının artmış görüldüğü şeklindedir. Böylece AKP’nin “sağlam kaynaklara dayanan” bir bütçe politikası izlediği sanısı yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Doların Kasım 2002’deki fiyatı üzerinden hesap yapıldığında bile iç ve dış borçlardaki artış 26 milyar dolar olmaktadır. Bu miktar da yeterince büyüktür.

lamıştır. Dolayısıyla piyasada müdahale öncesine göre daha fazla TL bulunmamaktadır. Doğal olarak TL'nin değer kaybetmesi diye bir olay sözkonusu değildir ve yapılan sadece gözboyamadır.

TL'nin aşırı değerlenmesini önlemeye yönelik Merkez Bankası'nın dolar alımının gözboyama olmasının en açık göstergesi ise, “medya”nın “artıyor” diye göklere çıkardığı döviz rezervleri ile ilgili verilerdir.

Merkez Bankası net döviz rezervi (milyon \$)

Mayıs 2003	28.383
Haziran 2003	28.450
Temmuz 2003	28.679
Ağustos 2003	28.450

Görüldüğü gibi, ortada ciddiye alınabilecek bir döviz rezervi artışı bulunmamaktadır.

Ve giderek büyüyen **cari işlemler açığı** ile **ithalat hacmi** ülke ekonomisinin ne durumda olduğunu yeterince göstermektedir.

Dış Ticaret		
Ocak-Temmuz (milyon \$)		
	2002	2003
İhracat	19.515	25.512
İthalat	27.387	36.607
Dış ticaret açığı	-7.871	-11.094*
Cari İşlemler Dengesi (milyon \$)		
1999	-1.360	
2000	-9.819	
2001	3.396	
2002	-1.391	
2003 (yedi ay)	-4.544	

Tüm bu verilere iç ve dış borçların 260 milyar dolara yükseldiğini de eklediğimizde, ekonominin, gösterilmeye çalışıldığı gibi “düzeldiği”ne ya da “iyileştiği”ne ilişkin hiçbir belirti bulunmamaktadır. Ama yapılan tüm “medyatik” propagandaya karşın, hiç kimse ekonominin “iyileşmesi”yle ilgilenmemektedir. Herkesin ilgilendiği tek şey, ekonominin **yeniden “kriz”**e girip girmeyeceğidir. Bu nedenle, tüm “iyimser” haberlerin ardında yatan, “kriz” beklentisi ve korkusudur.

Irak'a asker göndermeyle ilgili olarak AKP'nin ABD ile Dubai'de

* Bavul ticareti ve altın ithalatı rakamları eklendiğinde dış ticaret açığı, 2002 Ocak-Temmuz döneminde -4.100 \$, 2003 Ocak-Temmuz döneminde -6.943 \$ olmaktadır.

imzaladığı 8,5 milyar dolarlık kredinin dilimli ve her dilim için ayrıca değerlendirilecek olan koşulları gözönüne alındığında, ekonominin ve hazinenin ne denli çıkmaz içinde olduğu da görülmektedir.

Herşeyin spekülasyona, borsada kazanılacağı umulan kısa vadeli kârlara, kredi kartları ile yapılan alış-verişlere indirildiği bir ortamda, ekonomik verilerle kimsenin ilgilenmeyeceği açıktır. IMF'nin Dubai toplantılarında büyük övgüler düzdüğü Türkiye ekonomisinin, Eylül ayında “kriz”e gireceği beklentisi, yerini “iyimserliğe” bırakmıştır. Böylece “beklentiler hedeflerin önüne geçmiştir”.

Bugün ülke ekonomisi, IMF'nin talimatlarıyla döviz çıpasının uygulandığı 2000 yılındaki durumdan çok farklı değildir. Şubat 2001'de adı ve oranı belirtilmeyen, ancak ülke tarihinin en büyük devalüasyonu öncesindeki “iyileşme belirtileri”nin benzeri haberler, bugün de “medya” manşetlerinde yer almaktadır. Tek farkla ki, “medya” Şubat 2001 krizinden ders çıkartmıştır, ödevini daha iyi yapmaktadır.

Dünün tüm gündem maddeleri yerli yerinde durmaktadır. “Sıcak para” yeniden gündeme gelmiş, Dünya Bankası ve onun yerli şubesi Kemal Derviş tarafından bile dile getirilmeye başlanmıştır.

İthalattaki artış ve bunun sonucu olarak dış ticaret ve cari işlemler açığının büyümesi, yeniden faizlerin aniden yükselmesi için uygun ortam oluşturmaktadır.

Faizler %34'lere düşerken, yeniden “reel faizler”in çok yüksek olduğundan sözedilmeye başlanmıştır.

“Açık pozisyonlar” yeniden konuşulurken, dünden farklı olarak, bankalardan daha çok, **şirketlerin** “dikkati” çekilmeye başlanmıştır.

Bugün ekonominin ilk büyük ve acil sorunu, şirketlerin “açık pozisyonları” ve buna bağlı olarak “sıcak para”nın giderek büyük miktarlara ulaşmasıdır. Vestel'in “üretimiyle ilgili yaptığı ithalatlarda, tedarikçileri ile olan alım satım anlaşmalarındaki yükümlülüklerini finanse etmek için” “Türkiye’de ilk kez gerçekleşen modelle” 80 milyon dolar sendikasyon kredisi alması ve Turkcell'in 100 milyon dolar “İslami ilkelere dayanan murabaha sendikasyon kredisi” peşinde koşması, şirketlerin “açık pozisyonları” yanında, ödeme güçlüğü içinde olduklarını ve “Batı” bankalarından kredi alamadıklarını göstermektedir.

Yine de, herşeye ve gerçeklere rağmen, ekonominin “iyileştikten” söz edilmeye devam edilmektedir. Aşağıdaki haber, ekonominin “iyileşme anatomisini” göstermeye yetecektir:

“Tarkan için camiye özel ışıklandırma

Balkanların, Ortadoğu'nun ve Türkiye'nin en büyük camisi olan Adana'daki Sabancı Merkez Camii'nin ışıkları, konser için Adana'ya gelen mega star Tarkan için de yandı...

Turneye çıkan Tarkan, ekibiyle Sabancılar tarafından Seyhan Nehri kıyısında inşa edilen Hiltonsa'ya yerleşti. Tarihi Taşköprü ve Sabancı Merkez Camii manzaralı kral dairesi pop yıldızına tahsis edildi. Genellikle kandil geceleri, Ramazan ayında ve cuma akşamları kandil ışıkları yakılan Merkez Camii'nin ışıklarında bir aksama olmaması için de, cami görevlilerine mesaj iletildi. Hiltonsa'nın bulunduğu Seyhan Nehri'nin karşı kıyısında yer alan caminin ışıklı görüntüsünün konukları çok etkilediği otel yetkililerince ifade edildi...

Adana Müftüsü Mehmet Barış, muhteşem caminin gurur kaynakları olduğunu belirterek, şöyle konuştu:

"Bizi arıyorlar, 'Otelimizde şu kişiler var' diyorlar. Mümkün olup olmadığını soruyorlar, biz de caminin ışıklarını yakıyoruz."

Tütsülü odadan camiye seyretti

Opet'in sponsorluğunda 'Full Force' konserler dizisini sürdüren Tarkan ve ekibine Hiltonsa'da 32 oda tahsis edildi. Tarkan'ın isteği üzerine odasına üzüm suyu, tütsü, fındık, fıstık, özel şarap ve meyve konuldu. Tarkan Gaziantep'te yediği acı kebab nedeniyle mide rahatsızlığı geçirdiği için Adana kebabı acısız ikram edildi."

[*Hürriyet*, 12 Eylül 2003]

Borsa “Yatırımcıları”nın Yüzü Gülerken...

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 75, Eylül-Ekim 2003

“Ancak daima anlamsız şeylere yapışıp kalan,
Haris elleriyle toprakları kazarak define arayan
Ve bir solucan bulunca sevinen dar kafalılar,
Bütün ümitlerini kaybetmiyorlar.”
(Goethe, Faust)

“... onlar da bir zamanlar belki ‘iyi insanlar’dı. Annebabalarının ya da çocuklarının çok iyi bildiği gibi, borsa ‘yatırımcılığı’ başladıktan sonra ‘değişmişlerdi’. Belki politik olarak kendilerini ‘sol’da tanımlıyorlardı, belki de ülkenin içinde bulunduğu durumun temelinde emperyalizme bağımlılığın yattığını düşünüyorlardı. Ama ne olduysa oldu, borsa macerasıyla birlikte ‘değiştiler’. Bir zamanlar, ülkenin insanlarını, gençlerini ve hatta kendi çocuklarını Amerikan emperyalizminin hizmetine vererek elde edilecek dolarların rüyasını görmezlerdi. Ve belki bir bürokrat olarak, bir memur olarak, dürüst, ahlaklı, görevini tam olarak yapan, rüşvet almayan bir insandı. Ama borsaya yatırdığı paralarının küçüldüğünü, kredi kartlarının temerrüt faizlerinin büyüdüğünü gördükçe ‘işini bilen memur’ haline geldi. Ve şimdi yeniden gülebileceği, ‘insan gibi insan’ olabileceği günlerin hayalini bile kurmakta zorlanmaktadır. Onun bu hayalinin gerçekleştirilmesi için son bir fırsat yeterli olacaktır, yeter ki Amerika’nın istedikleri yerine getirilsin. Sonra... Belki tövbekar olacaktır. Bir daha borsaya para yatırmayacak, işini layıkıyla yapacak, rüşvet almayacak, kısacası ailesiyle birlikte borsasız yeni bir yaşama başlayacaktır... Yeter ki borsa bir kez onun için yükselsin!”

Kurtuluş Cephesi’nin 74. sayısında “Borsa ‘Yatırımcıları’nın Yüzü Ne Zaman Gülecek?” başlıklı yazımızı yukardaki sözlerle bitirmiştik. Ve aradan iki ay geçtiğinde, Amerika’nın isteklerinin, yani Irak’a asker gönderilmesinin ilk adımı olarak 8,5 milyar dolarlık kre-

dinin imzalanacağı haberleriyle borsa “coştu”.

Kolay yoldan, emek harcamaksızın, üretmeksizin ve karşılık ödemeksizin yaşamının ve “köşe dönmeçilik”in başı başına bir dünyaya görüşü haline getirildiği, kent küçük-burjuvazisinin yaşam tarzı haline dönüştüğü bir tarihsel dönemde, hiç şüphesiz borsa baş tacı edilmek durumundadır.

1982’de bankerlere varlarını yoklarını yatırarak kolay yoldan para kazanma yolunu tutanlar, her kaybettiklerinde, daha büyük hırs ve şevkle yeni kaybetme araçlarına yönelmişlerdir. Kısa vadeli birkaç kazançtan sonra gelen topyekün kayıplar, tıpkı milli piyango bileti gibi, “bir gün bana da çıkabilir” mantığı ile, yeni bir “yatırım aracı” arayışının başlangıcı olmuştur.

Borsa simsarlığını “kurnazlık” olarak öğrenmiş birkaç eğitim görmüş kişinin birkaç yıllık “luxus ve zeytin ağacı” yaşamları gözleri karartmaya yetmiştir.

Bütün bu şaşalı ve tantanalı görüntünün ardında “borsa”, ne olduğu bilinmeyen ve bilinemeyen bir tabu haline gelmiştir.

Kendisini Amerikan “yuppi”si zanneden, zaman zaman kafasını kazıtılarak “büyük borsa uzmanı” imajıyla ortalıkta dolaşan, Ertuğrul Özkök’ün “siyah laptoplu” “dinamik genç işadamı”nın tabusu olan borsa, onlar için bir “yaşam tarzı”dır. O, kendisini gelmiş geçmiş tüm tabuları yıkmaya adanmışsa da, borsaya toz kondurtmayacak kadar tutucudur. Onların tapınağı borsa ve tanrısı borsa endeksidir.

Kimisi holdinglerin “yatırım danışmanlığı” servislerinde prim karşılığı çalışırken, kimileri “yatırım ortaklığı” personeli olarak görev yaparlar. Bazıları ise, holdinglerin “halkla ilişkiler” ya da yeni adlarıyla “PR” bölümlerinde “medya” için manipülasyon amaçlı haberler üretmekle uğraşırlar.

Sayıları, etkilerine ve etki alanlarına göre çok küçüktür. Kafa yapılı, mantıklı, tüm üniversite öğrencilerini etkileyecek kadar yaygındır. Üretilen haberlerle, reklamlarla, televizyon dizileriyle etkinliklerini sürdürürler ve yeniden üretirler. Tüm görünümündeki ortak yanlara karşın, borsa konusunda tek bir fikre de sahip değildir.

Kimisine göre borsa, “uzun vadeli yatırım aracı”dır. Bunlara göre, “borsa yatırımcısı”, hesaplarını uzun vadeli yapmalı, alacağı “kağıtların” “performans kriterlerine” dikkat etmeli, şirketin yıllık bilançolarını izlemeli ve “yatırımını” “bir sepet” gibi düşünerek, değişik “yatırım araçları” arasında orantılı olarak dağıtmalıdır. Riski yüksek hisseler alarak hızlı kazanma yoluna gitmek yerine, bu “riski” dağıtan başka “kağıtlar”ı da yatırım yapmalıdır. Hatta, “en iyisi”, biraz dolar, biraz euro, biraz altın, biraz hazine bonusu ve kalanı ile hisse senedi satın alınmalıdır. Bu sayede “risklerden” korunulmuş oluna-

cağına inanırlar.

Bir bölüm borsa “danışmanı” ise “yaşamda risk almaktan hoşlananlar” için vardır. Bunlar “boğalar” olarak, kafalarını New-York borsasının CEO’su Dick Grasso gibi kazıtmış olabilecekleri gibi, saçlarını at kuyruğu yapmış “yuppi” görünümünde de olabilirler. Siyah camlı jiplere binmekten, eğlenmekten ve “risk almaktan hoşlananlar” için borsa büyük bir “heyecan” yeridir. Kısa sürede, hatta birkaç saat içinde “vurup çıkan” ve kazanılan para ile Laila’da eğlenmek isteyenlerin danışmanıdır. Bunların “tavsiyesi”ne göre borsa, “beklentilerin satın alındığı” yerdir. İyi bir av köpeği gibi, beklentinin kokusunu iyi alanlar için, borsa tam istenilen yerdir.

Üçüncü borsacı tipi ise, kendisini “ayı” olarak görür. Büyük miktarlarla “oynar” ve ayı gibi büyük paralarla piyasayı “ezer geçer”. Ne yazık ki bunların böylesine “ayı”lık yapabilecek büyük paraları yoktur. Bu yüzden “değerlerinin” büyük bir holding tarafından keşfedilmesini beklerler. O güne kadar değişik “medya” organlarında borsa habercisi olarak çalışarak günlerini geçirirler. Makro ekonomiden, makro büyüklüklerden ve global ekonomideki gelişmelerden konuşmayı severler.

Oysa borsa, sermayenin mutlak gücünün dolaylı yoldan yürütüldüğü yerdir. Bir yandan hükümete ve memura rüşvet vererek, diğer yandan borsa aracılığıyla hükümetlerle ittifak kurarak bunu gerçekleştirir. Devlet borçları arttığı oranda, borsanın devlet üzerindeki gücü artar.

Diğer yandan borsa, “küçük yatırımcılar”ın parasıyla düşük faizli kredi sağlama yeridir.

Ve son olarak, her türlü spekülasyonun egemen olduğu bir alandır borsa. Hiçbir ekonomik değere sahip olmayan, içi boşaltılmış şirketlerin hisselerinin “pazarlanması” yoluyla vurgun yapılan yerdir. T. Özal’ın “yap-ışlet-devret” formülü gibi, “al, spekülasyon yap ve sat” formülü geçerlidir.

İşte borsa, bu “ayılar ile boğalar” arasında, av köpekleri ile spekülatörlerin yeri haline gelir. Amaç tektir: “küçük yatırımcı” olarak adlandırılan küçük-burjuvaların birikimlerini toplayarak sermayenin hizmetine vermektir.

Doğal olarak, borsa macerasında tüm fatura “küçük yatırımcıya” ve iç borçlanma senetleri yoluyla borsaya bağlanmış olan devlete çıkar. Kaybetmenin bir alışkanlık ve yaşam tarzı haline geldiği borsada geçerli olmayan ve gerçekleşmeyen tek şey “tövbekarlık”tır.

“Televoleci” ekonomistlerden, Kemal Derviş’in “arkadaşı”, bir zamanların CHP genel başkan adayı, saygıdeğer Prof. Hurşit Güneş son günlerdeki borsa yükselişine ilişkin şunları yazmaktadır:

“Borsada beklenen yükseliş gerçekleşiyor

Şu anda borsadaki yükselme çok gecikmiş bir olgu.

Çünkü iki yıldır veriler olumlu geliyor, bir yandan enflasyon düşüyor, diğer yandan ihracata dayalı bir büyüme gözleniyor, fakat bir türlü borsada yaprak kıvıldamıyordu. Malum; büyüme ortamlarında şirket karlılıkları arttığından, borsadaki fiyatlar da yürür.”*

Prof. Hurşit Güneş'e göre, "2000 yılı başında borsa 20 bine dayanmış, hatta geçmişti. O tarihte kurlar bugünkü düzeyinin üçte biri kadardı. Kısacası bu hesaba göre şimdi borsa endeksinin 60 bine dayanması gerekiyordu. Gerçi o zaman borsa aşırı şişmişti. Üstelik kriz sonrası her şeyin fiyatı düştü. Kısacası, şimdi borsanın 25-30 bin aralığında olması daha normal"dir.

Evet, Hurşit Güneş'e göre, borsa endeksinin 60 bine dayanması gerekiyorsa da, 25-30 bin aralığında olması "normal"dir. Ancak, İstanbul Borsası, henüz 14.000'leri "test etmele" meşguldür.

Bu kafayla hareket edildiğinde, gün "alım günü"dür. Her hisse kapış kapış alınmalıdır. Ne de olsa, saygıdeğer Prof.'umuz borsanın "normal"inin 25-30 bin olduğunu söylemektedir ve bugün henüz 14 binlerde dolaşmaktadır. Hurşit Güneş'e inanarak hisse alanlar, endeks 25-30 bin "Hurşit Güneş normal"ine çıktığında %100 kâr edecektir! Kısacası, bir yatır iki al!

Herşey iyi ve hoş olsa da, borsanın "gerçek değerini" ya da "aşırı şişkinliğini" kim ve neye göre belirleyecektir?

Eğer borsa, "beklentilerin satın alındığı" yer ise ve birileri Irak'a asker gönderilmesi karşılığında Amerika'dan 8,5 milyar dolar geleceği beklentisi içinde ise, satın alınan beklenti nedir?

Herkes bilmektedir ki, borsada Amerikan kredisi değil, şirketlerin borsaya kota ettikleri hisse senetleri satın alınır. Amerikan kredisi herhangi bir şirketin kasasına gitmeyeceğine göre, hangi hisse senedinin kâr (borsacı diliyle "prim") getireceği nasıl bilinecektir?

Bunların arz-talep ilişkisi dışında hiçbir yanıtı bulunmamaktadır. Eğer birileri (her zaman olduğu gibi "küçük yatırımcı") Amerikan kredisi geleceği belli olunca borsanın yükseleceğini düşünüp daha fazla para yatırma eğiliminde ise, "beklentileri" satın almak olanaklıdır. Yapılacak tek şey, bu "küçük yatırımcının" eğilimini hesaplayıp, hangi hisseleri alabileceğini tahmin edip, bu hisseleri ondan önce ve düşük değerden satın almaktan ibarettir. Sonra "küçük yatırımcı" elindeki küçük parası ile çıkıp gelecektir. Alınan hisse senetlerini onlara daha yüksek fiyattan satarak, "kısa günün kân" cebe atılacaktır.

"Küçük yatırımcı" artık mutlu olabilir. Yükseleceğini umduğu borsaya parasını yatırmış ve karşılığında şu ya da bu şirketin hisse senedine sahip olmuştur. Artık tek yapacağı iş, aldığı hisse senedinin daha yüksek bir "getiri" sağlayacak hale gelmesini beklemektir.

* *Milliyet*, 23 Eylül 2003.

İşte borsanın gerçekliği de burada yeniden başlar.

Alınan hisse senedinin gerçekten değer kazanabilmesi için, o hisse senedini çıkaran şirketin kârlarının yükselmesi gereklidir. Ancak bu da yeterli değildir. Şirketin, aynı zamanda elde ettiği kârlarını hisse sahiplerine “temettü” olarak dağıtıyor olması gerekir. Doğal olarak, şirketin “temettü” miktarı ve oranı, hisse senedinin gerçek değer artışını ifade eder.

Eğer borsaya kota edilmiş bir şirket, yıl içinde %20 kâr elde etmiş ise ve bunu hisse sahiplerine aynı oranda dağıtırsa, hisse senedinin değeri %20 artmış olacaktır. Yıl başında 1.000 dolarlık hisse senedi alan “küçük yatırımcı”nın elindeki hisse, yıl sonunda %20 “kâr payı” (temettü) ile 1.200 dolar değerinde olacaktır. Artık o, güvenli bir biçimde hisse senedini %20 fazlasıyla satabilir.

Ancak eğer hisse senedini yeni değerinden satmayıp, sadece temettü payını almakla yetinirse, elindeki hisse senedinin değeri yenden ilk alış fiyatına düşecektir, yani 1.000 dolar olacaktır.

Böylece, 1.000 dolarlık hisse senedi, %20 faiz getiren herhangi bir mevduattan, hazine bonosundan daha başka bir şey değildir.

Bu durumda borsanın “iyi bir yatırım aracı” olarak kabul edilmesinin tek yolu, yıllık temettü oranının, ortalama faiz oranından daha yüksek olması ile olanaklıdır. Bu nedenle, şirketlerin “performansı”na, yani yıllık kâr ve temettü oranlarına bakılarak, borsanın herhangi bir faiz getiren “yatırım aracı”ndan daha fazla “getiri” sağlayıp sağlamayacağına bakılmak durumundadır.

Örneğin İş Bankası-Doğan Holding ortaklığı olan Petrol Ofisi’nin (POAŞ) 2002 yılı kâr 228 trilyon TL olmuştur. Toplam sermaye miktarı 252 trilyon TL olduğuna göre, POAŞ’ın 2002 yılı kâr oranı %90 olmaktadır. Yani 1.000 TL nominal değerli POAŞ hissesinin 2002 yılı sonu itibarıyla değeri 1.900 TL’dir.

1.000 TL nominal değerli hisse senedinin 2002 yılındaki borsadaki fiyatı ise 34.000 TL seviyesinde olmuştur.

Bu durumda %90 kâr oranı üzerinden nominal fiyattan hisse başına elde edilen 900 TL’lik kâr, borsa fiyatından %2,6 olmaktadır. 2002 yılı enflasyonu %26,4 olduğuna göre, POAŞ hisselerinin “reel” getirisi -%24 olmaktadır. Yani POAŞ hissesi alan “küçük yatırımcı” 2002 yılında %24 zarar etmiştir.

Ancak bu zarar sadece kâr payı üzerinden görülen zarardır. Öte yandan 2002 yılının Mart ayında 34.000 TL’den satılan POAŞ hisselerinin bugünkü fiyatı 4.650 TL’dir. “Küçük yatırımcının” (ki toplam 98 bin kişidir) buradaki zararı %86’dır.

Böylece POAŞ’a nominal hisse başına %90 kâra gidenler, borsa fiyatından %86 zararla oturmuşlardır.

Görüleceği gibi borsa, tümüyle spekülasyona dayanan “değer şişirici” tapınak durumundadır.

Yeniden Amerikan kredisi ile “çoşan” borsaya dönecek olursak, Eylül ayına 11.652 seviyesinden başlayan İMKB-100 endeksi, 19 Eylül günü 13.663’e yükselmiş ve kredi anlaşmasının Dubai’de imzalanmasıyla birlikte (23 Eylül) 14.031 olmuştur. Böylece İMKB-100 endeksi 2.372 puan artarak %20 değer kazanarak “çoşmuştur”.

Herşey iyi olmakla birlikte, biz, POAŞ’ın “küçük yatırımcısı”na birkez daha bakmak durumundayız.

1 Eylül günü 4.375 TL olan POAŞ hisseleri 19 Eylül’de 4.624 seviyesine yükselmiş ve 23 Eylül günü 4.675 seviyesine çıkmıştır. Değer kazanma oranı %6’dır. “Coşan” borsanın hiçbir “çoşku” göstermeyen hissesi olarak POAŞ, Ertuğrul Özkök’e fazlaca bir “getiri” sağlayamamıştır. 98 bin “küçük yatırımcı”nın, geçen yıl 34 bin liradan aldığı hisse senetlerinin eski değerine ulaştığını görebilmesi için, POAŞ hisselerinin %627 değer kazanmasını, dolayısıyla İMKB-100 endeksinin %2.069 yükselmesini beklemek durumundadır. Bu da endeksin 290.301’e ulaşması demektir.

Ama yine de POAŞ “yatırımcısı” fazlaca üzülmemelidir! Ne de olsa arkasında Doğan Holding ve %5’le çalışan tetikçisi Ertuğrul Özkök vardır. Dün yaptıkları gibi, yarın da yeni haberler üreterek POAŞ hisselerinin yükselmesini sağlayabilirler.* Ancak POAŞ hisselerinin fiyatını %627 yükseltmeye Ertuğrul Özkök’ün bile gücünün yetmeye-

* “Medya” holdinglerinin şirketlerine çıkar sağlamak amacıyla, kendi gazete ve televizyonlarını kullanmaları olağan işler haline gelmiştir. Kimi zaman devlet teşvikleri ya da ihaleleri alımı için bir şantaj aracı olarak kullanılan “medya”nın borsa ile ilişkisi, sürekli gerçek dışı haberlerle, kendi şirketlerinin borsadaki değerini alabildiğine yükseltmek şeklinde olmaktadır. Borsa yasadınca “yasak” olan “manipülasyon” yaparken en sık kullanılan yöntem, şirkete ilişkin “önemli” bir olayı haber haline getirmek olmuştur.

POAŞ’ın ödeyemez hale geldiği borçları karşılığında ipotek edebileceği tek şey hisse senetleri olmuştur. İpotek aşamasında yapılan manipülasyonlarla POAŞ hisseleri belli oranda yükselttiler alacaklıları aldatmaya çalışmıştır.

“Medya” aracılığıyla en son yaptıkları manipülasyon Amerikan emperyalizminin Irak saldırısı öncesinde başlamıştır.

1 Mart günü tezkerenin TBMM’de kabul edilmemesi üzerine 40 bin Amerikan askerinin Türkiye’ye yerleşmesinin önünün kapanmasıyla POAŞ alacaklıları kapiya dayanmışlardır. Bunun üzerine 16 Mart tarihli gazetelerde şu haber yer almıştır:

“Savaşın yakıtı POAŞ’tan

Aydın Doğan Grubu’nun yüzde 50 ortağı olduğu Petrol Ofisi A.Ş. turnayı gözünden vurdu. Kuzey Irak’a cephe açılınca Amerikan Ordusu’nun kullanacağı akaryakıtın büyük bölümünü POAŞ sağlayacak.”

Bu haberle ilgili olarak POAŞ’ın İMKB’ye gönderdiği açıklamada şöyle denilmiştir:

“Bilindiği gibi olası Irak Harekatı kapsamında ABD Silahlı Kuvvetleri, çeşitli konularda (taşınma ve üslerin modernizasyonu gibi) Türkiye’deki özel ve kamu kuruluşlarından hizmet temin edebilmek amacıyla görüşmeler yapmaktadır.

Bu çerçevede ABD Silahlı Kuvvetleri akaryakıt ihtiyacının bir kısmının karşılanması için çeşitli akaryakıt dağıtım şirketlerinden teklif istemiş olup, şirketimizce de istenen teklif için kotasyon verilmiştir.

Söz konusu teklifler ABD Makamları tarafından değerlendirilmekte olup, ancak ABD Silahlı Kuvvetleri ile şu ana kadar herhangi bir genel anlaşma yapılmamıştır.

ceği kesindir.

Yıllar boyu insanların (elbette bu insanlar, “küçük yatırımcılar”dır) ellerindeki paranın enflasyon karşısında erimemesi için bir yol olarak borsaya yöneleceği beklentisiyle pusuda bekleyen borsa simsarlarının, herşeyin bu kadar “iyi” gittiğinin söylendiği bir ortamda sevinçle ellerini oğuşturdukları açıktır. Ama yine de beklemedikleri oranda gelişme olmamıştır.

Dünya ekonomisinin “düzeltme sinyalleri” verdiğinin gazete haberlerinde sürekli yer aldığı bir ortamda “istenilen seviyeye” yükselemeyen İMKB endeksi, şimdilik bu birkaç binlik artışla mutlu olmaya çalışacaktır.

	Dow Jones \$	DAX €	İMKB-100
12 Eylül 2003	9.471 ↑	3.508 ↓	12.715 ↑
15 Eylül 2003	9.448 ↓	3.516 ↑	12.662 ↓
16 Eylül 2003	9.567 ↑	3.564 ↑	13.005 ↑
17 Eylül 2003	9.545 ↓	3.561 ↓	12.958 ↓
18 Eylül 2003	9.659 ↑	3.612 ↓	13.419 ↑
19 Eylül 2003	9.644 ↓	3.578 ↓	13.663 ↑
22 Eylül 2003	9.535 ↓	3.456 ↓	13.845 ↑
23 Eylül 2003	9.576 ↑	3.411 ↓	14.031 ↑
24 Eylül 2003	9.425 ↓	3.307 ↓	13.798 ↓
25 Eylül 2003	9.343 ↓	3.326 ↑	13.935 ↑
26 Eylül 2003	9.313 ↓	3.324 ↓	13.758 ↓
29 Eylül 2003	9.380 ↑	3.323 ↓	13.255 ↓
30 Eylül 2003	9.283 ↓	3.257 ↓	13.055 ↓

Konu ile ilgili gelişmeler Başkanlığımıza ve kamuoyuna en kısa zamanda duyurulacaktır.”

Ancak “en kısa zaman” Irak saldırısının sona erdiği 10 Nisan olmuştur:

“17.02.2003 ve 04.04.2003 tarihli yazılarımızda belirtildiği üzere ABD Silahlı Kuvvetlerinin akaryakıt ihtiyacının bir kısmının karşılanması için şirketimizce istenen teklif için kotasyon verildiği Başkanlığımıza bildirilmiştir. Söz konusu teklifler ABD Makamları tarafından halen değerlendirilmekte olup, şu ana kadar herhangi bir genel anlaşma yapılmamıştır.

Şirketimize ulaşan bilgiler, ABD Silahlı Kuvvetlerinin Yumurtalık'ta yeralan kendilerine ait depoları vasıtası ile yurt dışından tedarik ettikleri akaryakıtları tankerlerle Kuzey Irak'a nakletmeye başladığı doğrultusundadır.”

Amerikan emperyalizminin Irak saldırısının sona erdiği, Türkiye sınırları içinde konuşlanan Amerikan askerinin bulunmadığı bir tarihte, “teklifler ABD makamları tarafından halen değerlendirilmekte” olduğundan söz edildikten sonra, ABD'nin Yumurtalık'ta kendilerine ait depolardan akaryakıt sevkettiği bilgisi (istemeye istemeye) açıklamaya eklenmiştir.

Tezkerede kabul edilmediği için Amerikan ordusuna satacağı akaryakıttan elde edeceğini umduğu kârlarından olan POAŞ, bu manipülasyonla yine de alacaklılarını bir ay süre ile atlatamamıştır.

Dünya ekonomisinin düzeliş düzelmemesi, Almanya ve Japonya başta olmak üzere, emperyalist ülke ekonomilerinin durgunluk içinde olmaları, Amerikan bütçesinin “rekor” açık veriyor olması borsa simsarlarının ve onlar tarafından güdülenen “küçük yatırımcılar”ın umurunda değildir.

Her ne kadar onlar, “globalizm” yandaşı olsalar da, tüm varoluşları İMKB’nin yerel bir borsa olarak kalıyor olmasına bağlıdır. Yerel ve içe kapanık bir ekonomi karşıtıymış gibi görünüyorsa da, İMKB, yerel ve içe kapanık olduğu sürece spekülasyon yapabileceklerini çok iyi bilmektedirler. Borsa vurgunları ile Laila’da, Bodrum’da eğlenebilmek için “globalizm”den bile vazgeçmeye hazır dırlar.

Cumhuriyet'in 80. Yılında Türkiye Ekonomisi

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 77, Ocak-Şubat 2004

2003 yılının son günlerine yaklaşılırken en sık duyulan söz, ekonomide “olumlu gelişmelerin sürdüğü”, “verilerin olumlu olduğu” idi.

Yazılı ve görsel “medya”nın yayınlarına bakıldığında, ihracat, bir önceki yıla göre, %32,4 artarak 48 milyar dolarla “rekor” kırarken, faiz oranları %22’ler seviyesine düşmüş, sanayi üretim endeksi %8 artmış, tüketim eğilimi anketleri birbiri ardına “olumlu” çıkmaya başlamış vs. derken, “enflasyon canavarı” %20’ler seviyesine inerek “olumlu” gelişmeleri perçinlemiştir!

Ekonomide böylesine “olumlu hava” eserken, kaçınılmaz olarak, borsa yükselişe geçmiş, “tarihi rekor”unu kırmış, 20.000’ler seviyesini görmüştür.

2004’e girildiğinde ise, “olumlu hava” yerini “uyanlar”a bırakmıştır. Televoleci ekonomistler başta olmak üzere, tüm “medya ekonomistleri” ekonomideki “olumlu” gelişmenin kalıcılaşabilmesi için 2004 yılının “kritik yıl” olduğunu, “popülist politikalar”dan uzak durulması gerektiğini yazmaya başlamışlardır.

Enflasyon Oranları			
		TEFE	TÜFE
Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim (%)	2000	32,7	39,0
	2001	88,6	68,5
	2002	30,8	29,7
	2003	13,9	18,4
12 Aylık Ortalamaya Göre Değişim (%)	2000	51,4	54,9
	2001	61,6	54,4
	2002	50,1	45,0
	2003	25,6	25,3

“Medya”da “uyan” yazılarında belirgin bir artış olmasına karşın, genel söylem ekonomik kriz döneminin sona erdiği, “olumlu” gelişmelerin süreceği üzerine olmaktadır. Tüm yapılan ise, değişik ekonomik verileri alt alta dizerek, bir önceki aya ya da yıla göre gelişmelerin “olumlu” olduğunu göstermekten ibarettir.

2003 yılında AKP hükümetinin ekonomik gelişmeyi etkileyen, dolayısıyla “olumlu hava”nın oluşmasına yol açan sözü edilebilir bir “icraatı” bulunmadığı halde, ortaya çıkan “olumlu tablo” tümüyle AKP’ye mal edilmeye çalışılmıştır.

Geniş halk kitlelerini etkilemede başlı başına bir propaganda konusu durumunda olan enflasyon olgusu, “olumlu tablo”nun en önemli unsuru olmuştur. Kimilerine göre %18,4’e, kimilerine göre %25,3’e düşen tüketici fiyatları endeksi, hem ekonomideki iyileşmenin, hem de AKP iktidarının “başarısı”nın göstergesi haline getirilmiştir.

AKP hükümetinin hiçbir “olumlu icraatı” mevcut değilken enflasyon oranlarındaki düşüş, günlerini “tavla” muhabbetleriyle geçiren köşe yazarlarını bir süre şaşkınlığa düşürmüştü de, şaşkınlık kısa sürede atlatılmış ve düşük enflasyon rakamlarının nedenleri üzerine açıklamalar yapılmaya başlanılmıştır. Yapılan değerlendirmelere ve yorumlar ise, “medya”ya egemen olan dört sermaye gurubunun çıkarlarına uygun olarak şekillenmiştir.

Oysa soldan devşirilmiş küçük-burjuva ekonomistlerinin yıllarca dillerinden düşürmedikleri liberal ya da neo-liberal **klasik iktisat** öğretilerine göre iki tür enflasyon mevcuttur: **Maliyet enflasyonu** ve **talep enflasyonu**.

“Televoleci ekonomist” ünvanına sahip Asaf Savaş Akat bu klasik enflasyon tanımını şöyle yapmaktadır:

“İktisat teorisi, enflasyonun nedenlerini ayrıntılı şekilde incelemiştir. İlk aşamada iki aynı nedensellik karşımıza çıkar. Birincisi toplam mal ve hizmet talebinin arzın üstünde seyretmesi sonucu, üreticilerin satışların düşmesi korkusu olmaksızın fiyat artışına gidebilecekleri bir ortamın varlığıdır. Buna kabaca **talep enflasyonu** diyebiliriz. İkincisi ise, ekonomiye içsel ya da dışsal şoklar sonucu (devalüasyon, dünyada petrol ya da hammadde fiyatlarının artması, emek piyasasında talep yoğunluğunun ücretleri tırmandırması gibi), üretim maliyetlerinin yükselmesinin üreticileri fiyatlarını arttırmak zorunda bırakmasıdır. Buna da kabaca **maliyet enflasyonu** diyebiliriz.”*

Görüldüğü gibi, maliyet enflasyonu oldukça açık ve anlaşılır bir şekilde tanımlanırken, talep enflasyonu “talebin arzın üstünde

* Asaf S. Akat, Yüksek Enflasyonun Ekonomi Politikası.

seyretmesi” şeklinde tanımlanarak muğlaklaştırılmaktadır. Talep enflasyonu ile söylenmek istenen, tüketicilerin, yani halk kitlelerinin gelirlerinin “istenilenden” daha fazla artmasıdır. Kendi sözcükleriyle “kamu harcamalarının açık bütçelerle finansmanı, para arzının ekonominin likidite ihtiyacından daha fazla artırılması”yla halkın eline geçen para miktarının artmasıdır. Bu da bir ölçüde ve bir dönem için halkın alım gücünün yükselmesi demektir.

Herkesin kolayca söyleyebileceği gibi, eğer ortada talep enflasyonu varsa, yani talep arzdan fazla ise, bu enflasyonu düşürmenin tek yolu talebi düşürmektir. Ve talep, halkın gelirlerinde yükselişle ortaya çıkıyorsa, yapılması gereken, halkın **gelir düzeyinin düşürülmesinden** ibarettir. Bu da, ücret, maaş ve tarım ürünleri taban fiyatlarının **reel olarak** düşürülmesiyle gerçekleştirilir. Diğer bir ifadeyle, halkın alım gücünün (gelirler) azaltılması gereklidir.

Bugün ülkemizde yaşayan herkesin çok iyi bildiği gibi, halkın gelir düzeyi sürekli olarak düşürülmüştür. Bunun aracı ise, ücret, maaş ve taban fiyatlarındaki artışların enflasyon oranından daha az gerçekleşmesidir. Böylece halkın gelirleri görece olarak düşürülerek mal ve hizmet talebi sınırlanmaktadır.

Ancak bu ülkede yaşayan herkesin, özellikle “sabit gelirli” çok iyi bildikleri gibi, ücret, maaş ve taban fiyatlarındaki artışlar, her dönemde enflasyon oranından daha az olmuştur. Tüm yıllar içinde “enflasyona karşı mücadele” paravanası altında ücretler, maaşlar ve taban fiyatları düşük tutulmuştur. KDV, ÖTV vb. dolaylı vergilerle desteklenen bu uygulama, her dönemde “enflasyona karşı mücadelenin zorunlu fedakarlıkları” olarak ilan edilmiştir.

Bu klasik anti-enflasyonist uygulamaların sonucu ise enflasyonun sürekli olarak varlığını sürdürmesi olmuştur. Bu durumda “talep enflasyonu”nu denetim altına alabilmek için “kamu harcamalarının açık bütçelerle finansmanı için para arzının ekonominin likidite ihtiyacından daha fazla artırılması”na son vermek amacıyla “devletin küçültülmesi”, “devletin ekonomiden elini çekmesi” vb. söylemlerle “neo-klasik” anti-enflasyonist politikalara yönelinmiştir.

Bu “neo-klasik” anti-enflasyonist politikaların somut anlamı ise, her türden ve cinsten kamu harcamalarının azaltılması, belli başlı harcama kalemlerinin ortadan kaldırılmasıdır. Böylece her türden ve cinsten “kamu (devlet) harcamaları” elden geçirilerek, “enflasyon” nedeni olarak saptanan harcamalar ya iptal edilmiş ya da büyük ölçüde azaltılmıştır. Herkesin bildiği gibi, bu iptal edilen ya da azaltılan “kamu harcamaları”, asıl olarak sosyal harcamalar ile personel giderleri olmuştur. “Zarar eden KİT” ler’in “özelleştirilmesi”, kamu arazilerinin ve binalarının satılması, her türden kamu hizmetlerinin “özelleştirilmesi” bu kapsamda olabildiğince geniş ölçekte gerçekleştirilmiştir.

IMF ile yapılan stand-by anlaşmalarının temel koşulu olarak ortaya çıkan bu “neo-klasik” anti-enflasyonist politikalar, Şubat 2001 krizinde görüldüğü gibi, fazlaca da işe yaramamıştır. İşçilerin, memurların ve köylülerin eline geçen gelir düzeyinde reel olarak (paranın alım gücü açısından) olabilecek en büyük düşüşler gerçekleştirilmiş olmasına, her türden kamu kuruluşunun “özelleştirilmesi”ne ya da “özelleştirme” kapsamına alınmasına rağmen enflasyonun kontrol altına alınamamış olması, sorunun **genel olarak** “halkın” ya da “çalışan kesimlerin” gelirlerinin reel olarak düşürülmesi ile talebin azaltılması sorunu olmadığını açıkça göstermiştir.

Bu olgu karşısında, ülkedeki enflasyonun “talep enflasyonu” değil, “maliyet enflasyonu” olduğunu söyleyenler ortaya çıkmışsa da, ne küçük-burjuva ekonomistlerince, ne de “medya” tarafından ciddiye alınmamıştır.

Ülkedeki enflasyonun “maliyet enflasyonu” olduğunu söyleyenlere göre, üretim maliyetlerindeki yükselmeler fiyatların genel seviyesinin artmasına yol açmaktadır. Piyasadaki talep yüksekliğinden değil, üretim maliyetlerinin artması sonucu fiyatların arttığını savunan bu görüş sahiplerine göre, üretim maliyetleri düşürülerek enflasyonun denetim altına alınabilecektir.

Üretim maliyeti ise, hammadde ya da yarı-mamul madde fiyatları ile işçi ücretleri yanında vergi ve kredi faiz oranlarıyla belirlenmektedir. Dolayısıyla üretim maliyetlerinde meydana gelen artış, bu dört ana “maliyet” unsurunda meydana gelen artışla belirlenmektedir. Bu durumda yapılması gereken, iç piyasada talebi düşürücü önlemler yerine, maliyetleri düşürücü önlemlerin alınmasıdır. Böylece “maliyet enflasyonu”nu denetim altına alabilmek için, a) işçi ücretlerinin düşürülmesi, b) üretim girdi (hammadde ya da yarı-mamul madde) fiyatlarının düşürülmesi, c) işverenlerden alınan vergilerin azaltılması ya da oranlarının düşürülmesi ve d) kredi faiz oranlarının düşürülmesi gerekmektedir.

“Talep enflasyonu”na karşı yürütülen politikalar sonucu zaten işçi ücretleri reel olarak düşürüldüğünden, “maliyet enflasyonu” açısından yapılacak fazla birşey bulunmamaktadır.

Dışa bağımlı, çarpık bir kapitalizmin egemen olduğu ülkemizde, sanayinin üretim girdileri, ya KİT’ler aracılığıyla iç piyasadan temin edilmektedir ya doğrudan ithal edilmektedir. Yine herkesin bildiği gibi, yıllar boyunca KİT ürünleri maliyetlerinin altında fiyatlardan (sübvansiyon) “özel sektöre” hammadde ya da yarı-mamul madde olarak satılmıştır. Neredeyse tüm KİT’lerin zararlarının nedeni de bu maliyet altı satıştan kaynaklanmaktadır. Demir-çelik başta olmak üzere sanayide kullanılan temel üretim girdileri fiyatlarının KİT’lerin zararı ile karşılanması öyle bir noktaya ulaşmıştır ki, ne KİT ürünleri daha fazla maliyet altında (zararına) satılabilecek durumdadır, ne de KİT

zararlarının devlet bütçesinden karşılanması olanaklıdır. Görünüşte “KİT zararları”na dayandırılan **iç borçlanmada** meydana gelen büyük artışlar ve bu iç borçların ödenemez boyuttaki ana para ve faiz ödemeleri, “mutlu günlerin” sonunu ilan etmiştir.

Ülke tarihinin hemen hemen tüm dönemlerinde uygulanan, KİT ürünlerinin maliyetlerinin altında fiyatlarla “özel sektör”e satılması ve bu yolla üretim maliyetlerinin düşük tutulması politikasının bugün “medya” tarafından “popülist politikalar” olarak ilan edilmesi bile yolun sonuna gelindiğinin göstergesidir.

Emperyalizmin yeni-sömürgecilik yöntemleriyle geliştirilen, dışa bağımlı sanayinin en önemli üretim girdileri (ara-mallar) ise dışardan ithal edilmektedir. Asaf Savaş Akat’ın sözüyle, kendi ulusal parası “dandik para” haline gelmiş bir ülkede, ara-malları ithalatına olan bağımlılık, kaçınılmaz olarak, **döviz** ihtiyacını sürekli artırmaktadır. Sanayinin ara-malları ithalatını karşılamak amacıyla artan oranda **dış borçlanmaya** gidilmiştir. Dış borçlanma ihtiyacının artışı ise, döviz kurlarının sürekli yükselmesini beraberinde getirerek, hem ithal ara-mallarının fiyatlarının yükselmesine neden olmuş, hem de daha yüksek faizle daha fazla dış borçlanmaya gidilmesine yol açmıştır. S. Demirel’in 1980’de söylediği sözle ifade edersek, ülke 70 cent’e muhtaç hale gelmiştir.

Devletin iç ve dış borçlarını ödeyemez (“çeviremez”) halde geldiği bir aşamada, devlet (kamu) giderlerinin azaltılması yanında **devlet gelirlerinin artırılması** kaçınılmazdır. Bu ise, herkesin bileceği gibi, **vergilerin artırılmasından** başka birşey değildir. Vergilerin artırılmasının kaçınılmaz olduğu bir aşamada, işverenlerin asgaride bulunan vergi giderlerinin daha da azaltılması olanaksızdır.

Diğer yandan, iç ve dış borçlarını ödeyemez hale gelmiş bir devletin kendi işleyişini sürdürebilmek için yeni borçlanmaya gitmekten başka seçeneği yoktur. Bu durumda alınan her yeni borcun **faizleri** de sürekli yükselmek durumundadır. Devlet tahvil ve bonolarının faiz oranlarının sürekli yükseldiği bir ortamda, **kredi faiz oranlarının** düşmesi ise olanaksızdır.

Böylece dışa bağımlı bir ekonominin içinde bulunduğu enflasyon ortamı, gerek talep açısından, gerek maliyet açısından yürütülen anti-enflasyonist politikalarla **birlikte** varolagelmiştir.

Ve 2004’e gelindiğinde, ne olduysa olmuş, TEFE %25,6’ya; TÜFE %25,3’e düşmüştür.

Bugüne kadar, klasik ya da neo-klasik her türden anti-enflasyonist politikaların işe yaramadığı bir ülkede, hükümetin hiçbir etkisi (icraatı) olmaksızın birden bire enflasyonun %25’ler seviyesine düşmesi herkesi şaşırtırmıştır. Doğal olarak bu şaşkınlık ortamında her kafadan değişik sesler çıkmaya başlamıştır.

“Enflasyonun düşüyor olmasıyla hayatın pahalı olması farklı

şeylerdir... Enflasyon ortalama fiyatların artmasıdır. Enflasyonun düşüyor olması demek ortalama fiyat artışlarının düşüyor olması demektir. Ama, fiyatlar hala az da olsa artmaya devam etmektedir”* türünden ne anlama geldiği açık gibi görünen, ancak hiçbir şey ifade etmeyen sözler “medya”da yer almıştır.

Bugün ekonomiyi az çok izleyen herkesin kolayca görebileceği gibi, enflasyonda meydana gelen düşüşün temel nedenleri, **iç talepte meydana gelen düşüş ve TL'nin dolara göre %25 oranında değerlenmesidir**. Bir başka deyişle, halk kitlelerinin alım gücünde meydana gelen düşüş ile doların düşük değeri, enflasyonun düşmesini getirmiştir.

Dışa bağımlı ve kendi dengesini emperyalist metropollerde bulan, dolayısıyla emperyalist ülkelerin içinde buldukları konjoktüre göre şekillenen bir ülke ekonomisinde doların TL karşısında değer yitirmesiyle ortaya çıkan “gelişme”, hiçbir biçimde ekonomik iyileşme anlamına gelmediği gibi, ekonomik bunalımın ortadan kalktığı anlamına da gelmemektedir. Ekonominin düzeldiği, gelişmelerin “olumlu” olduğuna ilişkin tüm veriler ve açıklamalar, ülkede sürekli varolan ekonomik bunalımın üstünü örtmek amacını gütmektedir.

Bir ülke ekonomisinin genel yapısını ortaya koyan ödemeler dengesi hesaplarına bakıldığında, cari işlemler hesabı 2003 yılının ilk dokuz ayında dört milyar dolar açık vermiştir. AKP hükümetinin “revize” ettiği son verilere göre, 2003 yılı sonu itibarıyla cari işlemler açığının **7,7 milyar dolar** olacağı “öngörülmektedir”.

Bunun anlamı ise, 2004 yılında 7,7 milyar dolarlık cari işlemler açığının kapatılabilmesi için, en az bu miktarda dış borçlanmaya gidilmek zorundadır. Yıllık olarak ortalama 10 milyar dolar dış borçlanmaya ihtiyaç duyan bir dışa bağımlı ekonomi için bu 7,7 milyar dolarlık ek dış borçlanma, dış borç faiz oranlarının yükselmesini de beraberinde getirecektir.

“Dün dün de kaldı cancağızım/Bugün yeni şeyler söylemek lazım” edebiyatının egemen olduğu bir ülkede, cari işlemler açığı, dış borçlanma, iç borçlanma vb. konular da kolayca anlamsızlaşabilmektedir. Oysa daha iki yıl önce IMF tarafından “ekonomiden sorumlu devlet bakanı” olarak atanan Kemal Derviş’in “medyatik” popülitesini sağlayan “**Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı**”nda şunlar yazılmıştı:

“Ülkemiz çok ciddi bir ekonomik dar boğazdan geçmektedir. Yaşadığımız sıkıntının görünürdeki nedeni, kamu sektörünün borç stokunun boyutu ve son yıllarda korkutucu biçimde hızlanan olumsuz borç dinamiğidir.

1990’lı yıllarda Türkiye’nin kamu borcunun milli gelire

* Bkz. Erkan Kumcu, “Bu rakamlara şapka çıkarılır”, *Hürriyet*, 6 Ocak 2003 ve Güngör Uras, “Enflasyon başka pahalılık başka”, *Milliyet*, 6 Ocak 2003.

oranı yüzde 30'un altındayken, 2000 yılının sonunda bu oran yüzde 60'a ulaşmıştır. Bugün ise yüzde 70'in de üstüne çıkmıştır. Yıllardır ancak çok yüksek reel faizle borçlanabilen devlet için bu süreç artık sürdürülemez boyutlara varmıştır.”

Ve Kemal Derviş, “medya”nın alkışları arasında sözlerini şöyle sürdürmüştü:

“Ancak bu **olumsuz borç dinamiğinin temel nedeni** Türkiye’imizde devlet ile toplum ve siyaset ile ekonomi arasındaki ilişkililerdir. **Birçok reform denemesine** rağmen ekonomide ve toplumsal yaşamda 1990’lı yıllarda rant çekişmesi devam etmiştir. **Siyaset**; yasal çerçeveleri oluşturmak, denetim görevini yapmak, dış politikamızı ve ulusal savunma politikasını belirlemek, dar gelirliliyi korumak gibi **yararlı ve meşru işlevlerinin ötesinde piyasanın işlemesine ve ekonomik kararların verilmesine müdahale alışkanlığını sürdürmüştür.** Özel sektör de siyasi destekle rant oluşturma çabasına terk edememiştir. Bankacılık sektöründe olsun, enerji sektöründe olsun, birçok başka sektörde olsun, yaşanan olumsuzlukların kaynağı hep bu rant elde etme çabasına odaklanmış düzendir. Bir türlü yenemediğimiz yüksek enflasyonun da temel kaynağı budur. Çok daha hızlı büyümemizi ve daha yüksek refah düzeyine hızla ulaşmamızı **engelleyen de budur.”**

2004 yılına geldiğimizde, “medya”nın alkışları AKP hükümetine yönelirken, Kemal Derviş “vefasızlık” içinde bir kenara bırakılmıştır.

Kemal Derviş’in “sürdürülemez”, “çevrilemez” diyerek ortaya çıktığı 2001 yılında dış borçlarda meydana gelen küçük düşüş (ki Haziran 2001 yılında yapılan “takas” sonucu ortaya çıkmıştır) 2002 yılında 131 milyar dolara ve 2003 yılında 142 milyar dolara çıkmıştır. Sadece AKP iktidarı döneminde alınan dış borçların miktarı 12 milyar doları aşmıştır.

Benzer durum iç borçlanmada da görülmektedir.

Dış Borçlar	
2000	118,68 milyar \$
2001	113,81 milyar \$
2002	131,26 milyar \$
2003*	142,03 milyar \$

İç Borçlar		
2001	136 katrilyon TL.	72,1 milyar \$
2002	149 katrilyon TL.	91,7 milyar \$
2003*	183 katrilyon TL.	125,8 milyar \$

* Ocak-Kasım 2003 verileri.

Görüldüğü gibi, AKP iktidarının ilk yılında iç borçlar 34 katrilyon TL. (34,1 milyar \$) artmıştır. Böylece AKP'nin bir yıllık icraatı sonucu iç ve dış borç toplamı **46 milyar dolar** artmıştır.

Bir yıl içinde ülkede üretilen mal ve hizmetler toplamı olarak tanımlanan GSMH verilerine bakıldığında ekonominin aynı yerde saymaya devam ettiğini açıkça görmek olanaklıdır. Ayrıca GSMH'nin cari fiyatlarla sabit fiyatlar arasındaki belirgin farklılık ekonominin sürekli bir bunalım içinde olduğunu diğer bir göstergesidir. 2003 yılının GSMH'sı 354 katrilyon olurken, GSMH deflatörü, yani enflasyon oranı %25,6 (TEFE) olarak hesaplandığında, GSMH 264 katrilyon olmaktadır. Diğer bir tanımla, **2002 fiyatlarıyla** GSMH 264 katrilyon olmaktadır. Bu ise, 2003 yılında mal ve hizmet üretiminde herhangi bir büyümenin olmadığı demektir.

GSMH				
	Cari fiyatlarla		Sabit Fiyatlarla (1998)	
	TL.	\$	TL.	\$
	(Katrilyon)	(Milyar)	(Katrilyon)	(Milyar)
2000	125,5	201,9	53,447	203,9
2001	176,4	145,6	48,351	184,5
2002	273,4	181,6	52,111	198,8
2003	354,5	236,1	54,716	208,8

Öte yandan iç ve dış borç toplamı 267 milyar dolar olmuştur. Toplam borçların GSMH'ya oranı %128'in üstündedir. Dış borçların GSMH'ya oranı ise 2002'de %66'dan 2003'de %68'e çıkmıştır. Dış borçların GSMH'ya oranı 1999'da %55,7; 2000'de %57,7 ve 2001 yılında (kriz yılı) %61,4 olarak gerçekleşmiştir.

Bu veriler de 2003 yılında ekonominin herhangi bir gelişme sağlamadığını, tümüyle dış ve iç borçlanmaya dayalı "büyüme"nin sürdürüldüğünü açıkça göstermektedir. Borçlanma yoluyla ekonominin bir önceki yılki dengelerinin korunmaya çalışıldığı görülmektedir. İşte bugün "medya" ekonomistlerinin 2004 yılının "kritik yıl" olduğuna ilişkin "uyanları"nın temelinde bu durağanlık yatmaktadır.

Her türden "medya" ekonomistleri ile diğer küçük-burjuva ekonomistlerinin üzerinde kalem oynattıkları ekonomik veriler böylesine sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Şüphesiz bu kitleleri yönlendirmek amacıyla kullanılan **verilerin bu kadar çelişik biçimde kullanılabilmesinin nedeni, istatistik verilerin ve hesapların politik ortama göre şekillendirilmesinden kaynaklanmaktadır** (Dış ticaret istatistikleri bu konuda açık örnektir). Daha açık bilgilere ulaşabilmek için bir dizi ek hesaplamalar yapılmak zorunludur. Yine de ekonominin "düzlüğe çıkmak"tan çok uzaklarda olduğunu gösteren açık veriler de mevcuttur. Örneğin tarımsal üretim verilerine bakıldığında, ekonominin **sürekli bunalım** içinde olduğunu ve her an

yeni krizlere gebe olduğunu görmek olanaklıdır.

Tarımsal üretim verilerinde, mısır hariç tüm ürünlerde belirgin bir düşüş olduğu görülmektedir. Ünlü Amerikan tekeli **Cargill**'in faaliyet alanı olan mısır üretiminde %33'lük artışa karşın, zeytin üretimi %50, şeker pancarı %20 ve fındık üretimi %18 düşmüştür. Buna karşılık hububat **ithalatında** %89, yağ ve yağlı tohum **ithalatında** %61 artış gerçekleşmiştir. Dolanın düşük değeri aracılığıyla artan ithalatla telafi edilen **tarımsal üretim** düşüşlerinin ekonomiye maliyeti 2 milyar dolara üzerinde gerçekleşmiştir. Sadece hububat ve yağ ve yağlı tohum ithalatındaki artış 500 milyon dolar olmuştur.

Şüphesiz ekonomide “olumlu” olarak tanımlanabilecek gelişmeler mevcuttur. Örneğin “ihracat patlaması” olmuştur. TİM (Türkiye İhracatçılar Merkezi) verilerine bakıldığında 2002 yılında 40 milyar dolar olan ihracat, 2003 yılında 48 milyar dolara yükselmiştir. Her ne kadar dış ticaret açığı 10 milyar dolar aşmış, ihracatın ithalatı karşılama oranı %70'ler seviyesine inmişse de, ihracat rakamlarındaki artış “olumlu” gelişme olarak değerlendirilebilir!

Diğer yandan DİE verilerine bakıldığında Ocak-Kasım döneminde ihracat 42 milyar dolar olurken, ithalat 60 milyar dolara yükselmiş ve dış ticaret açığı 18 milyar dolar olmuştur. Ama yine de “tablo” olumsuz sayılamaz! DİE'nin Ocak 2004'de yayınladığı son verilere göre zaten 2002 yılında dış ticaret açığı 15 milyar dolar olduğundan, ortada “abartılacak” bir durum yoktur!

Ancak DPT'nin verilerine bakıldığında, 2002 yılında ihracat 40 milyar dolar; ithalat 48 milyar dolar ve dış ticaret açığı 8 milyar dolar görünmektedir.

DİE verileri ile DPT verileri arasındaki fark (dış ticaret dengesi açısından) AKP ve yandaşları tarafından “küçük” sayılabilecek bir rakama, yani 10 milyar dolara yakındır! (DİE verileriyle benzer farklılık Merkez Bankası verilerinde de mevcuttur.)

DİE'nin ihracat verilerine bakıldığında “otomotiv sektörü” 2003 yılında **ihracat rekoru** kırmıştır. Bu sektörün ihracat artış oranı %50 olmuş ve toplam 7,2 milyar dolara ulaşmıştır. Buna göre, toplam ihracat artışında görülen 8 milyar dolarlık fazlalığın yarıya yakını otomotiv sektörünün yaptığı ihracatla gerçekleşmiştir.

Ve herkesin bileceği gibi, ülkemizdeki otomotiv sektörü tü-

(milyon \$)	2000		2001		2002		2003*
	DİE	DPT	DİE	DPT	DİE	DPT	DİE
İhracat	27.774	30.721	31.334	34.373	36.059	40.031	42.385
İthalat	54.502	53.131	41.399	38.916	51.553	48.472	60.678
Dış Ticaret Dengesi	-26.727	-22.410	-10.064	-4.543	-15.494	-8.441	-18.293
Cari İşlemler Hesabı		-9.819		3.390		-1.624	-4.034

* Ocak-Kasım dönemi

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü; DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

Tarım Üretimi (Bin ton)				
	2001	2002	2003	% değişim
Zeytin	600	1.800	900	-50,0
Şeker Pancarı	12.633	16.396	13.090	-20,2
Fındık	625	600	490	-18,3
Soğan (Kuru)	2.150	2.050	1.800	-12,2
Ayçiçeği	650	850	800	-5,9
Tütün	145	161	152	-5,6
Turunçgiller	2.478	2.493	2.423	-2,8
Çay	825	792	770	-2,8
Buğday	19.000	19.500	19.000	-2,6
Arpa	7.500	8.300	8.100	-2,4
Pamuk	900	979	959	-2,0
Elma	2.450	2.200	2.500	13,6
Mısır	2.200	2.100	2.800	33,3
Kaynak: DİE				

müyle dışa bağımlıdır. Başta **Renault, Fiat, Ford** ve **Toyota** bu sektörün “devleri” olmaktadır. Tümünüyle gayri-millî olan, dolayısıyla gerçekleştirdikleri üretim ve ihracatın doğrudan ülke ekonomisiyle ilgisi bulunmayan bir sektörün ihracat rakamlarıyla ülke ekonomisinin düzeldiğinden söz etmek ise gülünçtür.

Bu sayısal verilere rağmen “medya”nın “ekonomi düzeldi” propagandasını bir süre daha sürdüreceği açıktır. Ancak Ocak ayının sonlarına yaklaşıldıkça, 2004 yılında ekonominin “olumsuz sinyaller” verdiği ilişkin yayınlarda belirgin bir artış görülmektedir. Özellikle “yerel seçimler öncesi popülizm” üzerine “medya ekonomistleri”nin yazılan giderek yoğunlaşmaya başlamıştır. AKP hükümetinin seçim öncesinde asgari ücrete % 34 ve emekli maaşlarına %20 zam yapılmasıyla birlikte ortaya çıkan 3.5 katrilyon liralık kaynak eksikliğinden yola çıkan “medya”nın “anti-popülist” yazarları hep bir ağızdan AKP hükümetini “popülizmden uzak durmaya” çağırmaya başlamışlardır. IMF’nin 7. gözden geçirme “temasları”nda “KIT ürünlerine zam yapılması” talebinde bulunduğu ilişkin haberlerle desteklenen bu çağrılar iç talepteki daralmanın sürdürülmesi isteminden başka bir anlama gelmemektedir.

Böylece %20’ler seviyesine indirildiği ilan edilen ve 2004 yılında %12’ler olarak belirlenen enflasyon hedeflerinin tutturulabilmesi için halk kitlelerinin “kemer sıkma”ya devam etmesi kaçınılmaz görülmektedir.

Dışa bağımlı bir ülke ekonomisinde hiçbir hükümet enflasyonist politikalar izlemeksizin halk kitlelerinin gelir düzeylerinde (nominal) artışlar gerçekleştirememiştir ve gerçekleştiremez. 2003 yılında hiçbir ekonomik icraat yapmamasına rağmen, sadece “medyatik” reklamlarla ve şişirmelerle ekonomiyi düzelttiği düşüncesi yayılan AKP hükümeti yeni bir yol ayrımına daha gelmiştir. Laiklik uygula-

malının evrimci tarzda aşındırılmasını yeterli bulmayan şeriatçı tabanın talepleri yanında, “seçmen kitlesi”nin gelir düzeyinde artış sağlama ihtiyacı AKP hükümetini klasik enflasyonist politikalara yöneltmektedir. Asgari ücretlere ve emekli maaşlarına yapılan artışlar, seçim sonrasında yapılacak KİT zamlarıyla yeniden geri alma şeklinde özetlenebilecek bu klasik enflasyonist politika, yıllardır her iktidarın yürüttüğü politikadan farklı değildir. T. Özal’ın “seçimlerden önce zam yapacak kadar aptal mıyım” sözünde ifadesini bulan bu enflasyonist politika, nominal gelir artışlarını enflasyon artışıyla geri alma yönünden başka birşey değildir.

Böyle bir ortamda ekonominin düzeldiğinden, ekonomik bunalımın atlatıldığından söz etmek, halkı kandırmaktan öte bir anlama sahip değildir. Ocak ayı içinde faiz oranlarının %30’lar seviyesine yükselmesi, AKP hükümetinin “**seçim rüşveti**” olarak asgari ücretlere ve emekli maaşlarına yaptığı zamların getirdiği 3,5 katrilyon liralık bütçe yükünün bile karşılanamayacağını açık göstergesidir.

Sonuç olarak, 2001 Şubat krizinden 2004 yılına gelindiğinde ekonomide meydana gelen tek değişim, kriz koşullarından “olağan” bunalım koşullarına evrilmiş olmasıdır. Bu da, dışa bağımlı, dış dinamikle geliştirilmiş çarpık kapitalizmin egemen olduğu bizim gibi geri-bıraktırılmış ülkelerin tarihsel gerçeğidir.

“Ülkedeki hakim üretim ilişkisi emperyalist-kapitalist olduğundan ve feodal üretim ilişkileri tabi kılınarak tasfiye olduğundan, üretim kargaşası, kapitalizmin o kendine özgü üretim kargaşasının çok üzerindedir ve nitelik olarak süreklilik arz etmektedir. Üretimdeki bu kargaşayı yaratan, temelde, ülkedeki üretici güçlerin emperyalist üretim ilişkilerine tabi bir biçimde nispi olarak gelişmesidir. Ülkenin iç dinamiği, üretici güçleri, kendi toplumsal çıkarları doğrultusunda geliştirmek için zorlarken, üretici güçlerin sisteme bağlı bir biçimde (metropollere yönelik) düzenlenmesi, hem üretici güçlerin serbest gelişmesini engellemekte, hem de üretimde sürekli bir bunalım yaratacak olan bir kargaşa (üretim anarşisi) doğurmaktadır. Bu durum, ülke ekonomisinin (emperyalizme bağımlı olmasından gelen) emperyalizmin hastalıklarından etkilenmesiyle birlikte, (bağıntılı olarak) ekonomik bunalımın temelini oluşturur. **Özetle, o ülkedeki ekonomik bunalımın temelinde, ekonomik dengenin ülke içinde değil, metropollerde tamamlanması yatar.** Ekonominin (emperyalist-kapitalist üretim ilişkilerinin yönlendirdiği) bu hareketi, ülkenin üretici güçlerinin gelişme hareketiyle çeliştiğinden, engelleyici niteliktedir.”*

* İlker Akman, *Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz*, 1976.

İŞte bu emperyalist üretim ilişkileri tasfiye edilmediği sũrece, Tũrkiye ekonomisi de, halk kitleleri de, bir adım ileri bir adım geri kısır dũngũnũn iÇinde yaŐamayı sũrdũrecektir. Bu kısır dũngũden őkabilmenin tek yolu, **dışa bağımlılığın sona erdirilmesi**dir. Bu ise, ancak anti-emperyalist bir devrimci iktidarla olanaklıdır. Bunun dışındaki her tũrlũ dũzen işi arayıŐlar, aynı sũreŐleri tekrar tekrar yaŐamaktan başka sonuÇ vermeyecektir.

Haydi! İMKB'ye Gidelim! [“Üç taksitte 1 kilo domates”]

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 77, Ocak-Şubat 2004

2004 yılına girildiğinde “medya”da ekonominin “düzeldiği”ne ilişkin haberlerle birlikte sıkça şu başlıklar atılmaya başlandı:

“Borsa 2004’e rekorla ‘merhaba’ dedi
Borsa 2004’e son 44 ayın rekoruyla girdi
Borsa’da tarihi rekor: 19.697
Borsa’da yeni rekor: 19.926
Borsa 20 bine uzanarak rekor kırdı
Borsa üçüncü defa 20 bini aştı.”

Ve gözler yeniden İMKB’ye döndü ve parlamaya, ışıdamaya başladı. Borsa kumarhanesinin tövbeکارları bile son bir kez daha günaha girmenin ne zararı olacağını hesaplamadan balıklama İMKB’ye atarken, borsa simsarlarının yüzle-rindeki gülümseme, kazıtılmış kafalarındaki parlaklıkla daha da aydınlandı.

Böylece bir avuç satınalınmaz devrimci dışında, “inananlar”-dan “globalistler”e kadar herkesin borsa gönüldaşı kesildiği bir dönem bir kez daha başladı.

Adlarına “kurumsal yatırımcılar” denilenlerin milyon dolarlarla girdikleri borsanın 2004 yılı macerası 2 Ocak günü endeks değeri 19.144’e

İMKB-100 Endeksi	
31 Aralık 2003	18.625
02 Ocak 2004	19.147
05 Ocak 2004	19.696
06 Ocak 2004	19.013
07 Ocak 2004	19.382
08 Ocak 2004	19.404
09 Ocak 2004	19.926
12 Ocak 2004	19.558
13 Ocak 2004	19.460
14 Ocak 2004	18.818
15 Ocak 2004	18.952
16 Ocak 2004	18.301
19 Ocak 2004	17.788
20 Ocak 2004	18.832
21 Ocak 2004	18.899
22 Ocak 2004	18.518
26 Ocak 2004	18.356
27 Ocak 2004	17.899
28 Ocak 2004	17.902
29 Ocak 2004	17.282
30 Ocak 2004	17.259

İMKB-100 İşlem Hacmi (milyar TL.)	
02 Ocak 2004	930.206
05 Ocak 2004	1.435.873
06 Ocak 2004	1.774.942
07 Ocak 2004	1.632.715
08 Ocak 2004	1.213.627
09 Ocak 2004	1.440.611
12 Ocak 2004	1.208.605
13 Ocak 2004	914.224
14 Ocak 2004	1.264.983
15 Ocak 2004	1.013.816
16 Ocak 2004	688.956
19 Ocak 2004	633.996
20 Ocak 2004	926.560
21 Ocak 2004	960.379
22 Ocak 2004	848.629
26 Ocak 2004	561.698
27 Ocak 2004	752.158
28 Ocak 2004	549.908
29 Ocak 2004	611.881
30 Ocak 2004	505.141
Toplam	19.868.808

yükselerek başlamış, 9 Ocak günü 19.926'lık "tarihi rekor"la devam etmiş ve Ocak ayı sonunda 17.259 seviyesine inerek -şimdilik- bayram tatiline girmiştir.

Bu bir aylık borsa mace-rasının toplam değer kaybı (31 Aralık 2003'e göre) 1.366 puan olurken, aynı dönemdeki kayıp oranı %7,3 olmuştur. Eğer "solucan bulunca sevinen dar kafalılar" ya da "töv-bekarlar" borsanın "rekor" kırdığı sırada "alıma geçmişler" ise, kayıp miktarı 2.644, kayıp oranı %13,2 olmuştur.

İMKB-100 endeksindeki "rekor" ve ardından gelen düşüş, işlem hacminde de kendisini belirginleştirmiştir. "Rekor" günlerinde 1,5 katrilyon liraya yaklaşan işlem

hacmi, borsacıların diliyle "yatay seyre" girdiğinde 500 trilyon liraya kadar düşmüştür. Bir başka deyişle, borsada vuranlar vurmuş, vurulanlar yeni bir yükselişin bekleyişine girerek borsayı "yatay" seyretmeye başlamışlardır.

"Medya"nın işler bittikten sonra "küçük yatırımcılar"a akıl vermeyi seven borsa uzmanlarına göre, borsadaki yükselişin arkasında Yapı-Kredi Bankası hisseleri üzerinde yapılan spekülasyon yatmaktadır. Özellikle Karamehmet'in, açıklanması halinde "yatırımcıları kaçıracağını" söyleyerek adlarını açıklamadıkları bir kaynaktan alacakları 5 milyar dolarla devlete olan borçlarını iki yıl içinde ödeyecekleri yönündeki haberler, birden Yapı-Kredi Bankası hisselerine olan teveccühü artırmıştır.

İMKB'nin "büyük tarihsel zirvesi"nin gerçekleştiği 18 Ocak 2000 tarihinde (ki endeks 19.577 olmuştur) 16.750 lira olan Yapı-Kredi Bankası hissesi, 2001 Şubat krizi öncesinde ve sonrasında "yatay

Yapı-Kredi Bankası	
18 Ocak 2000	16.750
31 Ocak 2001	4.900
31 Ocak 2002	4.150
31 Ocak 2003	1.650
31 Aralık 2003	2.900
2 Ocak 2004	3.075
9 Ocak 2004	3.600
30 Ocak 2004	2.775

seyir” izleyerek 4.000’ler seviyesinde dolaşırken, Karamehmet’in Yapı-Kredi ve Pamukbank’ına el konulmasından sonra 1.650’ye düşmüş ve yeni “tarihsel rekor”la birlikte 1.950 lira artışla %118 değer kazanmıştır.

Ama hiç kimse, ilk “tarihi rekor”un kırıldığı 18 Ocak 2000 tarihinde 16.750 liradan Yapı-Kredi Bankası hissesini satın alanların 10.150 lira değer kaybettiğini ve bu kayıp oranının bugünkü değerlere göre %365, yani yaklaşık dört katı olduğundan söz etmemektedir. Ve yine söz etmemektedirler ki, 18 Ocak 2000 tarihinde 1 \$ = 546.235 olduğunu ve bugün doların fiyatının 1.350-1.400 bin liraya yükseldiğini.

Böylece sadece “medya” propagandasına inanıp, kısa sürede “köşe dönmek” amacıyla borsaya teveccüh eden “küçük yatırımcılar”ın Yapı-Kredi Bankası hisselerinden dört yıllık kayıpları %700’ler düzeyindedir.

Böyle bir ortamda, doğal olarak, “risk almayı sevenler”, “zararın neresinden dönülürse kârdır” diyerek hisseleri çoktan satmışlardır. Sadece “medya” borsa uzmanlarının “borsa uzun vadeli yatırım alanıdır” sözüne inanmış birkaç “iyiniyetli” (ki borsa simsarlarının -brokerlar- deyişle “keriz”) “küçük yatırımcı” “sövüşlenmiştir”. *Yeni Şafak* gazetesinin deyişle, “keriz silkeleme” operasyonunun daimi kurbanı olmuşlardır.*

Karamehmet’in “globalizmin vurguncusu” kariyerine ulaşmasını sağlayan **Turkcell**’in durumu Yapı-Kredi Bankası’ndan çok farklı değildir.

Turkcell	
10 Temmuz 2000	44.000
31 Ocak 2001	21.750
31 Ocak 2002	10.500
31 Ocak 2003	14.000
31 Aralık 2003	14.000
2 Ocak 2004	14.500
9 Ocak 2004	15.400
30 Ocak 2004	13.500

Çukurova Holding’in bir zamanların “global kartalı” Turkcell, 44.000 lirayla başladığı borsa macerasını, son “keriz silkeleme” operasyonunda gerçekleştirdiği bin liralık artış bir yana bırakıldığında, şimdilik 13.500 liradan Ocak 2004’ü kapatmıştır. Şimdilik yatırımcısına hisse başına 30.500 lira kaybettirme başarısı gösteren Turkcell, bu sayede yatırımcısının en çok beddua alan şirketler listesinde ilk sıralarda yer alma rekorunu kırmış görünmektedir.

Bunların yanında sıkça “keriz silkeleme” operasyonuna konu

* *Yeni Şafak*, “Küçük yatırımcı tuzağa düşmesin”, 8 Ekim 2003.

olan şirketlerin başında ise TÜPRAŞ gelmiştir. Özelleştirme adı altında “halka açılan” TÜPRAŞ hisselerinin ilk alıcısının şirket çalışanları olduğu düşünüldüğünde, TÜPRAŞ’ın borsa macerası, borsa simsarlarına eğitim malzemesi sağlayacak özelliklere sahiptir. TÜPRAŞ, özellikle borsa-siyaset (devlet) ilişkilerinin nasıl “getiri” sağladığının en tipik örneğidir.

TÜPRAŞ	
18 Ocak 2000	74.000
31 Ocak 2001	28.000
31 Ocak 2002	11.750
31 Ocak 2003	11.700
31 Aralık 2003	11.700
2 Ocak 2004	12.300
9 Ocak 2004	12.600
30 Ocak 2004	12.000

Bu verilere bakıldığında, bu ülkede “keriz silkeleme” operasyonlarına kapılıp hâlâ parasını borsaya yatıran “küçük yatırımcı” kalmış mıdır diye sorulabilir.

Bu sorunun muhatapları “piyasa aktörleri”nden başkası değildir. Saçları jöleli islamcılar ile parlak kazıtılmış kafalardan oluşan

yeni “piyasa aktörleri” koalisyonu (ya da AKP iktidarı da denilebilir), “kurumsal yatırımcılar”ın küçük borsa oyunlarının “figüranı” olamadıkları için, “küçük yatırımcılar”ın “danışmanı” olarak borsada boy gösterirler. Bunların tüm kazançları, yaşam tarzları, “küçük yatırımcılar” a jöleli saçların ya da kazıtılmış kafaların içinde bulunmayan beyinle sattıkları “akıl”dan gelir. “Danışmanlık hizmeti” verdiklerinin arasında “mühim mevkiilerde” bulunan bürokratlar, “güzide” taşra milletvekilleri vardır. Yanlarında “geleceğin borsa kurdu” olma hayaliyle “kariyer” yapma meraklısı “genç ve dinamik” insanlar çalıştırılır. Her renkten deri koltuklarla donatılmış, “modern” bir anlayışla dekore edilmiş ve muhtemelen duvarlarında Kandisky ya da Miro tabloları asılmış bürolarda çalışırlar, dönemin modasına uygun olarak siyah Humeer jiple dolaşırlar. Olmayan beyinlerindeki akılları almaya meraklı insanlar olduğu sürece kendi lifestyle’lerini sürdürürler.

Pek çok küçük-burjuva enteli gibi, onlar da sahibinin muhtemelen üniversite mezunu olduğu, ev yemekleri yapan “küçük ve şirin” yerlerde yemek yemekten hoşlanırlar. Bay %5 Ertuğrul Özkök’ün “siyah laptoplu ve zeytin ağaçlı” yeni yetme, burjuva özenti, sınıf atlama meraklısı küçük-burjuvaları gibi laptop sahibidirler. “Keriz silkeleme” operasyonlarında başarılı oldukları ölçüde yurtdışında tatil yaparlar. İşbirlikçi burjuvalar gibi, en gözde tatil “beldeleri” dün Bodrum ise, bugün Mısır’dır.

“İnananlar”ın “ahlaksızlık yuvası” olarak andıkları Laila’nın müdavimi olan bu “yatırım danışmanları”, şeriatçıların alışlagelmiş hilekarlıklarından nema sağlarlar. Konsolide bütçe rakamlarından enflasyon rakamlarına kadar her alanda yapılan “şeriate uygun” düzeltmelerden nemananan bu kesimlerin amacı, 2001 Şubat krizinde kaybettiklerini geri almaktadır. Bunun da tek yolu, borsaya para

yatırımların sayısında artış olması ve işlem hacminin yükselmesidir.

Metro'nun Genel Müdürü Hakan Ergin'in 21 Ocak günlü gazetelerde yayınlanan şu değerlendirmesi borsa simsarlarını hiç ilgilendirmemektedir:

“Bizim gördüğümüz tablo, kulelerde durum iyi gözüküyor, ama sokakta durum pek parlak değil. Sokaktaki insanların şu anda cebinde yeterince para yok. Enflasyonun düşüş sebeplerinden biri de ortalama ürün kalitesinin düşmesidir.

Para yok ama piyasada aşırıya kaçan, inanılmaz bir rekabet var. Bunun doğru olmadığını düşünüyoruz. 1 kilo domatesin 3 taksitle satılması bence pek normal değil. Buna bir düzenleme getirilmeli. Çok yakında birçok firmada sermaye artırımını ya da firmalara geç ödeme başlayacak. Bu, bir şekilde firmalara yansıtacak.”

Şüphesiz şirketlerin “sermaye artırımını”na gitmek zorunda kalmaları ya da “geç ödemelerin başlaması”, şirketlerin iflas etmesinden başka birşey değildir. Ama “üç taksitte satılan 1 kilo domates”, hiçbir spekülasyona ve yoruma gerek duyulmayacak kadar bu ülkenin gerçeğidir. Ağustos-Ekim aylarında kredi kartlarının limitlerinin yükseltilmesiyle sağlanan “tüketim artışı” da bu gerçeğin bir parçasıdır.

Yine de saçları jöleli ekonomiden sorumlu devlet bakanı Babacan'ı, “esprili” Maliye Bakanı Unakıtan'ın soytarlıklarını izleyerek, “popstar”larda kendini bularak herşeyin iyiye gittiğini düşünenler çoğunlukta olmaya devam edecektir.

Hatta bir zamanlar AB'den gelecek paralarla nasıl zengin olacağımızın hesaplarını yapan, sonra çalıştığı gazeteden (*Milliyet*) kovulan, *Cumhuriyet* gazetesinde “solculuk” yaparak birkaç ay soluklanan ve nihayet kendini kovanların bir başka gazetesinde köşe verilerek “onurlandırılan” Yalçın Doğan gibi, “iki yüzyıl öncesinin romantizminin ve aşkın” reklamlarla geri döndüğünü ilan eden “yaşlı kurt”lar da ortalıkta dolaşmaya devam edecektir.*

* İster adına “yaşlı kurt” denilsin, ister “pis kart zampara” denilsin, Yalçın Doğan, ülkede yaşayan türdeşleri arasında herhangi birinden daha fazla yozlaşmış değildir. Fransız Devrimi'yle yükselen “romantizm çağı”nın reklamlarla geri dönüşünü kutsarken şöyle yazmaktadır:

“Aşk reklamlarla geri dönüyor

Bugün, şimdi iki yüzyıl önceki gibi. Dünya iki yüzyıl öncesini, günümüzde yeniden yaşıyor. İki yüzyıl öncesini dünya yeniden keşfediyor. Duyguları yeniden körüklüyor.

Neden?.. Tepki bu kez küreselleşmeye karşı. Irak Savaşı'na karşı. Teröre karşı. Yoksulluğa karşı. Eşitsizliğe karşı. Irkçılığa karşı.

Bunlara karşı olmak, kendini önce reklamlarda gösteriyor. Karşı olmanın, insanı kalbinden vuran topuzu: Sevgi. Reklamlar, insanı şimdi sevgi ile yakalamaya çalışıyor. Aşk, reklamlarla geri dönüyor.” (*Hürriyet*, 18 Ocak 2004.)

Bu ortamda, borsada “kerizlenenler” de, onları “kerizleyenler” de, “globalist” kent küçük-burjuvazisinden başkası değildir.

Onlar, küçük-burjuvalar, onlar gibi olmak için herşeylerini vermeye hazır oldukları büyük burjuvaların aristokrasiye özenerek saray görüntüsünde villalar inşa etmeleri gibi, apartman dairelerinde villa görüntüsü oluşturarak kendi küçüklüklerini her yerde dışa vururlar. 100 m²'lik apartman dairelerinde “Amerikan barlar” kurarak, “Amerikan lifestyle” sahibi oldukları hayaliyle yaşarlar. Onların yaşam felsefesi ya da ahlakı, “ben yapmazsam bir başkası yapacak” sözleriyle özetlenebilir. T. Özal'ın “benim memurum işini bilir” sözünü çok iyi anlamış ve en iyi biçimde uygulamış kesim olarak, enflasyona endeksli resmi rüşvet tarifesiyle kendilerini enflasyona karşı korumaya almışlardır. Kendisini soytan duruma düşürmeyi, “yaşamla ve kendisiyle dalga geçebilme meziyeti” ilan ederek, kendileriyle övünürler. En hızlı kredi kartı çeken kişi olmakla övünüp, kredi kartı borçlarının temerrüt faizleri karşısında ağlayanlar da onlardır. Bu ülkede onların kaybedecek hiçbir şeyleri yoktur. Kendilerinin kapitalizm tarafından mülksüzleştirildikleri söylendiğinde, tek düşündükleri şey mülksüzleştirilenlerin safında nasıl yer alacakları olmaktadır. 1980 öncesinin “solcusu”, 80 döneminin Özalcısı, 90'ların DYP'lisi, MHP'lisi ve günümüzün “inançlı” bir AKP'lisi olanlar yine onlardır. Bir kilo domatesi üç taksitte satan da, alan da, kendilerini taksitle satan ve leasingle kiralayan da onlardır. Ve borsada sadece onların maceraları vardır.

Bu yüzden, bir kez daha diyoruz ki, “yaşasın kapitalizm” sloganları eşliğinde, haydi, ne duruyorsunuz, İMKB'ye gidin!

Nerede Kalmıştık? [Piyasalarda Şenlik Var!]

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 79, Mayıs-Haziran 2004

Küçük-burjuvazinin mülksüzleştirilmesinin bir aracı olarak kullanılmış olan borsaya ilişkin en son yazımıza şöyle başlamıştık:

“2004 yılına girildiğinde ‘medya’da ekonominin ‘düzeldiği’ne ilişkin haberlerle birlikte sıkça şu başlıklar atılmaya başlandı:

‘Borsa 2004’e rekorla ‘merhaba’ dedi

Borsa 2004’e son 44 ayın rekoruyla girdi

Borsa’da tarihi rekor: 19.697

Borsa’da yeni rekor: 19.926

Borsa 20 bine uzanarak rekor kırdı

Borsa üçüncü defa 20 bini aştı.’

Ve gözler yeniden İMKB’ye döndü ve parlamaya, ışıldamaya başladı. Borsa kumarhanesinin tövbekarları bile son bir kez daha günaha girmenin ne zararı olacağını hesaplamadan balıklama İMKB’ye atlarken, borsa simsarlarının yüzlerindeki gülümseme, kazıtılmış kafalarındaki parlaklıkla daha da aydınlandı.

Böylece bir avuç satın alınmaz devrimci dışında, ‘inananlar’dan ‘globalistler’e kadar herkesin borsa gönüldeşi kesildiği bir dönem bir kez daha başladı.”*

Ve yazımızı şöyle sonlandırdık:

“Bu ortamda, borsada ‘kerizlenenler’ de, onları ‘kerizleyenler’ de, ‘globalist’ kent küçük-burjuvazisinden başkası değildir.

* *Kurtuluş Cephesi*, “Haydi İMKB’ye Gidelim! [Üç Taksitte Bir Kilo Domates]”, Sayı: 77, Ocak-Şubat 2004.

Onlar, küçük-burjuvalar, onlar gibi olmak için her şeylerini vermeye hazır oldukları büyük burjuvaların aristokrasiye özenerek saray görüntüsünde villalar inşa etmeleri gibi, apartman dairelerinde villa görüntüsü oluşturarak kendi küçüklüklerini her yerde dışa vururlar. 100 m²'lik apartman dairelerinde 'Amerikan barlar' kurarak, 'Amerikan life-style' sahibi oldukları hayaliyle yaşarlar. Onların yaşam felsefesi ya da ahlakı, 'ben yapmazsam bir başkası yapacak' sözleriyle özetlenebilir. T. Özal'ın 'benim memurum işini bilir' sözünü çok iyi anlamış ve en iyi biçimde uygulamış kesim olarak enflasyona endeksli resmi rüşvet tarifesiyle kendilerini enflasyona karşı korumaya almışlardır. Kendisini soytarı durumuna düşürmeyi, 'yaşamla ve kendisiyle dalga geçebilme meziyeti' ilan ederek, kendileriyle övünürler. En hızlı kredi kartı çeken kişi olmakla övünüp, kredi kartı borçlarının temerrüt faizleri karşısında ağlayanlar da onlardır. Bu ülkede onların kaybedecek hiçbir şeyleri yoktur. Kendilerinin kapitalizm tarafından mülksüzleştirildikleri söylendiğinde, tek düşündükleri şey mülksüzleştirilenlerin safında nasıl yer alacakları olmaktadır. 1980 öncesinin 'solcusu', 80 döneminin Özalcısı, 90' ların DYP'lisi, MHP'lisi ve günümüzün 'inançlı' bir AKP'lisi olanlar yine onlardır. Bir kilo domatesi üç taksitte satan da, alan da, kendilerini taksitle satan ve leasingle kiralayan da onlardır. Ve borsada sadece onların maceraları vardır.

Bu yüzden, bir kez daha diyoruz ki, 'yaşasın kapitalizm' sloganları eşliğinde, haydi, ne duruyorsunuz, İMKB' ye gidin!"

Bu öğüdümüzü (!) kaç kişinin duyduğunu ve bunlardan kaç kişinin buna uyduğunu bilemiyoruz. Ancak gün günle kavuşup, tarihler Mayıs ayını gösterdiğinde piyasalar bir kez daha hareketlenmeye başlamıştır.

9 Ocak günü "tarihi rekorlarından birini" kırarak 19.404 seviyesine çıkan İMKB-100 endeksi 2 Nisan günü 20.485 seviyesine çıkarak rekoruna rekor katmıştır. Ancak Nisan ayının son günleri yaklaşırken borsaya "bir haller" olmaya başlamış, dolardaki yükselişe bağlı olarak "tansiyonları" yükseltmiştir. Mayıs ortalarına gelindiğinde 16 binlerin altına inen İMKB, bir ay içinde %20 değer kaybetmiştir. Aynı dönemde dolar %16 değer kazanmıştır.

Böylece borsa, bir kez daha "yatırımcısını" yanı yolda bırakmış, gülümseyen yüzleri asıklaştırmıştır.

Bütün bunlar ülkemizin ekonomik yapısının ve o çok sevilen "serbest piyasa ekonomisi"nin olağan, alışlagelen özelliklerinin basit görünümüdür. Bu olağan ekonomik yapı içinde parasını kapıranlar

	\$	İMKB-100
19 Nisan 2004	1.356	19.935
20 Nisan 2004	1.372	19.528
21 Nisan 2004	1.384	19.270
22 Nisan 2004	1.378	19.431
26 Nisan 2004	1.390	18.586
27 Nisan 2004	1.416	18.217
28 Nisan 2004	1.426	18.229
29 Nisan 2004	1.431	17.737
30 Nisan 2004	1.419	18.022
03 Mayıs 2004	1.454	17.678
04 Mayıs 2004	1.450	18.244
05 Mayıs 2004	1.441	18.272
06 Mayıs 2004	1.471	17.624
07 Mayıs 2004	1.502	17.001
10 Mayıs 2004	1.550	16.807
11 Mayıs 2004	1.537	17.102
12 Mayıs 2004	1.534	17.144
13 Mayıs 2004	1.538	16.645
14 Mayıs 2004	1.530	16.531
17 Mayıs 2004	1.532	15.922
18 Mayıs 2004	1.555	16.124
20 Mayıs 2004	1.553	16.334
21 Mayıs 2004	1.549	17.167
24 Mayıs 2004	1.534	16.995
25 Mayıs 2004	1.522	16.791

ile parayı kapanlar arasında ki macera her zamanki gibi devam etmektedir. Bunların basit izleyicisi olanlar ise, günlük geçimlerini olağan biçimde sürdürmeye çalışan geniş halk kitleleridir. Resmi işsizliğin 1,5 milyon olarak gösterildiği bir ülkede, borsanın iniş-çıkışları, herhangi bir paparazzi ya da pop-star programları kadar ilgi toplamasına da, reyting sıralamasında üstlerde yer almaya devam etmektedir. Ama piyasalarda olanların ve olması istenenlerin tek hedefi de, bu geniş halk kitlelerinin emekleri ve emekleri karşılığında verilen ücretleridir. Bu hedef kapsamında en son bulgu ise **işporta tezgahları** olmuştur.

“Ver-kurtul”cuların en büyük “muhalifi”, “Atatürkçü” ATO’nun son araştırmasına göre 3 milyon kişi işportacı “çıkıştır”. ATO açıklamasına göre, ülkemizdeki “her yedi çalışandan biri işportacı olup, bunların günlük kazançları ortalama 50 milyon liradır”. Böylece yıllık 50 katrilyon liralık, yani 32 milyar dolarlık bir ciroya sahip “işporta sektörü” bulunmuş ve bunların vergi vermedikleri, dolayısıyla vergi kaçakçısı oldukları ifşa edilmiştir.

Nazlı Ilıcak’ın *Tercüman* gazetesinin sekiz sütüne manşetten verdiği bu ATO açıklamasıyla ekonomik bunalımdan çıkış için yeni kaynak da bulunmuş olmaktadır!

32 milyar dolarlık ciroyuyla “işporta sektörü” vergilendirildiğinde elde edilecek gelir yaklaşık 10 milyar dolar olacaktır. Bu miktar da cari işlemler açığını kapatmak için yeterli görünmektedir.

ATO açıklamasına göre “işporta sektörü” şu alanlarda faaliyet göstermektedir:

“Pijama, gecelik, iç çamaşın, eşofman, çorap, tişört, etek, gömlek, ayakkabı, pantolon, giyim aksesuarları atkı-eldiven gibi konfeksiyon ürünleri, patates-kuru soğan-salatalık gibi sebzeler, lahmacı, kokoreç, köfte, turşu, nohutlu pilav, mısır, tatlı, helva, pamuk şeker, dondurma, midye, börek, macun, gobit gibi yiyecekler, kitap, bilgisayar-

ar programı, film CD-DVD, müzik kaset-CD gibi korsan yayınlar, telefon, radyo, fener, şarj aleti, walkman, pil, matkap, saat, uzaktan kumanda gibi elektronikler, çanta, oyuncak, gözlük, çiçek, mutfak eşyaları, kolye, kırtasiye, kağıt mendil ve yara bandı.”

Görüleceği gibi “işporta sektörü”, yerli “İslamcı” süpermarketler ile yabancı hipermarketler karşısında sürekli “yenik” düşen esnaf için büyük bir rakip durumundadır. İslami söylemle ifade edersek, “işporta sektörü” esnafın rızkını çalmaktadır! Üstelik bu sektör giderek yaygınlaşmakta ve örgütlenmektedir. ATO raporunda belirtildiğine göre, “işporta sektörü”, daha bugünden üç “işporta ticaret odası”na sahiptir. Bu gelişme devam ettiği takdirde, “Türk Ticaret Odaları”na bile rakip olabilecektir.

Kredi arandığını ve kaynak diye kıvranıldığını söyleyen ATO başkanı “Atatürkçü” Sinan Aygün, “Gerekli yasal düzenlemeler yapılsa ve Belediyeler işportayı önlemek için etkin bir şekilde çalışsa, 5 yıl sonra sokaktaki işportacının yerleşik bir işi, evinde aşı, sosyal güvenliği, eğitimi, sağlık hizmetleri olur” diyerek hükümeti ve belediyeleri göreve çağırılmaktadır.

“Atatürkçü” ATO ile AKP’nin tek yayın organı olmaya aday Nazlı Ilıcak’ın *Tercüman*’ı bu büyüyen “tehlikeye” karşı ortak “duyarlılık” sergilemektedirler. Tüm yapılması gereken AKP’nin harekete geçmesinden ibarettir. Ne de olsa hükümet de, belediyelerde onların denetimi altındadır.

Sinan Aygün’ün dediği gibi “gerekli yasal düzenlemeler yapılır ve belediyeler işportayı önlemek için etkin bir şekilde çalışırsa” beş yıl sonra tüm işportacılar iş sahibi olacaklar ve belki de borsaya bile gireceklerdir. Borsa bile bu “kınılgan yapı”sından “işporta sektörü”nün “yerleşik iş” haline gelmesiyle kurtulacaktır. Ne yazık ki, bugün için “işporta sektörü” İMKB’de işlem görmemektedir.

Böylece ülkemizin en önemli sorununun cari işlemler açığı ve bunu kapatmak için gerekli “kaynak”ı bulma sorunu olduğu, “işporta sektörü”nün keşfiyle bir kez daha tanıtılmıştır.

Ancak pek çok kişi açısından, cari işlemler açığı “fazla teknik” bir konu olarak görüldüğünden günlük yaşamı etkilemeyen, sadece “ekonomist”leri ilgilendiren bir konu olarak değerlendirilir. Dolayısıyla bu konuda alınan siyasal kararlar da hiçbir tepkiyle karşılaşmaksızın kolayca uygulanabilmektedir.

Aynı bakış açısı sahipleri, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşulları anlayamadığı gibi, bunun nedenleri konusunda da bir fikre sahip olmaz. Bunun sonucu olarak da ülke ekonomisinin nasıl düzelebileceğine ilişkin ortaya konulanlar fazlaca önemsenmez ve anlaşılabilir. Bu da, “devrim olduğunda ülke daha da yoksullaşacaktır” türünden demagojilerin etkili olmasının yolunu açmaktadır. Gerçek-

te ise bugün ülkeyi yoksullaştıran cari işlemler açığı ve bunun sürekli dış borçlanmalar yoluyla kapatılmaya çalışılmasıdır. Dış borçlanma ile kapatılmaya çalışılan cari açık, aynı zamanda dış borçların faizlerinin ödenmesi için iç borçlanmanın sürekli artışını da beraberinde getirir. Ve artan iç borçlanmanın faizlerinin ödenmesi de (borçların çevrilebilmesinin tek yolu budur) vergilerin (özellikle ÖTV gibi dolaylı vergilerin) artırılması demektir. Vergilerde meydana gelen her artış, kişilerin gelirlerinde eşdeğer bir artış gerçekleşmediği sürece, bireysel tüketimin kısılması anlamına gelmektedir. Bu durumda temel ihtiyaçların karşılanmasında zorlukla karşılaşan kişiler için tek seçenek, tıpkı devletin cari işlemler açığını kapatmasında olduğu gibi, borçlanmaya gitmektir. Bu borçların eş-dosttan alınması ya da kredi kartlarıyla sağlanması kaçınılmazdır. Sonuç olarak, bireyleri gelirlerinin üzerinde borçlanmaya yönelten ülkenin içinde bulunduğu cari işlemler açığıdır.

Bilineceği gibi, cari işlemler hesabı olağan döviz gelir-gider hesabıdır. İhracat, turizm gelirleri vb. gelirler hanesine yazılırken; ithalat, faiz ödemeleri vb. giderler bölümüne kaydedilir. Giderler gelirlerden fazla olduğunda ülkenin cari işlemler açığı ortaya çıkar. Bu açık döviz açığıdır ve değişik kaynaklardan sağlanacak dövizlerle kapatılması gerekir. Aksi halde ithalat ve faiz ödemeleri yapılamaz. Süleyman Demirel'in "70 cente muhtacı" dediği koşullar ortaya çıkar.

Cari işlemler açığı ortaya çıktığında bütün sorun, bu açığı kapatmak için gerekli döviz bulmaktır. Bunun yolu ise dış borçlanmadan geçmektedir. Doğrudan kredi olarak (IMF kredileri gibi) ya da ülke dışına ihraç edilen bono ve tahvillerle (Euro bonolar gibi) bu döviz bulunmaya çalışılır. Her durumda dış borçlanmayla sağlanan dövizlerin belli bir faizi sözkonusudur ve cari işlemler açığı büyüdükçe faiz oranları yükselir.

Yukarda da ifade ettiğimiz gibi, bu dış borç faizlerinin ödenebilmesi için devletin ülke içinde yeni "kaynaklar" bulması zorunludur. Bu "kaynaklar" da, vergiler ve hazine bono ve tahvilleridir.

Böylece bir kez daha cari işlemler açığı, vergilerin ve hazine bono ve tahvillerinin faiz oranlarının yükselmesi demektir. Hazine bono ve tahvillerinin (hazine "kağıtları") faiz oranlarındaki her yükseliş vergilerin yükseltilmesini zorunlu kılar. Ve bir kez daha cari işlemler açığının faturası "vergi ödeyenlere" çıkartılır.

Ocak-Mart 2004 döneminde dış ticaret açığı 7,2 milyar dolar olmuştur. Turizm vb. gelirler hesaba katıldığında ortaya çıkan açık (ki cari işlemler açığıdır bu) 5 milyar dolar olmuştur. IMF tahminlerine göre yıl sonu itibarıyla cari açık 9,2 milyar dolar olarak hesaplanmaktadır. Geçen yıl olduğu gibi "kaynağı belli olmayan" beş milyar dolarlık bir döviz girişi olduğu hesaplarda gösterilse bile, 5 milyar

dolar civarında net dış borçlanmaya gidilmesi kaçınılmaz görünmektedir. %10'lara yaklaşan faiz oranlarıyla gerçekleştirilecek olan bu dış borçlanma, aynı zamanda eski borçların faizlerinin artmasını da beraberinde getirecektir. Bunun hazineye getireceği **ek maliyet** ise, en az 2 milyar dolar olacaktır.

Öte yandan cari işlemler açığının büyümesi ve buna bağlı olarak dış borçlanmanın kaçınılmazlığı, iç borç faiz oranlarının artışı da beraberinde getirmektedir. Ocak-Mart 2004 döneminde %20'ler seviyesinde seyreden iç borç faiz oranları son Hazine ihalesinde %29,7'ye yükselmiştir.

Sadece Hazine'nin %29,7'den 25 Mayıs günü yaptığı 4 katrilyon liralık iç borçlanmanın ek maliyeti 400 trilyon liradır. 2004 sonu itibarıyla, iç borç geri ödemeleri nedeniyle yaklaşık 60-70 katrilyon liralık yeni iç borçlanmaya gidilmesi gerekmektedir. Faiz oranlarının %30'lar seviyesinde kalacağı varsayıldığında, bunun hazineye ek maliyeti 6-7 katrilyon liradır.

İç ve dış borçlanmadaki bu durum, devlet bütçesine, 2004 yılında olağan devlet giderlerinin karşılanması için gerekli kaynakların yanında 6-7 milyar dolarlık ek bir yük getirecektir. Her zaman olduğu gibi, bu ek maliyet, vergiler yoluyla halka ödettirilecektir.

Ödeme gücüne sahip olan kesimler (küçük-burjuvazi), ister AKP'ye oy vermemiş olsunlar, ister Tayyip Erdoğan'ı "kurtarıcı" olarak görmüş olsunlar, her durumda bu ödemeyi yapmak durumundadırlar.

Bu ödemenin ilk adımı, cari işlemler açığını büyüten ithalatın kısılmasıyla başlamaktadır. İthal malları tüketicisi bir kitle olarak bu ödeme yapabilir nüfus, bir yandan tüketimine talip oldukları ürünleri daha yüksek fiyattan satın almak zorunda kalacaklar, diğer yandan artan ÖTV'yi ödemek durumunda kalacaklardır.

İkinci adım ise, ithalatın azaltılması amacıyla, ithal malları tutkunu küçük-burjuvaların kredi kartları kullanımından vergi almaktır. "Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu kesintisi" adı altında alınan bu vergi, bugün 1,2 katrilyon liradır.

Üçüncü adım ise, kredi kartı faiz oranlarının yükseltilmesidir. Cari işlemler açığının büyümesiyle birlikte doların değer kazanması karşısında "açık pozisyonlarını" kapatmakta zorlanan bankaların kredi kartı faiz oranlarını daha yükselterek kendilerini olası krize karşı korumaya almaları kaçınılmazdır. Birleşik faiz hesabıyla %100'leri geçen kredi kartı faiz oranlarının daha da yükselmesinin bir sonucu da, küçük-burjuvaların ithal malları tüketiminin azalması olacaktır.

Bugün için piyasalardaki hareketlilik yeni bir Şubat 2001 krizine dönüşmemiştir. "Yetkililer" in ve "medya ekonomistleri" nin değerlendirmesine göre, böyle bir krize girilmesi için yukarıdaki uygulamalar "kararlılıkla" sürdürülmek zorundadır. Bu da "şok" edi-

ci kriz ortamında küçük-burjuvaların gelirlerinin düşürülmesinden önce, küçük ve daha az hissedilir biçimde süreç olarak düşürülmesi demektir. Dün bu süreçten kurtulabilmek için önlere yem olarak atılan **köylüleri** harcamakta bir an tereddüt etmeyen küçük-burjuvaların önüne, bugün **işsizler ve işportacılar** atılmaktadır. Cari işlemler açığının sorumluları kurbanlar haline gelirken, önlere yem olarak atılan bir önceki dönemin kurbanlarının (işsizler) ne kadar canı kaldığının bile farkında değillerdir. “İslamcı esnaf”ın rızkını kapmakla suçlanan işportacılar, ithal malı tutkunu küçük-burjuvalara yem edilmeye çalışılırken, borsanın her dalgalanmasıyla, hazine bonolanının faiz oranlarının her yükselişiyle paralarını kaybedenler, ağızlarından salyalar akıtarak yeme daha da çok saldıracaklardır.

İşte borsanın geldiği yer burasıdır.

Yaz Sıcığında Ekonomi

[Tüccarlar Arası Savaş ve Barış]

KURTULUŞ CEPHESİ

Sayı: 80, Temmuz-Ağustos 2004

Hemen herkesin borsayla, faiz oranlarıyla, döviz fiyatlarıyla düşüp-kalktığı bir ülkede ekonomiden söz etmek, ekonominin içinde bulunduğu durumu tahlil etmek neredeyse en sıkıcı konu haline gelmiştir. Bu öylesine bir çelişki oluşturmuştur ki, halkın borsa, faiz ve döviz alanına gösterdiği yoğun ilgiyi görerek ekonomi sayfaları yayınlatan ve buralarda istihdam edilmek üzere birçok ekonomist-akademisyeni işe alan “medya” sahiplerinin, ekonomik konuların insanların canını sıktığını gördükçe, ekonomi yazarları futbol yazılarıyla işlerini sürdürme gayreti içine girmişlerdir. Ekonomi yayınları ise, televizyonların bant yazılarında kendi gerçekliğini bulmuştur.

Ekonomi yazılarının cansıkıcı hale gelmesiyle birlikte Zülfikar Doğan gibileri “gırgır” türü yazılara yönelirken, birkaç “fedakar vatan evladı” ekonomi yazarı, canla-başla ekonominin ne denli ısındığını anlatmayı sürdürmektedir. Ama yaz tatilinin başlamasıyla birlikte, ekonomide hiçbir şey olmayacağı öngörüsüyle tatile çıkan ekonomi yazarları, geri dönüşlerinde “geyik muhabbeti”ni bile aratacak denli sıkıcı eski ekonomi anıları kaleme almaya başlamışlardır. Onlar, borsa, faiz ve döviz dışında hiçbir ekonomik olgu ve konuyla ilgilenmeyenlerin yaz sıcaklığında ekonomi yazıları okumayacaklarından emin oldukları için, ekonominin çeyreklere göre hareket ettiği düşüncesiyle herşeyi “üçüncü çeyreğe” bırakmayı yeğlemişlerdir.

Ekonomi yazınında işler böyle olunca, üçüncü çeyreğin bir ay öncesinde ekonomiden söz etmek de güçleşmektedir.

IMF ile üç yıllık yeni bir stand-by anlaşmasının imzalanacağı haberleri de böylesi bir yaz sıcaklığında “medya”da yer almıştır. Özellikle IMF uzmanlarının alelacele çağrılması ve ardından IMF’nin “cari açık sorunu”na dikkatleri çeken raporunun yayınlanması, sıcak yaz

günlerinin ekonomi yazarları için bir yaz yağmuru gibi gelmiştir.

Bugün “medya”nın tüm ekonomi yazınında baş konusu, 12 aylık cari işlemler açığının 12 milyar dolar aşması olmaktadır.

Merkez Bankası verilerine göre, Ocak-Mayıs 2004 döneminde cari işlemler açığı 8.811 milyon dolar olmuştur. Resmi veriler yayınlanmamış olmakla birlikte, Temmuz ayı itibariyle cari işlemler açığının 12 milyar dolara yaklaştığı tahmin edilmektedir.

Bir ülkenin döviz gelir-giderler hesabını gösteren cari işlemler hesabında verilen her açık, eksi rakam olarak, ülkenin bulması gereken döviz miktarını göstermektedir. 12 milyar dolar düzeyindeki bir cari işlemler açığının, borçlanma yoluyla kapatılması gerekmektedir. Bu ise, iç ve dış borçların yükselmesi ve faiz yükünün artması demektir.

Cari işlemler açığına yol açan temel faktör ise, **dış ticaret açığıdır**.

Ocak-Haziran 2004 dönemi dış ticaret dengesi şöyle olmuştur:

	(milyon \$)
İhracat	28.589
İthalat	45.433
Dış Ticaret Açığı	-16.844

Görüldüğü gibi, Ocak-Haziran döneminde dış ticaret açığı 16 milyar dolar geçmiştir. 2003 yılında 22 milyar dolar olan dış ticaret açığının yıl sonu itibariyle 30 milyar dolar aşacağı kesin gibidir.

Bu sayıların gösterdiği gerçek ise, ülkemizde kıran kırana bir ticaret savaşı verildiğidir. Yüksek reel faiz politikalarıyla doların değerinin düşük tutulması, ekonomistler tarafından ithalatı artıncı, ihracatı azaltıcı etki yaptığı söylense de, dış ticaret verileri, her iki kesimin de hummalı bir faaliyet içinde olduğunu göstermektedir.

İthalatta görülen en büyük artış kara, hava ve deniz taşıtları ve eklentileri ithalinde olmuştur. Ocak-Haziran döneminde, bir önceki yıla göre %838 artarak, 4.4991 milyon dolarlık kara taşıtı (otomobil) **ithal** edilmiştir. Aynı dönemde **ihraç** edildiği beyan edilen kara taşıtlarının değeri ise, bir önceki yıla göre %53,3 artarak, 3.713 milyon dolar olmuştur.

Bunun dış ticaret açığındaki payı fazla büyük olmasa da, ülkemizdeki re-export ekonominin durumunu göstermesi açısından özel bir yere sahiptir. İthal edilen mallar, re-export yöntemiyle ihraç edilmektedir. Benzer durumlar, neredeyse tüm ihracat kalemlerinde görülmektedir. Büyük patlama yaptığı iddia edilen ihracattaki artışın gerçekliği de bu re-export alanında bulunmaktadır. Çin gibi ülkelerden toptan ithal edilen “ara mallar”, basit ambalajlamalarla “tüketim malı” olarak ihraç edilmektedir.

Ülke içi pazarın tümüyle ithal ürünleriyle dolması karşısında iç üretimdeki gerilemeden en büyük zarar “Anadolu kaplanları” görmekle birlikte, MHP-DSP-ANAP koalisyon hükümeti döneminde başlatılan ve AKP döneminde hızlandırılan re-export yöntemiyle kendilerine yeni iş alanları bulmuşlardır. Artık onlar birer “ihracatçı sanayici” olmuşlardır. Hiçbir şey üretmeden, basit ambalaj değişikliği ile “katma değer” üreten ve karşılığında ihracatı teşvik primlerinden yararlanan “Anadolu kaplanları,” şimdi durumlarından memnun görünmektedirler.

İthalata egemen olan işbirlikçi ticaret burjuvazisinin en büyük hasmı olarak yıllardır din ticareti yapan Anadolu tüccarı, şimdi birer “islami sermaye” grubu haline dönüşmüştür. İç pazar için üretim artık onları ilgilendirmemektedir. Bu da, işbirlikçi ticaret burjuvazisiyle olan çelişkinin görünüşte yumuşamasını getirmiştir. AKP iktidarı da bu görüntüdeki yumuşamanın iktidarı olarak el üstünde tutulmaktadır.

Bugün ihracat ve ithalat patlamasından tüm ticaret erbapları memnundur. Ortaya çıkan cari açık ise, uluslararası para-sermayenin kısa vadeli yüksek faiz gelirleri için bulunmaz bir ortam yaratmıştır. Artık ithalatçıların “sabetayist” olup olmadıkları da, uluslararası para-sermayenin yahudi sermayesi olup olmamasının da önemi kalmamıştır. Sabetayist avcılığının eski solcuların işi haline gelmesinin arkasında yatan gerçek de, bu karşılıklı memnuniyettir.

Ancak Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı tarafından özel olarak korumaya alınmış “islami sermaye”nin yeni ticaret alanları bulması, aynı zamanda onların gücünü artırmıştır. Bu da, Anadolu tüccar ve esnafı üzerinde yeni bir hegemonik güç ortaya çıkarmıştır. Düne kadar “yahudi sermayesi” olarak ilan edilen tüketim malları sektöründeki hegemonik güç karşısında “islami dayanışma” örnekleri sergileyenler, bugün kendi içlerinden çıkan bu yeni gücün karşısında ne yapacaklarını bilemez hale gelmişlerdir.

Bir dönem Omo’nun bakkalları hiç talep olmayan Persil’i almaya zorlamasına benzer davranışlar, bugün yeni tüccar “islamcı sermaye” tarafından yapılmaktadır. Bu da giderek AKP’de toplaşmış olan “inananlar” arasında huzursuzluğa ve tepkiye yol açmaktadır.

Tüccar savaşlarının diğer yanı ise, tüketici kredileridir.

Tüketici kredilerinde meydana gelen büyük artış, özellikle ithal mallara ve eğlence-dinlence sektörüne olan talebi artırmıştır. “İslamcı sermaye”nin fazlaca etkin olmadığı bu alanlara yönelen tüketici kredileri, küçük esnaf ve tüccarı kredi faizlerini ödeyemez hale getirmektedir. Tüketici kredisi kullananların geleneksel ürünlere yönelik talepte bulunmaması, aynı zamanda bu küçük esnaf ve tüccarın işlerini yürütmeye hale getirmekte, onları iflasa sürüklemektedir.

İşte bu ticari gelişme ortamında enflasyon rakamlarının süre-

kli düştüğü ilan edilmektedir. İhracatın ve iç pazarın tümüyle ithalata bağımlı hale getirildiği bir dönemde, doların düşük değeri enflasyonu geriletirken, kredi kartlarındaki genişleme tüketimi artırmaktadır. Talepteki artış karşısında ithalat artarken, fiyatlar aynı seviyede kalmaktadır. Tüketicinin eline geçen gelirden belirgin bir artış sözkonusu değilken ortaya çıkan bu talep artışı sadece kredi kartlarıyla sağlanmaktadır. Ancak kredi kartlarının tutarı Merkez Bankası'nın emisyon hacminde hiçbir etkiye sahip olmadığından, "sıkı para politikası" sürdürülüyor gösterilmektedir.

Piyasadaki emisyon miktarına göre ayarlanan fiyat artışları, kredi kartlarıyla sağlanan talep artışı karşısında işe yaramaz hale gelmiştir. Piyasalarda likit para miktarı aynı seviyesini korurken, kredi kartlı satışlar artmaktadır. Güngör Uras'ın sözleriyle, ülke, simidin üç taksitte satıldığı bir ülke haline gelmiştir. Geçen yıl 9,3 katrilyon lira olan kredi kartı borçları, 15,7 katrilyon artarak 25 katrilyon liraya yükselmiştir.

Ekonominin olağan işleyişi içinde tüketicilerin **gelirlerindeki reel ya da nominal artışla** ortaya çıkan talep artışı, kredi kartlarıyla, yani borçlanma yoluyla meydana gelmektedir. Bunun sonucu olarak, tüketiciler, gelirlerinde (ücret ve maaş olarak) artış olmasından çok, kredi kartlarının limitlerinin bankalar tarafından yükseltilmesiyle ilgilenmektedirler. Bu da ücret ve maaş artış istemlerinin sesinin duyulamaz ölçüde cılız kalmasına yol açmaktadır.

Haziran sonu itibarıyla, kredi kartı sahiplerinin 452.513'ü borçlarını ödeyemedikleri için "kara listeye" alınmış olsalar da, toplam içinde %3'lük bir kesimi oluşturmaktadırlar. Dolayısıyla "endişe edilecek" bir durum, sadece bu 452.513 kredi kartı borçlusunun kendisinden başkası için mevcut değildir.

Bugün "islami sermaye" ile "gavur" işbirlikçisi ticaret sermayesi arasında yaşanan "bahar havası", tümüyle emperyalist ülkelerdeki aşırı-üretim bunalımının etkisini sürdürmesinin bir sonucudur. 1980 dünya ekonomik bunalımında olduğu gibi, emperyalist ülkelerdeki aşırı-üretim (mal ve sermayenin aşırı-üretimi) geri-bıraktırılmış ülkelere verilen kredilerdeki artışla eritmeye çalışılmaktadır. Bu işe, geri-bıraktırılmış ülkelerin borçlarını ödenemeyecek büyüklüğe ulaştırmaktadır.

2003 ve 2004'de görülen büyük ithalat "patlaması", IMF borçlarının "ötelenmesi" ve yeni iç ve dış borçlanma yoluyla finanse edilmiştir.

AKP hükümeti kurulduğunda 127 milyar dolar olan dış borç toplamı 2004'ün ilk üç ayında 146 milyar dolara yükselmiştir. İç borçlar ise, 155 katrilyon liradan 209 katrilyon liraya çıkmıştır. Böylece 2004 yılının üçüncü ayında iç ve dış borç toplamı 286 milyar dolar olmuştur. IMF verilerine göre, 2003 yılındaki GSMH 235 milyar dolar

olduğu gözönüne alındığında, ortaya çıkan borç miktarı GSMH'yi çoktan aşmış bulunmaktadır.

İhracat patlaması adı verilen olay ise, emperyalist ülkelerde tüketim malları sektöründe ortaya çıkan maliyet artışının bir ürünüdür. Ancak emperyalist ülkeler, düşük faiz politikalarıyla tüketim malları sektöründe maliyet düşürücü yatırımları teşvik etmektedirler. 1980 dünya ekonomik bunalımında olduğu gibi, bu yatırımlar tamamlandığı oranda geri-bıraktırlmış ülkelerden yapılan ithalat da azalmaktadır. Özellikle dolan fiyatının düşük tutulması yoluyla geri-bıraktırlmış ülkelerden yapılan ithalat, gerek işsizliğin sübvansiyonunda, gerekse yeni yatırımların gerçekleşme süresinde meydana gelen üretim düşüşlerinin kapatılmasında bir araç olmaktadır.

80'li yıllarda uygulanan bu politikanın diğer yanı ise, emperyalist ülkelerde verimliliği düşmüş makine ve teçhizatın geri-bıraktırlmış ülkelere satılmasıdır. Bu satış, ilk anda geri-bıraktırlmış ülkelerde sanayi üretiminde artışına yol açsa da, emperyalist ülkelerde maliyetlerin düşürülmesine paralel olarak işlevsiz kalmakta ve hurdaya çıkmaktadır. Geri-bıraktırlmış ülke halklarına düşen ise, bu geçici uygulamanın getirdiği borçların ödenmesi olmaktadır.

Bugün bu uygulama, yani emperyalist ülkelerde tüketim malları sektöründe makine ve teçhizatın yenilenmesi sürecinde geri-bıraktırlmış ülkelerin ihracatının artırılması politikası en yoğun biçimde Çin'de uygulanmaktadır. Çin mallarının dünya pazarlarındaki tartışmasız üstünlüğü böylesine bir konjonktürün sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Emperyalist ülkelerden Çin'e aktarılan eski makine ve teçhizatla sağlanan üretim artışı, dünya pazarlarında tüketim mallarının fiyatlarının düşmesine yol açmakla birlikte, emperyalist ülkelerde yenilenen makine ve teçhizatın devreye girmesiyle sona erecektir.

İşte böylesine bir konjonktürde, Türkiye' deki ithalatçı ve ihracatçı tüccarlar paylarına düşeni almaktadırlar. T. Özal dönemindeki ünlü "ihracata yönelik sanayileşme" döneminin bir benzeri yaşanmaktadır. Sonuç ise, 1994 ve 2001 Şubat krizlerinden başka birşey olmayacaktır.

Bu yaz sıcaklığında ekonomiyi ısıtan emperyalist ülkelerdeki gelişmeler olmaktadır. Emperyalist ülkelerde faiz oranlarını yükseltme yönündeki eğilimler bu ısınmanın daha da artacağını göstermektedir.

Doların Mehter Yürüyüşü

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 81, Eylül-Ekim 2004

Marksizm-Leninizmden devrikledikleri görüşlerle “sosyal-demokrat” teoriler yapabilen küçük-burjuva aydınları, Marksizm-Leninizmin gözlerden uzak kalışıyla birlikte perspektif yitirmeye başlamışlardır. Bu perspektif yitimi, sosyal-demokrat partilerin güç kaybetmesine ve giderek bunalıma düşmesine neden olmuştur.

Bu bunalım ortamında, özellikle Marksist-Leninist ekonomi tahlillerinden esinlenen küçük-burjuva ekonomistleri (anti-komünist olanından sosyal-demokrat olanına kadar) ne yapacaklarını bilemez hale gelmişlerdir. Bu durumda, DİE'nin ekonominin düzeldiğine ilişkin birbiri ardına yayınladığı olumlu veriler (enflasyon, büyüme, faiz dışı fazla vb.) karşısında düştükleri şaşkınlık, onları, AKP mehteran takımının icra ettiği mehter yürüyüşüne katılmaya yöneltmiştir.

Onların Marksist-Leninist ekonomik yazından edindikleri bilgilerle dışa bağımlı bir ülke ekonomisinin sürekli bunalım içinde olacağına olan inançları, DİE verilerine kuşkuyla yaklaşmalarına yol açmışsa da, birbiri ardına gelen olumlu veriler karşısında “olumlu tablo”yu kabul etmekten başka çareleri kalmadığını düşünmeye başlamışlardır. Bu çaresizlik içinde son bir umutla cari işlemler açığına el atan küçük-burjuva ekonomistleri, büyüme rakamlarının açıklanmasıyla birlikte yeniden boyunlarını bükmeye ve bükemedikleri eli öpmeye başlamışlardır.

*Kurtuluş Cephesi'*nde zaman zaman bu perspektif yitirmiş küçük-burjuva ekonomistleri için yayınladığımız yazılarda, devşirme bilgilerle ya da “solculuk” dönemlerinde katıldıkları ekonomi-politik seminerlerinden akıllarında kalan bilgilerle emperyalizme bağımlı bir ülke ekonomisinin tahlil edilemeyeceğini açık ve net biçimde ortaya koyduk. Ama onlar, yine de “marksizm sosu”yla süslenmiş küçük-

burjuva teorilerde, yani “Marksist düşünceye dayalı kalkınma modelleri”ni öngören ekonomik teorilerde ısrar etmişlerdir.

Özellikle “medya”nın ekonomi sayfalarında boy gösteren ve yazdıkları yazıların aldığı “reyting”le yüksek gelir grubunun içinde yer alan bu ekonomistler, “şeriatçı” olduğundan bir an bile şüphe duymadıkları AKP hükümetinin ekonomiyi düzelttiğine inanmamaktadırlar. İnışli-çıkışlı grafikler üzerinde yatay çizgiler çizerek, meteorolojinin hava tahminlerini aratmayacak cinsten tahminler yapan bu ekonomistlerin son umudu olan cari açıktan da birşey çıkaramayacakları görülmüştür.

İster mikro, ister makro düzeyde ele alındığı söylensin, ekonomik olguların egemen üretim ilişkilerinden soyutlayarak ele alan hiçbir tahlilin doğru bir sonuç vermesi beklenemez. Süreçleri tek başlarına, büyük genel bağlantı dışında, bunun sonucu hareketleri içinde değil, hareketsizlikleri içinde kavrama tarzı, kapitalist dünya ekonomisinin emperyalist aşamasını hesaba katmayan, dolayısıyla emperyalizme bağımlı bir ülke ekonomisinin dengesini emperyalist metropollerde bulunduğu gerçeğini göremeyen bir bakış açısı oluşturmuştur.

Bu bakış açısı, “metafizik” kavrayıştan yola çıktığı için, her ekonomik olguyu, görünür birkaç dışsal bağlantısı dışında yalıtık bir olgu olarak ele alıp değerlendirmeye yol açmıştır. Günlük köşelerinde “yatırım danışmanlığı” yaparak “reyting” almaya çalışan yazarların bu bakış açısı, giderek yazarların kafalarını karıştırmaya başlamıştır. Düne kadar quantum fiziği ile diyalektik yöntemin defterini dürmekle övünen aynı yazarlar, quantum fiziğinden türetilen felsefi inançlarıyla kendi defterlerini kendileri dürmektedir. Bu durumu değiştiremedikleri sürece işlerini kaybetme tehlikesi ile yüzyüzedirler.

Oysa ülke ekonomisinin durumu çok açık ve nettir: ekonomik bunalımın sürekliliği. Ancak küçük-burjuvaların anlayamadıkları, sürekli bir bunalımın sürekli bir “kriz” anlamına gelmediğidir. Mahir Çayan yoldaşın sözleriyle ifade edersek, sürekli bunalım, kesiksiz bunalım değildir. Sürekli bunalım, ekonominin sürekli ölümcül hastalık içinde olması, zaman zaman komadan çıkması, düzelmesi ama yataktan kalkamaması demektir.

Küçük-burjuva ekonomistlerinin günlük yazılardan ve “yatırım danışmanlığı”ndan para kazanmaları, ekonomik tahlillerde kendilerinin ve okuyucularının dikkatlerini bunalımın derinleşmesiyle ortaya çıkan olgulara yöneltmişlerdir. 2001 Şubat krizine kadar ülke ekonomisinin nasıl geliştiğini, işlerin nasıl iyi gittiğini, varolan dengesizliklerin IMF programı ile nasıl düzeltileceğini yazıp çizenler, kriz sonrasında “kriz uzmanı” kesilerek, ekonominin nasıl kötüleştiğini, nasıl daha da kötüye gittiğini, varolan dengesizliğin IMF programıyla nasıl daha da arttığını yazıp çizmeye başlamışlardır. Birincisinde ne

ölçüde yanılmışlarsa, ikincisinde de o ölçüde yanılmışlardır.

Fiyatların dolarize edildiği, yani dolara göre belirlendiği bir dönemde, insanların dolar birikimine sahip olduklarından yola çıkan küçük-burjuva ekonomistleri, dolar/TL paritesine bağlanmışlardır. Bu bağlanma, giderek her türlü ekonomik olgunun dolarla bağlantılı bir özelliğe sahip olduğu inancı yaratmıştır. Bu nedenle dolar (genel anlamda döviz) tüm ekonomik tahlillerin başlangıcı ve sonucu haline gelmiştir. Dışa bağımlı bir ekonominin ithalata ve dış borçlanmaya olan bağımlılığı da, bu dolara endeksli tahlillere olan inancı güçlendirmiştir.

Ekonomik tahliller dolarize olunca, kaçınılmaz olarak ödemeler dengesi ve onun bir alt birimi olan cari işlemler dengesi “entel” ekonomistlerin bilgiclik yaptıkları alan haline gelmiştir.

Kendileri gibi dolarize olmuş Tarih Vakfı tarihçilerinden öğrendikleri bilgilerle, askeri darbelerin yüksek oranlı devalüasyonların ardından geldiğine inanan bu ekonomistler, “demokrat” kişilikleriyle TL’nin dolar karşısındaki seyrini izlemeyi ve tahlil etmeyi bir “demokrasi görevi” olarak da bellermişlerdir.

Ancak dolarla çalışan tarihçilerin, ekonomistlerle oluşturdukları “çalışma grupları”nın “popüler tarih araştırmaları”nın, askeri darbelerin yüksek oranlı devalüasyonlar sonrasında değil, ödemeler dengesi “açığı”nın ortaya çıktığı dönemlerde yapıldığını “saptaması”yla, tahlillerin odak noktasından dolar/TL paritesi çıkartılmış ve yerine ödemeler dengesi konulmuştur.

2001 Şubat krizi sonrasında ödemeler dengesi “açığı”nın IMF kredileriyle kapatıldığını gördüklerinde ise, tahlillerinin ağırlık noktasını yeniden değiştirmişler ve cari işlemler açığına yönelmişlerdir.

Bugün cari işlemler açığının “net hata ve noksan” kalemiyle kapatıldığını gördüklerinde ise, ne yapacaklarını bilemez hale gelmişlerdir. Birbiriyle çelişen tahliller yaptıkça işsiz kalma korkuları artan bu ekonomistler, son çare olarak AKP’nin mehteran takımının icra ettiği mehter müziğine ayak uydurmaya karar vermişlerdir. Böylece her şeye rağmen bunalımları geride bırakmış, büyüyen ve gelişen bir ekonomik yapının ortaya çıktığı söylemi “medya”nın “muhalif” köşe yazarlarıncaya bile kabul edilir olmuştur. Bunun sonucu olarak da, cari işlemler açığı üzerine yapılan “uyanlar” ve “tartışmalar” yavaş yavaş azalmaya ve unutulmaya başlanmıştır.

Artık cari işlemler açığının bile Türkiye ekonomisinin büyümesini engelleyemeyeceği, krizlere dayanıklı bir yapının ortaya çıktığı inancı “somut bir olgu” olarak ilan edilmiştir.

Bu dönüşümler, “pesimist” ekonomistlere karşı “optimist” gelişmeler ortaya konularak sağlanmış ve DİE’ye aceleyle hazırlatılan verilerle desteklenmiştir. Örneğin ekonominin büyüdüğüne ilişkin iddialara, “işsizlik”te hiçbir azalma olmadığını söyleyerek karşı çıkan-

lara karşı, büyük bir “doktrin” savaşına giren ünlü televoleci ekonomist Deniz Gökçe’nin istediği “hane halkı anketleri” DİE tarafından bir hafta içinde derlenilmiştir.

DİE’nin yetişemediği alanlarda ise “vakıf üniversiteleri”nin olanakları seferber edilmiştir. Örneğin cari işlemler açığının “önemli” olduğunu söyleyen ekonomistlere karşı Asaf Savaş Akat’ın aylar önce derlediği söylenen on yıllık veriler piyasaya sürülmüştür.

Yakından bakıldığında ekonominin düzeldiği, krizlerin geride kaldığı, Çin’i bile geride bırakan büyüme rakamlarına ulaşıldığı iddialarının içi boş sayılardan ibaret olduğu hemen görülebilecek kadar açık olmasına karşın, küçük-burjuva aydınlarının perspektif yitimi, onları kendi savlarını bile savunamaz hale getirmiştir.

Ekonominin düzeldiğini, krizlerin geride kaldığını, Çin’i bile geride bırakan büyüme rakamlarına ulaşıldığını iddia edenler ise, bu durum karşısında “zafer” çığlıklarını atarak, aslında ülke ekonomisinin **her zaman** iyi olduğunu söyleyecek kadar ileriye gitmişlerdir. Onlar, “muhalif ve pesimist” ekonomistlerin tutarsızlığı karşısında, “ülke kaynakları terörle mücadele için harcandı, terör olmasaydı ülkemiz dörde-beşe katlanırdı” dediklerini unutarak, bugün **on yıllık dönemde** ekonominin çok iyi durumda olduğunu söyleyebilecek kadar şarlatanlaşmışlardır.

Asaf Savaş Akat’ın Mart-Nisan aylarında *Vatan* gazetesinde yayınladığı ve Deniz Gökçe’nin *Akşam* gazetesinden yürüttüğü cari açık savaşında “tanık” olarak gösterdiği on yıllık veriler şöyle sıralanmaktadır:

1994-2003 döneminde Türkiye’nin dış ticaret açığı 117 milyar dolar olmuştur. Görünmeyen kalemler denilen, “mesela turizm, işçi döviz, kar transferi, faiz ödemeleri, müteahhit kazançları gibi hizmetler, yatırım geliri ve transferlerden oluşan döviz gelir ve gider kalemleri”nden* 99 milyar dolarlık gelir elde edilmiştir. Böylece açık 18 milyar dolar olmuştur. “Ancak dış ticaret ile görünmeyenlerin toplamı ülkemizin cari denge rakamını verse de iş burada bitmiyor. Bir de net hata ve noksan kalemi var. Dış dengeyi bulmak için net hata ve noksan kalemini de eklemek gerek.”* On yıllık dönemde net hata ve noksan 7 milyar olarak hesaplandığından cari açık “12 milyar dolara geriliyor”.** “Şimdi” diyor Deniz Gökçe, “son on yılda yabancı sermaye yatırımı olarak fiziki yatırım için ülkemize gi-

* Tırnak içindeki sözler Deniz Gökçe’ye aittir.

** “Şıracı” Deniz Gökçe’nin tanığı “bozacı” Asaf Savaş Akat’a göre, on yıllık dönemdeki cari açığı 19 milyar dolardır. Net hata ve noksandan gelen 7 milyar düşüldüğünde on yıllık cari açık 12 milyara inmektedir. Ama Deniz Gökçe’de 11 milyar dolar olması gereken açık Asaf Savaş Akat’ta 12 milyar dolar olarak verilmektedir. Asaf Savaş Akat ise, “on yılda 117 milyar dolar dış ticaret açığına karşılık 99 milyar dolar görünmeyenler fazlası oluşmuştur. Neticede cari işlemler açığı 19 milyar dolar olmuştur” hesabı yaptığından, 7 milyar dolar net hata ve noksan çıkartarak 12 milyar

ren fonların net 8 milyar dolar olduğunu kaydederek ve yabancıların da bu süreç içinde ülkemizde on yılda net 3 milyar dolarlık hisse senedi alıp uzun vadeli yatırım yaptıklarını düşünürsek, geriye kalan dış açığımız, yani son on yılda borçlanarak finanse etmemiz gereken açığımız, net dış açığımız sadece 2 milyar dolara geliyor.”* Son on yılda dış açık 2 milyar dolarken 30 milyar dolar borçlanıldığını söyleyen Deniz Gökçe, açık kapatıldıktan sonra kalan “tamı tamına 27 milyar dolar”la Merkez Bankası’nın döviz rezervlerinin arttığını yazmaktadır.**

Televoleci ekonomistlere inanılacak olursa, son on yılda cari işlemler “tamı tamına 27 milyar dolar” fazla vermiştir. Şimdi sıra Merkez Bankası kasalarında yatan 27 milyar doları paylaşmaya gelmiştir.

Ama bu televoleci ekonomistlerin uzun uzun anlattıkları olay, **ödemeler dengesi** adı verilen hesaptan başka bir şey değildir. Cari işlemler dengesi de, bu ödemeler dengesinin bir bölümünü kapsar. Merkez Bankası verilerine göre hesaplanmış olan yukardaki tabloda ki sayılar, televoleci ekonomistlerin çok bilmiş havalarıyla sundukları*** sayılarla “tamı tamına” çakışmamaktadır. Ortaya çıkan farklılık Merkez Bankası ile DİE’nin hesaplarındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Ancak burada bu farklılıklar fazlaca önemli değildir. Burada dikkat edilmesi gereken, televoleci ekonomistlerin cari işlemler açığının önemli olmadığını ispatlamak için kullandıkları yöntemdir.

Onlar, kendileri dışında herkesin “aptal” olduğuna inandıkları için, ödemeler dengesi hesaplarını cari işlemler dengesi hesaplarını

dolar açık sonucuna ulaşmaktadır. Ancak o da, 117’den 99 çıktığında nasıl 19 kaldığı açıklamamaktadır. Bu da, olsa olsa ekonomistler için dört işlem yapmasını bilmemenin bir özür kabul edilmemesinden ileri geliyordu!

* Bu kez “şıracı”nın da sayı saymasını bilmediğini görüyoruz. Kendi verdiği sayılara göre 11 milyar dolar olan cari işlemler açığından, yabancı sermaye ve fonlardan gelen $8+3=11$ milyar dolar çıkartıldığında “dış açık” sıfır olmalıdır. “Bozacı”nın yazısındaki verilerine göre ise, cari açık 12 milyar, yabancı sermaye ve fon gelirleri $7+3=10$ milyar, dolayısıyla açık 2 milyar olmaktadır.

** “Bozacı” ise, “onyılda alınan 30 milyar dolar borcun 2 milyar dolar borçlanma ihtiyacını karşılıyor. Geri kalan 27 milyar doları da Merkez Bankasının döviz rezervlerini büyütüyor” diye yazmaktadır. Böylece “şıracı” da, “bozacı” da 30’dan 2 çıktığında “tamı tamına” 27 kaldığında anlaşmaktadırlar. Dört işlem yapmayı bilmeyen ve yazdıklarını okumayan bu ikilinin sattığı şıralar ve bozaların tüketicilerinin bozulan midelerini kaçça yıkatacakları ayrı bir hesap konusudur.

*** “Şıracı” Deniz Gökçe, *Akşam*’daki 9 Eylül tarihli yazısında şöyle yazmaktadır: “Değerli meslektaşım ve dostum Asaf Savaş Akat bizim arkadaş grubunda ‘otistik’ olarak adlandırılır. Bunun nedeni birçok kimsenin merak etmediği şeyleri merak etmesidir. Ayrıca kendisine ‘dijital’ de deriz. Bunun nedeni de sayıları bilgisayara tıkpıyırmayı sevmesidir. Bazen bu işleri abartır, ama bazen de, mesela bugün olduğu gibi, bu otistik dijital özelliğinin faydasını göreceğiz.”

Oysa, bu veriler daha önce Merkez Bankası tarafından hazırlanmış ve yayınlanmıştır.

ÖDEMELER DENGESİ				
	(Milyon Dolar)	1994	2003	1994-2003
I -	CARİ İŞLEMLER HESABI	2.631	-6.850	-18.944
	Mal, Hizmet ve Yatırım Geliri Dengesi(A+B+C)	-461	-8.956	-61.371
	Mal ve Hizmet Dengesi (A+B)	2.803	-3.529	-23.457
	A. DIŞ TİCARET DENGESİ	-4.249	-14.034	-117.573
	Toplam Mal İhracatı	18.106	51.206	319.847
	Toplam Mal İthalatı	-22.355	-65.240	-437.420
	Altın (net) İthalatı	-480	-2522	-14.921
	B. HİZMETLER DENGESİ	7.052	10.505	94.116
	Turizm	3.455	11.090	56.291
	C. YATIRIM GELİRİ DENGESİ	-3.264	-5.427	-37.914
	Faiz Gideri	-3.311	-4.586	-41.634
	D. CARİ TRANSFERLER	3.092	2.106	42.427
	İşçi Gelirleri	2.627	729	33.589
II -	SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	-4.463	2.862	13.440
	Doğrudan Yatırımlar	559	1.063	8.015
	Portföy Yatırımları	1.158	2.569	-1.200
	Borçlanma	721	5.265	34.661
	Rezerv Varlıklar	-546	-4.047	-27.214
III -	NET HATA NOKSAN	1.832	3.988	5.504

gibi göstererek, ortada bir sorun olmadığı sanısını oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Yukardaki Merkez Bankası verilerinde 1994-2003 yılları arasında 34 milyar dolarlık borçlanma yapıldığı görülmekle birlikte, aynı dönemdeki dış borç verileri (Merkez Bankası ve Hazine Müsteşarlığı) 1994 yılında 65,6 milyar dolar olan dış borcun 2003 yılında 147 milyar dolara yükseldiğini göstermektedir. Böylece on yıl içinde gerçekleşen dış borç miktardan 81,4 milyar dolardır. Ödemeler dengesi bilançosunda yer alan “borçlanma” kalemi, sadece “kamu” borçlarının bir bölümünü içermektedir. Böyle olunca devletin ödemeler dengesi hesabında görülen açıklar küçülmektedir. Ama bu hesap, ülke ekonomisinin bütününe değil, bir bölümünü kapsadığından, ekonomik durumun genel görünümünü vermekten uzaktır.

Televeleci ekonomistlerin yaptıkları kurnazlık, ödemeler dengesi gibi muhasebe hesabının hiçbir zaman **açıkla** kapatılamayacağıdır. Muhasebecilikte, gelir ve gider dengesi, **sonucun sıfır olması** demektir. Yukardaki ödemeler dengesi hesabına bakıldığında, gerek yıl olarak, gerekse on yıl olarak toplamın (I+II+III) **sıfır** olduğu görülecektir.

Bu televeleci ekonomistler muhasebenin gelir ve giderlerin eşitlenmesi tekniğini kullanarak ekonomide hiç bir sorun olmadığını söyleyecek kadar şarlatanlardır. Bu şarlatanlıklar neredeyse tüm ekonomik yazının ortak özelliği haline gelmiştir.

Gayri Safi Milli Hasılası (GSMH), yani bir yıl içinde üretilen tüm

mal ve hizmetlerin toplamı (ki bunun içinde ithalattan alınan vergiler ve ihracata verilen vergi iadeleri de dahildir) 238 milyar dolar olan bir ülkede, 91 milyar doları devlete ait olmak üzere 147 milyar dolar dış borcu ve 212 katrilyon lira iç borcu bir yana bırakılarak, **ekonominin dış şoklara karşı dayanıklı hale geldiğini**, yani **yeni bir Şubat 2001 krizi ile karşılaşma olasılığının kalmadığını** söyleyenler, krizlerin yeni fırsatlar doğurduğunu düşünen spekülâtorlerdir.

Bu spekülâtorler, ilişkileri sayesinde siyasal kararları **önceden** öğrenebildiklerinden, ekonomik değerlendirmelere ve tahlillere itibar etmezler. Onların tek istediği, siyasal ilişkilere sahip olmayan ya da siyasal ilişkileri karar mekanizmasının dışında kalmış olan “piyasa aktörleri”nin alabildiğine “huzur ve güven” içinde olağan faaliyetlerini sürdürmeleridir. Tıpkı **Garanti Bankası** yönetim kurulu üyesi ve danışmanı Deniz Gökçe gibi, “*bankam için iyi olan benim için de iyidir; benim için iyi olan ülke için de iyidir*” mantığıyla ekonomik olgular ve gelişmeleri çarpıtmaya çalışırlar.

Marksizmden kopan ve bu nedenle perspektiflerini yitiren küçük-burjuva aydınları ise, Sweezy ve Magdoff’un 1960’larda yaptıkları emperyalizm tahlillerinden öğrendikleri bilgi kırıntılarıyla ekonomik krizlerin sürekliliği inancı taşırlar. Bu inançla, piyasa verilerinden (dolar, borsa ve faiz) ve “makro dengeler”den (GSMH, üretim kapasitesi, dış borç, dış ticaret, doğrudan sermaye yatırımı vb.) sonuçlar çıkartmaya çalışmaktadırlar. *Türkiye Devriminin Acil Sorunları-I*’in çarpıtılmış DY versiyonundan duydukları emperyalizmin III. bunalım dönemi tahlillerinden akıllarında kalan kapitalizmin sürekli ve genel bunalımı tanımına dayanan bu sürekli krizler inancı, DİE’nin birbiri ardına açıkladığı “olumlu” veriler karşısında sarsılmıştır. Özellikle iki yıldır doların 1.400.000-1.500.000 “bandında” hareket etmesi inançlarını yitirmelerine yol açmıştır.

Emperyalizme bağımlı bir ülkede, doğru bir emperyalizm tahlili yapılmaksızın ekonomik, toplumsal, siyasal ve askeri koşullarının doğru saptanması olanaksızdır.

Bugün, emperyalist ülke ekonomileri, Sovyetler Birliği’nin dağıtılmasıyla ortaya çıktığı varsayılan **yeni pazarlar için** yapılan yatırımların yaratmış olduğu **aşırı-üretim** sorunu ile yüzyüzedirler. Bu aşırı-üretim, sistemin kendi irsi özelliği olan aşırı-üretimle birleşerek, emperyalist ekonomilerin bugüne kadar karşılaşmadıkları büyüklükte aşırı-üretim sorunu oluşturmuştur.

1997 Asya krizi ile patlak veren bu aşırı-üretim sorunu, bir yandan emperyalist ülke ekonomilerinde “resesyon”a (durgunluk) yol açarken, diğer yandan mevcut pazarların dikey ve yatay olarak genişletilmesi çabalarına yol açmıştır.

Geri-bıraktırılmış ülke pazarlarının genişletilmesi, asıl olarak emperyalist ülke mallarına bu ülke pazarlarında talep yaratılmasını

amaçladığından, özel ve kamu kesimine verilen kredilerde büyük bir genişlemeye neden olmuştur. Bu ülkelerde ithalatın tümüyle serbestleştirilmesi, halkın alım gücünün yapay olarak artırılması için tüketici kredilerine ağırlık verilmesini getirmiştir.

Böylece geri-bıraktırlmış ülkelerde, bir yandan kamu ve özel sektörün dış borçlanma ihtiyacı sürekli büyürken, diğer yandan tüketici kredilerinin finansmanı için de yeni borçlanmalara gidilmiştir.

Verilen borçlar dolara endeksli olduğundan, bu yapının sürdürülebilmesinin tek yolu, doların “istikrarlı” olmasından geçmektedir. Ulusal paralar karşısında doların “istikrar” değerinin sabit kalması anlamına geldiğinden, doların değeri ulusal enflasyonlardan görece bağımsızlaşmıştır.

Verilen kredilerin emperyalist mallara talep yaratmaya yönelik olması, Endonezya olayında olduğu gibi spekülâtif sermayenin ülkeyi birden terketmesinin koşullarını da (bugün için) engellemiştir. Bundan daha önemli gelişme ise, 1997 Asya krizinden günümüze kadar geçen 7 yıl boyunca emperyalist ülkelerde yaşanan “resesyon”un uluslararası piyasalarda dolaşan spekülâtif sermaye fazlasını belli oranda eritmiş olmasıdır.

Bu koşullarda, dünya ticareti için “istikrarlı” dolar, değeri düşük tutulan dolar halini almıştır. Değeri düşürülmüş dolar ise, emperyalist ülke mallarının geri-bıraktırlmış ülke pazarlarını doldurmasına ve ülke içindeki **üretimin** (sanayi ve tarım) önemli ölçüde tasfiyesine yol açmaya başlamıştır. (Dolayısıyla ülke içi kapasite kullanım oranları küçülen üretim alanlarına ilişkin olduğundan, eskisi gibi ekonomik bir ölçü olmaktan da çıkmıştır.)

Artık herşey değeri düşük tutulmuş dolara endekslenmiştir. Ancak emperyalist dünya ekonomisi de içinden çıkamadığı bir kısır döngüye girmiştir.

Aşın-üretim talebi yaratmak amacıyla geri-bıraktırlmış ülkelere olan ihracat artarken, bu ülkelerin iç pazarları emperyalist ülke malları ile dolarken, bu ülkelerdeki kitlelerin düşük gelir düzeyi, talebi görece sürekli kılabilecek boyutta değildir. Bunu telafi etmek için tüketici kredileri devreye sokulmuştur. Bu da, kişilerin gelirlerini aşan ve ödenemez boyutlara yükselten özel borçlanma yaratmıştır. Özel borçlardaki artış karşısında mal talebini ayakta tutabilmek için, bir yandan tüketici kredilerinin limitleri daha da artırılırken, diğer yandan kâr oranları düşmeye başlamıştır.

Düşen kâr oranları ve artırılan tüketici kredileri, emperyalist metropollerdeki para-sermayenin dışarıya akışına yol açarak, metropollerde durgunluğa ve bunun sonucu olarak da işsizliğe yol açmıştır. Düşük değerli dolar, dün, geri-bıraktırlmış ülkelere metropollere doğru olan değer transferini tersine çevirmeye başlamıştır. Emperyalist metropollerde artan işsizliğin yarattığı düşük talep, fiyatların

düşmesine yol açarken, üretim maliyetlerinin yüksekliği kâr oranlarının daha da düşmesine yol açmıştır. Bir dönem emeğin yoğunlaştırılmasıyla, yani birim başına verimliliğin artırılmasıyla telafi edilmeye çalışılan kâr oranlarındaki düşüş durdurulamamıştır. Bu nedenle, kâr oranlarını yükseltebilmek için işçi ücretlerinin düşürülmesinden başka çareleri kalmamıştır. Bu da, metropollerdeki iç talepte düşüşe neden olmuştur.

Metropol ülkelerinde işçi ücretlerinin düşürülmesi, geri-bıraktırmış ülkelerde ithalatı finanse eden turizm ve işçi gelirlerinde düşüşe yol açmaktadır. Bu da, artan ithalatla birleşerek, cari işlemler açığını ve döviz ihtiyacını büyütmeye eğilimindedir.

Özetlersek, emperyalist sistem, ekonomik bunalımın yükünü geri-bıraktırmış ülkelere aktararak bir dönem kendi iç pazarında istikrar sağlayabilmişken, 2000 yılının Mart ayından itibaren bunalım metropollere ulaşmıştır. Japon ve Alman ekonomisindeki “resesyon” dört yıldır sürmektedir. Düşük kârlarla yapılan ihracat gelirleriyle korunmaya çalışılan kamu ve özel sektör dengeleri bozulmuştur. Almanya, Fransa ve İtalya’da görüldüğü gibi, bütçe açıkları giderek büyümektedir. Bu gelişmeler, bu ülkelerin iç dengelerini dolarn düşük değerine bağımlı hale getirmiştir. FED’in (ABD Merkez Bankası) faiz oranlarına gösterilen büyük ilgi de buradan kaynaklanmaktadır.

Bugün emperyalist metropollerde büyük bir mülksüzleştirme dalgası gündemdedir. Bu dalga, işçi ücretlerinin alabildiğine düşürülerek “aristokratlaştırılmış işçiler”in mülksüzleştirilmesi sonucunu doğuracağı gibi, aynı zamanda konut fiyatlarında da düşüşe yol açarak tüm “orta sınıflar”ın mülksüzleşmesine yol açacaktır.

Bu mülksüzleşme dalgası, bir yandan dünya turizm sektörünü yıkıma uğrattırırken, diğer yandan faizlerin yükselmesine yol açarak tüm dengeleri bozacaktır.

Bugün dolarn, iç ve uluslararası piyasalardaki mehter yürüyüşü, dünya ekonomik bunalımının yeni bir evresinin öngününü göstermektedir. Havayolları şirketlerinin içine girdikleri bunalım ve ardından otomotiv tekellerinin satışlarında görülen düşüşler tüm dikkatleri “tüketici eğilimlerine” yöneltmiştir. ABD’de en büyük alışveriş tekeli olan *Walmart*’ın satış verilerine gösterilen büyük ilgi bunun en açık örneğidir.

Bizde olduğu gibi, ister dolarla, ister yeni ve eski TL ile olsun, her türlü kredili alış-veriş, yani borçlanma, borçlunun ödeyemeyeceği bir borç yükünün altına girmesi demektir. Borç alanın kişisel yıkımına, borç verenlerin (bankalar) kurumsal yıkımı eşlik edecektir. Bu gelişmelerin en trajik tarafı ise, gelişmelerin iç dinamiklerle değil, dış dinamikler tarafından belirlenmesidir. Dolarn mehter yürüyüşüne takılıp kalanlar, AKP’ nin servet transferinden pay kapma yarışına

girmişlerdir. Uzan'ların yatlarından, lüks arabalarından söz edenler, AKP yandaşlarının yatlarını ve lüks arabalarını görmezlikten gelmektedirler. Bu servet transferi, tümüyle doların değerinin düşük tutulmasıyla gerçekleştirilmektedir. Bu amaçla yurtdışından ülkeye getirilen “islami para birikimi”nin (Yimpaş, Kombasan gibi “islami sermaye”nin Avrupa’da dolandırıcılık yoluyla elde etmiş olduğu paralar) yaratmış olduğu “kaynağı belli olmayan döviz girişleri”yle kapatılan cari işlemler açığı ve dolar arz fazlası, “islami para birikimi”nin sınırlarına ulaşmıştır. Bu, doların mehter yürüyüşünün son halkasıdır. Böylece “saadet zinciri” tamamlanmış olacaktır.

Soros'un Paraları, Babacan'ın Şehzadesi, AKP'nin "Zina"sı ve 1,9 Dolarlık Yaşam

KURTULUŞ CEPHESİ

Sayı: 81, Eylül-Ekim 2004

"George Soros, Türkiye'ye desteğini 'resmi olarak' üç yıldır veriyor.

1979'da kurduğu, bugün 60 ülkede faal olan, Eylül 2001'den beri de İstanbul'da açılan ofisiyle Açık Toplum Enstitüsü, Türkiye'de 'Avrupa Birliği, eğitim, siyasi reform, medya, kadın hakları, sivil toplum örgütleri ve bölgesel farklılıklar' başlıkları altındaki projeleri destekliyor.

Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı ve AKP Diyarbakır Milletvekili Prof. Dr. Aziz Akgül'ün girişimiyle Temmuz 2003'te başlatılan 'Mikro Kredi Projesi'ne de ilk destek yine Soros ve Soros'un enstitüsünden gelmişti.

Pilot bölge seçilen Diyarbakır'da 'fakirin fakiri kadınlara', 'yaşayabilmeleri' için 100 milyon lirayla, 750 milyon lira arasında değişen miktarda kredi veren, onlara iş yapma olanağı sağlayan 'mikro kredi' uygulamasına Açık Toplum Enstitüsü 100 bin dolar katkıda bulunmuştu. Soros'un enstitüsünü 50 bin dolar ile Vakıf-bank, 25 bin dolar ile Finansbank izlemişti. Aziz Akgül 10 bin dolar, Nevzat Yalçıntaş 10 bin dolar, Diyarbakırlı Selahattin Altındağ 10 bin dolar ve Ali İhsan Kaya 10 bin dolar vererek, havuz oluşturuldu." (Funda Özkan, *Radikal*, 9 Eylül 2004)

12,6 milyonun 2 doları yok!

Ekonominin iyiye gittiği söyleniyor ama ülke nüfusunun en yoksul yüzde 20'lik kesimindeki 12.6 milyon kişi, günlük ortalama 2 dolar olan yoksulluk sınırının da altında bir gelirle yaşıyor

Türkiye'de yaklaşık 12.6 milyon kişi yoksulluk sınırı olan 2 doların altında gelirle yaşıyor. Nüfusun en yoksul yüzde 20'lik diliminde yer alan 12 milyon 586 bin yurttaş günde 1.9 dolarla geçinmeye çalışıyor. Bu tutar, en varlıklı yüzde 20'lik kesimde ise 7.6 dolara ulaşıyor. Refah düzeyinde en yoksulla en zengin kesim arasında dört kat fark bulunuyor.

Uluslararası standartlarda günlük tüketim harcamaları için 1 dolar 'açlık', 2 dolar ise 'yoksulluk sınırı' kabul ediliyor. Buna göre, en yoksul kesimi oluşturan 12 milyon 586 bin 228 kişi yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Ancak bulunan 1.9 dolarlık günlük harcama tutarı ortalama gösterdiği için, bu kesimde günlük tüketim harcamasının 1 doların, diğer deyişle açlık sınırının da altında kalan yurttaş sayısının da önemli boyutta olduğu tahmin ediliyor.

Ayrıca, 2002 yılında 1 milyon 520.5 bin lira olan ortalama dolar kurunun, 2003 yılında 1 milyon 491 bin liraya gerilemesi de günlük harcama tutarını dolar bazında daha yüksek gösterdi. (*Radikal*, 16 Eylül 2004)

Bir ülkede yaşıyoruz.

Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki, devletin resmi istatistik kurumunun (DİE) çarpıtılmış verilerine göre bile, 12 milyon insan, günlük 3 milyonun altında (aylık 90 milyon lira bile etmeyen) bir gelirle yaşamak durumunda bırakılmıştır.

Aynı ülkede, uluslararası para-sermaye spekülâtörü Soros'un fonlarıyla finanse edilen "projeler" aracılığıyla insanlara ("mikro kredi" adı altında) 100 milyon lira dağıtılmaktadır.

Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki, aylık tüketimi 90 milyon lirayı bulmayan insanlara, 100 milyon "kredi" vererek büyük işler başlatıldığı ilan edilmektedir.

Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki, ülkenin hazineyi sorumlu devlet bakanının (Ali Babacan) oğlunun sünnet düğünü, "böyle olur ba-

kan oğlunun sünneti” manşetleriyle gazetelerde yer alabilmektedir.

Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki, 25 milyon kredi kartı, milyonlarca “kredi kartı mağduru” üretmektedir. 400 milyon geliri olanların 3 milyar limitli birden çok kredi kartı sahibi edildiği bir ülkede yaşıyoruz. Bu ülke, bir kredi kartı borcunu diğer kredi kartından çekilen nakit parayla ödeyen, “Ali’nin külahını Veli’ye giydiren” “işbitiriciler”in ülkesi olmuştur.

“Fukaraya eşeğini çaldırıp buldurarak” mutlu etmek, “borç yiğidin kamçısıdır” diyerek borçlanmanın erdem, “Ali’nin külahını Veli’ye giydirme”nin “borçların çevrilebilirliği”, “sürdürülebilir borçlanma dinamiği” kabul edildiği ve bunun ekonomi-politikasının yapıldığı bir ülkedir burası.

“Gelenlerin gidenleri arattığı”, her gelenin “yediği”, her yiyici için “helal olsun, yiyorlar, ama birşeyler de yapıyorlar” denildiği bu ülkede, yolsuzluk, rüşvet, “hortumculuk”, “işbitiricilik” olarak kabul edilmiştir. Rüşvetçinin, yolsuzluk yapanın, “hortumcuların” “götürdükleri”nin kendi ülkesinin ve kendisinin özvarlığı, dünü ve geleceği olduğunu bir an için bile düşünmeyenlerin var olduğu bir ülkedir burası.

Erkeğin, imam nikahlı dört eşe sahip olmasına dinin cevaz verdiği, ama yasaların yasakladığı, fiilen çok eşliliğin var olduğu bu ülkede, dört eşle yetinmeyenlerin “zina” cezasına çarptırılıp çarptırılmaması tartışılabilir.

“Ben zengini severim” diyen, “bizim yaptıklarımıza onların hayalleri bile yetişemez” diyerek yolsuzluğun binbir türünü bulan, “anayasa bir kez delmekle bir şey çıkmaz” diyerek her türlü rüşveti meşrulaştıran başbakanın cumhurbaşkanı yapıldığı bir ülkede, on yıl sonra “bizim icraatlarımıza, bizi eleştirmeye kalkışanların hayalleri bile ulaşamaz” diyen taklitçisi başbakan olabilmektedir.

Namussulara “aptal”, namussuzlara “helal olsun” denilen bu ülkedir burası.

Ayda 90-100 milyon kazanan insanların yaşadığı ve oylarının parayla, yiyecek paketleriyle satın alındığı, satın alınamayan oyların çöpe atıldığı bu ülkede, çalıp-çırparak, devleti dolandırarak zengin olan hırsızları, “lahmacunla whisky içen magandalar” diyerek küçümseyen, ama onların “maganda” partilerinde boy gösteren “aydınlar”ı vardır.

Yaşadığımız ülkede, “anneme reklamcı olduğumu söylemeyin, o benim Paris genelevinde piyano çaldığımı sanıyor” diyerek reklamcılık yapan “solcular” “sol” partileri finanse ederken, “entel bar” işletmecileri “sol” parti yöneticisi olarak ortalıkta dolaşırlar.

Doğduğu ve yaşadığı ülke için, o ülke topraklarında yaşayan insanlar için hiçbir duyguya sahip olmayan, cebine koyacağı “AB pasaportu” ile kendini kurtaracağına inanan insanların ülkesidir bu-

rası.

“Laikler”in hıristiyan kilisesinde, yahudi şamdanı altında piyano resitali dinlediği, şeriatçıların “hıristiyan kulübü” dedikleri AB’ye girmek için “uğraştıkları” bu ülkede, yiyicilerin, işbitiricilerin ve görmemişlerin jeep’leri sokaklarda boy gösterir.

Savaşın, harita üzerinde yapılan bir “savaş oyunu” olduğunu sanan, “PKK terörüne karşı on bin şehit verdik” diye övünen, “şak deyince pat diye yapan” genelkurmay başkanlarına sahip olmuş bir ülkedir burası.

Ekonomiden ve hazineden sorumlu bakanın, *batman* ve *spidermen* eşliğinde tahtirevanla getirilen “şehzade”sine IMF heyeti başkanının çeyrek altın taktığı, “böyle olur bakan oğlunun sünneti” diye manşetlerin atıldığı bu ülke, “alışırsınız, alışırsınız” diyerek insanlarıyla alay eden Turgut Özal’ın ülkesidir.

Telekom’unun özelleştirilmesine “vatan, millet ve Sakarya” diyerek direnen, Aycell’ den verilen küçük bir hisse karşılığında “vatan, millet ve Sakarya”yı unutan, deprem ihaleleriyle, mobil santral ithalatıyla köşeyi dönen “milliyetçiler”i de görmüştür bu ülke.

Bu ülke, “Kaynanalar” dizisinin Kayserili Nöri ve Nöriye Kantar’larının ülkesidir.

Dün Eyüp Sultan’ın uğruna öldüğü söylenen, peygamberin “vaadedilmiş şehir” ilan ettiğine ilişkin hadisler okunan İstanbul’un fethinin yıl dönümlerinde islam adına, şeriat adına vurulan mehter davulları, bugün turizm adına, turistler için vurulmaktadır.

Dinin siyasete alet edildiği, semazenlerin şov malzemesi yapıldığı bu ülkede, dün, Uzanlar, yatlarıyla, lüks arabalarıyla, jeep’leriyle saltanat sürerken, bugün haraç-mezat satılan yatlarının, arabalarının, jeep’lerinin kim olduğu bilinmeyen yeni sahipleri saltanat sürmektedir.

Irak’taki “müslüman kardeşleri”nin üzerine tonlarca bomba atan uçakların topraklarından havalanmasına izin veren, bombalanmış şehirlerin inşaat ihalelerinden pay kapmak için Amerikan işgal güçleriyle anlaşmalar yapan müteahhitlerin ülkesinde, şirket çalışanlarının Irak direnişçileri tarafından rehin alınması ve kafalarının kesilmesi karşısında “müslümana bu yapılır mı” diye bağırın “müslümanlar” da vardır.

“Kariyer kadınları”nın otuz yaş bunalımına düştüğü, psikologların terapi yaptığı, psikiyatristlerin “talk-show”cu olduğu, üniversite mezunlarının lokanta açtığı, lokantacıların dershane sahibi olduğu, 900’lü seks hatları kurucusunun üniversite işlettiği, “dini bütün müslümanlar” için cami turları düzenlendiği, en hızlı kredi kartı “çekenlerin” en hızlı kredi kartı “mağduru” olduğu bir ülkedir burası.

Soros’un finanse ettiği ve AKP milletvekilinin icra ettiği “mikro kredi” ile “hayatları değişen” insanların ülkesinde, cezaevlerinde tut-

sak edilmiş insanların hayatları “hayata dönüş” operasyonlarıyla yok edilebilmiştir.

“Sistematik işkence yapılmadığı” AB raporlarıyla “kanıtlanan”, meclisinden “zinasız demokratik” yasaları bir günde çıkartan, “15 yıldan önce” AB’ye üye olamayacağı ve 2013’e kadar AB fonlarından hiç bir para verilmeyeceğinin AB komiserince ilan edildiği bu ülkede, “ılımlı islamcı” parti tarafından “AB’ye beş kala” toplantılar düzenlenebilmiştir.

Bu ülke ki, iktisatçılar ekonomist, ekonomistler futbol yorumcusu, eski hakemin “Karar Anı” hakimi, hakimlerin mafyacı, mafyacılar MİT’ci, MİT’ciler işgüder, işgüderler müsteşar, müsteşarlar dolandırıcı, dolandırıcılar bakan olmuştur.

İşyerine gelen telefonları seksi ses tonuyla açmanın sekreterlik sanıldığı, sekreterlerin çay servisi yaptığı, “sıkmabaş”lıların türbanlı oldukları, tesettürün modasının çıktığı, makyajlı tesettürlülerin sokaklarda salınarak yürüdüğü, şeriatçıların “muhafazakar demokrat”, “muhafazar demokratlar”ın “ılımlı islamcı” kesildikleri ülkedir burası.

Eski “sol cuntacı”ların TIR filosu sahibi olmasına, emekli generallerin holding yönetim kurulu üyesi yapılmasına, holding yönetim kurulu üyesi olamayanların futbol kulüpleri yöneticisi yapılmasına, ihracata yönelik sanayileşmenin savunucusu “kemalist”lerin yabancı mal ithalatçısı oluşuna, “medya”da işsiz kalan gazetecilerin “kemalist”, “kemalist”lerin AB lobicisi haline dönüşmesine kimsenin

BAKAN EŞİ, İŞ KADINI ARKADAŞININ HUMMER CİPİNDE

Türkiye bu görüntülere eskiden sık sık tanık olurdu. Başbakanlar, bakanlar eşleriyle birlikte iktidara yakın işadamlarının yatlarında, katlarında, lüks araçlarında keyif sürerdi. AKP “Biz farklıyız” iddiasıyla iktidara geldi ama özellikle son dönemde “Değişen bir şey yok” diyorlar. Son örnek, Milli Eğitim Bakanı Çelik’in eşi Sahsenem Çelik oldu.

şaşırmadığı bir ülkedir burası.

12 Eylül askeri cuntasının “kanştır-banştır” adını verdiği pasifikasyon yöntemlerini “Kartallar Yüksekten Uçar” dizisiyle toplumsal ölçekte yaygınlaştıranların, “ihtilâlle hiçbir şeyin çözümlenemeyeceğini, herşeyin husuletle ve suhuletle halledilmesi” gerektiğini söyleyenlerin, bugün hızlı bir “kemalist”, Sultan Galiyev teorisyeni olmalarına da kimse şaşırılmamaktadır.

Çağrının altında 200 tane “sivil toplum kuruluşu”nun imzası olan mitinglere 400 kişinin katılmasına da, “%10 barajını aştık, hedefimiz birinci parti olmaktır” diyerek seçim çalışması yürüten ve seçimlerde %6'larda kalanlara da, %1 oy alamayanlarına da, “komünist” sıfatlı partinin 40 bin oyunu 80 bine çıkartarak, kendi kendini “seçimlerde oylarını en çok artıran parti” ilan etmesine de alışmıştır bu ülke.

Artık bu ülkede hiç bir şey insanları şaşırtmamaktadır. Borsa yükselecek denildiğinde düşmesine de, ekonominin iyileştiği söylendiğinde krize girmesine de, politikacıların yalanlarına da, şeriatçıların müslümanlığına da insanlar inanmamaktadırlar. Hangi parti hükümet olursa olsun yiyiciliğin, yolsuzluğun, rüşvetin ortadan kalkmayacağı, her yeni hükümetin ilk işinin kendi adamlarının gözünü doyurmak olduğu yaşanarak öğrenilmiştir.

Böyle bir ülkede “yaşamak istemeyenler” ise, “kurtuluş”u, ya AB'ye kapağı atarak ya da AB komiserlerinin denetimi altında, “demokratikleşen, gelişen, büyüyen, askeri darbe ve şeriat tehlikesinin ortadan kalktığı AB üyesi Türkiye”de aramaktadırlar.

“Bu ülke bunlara layık değildir” diyenlerin, bu ülkenin Soros'un parasına, IMF'nin çeyrek altınına ihtiyacı olmadığını düşünenlerin; “şehzade” düğünlerinin, hummer saltanatlarının “papatyalar” devrinin adı birer karikatürü olduğunu görenlerin; bu ülke insanının 1,9 dolarla yaşamaya mahkum edilemeyeceğine inananların, kısacası bu ülkenin yaşadıklarının bu ülkenin kaderi olmadığını bilen ve düşünen insanların bir şeyler yapma zamanı gelmiştir. Bunu yapmayanlar, yapmaktan kaçınanlar, yaşananların suç ortağı olacaklardır.

Birşeyler yapılması gerektiğini düşünüp birşeyler yapılamayacağına inanlar ise, ellerine silah alıp dağlara çıkacakları günleri düşleyerek kendilerini oyalamamalıdır. Her kişinin, küçük ya da büyük yapabileceği birşeyler vardır. Bildiğini anlatmak, okuduğunu okutmak, öğrendiğini öğretmek, düzenin tüm pisliklerini bıkmadan usanmadan anlatmak da onların görevidir. Bu ülkenin ve insanların kurtuluşu, bu ülkenin insanların elindedir.

Piyasaların AKP Sevgisi Nereden İleri Geliyor?

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 82, Kasım-Aralık 2004

AKP hükümeti kurulduğundan bu yana geçen iki yıl boyunca, gazete ve televizyonlarda piyasalara ilişkin “olumlu” haberlerin yer almadığı bir tek gün bile yoktur. Borsa “tarihi zirve”lerine sürekli yenilerini eklerken, ihracat “rekor” üzerine rekor kırmaktadır. Siyasal alanda ise, “win-win” denilerek, Kıbrıs gibi onyılların sorunlarının bir çırpıda çözüldüğüne ilişkin haberler yanında, MGK’nin “sivilleştirilmesi”yle “demokrasi” alanında nasıl büyük adımlar atıldığı haberleri tüm “medya”nın manşetlerini süslemiştir.

AKP hükümeti ile birlikte herşey öylesine iyi ve güzel gitmektedir ki, enflasyon “canavarı” yenilirken, dolar üç yıldır aynı seviyesini korumakta, üretimde büyük artışlar olmakta ve nihayetinde Türkiye ekonomisi, Çin ekonomisini bile geride bırakan “büyüme” oranlarına sahip olmaktadır.

Kasım ayı rakamlarına göre, ihracat 62 milyar doları aşarak “rekor” kıracakken, “mortgage”ın gelişinin müjdesi herkesin yuvasının yapılacağı umudu yaratmaktadır. Birkaç yıl içinde “mortgage” sayesinde evsiz-yurtsuz kimse kalmayacağı için, “konut sorunu” diye bir sorun da mevcut olmayacaktır. Türkiye geleceğe umutla bakabilir!

Bir de AB, müzakerelere başlama kararı alırsa “doğrudan sermaye yatırımları”nda meydana gelecek “patlama” işsizlik sorununu da tümden ortadan kaldıracaktır!

Böylesine “güzel” ve “olumlu” gelişmeler karşısında birkaç

(milyon \$)	2003 Ocak-Ekim	2004 Ocak-Ekim	Artış (%)
İhracat	38.688	50.567	30,7
İthalat	55.860	78.158	39,9
Dış Ticaret Dengesi	- 17.172	- 27.591	60,7

“müzmin muhalif”in sesine de kimse kulak vermeyeceğinden, AKP’nin ikinci, üçüncü ve belki dördüncü seçim zaferinin bugünden garanti olduğunu söyleyenler bile “kötümser” sayılmalıdır.

Böylesine “güzel” ve “olumlu” gelişmeleri sağlayan bir parti olarak AKP’nin piyasalarca sevilmesinde de şaşılacak bir yan bulunmamaktadır.

Ama gerçeklerin sunulanlardan farklı olduğunu bilenler için, piyasaların AKP sevgisinin nereden kaynaklandığı da pek belli olmamaktadır.

İhracat “rekor” üstüne “rekor” kırarken, ithalatın da “rekor” üstüne “rekor” kırdığına da fazlaca aldırın olmamaktadır.

Aşağıdaki tabloda görüleceği gibi, “rekor” kıran ihracat, ilk on ayda %30,7 artarak 50,5 milyar dolar olurken, ithalat %39,9 artarak 78,1 milyar dolar olmuştur. Bu durumda ilk on aydaki dış ticaret açığı 27,5 milyar dolardır. Böylece dış ticaret açığı, bir önceki yıla göre %60,7 büyümüştür.

Bu sayısal gerçeklere karşın, piyasalarda, “ne varmış yani, sonuçta dış ticaret açığı ne denli büyürse büyüsün, ekonomideki olumlu gelişmeler sürmektedir” denilmektedir. Piyasa “aktörleri”, her zaman olduğu gibi, rol keserek, gelişmelere “optimist” yaklaşmaktadırlar. Onlara bakıldığında, ortada kaygılanacak önemli bir olumsuzluk mevcut değildir.

Piyasa “aktörleri”nin bu “optimizm”i karşısında, birşeylerin “olumsuz” olması gerektiğini düşünenler, yeniden “makro ekonomik dengelere” bakmak zorunda kalmaktadır. Bakılabilecek diğer bir “makro” ekonomik veri ise, dış ve iç borçlanma durumudur.

Ekim sonu itibarıyla iç borçlar 225,6 katrilyon TL (153,4 milyar dolar) olmuştur. Haziran sonu itibarıyla dış borç toplamı ise 148,2 milyar dolardır.*

AKP hükümeti kurulduğunda 145,3 katrilyon TL olan iç borçlar, 2003 yılında 194,4 katrilyona ve bugün %155 artarak 225,6 katrilyona yükselmiştir. Bu durumda AKP hükümetinin yıllık olarak 40 katrilyon TL iç borçlanma yaptığı görülmektedir. Faizlerin ve dolar kurunun fazla değişmediği bu dönemde iki yıl içinde gerçekleştirilen toplam 80 katrilyon liralık iç borçlanmanın “bir yerlere” gittiği de kesindir.

İşte piyasalarda görülen AKP sevgisinin bir bölümünü bu artan iç borçlanma oluşturmaktadır.

İhracatta görülen “rekorlar”ın arka planında bu iç borçlanma

* Hükümetler iç ve dış borç toplamına ilişkin verilerden fazlaca hoşlanmamaktadırlar. AKP hükümeti de, diğer hükümetler gibi, borç stokuna ilişkin bilgilerin gecikmeli olarak yayınlanmasını sağlamaktadır. Bu nedenle dış borç toplamına ilişkin sayılar, Hazine Müsteşarlığı’nın 30 Eylül tarihli duyurusunda yer alan Haziran ayına ilişkindir.

artışı yatmaktadır. Artan iç borçlanma yoluyla ihracatı teşvik primleri, vergi iadeleri ödenmektedir. Bunların da yıllık toplam miktarı 10-15 katrilyondur. Böylece yıllık olarak gerçekleşen iç borçlanma artışının %25'lik bölümü ihracat kesimine aktarılmıştır.

İkinci %25'lik bölüm ise, “duble yol” vs. yapımı olarak sunulan müteahhitlik hizmetlerine gitmiştir. Kalanı ise, yeni iç borçların faizlerini ödemek için kullanılmıştır.

GSMH'ya bakıldığında ise, 2003 yılında 239 milyar dolar iken, bu yıl 293 milyar dolar olacağı beklenmektedir. Buna göre, 2004 yılındaki GSMH artışı %22 olacaktır.

Burada yeniden ithalat ve ihracat rakamlarına geri dönersek, GSMH'da meydana gelen artışın (54 milyar dolar) yansı (27 milyar dolar) ithalattan kaynaklanmıştır. Yani ülke içinde üretilmemiş, dolayısıyla ekonomik büyüme ile ilişkisi olmayan mal ve hizmetlerin karşılığıdır. Kalan 27 milyar doların önemli bir bölümü ise, doların %40'lar seviyesine yaklaşan değer kaybından kaynaklanmaktadır.

Bu koşullarda, ekonominin iyiye gittiğine ilişkin piyasa söylemlerinin dayandığı ikinci olgu ise, ödemeler dengesindeki net hata/noksan kaleminde görülen **kaynağı belli olmayan para** girişleridir. Piyasaların AKP sevgisinin ikinci ve en temel bölümü de bu kaynağı belli olmayan paralardır.

Kaynağı belli olmayan para ise, “İslamcı sermaye”nin, özellikle Avrupa ülkelerindeki “dini bütün Türk vatandaşları”nı **dolandırarak** elde ettikleri paradır. Bu paralar Avrupa'dan İtalya, Ürdün ve Dubai'ye transfer edilmiştir. 2003 yılında “Saddam'ın paraları” olarak sunulan para girişinin kaynağı budur.

Ancak “İslamcı sermaye”, herhangi bir kapitalist gibi, sağlam zemine basmak ister. Bu nedenle saf bir AKP “sevgisi” ile elindeki tüm paraları ülkeye transfer etmesi beklenemez. Bu transfer için “sağlam zemin” bulunmadığı sürece, paralarını yurtdışında tutacakları kesindir. Bugün “kira öder gibi ev satın almak” olarak sunulan “İpotekli konut kredisi” (**mortgage**) ellerindeki son paraların transferi için gerekli zemini oluşturmak üzere tezgahlanmaktadır.

“Mortgage” adıyla sunulan yeni İpotekli konut kredisi sisteminin “İslamcası” **“Sukuk-u İcara”**dır.

2003 sonunda Maliye Bakanı Kemal Unakıtan tarafından sunulan sukuk-u icara, bazı “enstrümanlar”ın eksikliği nedeniyle bir yana bırakılmıştı. Bugün bulunan “enstrüman” mortgage olmuştur.

Piyasa “aktörleri” ve bunların “medya” sözcüleri tarafından mortgage olarak sunulan AKP'nin sukuk-u icara'sının en önemli özelliği, ikinci el İpotek piyasalarının oluşturulmasıdır. Amaç “dar gelirli”nin “yuvasını yapmak” değil, bu ikinci el İpotek piyasası aracılığıyla yeni bir rant kapısı oluşturmaktır.

Dini bütün “İslami sermaye” için faiz haram olmakla birlikte,

varlıklara dayalı faiz “helal” olduğundan, gayri-menkul kredileri üzerinden alınan faiz de haram değildir. Sadece bu gayri-menkul kredilerinin faizlerinin, doğrudan değil dolaylı yoldan menkul kıymetlere çevrilerek elde edilmesi gerekmektedir. Bu yolla, “haram” “helal”e çevrilmiş olmaktadır.

AKP'nin mehteran takımının inancına göre, böyle bir “helal” yol bulunduğu takdirde, ülkeye 10 milyar dolar tutan bir “islami sermaye” girişi gerçekleşecektir. Bu paralar da ipotek piyasasına ait olacağından, “doğrudan sermaye girişi” olarak da sunulabilecektir. Böyle bir sunuş cari işlemler dengesindeki açığın kapatılmasına olanak sağlayacağından piyasaları da “rahatlatacak”tır.

Sukuk-u icara yoluyla “dar gelirli vatandaş”ın yuvası iki kez yapılacaktır.

Birinci “yuva yapma”, 50 milyon, 150 milyon taksitle, “kira öder gibi ev sahibi olma” sunumu içinde, “dar gelirli vatandaş”ın 15-20 yıl süreyle faiz ödemek zorunda bırakılmasıdır. 15-20 yıl boyunca faizlerin değişmeyeceğine “iman”la bu işe giren “dar gelirli vatandaş”, %15-20 faizle evsahibi olacağını düşünecektir. 35-45 metre kare “kutu gibi evlerin” sahibi olunurken, aylık 50 milyonluk taksidin beşte biri faiz, kalanı ana para ödemesi olacaktır. Ancak işin “püf noktası”, tüm ödeme zamanı içinde piyasa faizlerinin ve enflasyonun belirlenen oranların üzerine çıkmayacağına varsayılmasıdır. Brakalım Türkiye’yi, dünya ekonomisinin bile gelecek yirmi yılda düzenli ve istikrarlı olacağına ilişkin hiç bir garanti mevcut değildir. Ortaya çıkabilecek herhangi bir kriz durumunda sistem tümüyle çökecektir. Bu durumda, “dar gelirli vatandaş”ın ipotekli “kutu gibi evi”ne el konulacaktır. Sistem gereği, o güne kadar ödediği paralar da “kira”ya sayılacağından geriye hiçbir ödeme de yapılmayacaktır.

Yine de bu işe giren “dar gelirli vatandaş”, en azından eve el konulana kadar 50 milyon kirayla oturduğunu düşünerek kendisini teselli edebilecektir. Tabi birikmiş faiz faturası önüne konulana kadar.

“Dar gelirli vatandaş”ın yuvasının ikinci yapılışı ise, sistemdeki tüm ikinci piyasa işlemlerine konu olan menkul kıymetlerin devlet garantisi altına alınmasıdır. Bu nedenle, meydana gelecek tüm haciz işlemlerinde, ipotek kağıdı sahipleri parayı, devlet de boş binayı geri alacaktır. Tıpkı bankaların özelleştirilip daha sonra devlet tarafından el konulması olayında olduğu gibi.

Bu ikinci yuva yapma durumunda, ipotek kağıdı sahibi olan tüm “islami sermaye”nin alacakları devlet bütçesinden karşılanacaktır. Bu da, “dar gelirli vatandaş”a yol, su, elektrik vs. şeklinde değil, vergiler şeklinde geri dönecektir.

Diğer yandan ise, “islami sermaye” devlet iç borçlanma senetlerinin faizlerine eşdeğer bir faizi “kâr” adı altında alacaktır. Böy-

lece Türkiye'deki yüksek reel faizlerden onlar da nasiplerini almış olacaklardır. Tek farkla ki, uluslararası para-sermaye bunu faiz adıyla alırken, onlar “helal” kâr olarak alacaklardır.

Devlet garantisi altında yapılacak bu işlemlerin sonucu ise, devletin iç borçlanma faiz oranlarından dış borçlanmaya gitmesidir. Bugün ortalama %15 olan reel faiz, “islami sermaye”ye devlet ve kur garantisi verilerek kâr adı altında aktarılacaktır.

Bugün yerli ve yabancı (ki buna “yurtdışında yerleşikler” demek daha doğrudur) “islami sermaye”, tarihlerinde hiç olmadık bir biçimde kredi, yatırım ve ticaret olanağına kavuşmuştur. T. Özal döneminde ekonominin liberalleştirilmesiyle birlikte ortaya çıkan yeni zenginlerin 2000 ve 2001 krizleriyle birlikte tasfiye olmalarıyla boşalan alanlar “islami sermaye” tarafından doldurulmaktadır. Dışişleri bakanlığının ticaret müsteşarlıkları aracılığıyla kurulan ihracat ve ithalat bağlantıları “islami sermaye”nin ticaret alanındaki gücünü daha da artırmıştır. Gıda sektöründe iç pazardaki egemenlikleri, Avrupa’ya yapılan ihracatla yeni egemenlik alanları oluşturmaya başlamıştır.

Düne kadar bay %5 Ertuğrul Özkök’ün “siyah laptoplu” “yuppiller”inin ithalat alanındaki gücü önemli ölçüde kınlanmış, “yeşil sermaye” temsilcileri her türden ithalat işlerinin yeni elemanları haline gelmişlerdir. Jöleli saçlı, çizgili takım elbiseli, Almanya’daki Milli Görüş saflarında yetişmiş ve Dubai’de pratik yapmış bu yeni “islami yuppiller”in uzmanlık alanı ise, devlet bürokrasisiyle ticari faaliyetler yürütmektir. En büyük avantajları ise, Avrupa’daki “müslüman kardeşler”in ellerinde bulunan milyarlarca Euro’luk kişisel tasarrufları kolayca yönlendirebilmeleridir.

“İslami yuppiller”in diğer bir uzmanlık alanı da, eski deyimle “hayali ihracat”tır. Tüm devlet kurumları denetimleri altında olduğundan, bunların gerçekleştirdiği “hayali ihracatlar”ın açığa çıkartılması da oldukça zor olmaktadır. Ancak eski tarzda “hayali ihracat” yapmadıkları ve “medya”nın desteğine sahip oldukları için, yaptıkları yolsuzlukların açığa çıkartılması da olanaklı değildir.

Bugün “islami yuppiller”in buldukları “hayali ihracat” yöntemi, kalitesiz ve kullanışsız Çin mallarının ithalatı ve ihracatıdır. (Re-exportun yeni bir biçimi.)

Ticaret, gümrük ve maliye bürokrasisini denetim altında bulundurduklarından, Çin’de üretilen tüketim malları, “ara mallar ithalatı” olarak ülkeye girmektedir. İthal edilen “ara mallar”, ülke içinde “işlenerek” ihraç edilmektedir. Gerçekleştirilen ihracattan vergi iadeleri alınarak ilk vurgun gerçekleştirilmektedir.

Vurgunun ikinci ayağı ise Avrupa, özel olarak da Almanya olmaktadır. İhraç edilen mallar Almanya’daki Milli Görüşçü “işadamları” aracılığıyla toptan pazarlanmaktadır. Burada ortaya çıkan KDV’ler üçüncü kişiler tarafından vergi iadesiyle tahsil edilmektedir.

Böylece ucuz, kalitesiz ve hiçbir kullanım ve ticari değere sahip olmayan mallar üzerinden %35'lere varan oranda vergi iadeleri alınabilmektedir. Vergi iadesi dolandırıcılığına konu olan mallar “ara mallar” olarak ithal edildiğinden, yapılan işlemlerle “üretilmiş mal” haline dönüştürüldüğü için ortada re-export konusu olabilecek bir iz de kalmamaktadır.

Özellikle cep telefonu gibi “yüksek teknoloji malları” alanında yapılan bu dolandırıcılıklarla elde edilen KDV gelirleri İtalya, Ürdün ve Dubai üzerinden ülkeye transfer edilmektedir. Transferler, “faizsiz bankacılık” ya da “İslami kredi” adı altında yapıldığı oranda kayıtlara geçmekle birlikte, ödemeler dengesindeki net/hata noksan kaleminde ortaya çıkan kaynağı belli olmayan döviz girişleri olarak kayıt dışı kalmaktadır.

Şüphesiz tüm bu gelişmeler döviz piyasalarında olduğu kadar, ticaret ve kredi alanlarında da belli bir canlanmaya neden olmuştur. Düne kadar tümüyle “sistem dışında” yer alan “İslami sermaye” kaynakları (ister ihracat dolandırıcılığıyla, ister yurtdışında çalışan “dindar Türk vatandaşları”nın kandırılması yoluyla elde edilmiş olmasının önemi yoktur) “sistem”e dahil edilmiştir. Bu da piyasalarda AKP sevgisini aşka dönüştürmeye yetmektedir.

Bu durum karşısında, yine de “olsun” diyenler çoktur. Bunlara göre, önemli olan ekonomiye yeni kaynakların girmesidir. Bu sayede piyasalar canlanmıştır. Dolayısıyla “üzümü yiyip bağıcı sormamak” gerekir.

Oysa her sermayeleştirilmiş para gibi, “İslami sermaye”nin parası da belli bir kâr elde etmek durumundadır. Kâr ise, her durumda karşılığı ödenmemiş emekten ve bu emeğin sanayici kapitalist tarafından maledilmesinden gelir. Ülke içinde hayali üretim artışları bir yana bırakıldığında, önemsenebilecek bir üretim mevcut değildir. Dolayısıyla ülke içindeki üretimden elde edilen artı-değer miktarı çok düşüktür ve değil “İslami sermaye”nin, diğer para-sermayelerin (“sıcak para”) kârlarını bile karşılayamayacak düzeydedir. Bunun anlamı ise, iç ve dış borçların sürekli büyümek zorunda olmasıdır. Ekonomiyle az çok tanışıklığı olan herkesin bildiği gibi, bu artan borçlanma “döndürülemez” boyuta ulaştığında kriz kaçınılmaz olur. Bugün borçların “döndürülebilirliği”nde “sıcak para”, yani kısa vadeli sermaye girişlerinden daha çok, “İslami sermaye”nin kayıtlı ve kayıtsız girişleriyle sağlanan dövizler öne geçmiştir.

Dünya ekonomisinde meydana gelecek gelişmeler karşısında artan riskini büyüten ana etmen de, “İslami sermaye”nin her an herşeyini kaybetme korkusudur. AKP hükümetinin varlığına dayanan “güven”leri, içerden alacakları “tiyo”ya dayanan bir güvendir. Bu nedenle, yeni krizin, AKP içinde başlayacak bir paniğin sonucu ortaya çıkma olasılığı daha yüksektir. Bu kriz oluşumundan, AKP içinden

“tiyo” alamayacak olan piyasa “aktörleri”nin büyük kayıplara uğrayacağı da kesindir. Alacakları her türden “pozisyon” kendilerini kurtarmayacaktır. Sonuçta, ellerinde kalan AKP sevgisi olacaktır.

Kriz riskini artıran diğer bir faktör ise, Avrupa’da faaliyet yürüten “islami sermaye”nin “müslüman cemaatler”le olan ilişkisidir. Avrupa’da bu “cemaatler”e karşı yaptırımların uygulamaya sokulması “saadet zinciri”nin bir halkasının kopmasına neden olacaktır.

Yine de bu süreçten en zararlı çıkacak kesim bizzat “islami sermaye”nin kendisi olacaktır. Panik halinde, paralarını Ürdün ve Dubai’ye taşımaya kalkışmaları bile bu sonucu değiştirmeyecektir. Bu da, tüm para ticareti deneyimini tefecilikten edinmiş bir kesimin, uluslararası para-sermaye karşısında yeni bir yenilgisi olarak tarihe geçecektir. Bu aşamada “kahrolsun emperyalizm” demek bir işe yaramayacaktır.

“Bağdat’taki Hurmalar” Psiko-Ekonomi

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 83, Ocak-Şubat 2005

Yıllar önce Kemal Derviş’in “yakın arkadaşı”, müzmin CHP başkan aday aday Prof. Dr. Hürşit Güneş, *Star* televizyonunda katıldığı bir programda şöyle söylüyordu:

“Biz ekonomistler sorumlu davranmak zorundayız. Eğer ekonominin kötüye gittiğini söyleyecek olursak, piyasalarda panik başgösterir. Bu nedenle durum kötüye gittiğinde daha dikkatli olmalıyız.”

Bu sözlerin üzerinden yıllar geçti. Ancak “medya” ekonomistleri ile üniversite ekonomi kürsüsü sahipleri ülke ekonomisine ilişkin tahlil ve yorumlarında “sorumlu”, “devlet adamı sorumluluğu”na yakışır bir biçimde “sorumlu” davranmaya devam ettiler.

Bu “sorumlu” ekonomist tutum, giderek ekonomik olayların ve bunalımların **psikolojik** nitelikte olduğuna ilişkin bir kanı oluşturdu. Bu kanıyla (ve her zaman olduğu gibi imanla) enflasyonun psikolojik bir olay olduğu, eğer **insanlar enflasyon beklentisinden kurtarılabilirse** enflasyon olgusunun ortadan kalkacağı düşüncesi ekonomi yöneticilerinde egemen olmaya başladı. Saygın ekonomistler, büyük ciddiyetle “ekonomide beklentiler” ya da “rasyonel beklentiler teorisi” üzerine yazılar yazmaya, dersler vermeye başladılar.

“Medya”nın iki güzide ekonomistin yayınladığı kitapta şunlar yazılıdır:

“... gerçekte, ekonomik dengenin oluşmasında ekonomik bireylerin çeşitli değişkenlikler üzerinde ileriye dönük beklentileri çok önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomik değişkenlerdeki ileriye dönük beklentiler geçmiş deneyimler ve ekonomik yapıdan (tüketim ve yatırım eğilimleri gibi) önemli ölçüde etkilenmektedir.

Futboldan örnek verelim. Hakem çift vuruş vermiş olsun. Kaleci kalesinde topun nereye atılacağı konusunda bir beklenti içerisinde. Atışın çift vuruş şeklinde olması kalecide topun doğrudan kaleye atılmayacağı konusunda bir beklenti yaratıyor. Yani beklenti çift vuruşun kuralından geliyor. Çünkü çift vuruş yapıldığında, gol olabilmesi için topun atışı yapanın dışında bir oyuncuya değmesi gerekiyor. Halbuki, atışın çift vuruş yerine serbest vuruş olması durumunda kalecinin beklentileri içinde topun doğrudan kaleye doğru vurulabileceği de olacaktır. Çünkü serbest vuruşta topun doğrudan kaleye girmesi durumunda da gol geçerli olacaktır.

Ekonomideki beklentiler futboldaki gibi yalnızca oyunun kurallarından kaynaklanmaz. Karar alma sürecinde edinilen bilgiler beklentilerin oluşturulması açısından çok önemli olmaktadır.”*

Görüldüğü gibi, “medya”nın bu iki güzide ekonomisti, her ne kadar televeleci ekonomistlerden olmasalar da, ekonomik olayları futbolla açıklamaktan kendilerini alamamışlardır. Ancak bu kadar kusur “kadı kızında da” mevcut olduğundan önemli sayılmamalıdır. Demektedirler ki, “beklentileri ekonomik yapı kadar, elde edilen bilgiler de **yönlendirmektedir**”.**

İşte bu vargıdır ki, piyasa “aktörleri”nin ve siyasal yöneticilerin işlerini alabildiğine kolaylaştırmıştır. Artık enflasyonu düşürmek istiyorsanız, insanları enflasyonun düşeceğine inandırmanız yeterli olacaktır. Eğer faizlerin düşmesini istiyorsanız, aynı şekilde insanların faizlerin düşeceğine inanmaları yetecektir. İnsanların dolar “birikimleri”ni bozdurmak istiyorsanız, onları doların değer kaybedeceğine inandırmanız sizi sonuca ulaştıracaktır.

Tüm bu işler yapılırken, tek sorun “elde edilen her bilginin doğru olmayabileceği”dir. Yukarıda sözünü ettiğimiz yazarların sözleriyle ifade edersek, “beklentilerin elde edilen haberler yoluyla şekillenmesi ve elde edilen haberlerin her zaman doğru olmayacağı gerçeği piyasaların dengesini oynak yapabilmektedir.”*** Ama alan almış, satan satmış olacağından, “piyasa dengeleri” ne denli oynak olursa olsun, her durumda beklentileri yönlendirenler bu işten kazançlı çıkmış olacaktlardır.

Buraya kadar yazdıklarımızı “iktisat” dilinden politik dile çevirirsek, “ekonomide beklentiler teorisi”, siyasal **manipülasyon** ve **dezinformasyon**dan başka birşey değildir. “İktisat” dilinde “beklentileri yönlendiren bilgiler” denilen şey, politik propaganda araçlarının

* Dr. Mahfi Eğilmez-Dr. Ercan Kumcu, *Ekonomi Politikası*, s. 291.

* agk, s. 292.

** agk, s. 292.

işlevlerinden bir tanesidir. Bir siyasal yönetimin ya da siyasal partinin her türlü propaganda aracını kullanarak kendisini başka türlü sunabilmesi nasıl olanaklı olabiliyorsa, ekonomi alanında da aynı olanak sözkonusudur. Borsa ve ticaret spekülasyonları bunun en açık örneğidir.

“Bankacılığın amacı ticarete kolaylık sağlamaktır, ve ticareti kolaylaştıran her şey, spekülasyonu da kolaylaştırır. Ticaret ile spekülasyon bazı hallerde öylesine sıkıfıkıdır ki, hangi noktada ticaretin bitip hangi noktada spekülasyonun başladığını anlamak olanaksızdır. Banka bulunan yerlerde, sermaye daha kolay ve daha düşük faiz oranıyla elde edilir. Ucuz sermaye, spekülasyonu kolaylaştırır, tıpkı, ucuz dana etiyile biranın, oburluğu ve ayyaşlığı kolaylaştırması gibi.”*

J. W. Gilbert’in bu saptaması üzerine Engels şöyle yazar:

“Ticaret ile spekülasyon bazı hallerde öylesine sıkıfıkıdır ki, hangi noktada ticaretin bittiğini, hangi noktada spekülasyonun başladığını anlamak olanaksızdır. ‘Satılmamış metaller üzerinden avans almak ne kadar kolay olursa, bu gibi avanslar o kadar fazla alınır, ve sırf karşılık göstererek avans para almak için meta imali ya da zaten imal edilmiş bulunan metalleri uzak piyasalara sevk etmek şeklindeki yersiz teşvik o kadar büyük olur. Bir ülkenin tüm iş aleminin böylesine bir sahtekârlık dalgasıyla ne ölçüde kuşatılabileceğini ve bunun sonunun neye varacağını, 1845-47 yılları arasındaki İngiliz ticaret tarihi bütün çıplaklığı ile gözler önüne serer. Kredinin neler yapabileceğini bu bize gösterir.”**

Bugün “olumlu” olduğu ilan edilen her türlü ekonomik gelişme, “**medya**” ve **camiler aracılığıyla manipüle edilen ticari ve mali spekülasyonlardan ibarettir.**

İhracat teşvikleri ve ihracat ve ithalat kredileri yoluyla finanse edilen ticari spekülasyonlar öylesine boyutlara ulaşmıştır ki, artık ülke içinde herhangi bir malın üretilip üretilmediğinin hiçbir önemi kalmamıştır. Tam bir “Kayserili” mantığı ile her şey alınıp satılmaktadır. İhracat patlaması ithalat patlamasına dayandırılmıştır. İthal edilen hemen her şey, hem iç pazarda satışa sunulmakta, hem de ihraç edilmektedir. Takıyyecilerin I. ve II. MC hükümetlerinden elde ettikleri deneyimlerle bu spekülasyonlar “kitabına” uydurulmaktadır. DİE ve Merkez Bankası kayıtlarıyla oynanmakta, “kalemler” değiştirilmekte, veriler ya gecikmeli olarak ya da değiştirilerek kayda geçirilmek-

* J. W. Gilbert, *The History and Principle of Banking*, London 1834 s. 137, 138.

** K. Marks, *Kapital*, Cilt: III, s. 358-359, Engels’in notu.

tedir. 1999-2003 arasında Yunanistan ve İtalya'nın yaptığı bütçe hesaplarını çarpıtma yöntemi kullanılmaktadır.

“İktisat”ın her cinsten para teorileri bu spekülasyon ortamında işe yaramaz aletler durumuna dönüşmüştür.

Bilinebileceği gibi, burjuva “iktisat”ın para teorisine göre, döviz kurlarındaki değişkenliklerden en çok ithalat ve ihracat etkilenir. Dolayısıyla dış ticaret açığı veren ülkeler, ithalatı sınırlandırmak ve ihracatı artırabilmek amacıyla kendi ulusal paralarını **devalüe** etme yoluna giderler. Bunun sonucu, ihraç ürünlerinin fiyatı döviz cinsinden düşerken, ithal mallarının fiyatı ulusal para cinsinden yükselir. Eğer bir ülkede döviz fiyatları sürekli yükselirse, bu durumdan en çok kârlı çıkan ihracat şirketleri olur. Dolayısıyla döviz fiyatlarındaki her düşme ihracatçının tepkisine yol açar.

Bizde olduğu gibi, doların son iki yılda sürekli değer kaybettiği, dolayısıyla TL'nin sürekli değer kazandığı koşullarda, klasik “iktisat” teorilerine göre, bu işten en zararlı çıkan kesim ihracat sektörüdür. TL'nin aşırı değerlenmesi, aynı “iktisat” teorilerine göre, ihracatı frenler ve ithalatı artırır. Bunun sonucu olarak ülke içinde üretim düşer, işsizlik artar, dış ticaret açığı ve cari işlemler açığı büyür.

Ekonomideki bu gelişme, kaçınılmaz olarak siyasal sonuçlar doğurur. Siyasal yönetim gelişmelerin yönünü değiştirmek için görev çağırır. Bunu yapmadığı ya da yapamadığı koşullarda siyasal muhalefet yükselir. Er ya da geç ekonomik ve siyasal bir bunalım patlak verir.

Ancak bugün “piyasalar” a bakıldığında, herkes ekonomik gidişattan memnun görünmektedir. Arasına işbilmez birkaç ihracatçının TL'nin (ya da YTL'nin) aşırı değerlenmesinin ihracatçıyı zor durumda bıraktığına ilişkin açıklaması “medya” da yer alsada, bunları hiç kimse (AKP bile) ciddiye almamaktadır. Bir yandan ihracat “rekor üzerine rekor” kırarken, diğer yandan ithalat “rekor üzerine rekor” kırmaktadır. Piyasalar neredeyse ağzına kadar dolarla dolmuştur. Dolar “sudan ucuz” ve boldur. Bu dolar bolluğunda cari işlemler açığını kapatmak da hiç sorun olmamaktadır. Bir yandan “rekordan rekora koşan” ihracattan gelen dolarlar, diğer yandan turizm gelirlerinden gelen dolarlar ve nihayetinde kaynağı belli olmayan dolar girişleri dolar bolluğuna yol açmıştır. Artık doların fiyatı üç ayda bir “dalgalanan” bir seyir izlememekte, neredeyse iki yıldır aynı düzeyde seyretmektedir. Böyle olunca ihracatçının dolar üzerinden yaptığı anlaşmalardan doğan “**kur farkı riski**” de en aza inmiştir.

AB ile müzakerelere başlanma tarihinin verilmesiyle birlikte ülkeye akın edeceği kabul edilen doğrudan yabancı sermaye yatırımlarıyla gelecek dolar-sermaye “beklentisi” de doların değer kaybetmesini teşvik etmektedir.

Bu ortamda “iktisat”çılar (ister “medya” köşe yazarları, ister

televoleci ekonomistler olsun) cari işlemler açığının “tehdike sinyali” verdiğine ilişkin yaptıkları yayınlardan vazgeçmişlerdir. Hiçbiri ortaklıkta nelerin döndüğünü anlamış görünmemektedirler.

Böyle olunca da, ekonomi ekonomistlere emanet edilemeyecek kadar ciddi bir iş haline gelmiş, sıradan “medya” köşe yazarları birer psiko-ekonomist olarak boy göstermeye başlamışlardır. “Bar-dağın dolu tarafını görmek”le başlayan yazılar, ekonominin ne denli iyiye gittiğine ilişkin methiyelerle devam etmektedir. Borsanın “tarihi rekorları” bu methiyeleri daha da artırmıştır.

Sıradan köşe yazarlarının ekonomistliğe soyunması, ekonomi köşe yazarlarını işsiz-güçsüz bırakma eğilimi göstermenin ötesinde, ekonomistlerin gündemini de belirlemeye başlamıştır. Artık enflasyon canavarı yenilmiş, faizler düşmüş, döviz darboğazı aşılmış, ihracat artmış ve iç ticaret canlanmışken, ekonomistlere de iş kalmamış görünmektedir.

İşte bu gelişme içinde, işlerini kaybetme tehlikesi ile yüzyüze kalan “medya” ekonomistleri cari işlemler açığından **dış ve iç borçlar sorununa** sıçrama yaparak kendilerine yeni bir iş alanı açmaya çalışmaktadırlar. Ama onlara da yanıt gecikmemiştir: “Bunca dolar bolluğunda borç sorunu diye bir sorun yoktur!”

“Medya”da kelaynak kuşu misali nesli tükenmiş birkaç iktisatçıdan birisi olan Güngör Uras “*Bir yerlerden ‘dolar’ fıskırıyor*” başlıklı yazısında şöyle yazmaktadır:

“Bundan üç yıl önce, bankalar Tüpraş’ın olağan petrol ödemesi için piyasadan 30 milyon dolar topladığında, piyasa altüst olur, ‘Bankalar döviz alımına geçti’ diye, döviz fiyatı tavana vururdu.

Bugünkü duruma sevinmemek mümkün değil de... Bu bolluğun kaynağını bilen yok. Acaba bizim döviz hesaplarımız mı yanlış?... Belki de bizim döviz açığımız falan yok. Çünkü bu durumun izahı yok. Önce denildi ki, Irak’tan geliyor. Sonra denildi ki, hudut ticaretinden geliyor. Derken denildi ki, halkımız yurtdışından dolarlarını getiriyor. Olmadı... Dolarların yastık altından çıktığı, cepteki dolarların bozdurulduğu söylendi. İyi de... Bu kaynaklar ne zengin kaynak ki, üç yıldır döviz geliyor, geliyor... Kaynak tükenmiyor.”*

Ve bu “tükenmez kaynak”, dış borçlanma ve “yeşil sermaye” girişinden başka bir şey değildir. Her ikisi de ticari ve mali spekülasyonda patlama yapmıştır.

Dünya kadar devlet (kamu) tek dış borçlanıcı konumundayken, 1990’lardan sonra bankalar “**sendikasyon** kredisi” adı altında

* Güngör Uras, *Milliyet*, 31 Ocak 2005.

dış borçlanmaya yönelmişlerdir. Bugün ise, “**sekürütizasyon** kredileri” yeni dış borçlanma “enstrümanları” olmuştur. “İktisat” diliyle ifade edersek, bu yeni araç “varlığa dayalı menkul kıymet ihracı”dır. Artık dış borç sağlayabilmek için, “tüyü bitmemiş yetimin hakkı” bile “varlıklaştırılmış” ve borçlanma için garanti olarak dış finans kesimlerine sunulmuştur.

İşte bir “medya” haberi:

“ 23 kasım 2004 – İş Bankası, **havale akımlarına dayalı sekürütizasyon** (varlığa dayalı menkul kıymet ihracı) işlemi çerçevesinde 600 milyon dolarlık kaynak sağladı. Kredisinin üç transtan oluştuğu, bu transların son vadelerinin 7, 8 ve 10 yıl olduğu kaydedildi. İş Bankası Genel Müdürü Ersin Özince, bankanın sadece Türkiye’de değil, dünyada da şimdiye kadar havale akımlarına dayalı olarak yapılan ve iki sigorta kuruluşu tarafından aynı anda sigortalanan en yüksek tutarlı sekürütizasyon işlemini tamamladığını bildirdi...”

Verilen bilgiye göre, Standard Chartered Bank liderliğinde gerçekleştirilen işlem, MBIA Insurance Corporation ve AMBAC Assurance Corporation tarafından sigorta edildi. Dünyanın önde gelen derecelendirme kuruluşlarından Standard and Poor’s ve Moody’s tarafından derecelendirilen sekürütizasyon işlemi, bir Türk bankasının uluslararası piyasalardan bir defada sağladığı en yüksek kaynak olma özelliğini taşıyor.”

Görüldüğü gibi, “dünyada”, “şimdiye kadar” sözcükleriyle süslü “üç transtan” oluşan” haber, İş Bankası’nın **havale işlemleri gelirlerini** 7-10 yıl süreyle ipotek altına aldıracağına ilişkindir.

Haberin sunulduğundan da görüldüğü gibi, herşey çok iyi olmasının ötesinde, “dünya” çapında önemli bir olaydan söz edilmektedir. Uluslararası tefeci bankalardan ipotek karşılığı (varlığa dayalı) alınan borç, aynı zamanda “iki sigorta kuruluşu tarafından aynı anda sigortalınması” büyük bir marifetmiş gibi sunulmaktadır.

Oysa ortada bir borçlu (İş Bankası) ve bir borç verenin, yani alacaklının (Standard Chartered Bank) olduğu bir borç işlemi söz konusudur. Alacaklı taraf parasını garanti altına alabilmek için İş Bankası’nın borcunu sigortalattırıştır. Bankalarla az çok işi olan herkesin bildiği gibi, bu sigorta işlemi borçlunun borcunu ödeyememesi durumunda borcu üstlenecek olan **kefil** durumundadır. Ve herkes bilir ki, kefil, ancak borçlunun borcunu ödeyemeyeceği düşünüldüğünde istenilir.

İş Bankası “dünyanın en büyük sekürütizasyon” işlemini yaparken, hem ülke içi ve ülke dışı havale işlem gelirlerini ipotek altına aldırılmış, hem de iki uluslararası sigorta şirketine prim ödeyerek

borcuna kefil olmalarını sağlamıştır. Bu yapılan bir “deha” ürünü olmayıp, uluslararası mali piyasalarda tefecilerin eline düşmek anlamına gelmektedir.

Eğer bir banka kendisinin gelecekteki gelirlerini ipoteklettirerek borçlanmaya gidiyorsa, bunun anlamı, kendisinin artık bir banka olmaktan çıktığıdır. Olağan durumlarda bir bankanın “borcu”, onun mevduatlarıdır. Eğer banka yeterli mevduat toplayamıyorsa, kendisinin bankacılık işlevi sona ermiş demektir. Cumhuriyet Türkiye’sinin ilk özel bankası olan ve hisselerinin %28,6’sı Atatürk’ün mirası olarak CHP’ye ait olan İş Bankası bu hale düşmüştür.

2004 yılında özel banka ve şirketlerin* “sendikasyon”, “sekürütizasyon” ya da “Murabaha” adı altında aldıkları dış borçların toplamı 10 milyar 584 milyon dolar olmuştur. İşte piyasalardaki dolar bolluğunun temel nedenlerinden biri budur.

Yol açılmıştır. Artık tüm banka ve şirketler, T. Özal’ın köprü gelirlerini satışa çıkarması gibi, her türden gelirlerini ve varlıklarını ipotek ettirerek dış borçlanmaya gitmektedirler. Alınan borçlar, devlet iç borçlanma kağıtlarına yatırılmakta ve tüketici kredilerine dönüştürülmektedir. Böylece ülkenin tüm geleceği ipotek altına alınmış olup, iç borçlanma ya da tüketici kredileriyle bugünden tüketilmektedir.

Bu yol açıldıktan sonra, özel bankaların ve şirketlerin iç piyasadan dolar almaya ihtiyaçları kalmamıştır. Dolayısıyla iç piyasada bunların dolara olan talepleri büyük ölçüde azalmıştır. Bu da doların sürekli değer kaybetmesine yol açmaktadır.

Her ay bir milyar dolar yurtdışına transfer edilmektedir. “İktisat” diliyle söylersek, dış sermaye hareketlerinde net dış transfer aylık olarak bir milyar dolardır. Bu kâr transferleri tümüyle faiz ödemeleriyle gerçekleştirilmektedir. Bu transferlerin karşılıkları sanayi ve tarım üretiminden elde edilen kârlarla sağlanmadığından, sürekli yeni borçlanmaya gidilmektedir. Bunun adı da “iç ve dış borçların döndürülmesi” olmaktadır. Yarı-feodal dönemlere özgü tüccar zihniyeti ile “Ali’nin külahı Veli’ye giydirilerek” gerçekleştirilen bu borç çarkı ülkenin orta vadeli tüm gelirlerinin ve varlıklarının ipotek altına alınmasına yol açmıştır.

Şimdi ülkenin **uzun vadeli** tüm varlıklarının ipoteklenmesi gündemdedir. Sendikasyon, sekürütizasyon, murabaha ya da sukuk adlarıyla alınan tüm borçlar, özel ve tüzel tüm kuruluşların maddi varlıklarının (gayri menkuller dahil) ipoteklenmesiyle sonuçlanmaktadır. Mortgage ya da “İslami” adıyla sukuk yoluyla kişilerin mal ve mülklerinin de yabancı “finans çevreleri”ne ipoteklenmesi gelinen

* Bunların bir kısmı şunlardır: Turkcell, Boyner Holding, Oyak, Petrol Ofisi, Doğu Holding, Arçelik, Koçbank, Akbank, Dışbank, Finansbank, Eximbank, Vakıfbank, İşbankası.

son noktayı oluşturmaktadır.

Bundan sonraki aşama, ipotekli dış borçların haciz işlemlerinin başlatılması aşamasıdır. DİE ve Hazine Müsteşarlığı'nın "doğrudan yabancı sermaye" girişi olarak sunmaya hazırlandığı bu haciz işlemleri sonucunda ülke içindeki pek çok şirket ve mülkiyet yabancıların eline geçecektir.

Bu gelişme, ülkenin ekonomik değil, **siyasal varoluşunu ortadan kaldıracak** nitelikte olmasına karşın, büyük bir "medyatik" propaganda ile yabancıların varlığındaki her artışın yeni iş olanakları yaratacağı beklentisi egemen olmuştur. İnsanlar yabancı sermaye sayesinde iş bulacakları beklentisine sokulduklarından, yabancı sermayenin artan varlığından hiç kimse endişe duymaz hale getirilmiştir. Üniversite gençliği yabancı bir şirkette "kariyer" sahibi olacağı düşüyle pasifize edilmiştir. Unutulan ve unutturulan ise, kısa vadeli ipotekli borçlanmanın sorunlarını orta vadeli ipotekli borçlanmayla, orta vadeli ipotekli borçlanmanın sorunlarını uzun vadeli ipotekli borçlanmayla çözülmesinin varacağı son nokta ipotek edilecek hiçbir şeyin kalmamasıdır. Bu, kişilerin, şirketlerin, bankaların ve devletin resmen iflasıdır.

Bir yazar, çok "avam" bir dille bu gerçeği şöyle ifade etmiştir:

"Sayın okuyucularım, 'El parasıyla düğün yapılmaz'.

Kimse parasını kimsede bırakmaz. Bugün ucuz ucuz piyasada dolanan paraları, faiziyle yarın geri göndermek zorundayız. Bizim bir atasözümüz var... 'Bağdat'ta çekirdeğinle yuttuğun hurmalar, İstanbul'da bağırsaklarını tırmalar' derler... Hurmaları yutmak kolay da... Çekirdeklerini ne yapacağız?""*

Ülkenin bağımsızlığından sözedenele gülüp geçenler, "Bağımsız Türkiye" sloganının "çağdışı" olduğunu ilan edenler, tek kurtuluşun AB üyeliği olduğunu düşünenler, ülkenin geleceğini hiçbir biçimde önemsememektedirler. Onlar "birey" olarak dünyanın herhangi bir yerinde yaşayabileceklerine inandırılmışlardır. Kayserili tüccar mantığıyla herşeyi alıp-satarak kendi yollarını bulacaklarına inanmaktadırlar. Ama ülkeler satılabilirse de, yeniden satın alınabilmesi olanaksızdır. "Avam"ca ifade edersek, asıl hurmaların çekirdeğinin ne anlama geldiği o gün anlaşılacaktır. Tabii iş iştin geçtikten sonra.

* Gungor Uras, *Milliyet*, 31 Ocak 2005.

Hürriyet İstanbul'un şeref konuğu

TÜRKİYE KABINA SİGMIYOR

Büyümede Çin'i geçtik ve OECD rekorunu kırdık **9,9**

Çin'i de geride bıraktık

Ekonomide 2004'te çiftte rekora imza atan Türkiye, yüzde 9,9 oranında büyüdü, kişi başına mİT geliri ise 4172 dolara çıktı.

Çin'i de geride bıraktık

2004'te rekor 14,5'le büyüyen Çin, 2005'te yüzde 10,6'ya yükseldi. Türkiye ise yüzde 9,9 ile OECD rekorunu kırdı. Çin'in kişi başına mİT geliri ise 4172 dolara çıktı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan

Amman'da turizmde

Yeni Şafak

AYDINLIK TÜRKİYE'NİN HAHERCİSİ 1 NİSAN 2005 CUMA 35 YENİ KIRIŞ (350.000 Lİ)

9,9 Büyümede dünya rekoru

Türkiye ekonomisi, 2004'te yüzde 9,9 büyüme hızıyla dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi konumuna yükseldi. Kişi başına gelir ise 4 bin doları aştı.

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 84, Mart-Nisan 2005

1 Nisan günü Doğan Medya Holding'in "amiral gemisi" *Hürriyet* ile AKP'nin "medya"sı *Yeni Şafak* yukarıdaki manşetlerle çıktı. Doğan Medya Holding'in "prestij gazetesi" *Milliyet* ise "39 Yıllık Rekor" başlıklarını attı. Türkiye'nin %9,9'luk büyüme hızıyla Çin'i sollayarak

rak dünya birincisi olduğu duyurulurken, aynı zamanda tüm Türkiye'ye "herşeyin yolunda gittiği", "korkulacak birşey olmadığı" mesajı da verildi. Ve her zaman olduğu gibi, borsa bu haberle bir kez daha "coştu", "26 bin sınırını zorlamaya" başladı. Sanki "bayrak krizi"yle birlikte başlayan "milliyetçilik tehlikesi" karşısında "ılımlı islam"ın "zafer"i ilan edildi.

Oysa *Hürriyet*'in sekiz sütuna manşet haberi, ekonomiyi az çok izleyen herkesin çok iyi bildiği gibi, hiç de yeni değildi. Aylar öncesinden büyüme oranının %9'lar düzeyinde gerçekleştiği biliniyordu. Yeni olan tek şey, DİE'nin (Devlet İstatistik Enstitüsü) büyüme oranlarını yeniden açıklamasından ibaretti. Ama AB'den Kıbrıs'a, Irak'tan "bayrak krizi"ne kadar her alanda sıkışan ve yönetemez hale gelen AKP için yeni bir "moral" kaynağına ihtiyaç vardı ve DİE açıklaması buna hizmet etti. Doğan Holding ise, son haftalarda sürekli düşen borsayla kaybettiklerini geri almak istediğinden DİE açıklamasının üstüne atladı.

Bu haberler üzerine, doğal olarak, tüm "globalist" küçük-burjuva aydınları ve "mütareke basını"nın köşe yazarları, "bu ülkede iyi şeyler de oluyor" türünden yazılar kaleme aldılar. Birkaç haftalık borsa düşüşü ve faiz oranlarının yükselişi sonrasında bu "olumlu haber", "bayrak krizi" sonrasında "milliyetçi" kesime atılmış bir "Kasımpaşalı çalımı" olarak kayda geçti.

NE OLDU?

DİE'nin bir "devlet kuruluşu" olduğunu düşünüp, "devlet"e büyük güven duyanlar için, "ne oldu?" sorusunun yanıtı "medya" tarafından manşetlerden verilmiştir. Her şey açıktır ve ortadadır. Ekonomik büyümede "39 yıllık rekor" kırılmıştır. DİE'nin "D"sine güvenenler için tüm olan biten de bundan ibarettir.

"Devlet"e, sadece adı "devlet" olduğu için değil, emperyalizme bağımlı bir ülkenin devleti olduğu için güven duymayanlar ise, şüphesiz "ne oldu?" sorusunun yanıtını bulmaya çalışacaklardır. Ancak ellerinden de fazlaca bir şey gelmeyecektir. Tüm veriler "devlet" tarafından tutulduğundan ve açıklandığından, tüm sayılar alt alta, üst üste konulsa bile, sonuç fazlaca değişmeyecektir.

Kendilerini bu kategorilere dahil kabul etmeyen, ama mevcut iktidara "muhalif" olanlar ise, açıklanan "büyüme rakamları" karşısında biraz şaşkın, biraz üzgün kalmışlardır. Özellikle "medya"nın "muhalif ekonomist yazarları" bu kategoriye dahildir. Dolayısıyla onların "büyüme rakamları" karşısında tutumları, "iyi de, bakalım sürdürülebilecek mi?" türünden olmaktadır.

Soru yine de ortada kalmıştır: Ne oldu? Ne oldu da birden Türkiye **Çin'i bile** solladı?

GSYİH ve GSMH (Milyon Dolar)									
	Cari Fiyatlarla GSYİH		Cari Fiyatlarla GSMH		Sabit Fiyatlarla GSYİH		Sabit Fiyatlarla GSMH		
		%		%		%		%	
1987	85.651		85.992		85.651		85.992		
1988	90.494	5,7	90.459	5,2	87.467	2,1	87.240	1,5	
1989	106.112	17,3	107.549	18,9	87.687	0,3	88.660	1,6	
1990	149.175	40,6	150.732	40,2	95.803	9,3	96.965	9,4	
1991	149.182	0,0	150.188	-0,4	96.691	0,9	97.303	0,3	
1992	156.683	5,0	158.155	5,3	102.476	6,0	103.534	6,4	
1993	177.328	13,2	178.715	13,0	110.718	8,0	111.964	8,1	
1994	131.635	-25,8	132.296	-26,0	104.678	-5,5	105.150	-6,1	
1995	168.075	27,7	170.074	28,6	112.205	7,2	113.512	8,0	
1996	181.053	7,7	183.577	7,9	120.065	7,0	121.596	7,1	
1997	188.728	4,2	192.376	4,8	129.105	7,5	131.676	8,3	
1998	201.566	6,8	206.558	7,4	133.097	3,1	136.753	3,9	
1999	183.196	-9,1	185.250	-10,3	126.829	-4,7	128.432	-6,1	
2000	198.409	8,3	200.022	8,0	136.164	7,4	136.572	6,3	
2001	147.254	-25,8	145.662	-27,2	125.957	-7,5	123.548	-9,5	
2002	184.332	25,2	182.644	25,4	135.961	7,9	133.354	7,9	
2003	239.235	29,8	239.236	31,0	143.839	5,8	141.180	5,9	
2004	299.475	25,2	299.367	25,1	156.686	8,9	155.099	9,9	

Kaynak: TCMB, 2005.

“Medya”nın “muhalif”, ancak akli başında bazı ekonomi yazarlarının (ki bunların sayısı iki-üçü geçmez), “büyüme rakamları”nda herhangi bir oynama olup olmadığını ilerki günlerde araştırabileceklerini kesindir. Ama bulacakları fazlaca birşey de yoktur.

Oysa ülkenin yakın tarihine bir göz atıldığında, bu türden “büyüme rakamları”nın sıkça ortaya çıktığı görülecektir. Öyle ki, **1990 yılında** Türkiye ekonomisi “cari fiyatlarla” %40,6 büyümüştür. Hatta “sabit fiyatlarla” **GSYİH’deki büyüme %9,3** olmuş ve 2004 yılını bile “sollamıştır”. Üstelik son onbeş yıl içinde “ekonomik büyüme” altı kez %8’ler düzeyinde gerçekleşmiştir. Ancak AKP hükümeti için de, holding sahibi “medya” için de “pembe haberler”e ihtiyaç duyulduğundan GSYİH verileri değil, GSMH verileri öne çıkarılmıştır. Böyle olunca da “39 yıllık rekor” manşetleri atılabilmektedir.

“39 yıllık rekor” manşetleri atılabilmesi için GSYİH verilerinde “revizyon” a gidilmiştir. Veriler, özel olarak **tarım** verileri, birden bire eksilerden artılara geçivermiştir. Bunun GSYİH ve GSMH sayılarını şişirdiğini, dolayısıyla pek çok kişinin bundan şüphe duyacağını bildikleri için de, DİE tarihinde “yeni bir ilke imza atılmış” 1987 fiyat endeksinin yerine 1998 fiyat endeksi kullanılmıştır. Ancak DİE’nin yaptığı yayınların hiç birinde böyle bir uygulamaya geçtiğine ilişkin tek bir sözcük bile bulunmamaktadır.

Tarım verilerini şişirebilmek için de, bir yandan “revizyona” gidilmiş, diğer yandan sayılar büyütülmüştür. Hatta bunlarla yetinilmemiş, yapılan “revizyonlar”ın tartışma konusu olmaması için tarım

GSYİH ve GSMH - Sabit Fiyatlarla						
(Trilyon TL)	Tarım		GSYİH		GSMH	
	İlk Veri	Revize Edilmiş	İlk Veri	Revize Edilmiş	İlk Veri	Revize Edilmiş
2003	15.549	15.549	125.485	125.485	123.165	123.165
2004 I. Çeyrek	1.125	1.249	27.696	28.131	27.295	27.647
2004 II. Çeyrek	2.367	2.386	32.659	32.935	32.348	32.730
2004 III. Çeyrek	8.571	8.589	41.906	42.196	41.482	41.883
2004 IV. Çeyrek	3.638	3.638	33.430	33.430	33.048	33.048
2004 Toplam	15.702	15.863	135.691	136.693	134.173	135.308
Büyüme Oranı	1,0	2,0	8,1	8,9	8,9	9,9

sektörü için özel bir bölüm oluşturulmuştur. Ve bu da DİE tarihinde “ilk”tir.

Böylece GSYİH %8,1 büyümeden %8,9'a, GSMH ise %8,9'dan %9,9'a yükseltilmiştir. Aksi halde GSYİH ve GSMH artışları 1990 yılının gerisinde kalmış olacağı gibi, hiç kimse “39 yıllık rekor” türünden manşetler atamayacak, Çin'i geçmiş olmakla da övünülemezcektir. Ama Tayyip Erdoğan'ın “ılımlı islamcı” hükümetinin yeni başarılarına ihtiyacı olduğundan, DİE hemen devreye girmiştir.

Doğal olarak bu verilerle oynamalar (“iktisat” dilinde “revizyon”) “kişi başına düşen gelir”de (“milli gelir”) de benzer sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Cari fiyatlarla “milli gelir” 4.172 dolar olarak ilan edilmiş olmasına karşın, ilk verilere göre 4.145 dolar görünmektedir. Sabit fiyatlarla “milli gelir”deki büyüme oranı ise %7,3 olarak ilan edilmişken, ilk verilere göre %6,5 görünmektedir. Bu durumda “milli gelir” büyüme oranı 1990 (%6,8) ve 1997 (%8,7) yıllarının gerisinde kalmaktadır.

Cari fiyatlarla TL olarak “milli gelir”de görülen revize edilmiş büyüme oranı (%17,9) bile tüm dönemlerin gerisinde kalmıştır. Do-

	TL	%	\$	%
Kişi Başına Düşen GSMH (Cari Fiyatlarla)				
2003	5.044.135.199	27,7	3.383	30,2
2004 Revize edilmiş	5.974.903.440	18,5	4.172	23,3
2004 İlk veriler	5.935.998.781	17,7	4.145	22,5
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlarla)				
2003	5.087.720.980	27,6	3.412	30,1
2004 Revize edilmiş	5.996.900.319	17,9	4.187	22,7
2004 İlk veriler	5.963.067.132	17,2	4.163	22,0
Kişi Başına Düşen GSMH (1987 Fiyatlarıyla)				
2003	1.741.788.000		1.996	
2004 Revize edilmiş	1.884.802.000	8,2	2.160	8,2
2004 İlk veriler	1.868.991.000	7,3	2.142	7,3
Kişi Başına Düşen GSYİH (1987 Fiyatlarıyla)				
2003	1.774.594		2.034	
2004 Revize edilmiş	1.904.088	7,3	2.183	7,3
2004 İlk veriler	1.890.137	6,5	2.167	6,5

Kaynak: DİE, Haber Bülteni, 10 Aralık 2004 ve 31 Mart 2005

lar olarak ise 1990, 1995, 2002 ve 2003 yıllarının gerisindedir.

Tüm bu istatistiksel oynamalar (“revizyonlar”) ve “medya” manipülasyonlarının ötesinde daha da önemli olan, TL’nin “kısa vadeli sermaye girişleri” (“sıcak para”) ile aşırı değerlendirilmiş olmasıdır. TL’nin dolar karşısında ortalama %35 değerlendirildiği gözönüne alındığında, cari fiyatlarla GSMH 195 milyar dolar olmaktadır. Nitekim **Hazine Müsteşarlığı**’nın “**ülkemiz verileri ile IMF uzmanlarının yaptığı tahminler**”i kaynak olarak gösterdiği verilere göre, 2004 yılı GSMH’sı 201,3 milyar dolardır. Bunun anlamı da, ekonomik büyümenin 2000 yılındaki seviyeye, yani Şubat krizi öncesindeki seviyeye ancak ulaşabildiğidir.

GSMH ve GSYİH’da görülen büyümenin temelinde ise, artan **ithalat** ve bu ithalatla birlikte büyüyen **re-export** (yeniden ihracat).

Türkiye AKP yönetiminde, sözcüğün tam anlamıyla re-export ekonomisine dönüşmüştür. Bu re-export ekonomiden “nemalananlar” ise, “**ticaret erbabı**” ve re-exportçu “**sanayiciler**”dir.

Öte yandan AKP hükümet olduğunda 130 milyar dolar olan **dış borçlar** 2004 sonunda 161 milyar dolara çıkmıştır. İç borçlar ise 92 milyar dolardan 167 milyar dolara yükselmiştir. İç borçlar için ödenen yıllık faiz tutarı 38 milyar dolardır. Bu iç borç faiz ödemeleri de, şeriatçıların çok sevdiği “**rantiye**” kesimini beslemektedir.

Artık Tayyip Erdoğan ve “mehteran” takımının 2002 seçimlerinde sağladıkları “mutlak çoğunluğa” dayanarak elde ettikleri “delikanlı” dönemi sona ermek üzeredir. “ılımlı islam”ın re-exportçularının ve “islami rantiyeciler”in doyurulabilmesi için, daha çok verilmesi gerekmektedir. Öte yandan geleneksel “rantiye” kesimi ve ticaret burjuvazisi de kendi paylarının büyümesini istemektedirler. Ekonominin ise bu istekleri karşılayabilecek bir genişliği ve derinliği yoktur. Böyle olunca AKP hükümetinin tüm iç çelişkileri birer birer su yüzüne çıkmaktadır.

İşte bu nedenle, iç çelişkileri giderek keskinleşen AKP hükümeti ne denli “herşey yolunda gidiyor” mesajları vermeye çalışırsa çalışsın, ekonomiden siyasete kadar her alanda sıkışmaya devam etmektedir. Deniz Baykal’ın CHP’nin genel başkanlığından indirilmesi için kimin “düğmeye bastı”ğıyla ilgilenmeyen Tayyip Erdoğan, bugün kendisi için “düğmeye kimin bastığı” sorusunun yanıtını bulmaya çalışmaktadır.

Her zaman olduğu gibi ve düzenin tüm siyasal partilerinin yaptığı gibi AKP de, kendi derdinin merhemi olarak halkı kandırmayı iş edinmiştir. 17 Aralık “AB zirvesi” ile işler idare edilemeyince YTL macerasıyla insanlar aldatılmaya çalışılmıştır. YTL macerasının da sonunun AB macerasından farklı olmayacağı kısa sürede görüldüğünde, “Türkiye kabına sığmıyor”, “büyümede dünya rekoru” türün-

den haberlerle işler idare edilmeye çalışılmaktadır.

Bugün kendisine “iktisatçı” ya da “ekonomist” diyen herkesin bildiği gibi, Türkiye ekonomisi tümüyle **ithalata bağımlı** hale gelmiştir. **İhracat bile ithalatın bir yan ürünü olmuştur.** Enflasyondaki düşüşten kredi kartları enflasyonuna, borsadan hazine bonosu faizlerine kadar herşey, ithalata ve ithalatın sürdürülebilirliğine bağlanmıştır. Öyle ki **TL** ile **YTL**'nin bir yıl süresince piyasalarda birlikte varlığının getirmiş olduğu **emisyon miktarı artışının** ağır enflasyonist sonuçları bile “dış alem”e bağlıdır.

Emperyalist ülkelerin içinde buldukları aşırı-üretim bunalımı ve bunun yaratmış olduğu durgunluk koşullarında ithal ürünlerinin düşük fiyatları ve “kısa vadeli sermaye girişleri” ile beslenen ekonominin, bu bağımlılık koşullarında ne kadar “sürdürülebilir” olduğu ise fazlaca tartışılacak bir sorun değildir.

İşte bu koşullarda, istatistik verileri oynayarak “pembe tablolar” sunmak, ekonomik, toplumsal ve siyasal dinamiklerin yönünü tersine çevirmeye yetmemektedir. Türkiye, televizyon dizileri gibi, her an herşeyin olabileceği bir ülke olmayı sürdürmektedir. Bunun böyle olmadığını düşünenlerin de, bir süre sonra “muhafeft” saflarına geçişlerini görmek kimseyi şaşırtmayacaktır.

Sektörel Olarak Yıllık Büyüme Oranı - 2004		
	Cari Fiyatlarla	Sabit Fiyatlarla
Tarım	14,9	2,0
Sanayi	20,5	9,4
İnşaat	21,5	4,6
Ticaret	24,4	12,8
Ulaştırma ve Haberleşme	15,2	6,8
Mali Kuruluşlar	20,8	1,1
Konut Sahipliği	25,6	1,8
Serbest Meslek ve Hizmetler	19,8	8,0
Devlet Hizmetleri	16,4	1,2
Kâr Amacı Olmayan Kuruluşlar	-2,2	0,2
İthalat Vergisi	36,7	26,2
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	19,7	8,9
Gayri Safi Milli Hasıla	20,3	9,9

Kaynak: DİE, Haber Bülteni, Sayı: 50, 31 Mart 2005.

İMKB, IMF, YTL, TCMB, RTE vs.

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 84, Mart-Nisan 2005

Yeni yıla “Yeni” TL ile girilirken, her zaman olduğu gibi borsa “beklentileri” satın alıp, rekordan rekora koşmaya başladı.

Daha birkaç yıl öncesine kadar hükümetler kuran-yıkan, erken seçimler yapan borsa (“piyasalar”), bu yeni “rekorlar”a gelene kadar yüzlerce rekora, yüzlerce sefer “imzasını” atmıştır. Bugün borsazedeler dışında pek az kişinin anımsadığı o günlerde, İMKB-100 endeksi bir yılda dörde katlanabilmiş (1999-2000), tüm tarihinin en yüksek işlem hacmine ulaşmış (Ocak 2000, 26 milyar dolar), dolar

bazında 2.000 seviyesini aşmış (18 Ocak 2000) ve nihayetinde televoleci ekonomistin dediği gibi, hangi nedenle çıkmışsa, aynı nedenle inmiştir.

Kolay yoldan zengin olma haline kapılmış “köşe dönme” sevdalılarının milyarlarca dolarlarının birkaç günde iç edildiği borsa macerası yine de devam etmiştir.

AKP hükümetiyle birlikte yeni bir “dönem”in başladığını düşünen borsa spekülörleri, “medya” sahibi holding yöneticileri ve “krizin olduğu yerde fırsat vardır” diye düşünen GEO’lar el ele vererek yeni “dönemin” yeni “getirileri”nin hesaplarını yapmaya başlamışlardır. Aralık 2002’de 10.369 (dolar bazında 368)

İMKB-100 Endeksi	
3 Ocak 2005	25.445
31 Ocak 2005	27.330
1 Şubat 2005	27.850
28 Şubat 2005	28.396
1 Mart 2005	27.768
14 Mart 2005	26.937
21 Mart 2005	24.637
22 Mart 2005	25.218
23 Mart 2005	24.439
24 Mart 2005	25.068
25 Mart 2005	25.503
28 Mart 2005	24.842
29 Mart 2005	24.480
30 Mart 2005	24.601
31 Mart 2005	25.558
1 Nisan 2005	25.741
4 Nisan 2005	25.445
5 Nisan 2005	25.683
6 Nisan 2005	26.056
7 Nisan 2005	25.831

seviyesinde olan İMKB-100 endeksi 2003 sonunda 18.625'e yükselmiştir (dolar bazında 778). 2003 yılında 99 milyar dolarlık işlem hacmine ulaşan İMKB-100 endeksi, AKP sayesinde TL olarak %80, dolar olarak %114 artmıştır.

Şubat 2001 krizi sonrasında borsanın bu yeni "çoşkusu" iştahları daha da kabartmış, daha büyük oynayıp daha büyük kazanılacak yer haline getirmiştir.

2004 sonunda İMKB-100 endeksi (TL olarak) 24.971 olurken, yıllık işlem hacmi 146 milyar dolara yükselmiştir.

17 Aralık "AB zirvesi"nden tarih alınmasıyla birlikte "doğrudan yabancı sermaye"nin Türkiye'yi paraya boğacağı propagandalarıyla borsa bir kez daha yeni rekorlara doğru koşmaya başlamıştır. Bu kez hedef 28.000'ler seviyesidir. Ocak 2005 sonunda 27.330 olan endeks Şubat sonunda 28.396'ya ulaşmıştır (dolar bazında 1.293). İşlem hacmi Ocak'ta 17 milyar dolar, Şubat'ta 19 milyar dolar olmuştur.

Ama Mart ortasından itibaren, hükümetler yıkıp, hükümetler kuran, kudretine akıl-sır ermeyen borsaya bir haller olmuş ve yeniden inişe geçmiştir. Üstelik bu kez siyaset borsayı değil, borsa siyaseti izlemiştir. O ünlü, "beklentileri satın alan ve satan" borsa "realist" olmuş, gerçekleri alıp-satmaya başlamıştır.

16 Mart günü İMKB-100 endeksi 25.331'e inince, borsa iki ayda aldığını birden geri vermiştir. Bu durum karşısında borsanın o siyah laptoplu, "zeytin ağaçlı" ve kel kafalı "broker"ları da, jöleli saçlı "karizmatik" "uzmanları" da şaşkınlık geçirmeye başlamışlardır. Şöyle yazıyor bir "uzman":

"İMKB 100 endeksi Şubat ayı son işlem günü kapanışı YTL 28.396 değerinden bugüne YTL bazında %10.8 oranında değer kaybetmiştir. Bu değer kaybını, IMF ile yeni stand-by anlaşmasının imzalanması ve AB üyelik müzakereleri üzerindeki süregelen belirsizlikler dışında majör bir temel sebebe bağlayamamaktayız. Bu belirsizlikler endeksin yılın ilk iki ayında YTL bazında %13.7 oranında değer artışı süresince de bulunmaktaydılar."

Görüldüğü gibi "uzman" bile şaşkın bir vaziyette, borsadaki düşüşe bir "majör" neden bulamamanın sıkıntısı içine düşmüştür. Bir yandan "medya"nın IMF ile yeni stand-by anlaşmasının geciktiğine ve diğer yandan AB üyelik müzakerelerinin belirsizlik taşıdığına ilişkin haberlere bakarak düşüşü açıklamaya çalışırken, diğer yandan aynı olguların daha önceki aylarda da olduğunu görmezlikten gelememektedir.

Ama olan olmuş ve olmaya devam etmektedir. "Beklentileri alıp-satanlar"ın kendileri şimdi beklentiye girmişlerdir. Bir allahın kullunun çıkıp da borsanın birden bire neden düştüğünü açıklamasını beklemektedirler. Oysa televoleci "ekonomist" Deniz Gökçe yıllar

önce nedenini onlara söylemişti: Neden çıktıysa ondan inmiştir.

Yine de bu teleoleci yanıtla tatmin olmayanlar yanıt arayışlarını sürdürmeye devam ederken, borsa da düşmeye devam etmiştir.

28 Şubat günü 28.396'yla zirve yapan borsa, iki ayda %13,7 yükselmişken, 23 Mart günü 24.439'a düşerek aldığından fazlasını geri vermiştir. Doğan "medya"sının tüm "pembe" haberlerine rağmen borsa fazlaca kıvıldamamış, neredeyse yıl başındaki seviyesine çakılıp kalmıştır.

Hisse senetleri borsasında bu gelişmeler olurken, bono piyasasında faizler yükselmeye başlamıştır. 16 Martta %16,5 olan bono faiz oranları Mart sonunda %18,2'ye çıkmıştır.

Bu gelişmeler karşısında gözler yeniden "sıcak para" girişine dönmüştür.

"İktisat" dilinde "portföy yatırımları" olarak tanımlanan **kısa vadeli yabancı para-sermaye**, hisse senedi ve bono piyasalarının en temel "müşterisi"dir. Dolayısıyla bu kısa vadeli para-sermaye girişleri borsa ve bono piyasasındaki gelişmelerin temel belirleyicisidir. Bono piyasası asıl olarak devlet iç borçlanma senetlerinden oluştuğundan, gerek devlet bütçe açıklarının kapatılması, gerekse iç borç faiz ödemelerinin yapılabilmesi (borçların "çevrilebilirliği"), kısa vadeli yabancı para-sermaye girişiyle sağlanmaktadır. Diğer yandan artan dış ticaret açığının kapatılması da, yine kısa vadeli para-sermaye girişiyle sağlanan dövizlerle mümkün olmaktadır.

Böylesine çok yönlü işlevlere sahip olan bu kısa vadeli sermaye girişini sürdürebilmenin tek yolu ise **yüksek reel faiz** vermekten geçmektedir. Ancak tek başına yüksek reel faiz kısa vadeli yabancı para-sermaye girişini belirleyen etmen değildir. Dünya çapında pek çok ülke, aynı amaçlarla kısa vadeli para-sermayeye yüksek reel faiz vermektedir. Özellikle **Meksika, Brezilya ve Arjantin** bu yolun en çok kullanıldığı ülkelerdir. Dolayısıyla uluslararası piyasalarda kıyasıya bir rekabet hüküm sürmektedir. Her ülke kısa vadeli borçlanma yoluyla kendisi için yeni finansman kaynağı bulmaya çalışır. Bu finansman ihtiyacı ne denli büyükse, o ülkenin kısa vadeli borç faiz oranı o denli yükselir.

Örneğin Brezilya'da 2004'de %16,25 olan faiz oranı, Ocak 2005'de %17,93'e ve Şubat 2005'de %18,47'ye yükselmiştir. 2004 yılı enflasyon oranının %6,60 olduğu gözönüne alındığında, **Brezilya'nın 2004 yılındaki reel faiz oranı %9,65** olmuştur. Şubat ayında reel faiz oranı %11,07'ye yükselmiştir.

Türkiye'deki reel faiz oranları ise, resmi verilerde 2004'de ortalama **%12,04** olarak görülürken, "sıcak para" için en az **nominal faiz oranı kadar**, yani **%24,90** olmuştur. Bir diğer ifadeyle, TL'nin dolar karşısında sürekli değer kazanması nedeniyle yabancı para-sermayenin elde etmiş olduğu faiz gelirleri, resmi faiz oranları dü-

zeyinde gerçekleşmiştir. Gerek 2004 yılında, gerekse 2005'in ilk üç ayında iç borçların "çevrilebilirliği" böylesine yüksek bir faiz oranıyla gerçekleştirilmiştir.

Bir ülkede, örneğin Brezilya'da, 100 dolar %9,65 faiz gelirine sahip olurken, bir başka ülkede (Türkiye) %24,90 faiz geliri sağlıyorsa, hiç şüphesiz para-sermaye bu ikinci ülkeye gidecektir. Her iki ülke de ithalata bağımlı ülke olarak, her durumda faize yatırılan 100 dolar karşılığında mal ve hizmet üretmek ve satmak durumundadır. Bu farklı faiz oranları karşısında, her iki ülkede 100 dolarlık bir ithal malın **kredili** alış-verişte fiyatı faiz oranı kadar fazla olacağından, **aynı mal** birinci ülkede 109,65 dolarken, ikinci ülkede 124,60 dolar olacaktır. Böyle bir durumda, kaçınılmaz olarak ikinci ülkede ithal mala olan talep düşer.

Ekonominin basit kurallarına bağlı olarak eğer sonuç böyle olmuyorsa, yani ithal mallarına olan talep düşmek yerine artıyorsa, bunun gerçekleşebilmesinin tek yolu, yüksek faiz veren ülkede **tüketicilerin gelirlerinin** birinci ülkeye oranla daha fazla artmış olmasıdır. Lüks tüketim malları bir yana bırakıldığında, böyle bir gelir artışı ücret ve maaşların artmasıyla olanaklıdır.

Ancak sözkonusu olan ikinci ülkede (Türkiye) ücret ve maaşlar faiz oranları kadar artmamışsa, ortada farklı bir durum var demektir. Ve tüm sorun da bu farklılıkta yatmaktadır.

Tüketicilerin gelirlerinde faiz oranları kadar bir artış olmadığı koşullarda, 100 dolarlık bir malın fiyatının en az birinci ülkedeki fiyatında satılabilmesi için geriye kalan tek yol **doların değerinin düşürülmesinden** geçer. Eğer birinci ülkede 100 dolar=109,65 yerel para iken, ikinci ülkede yerel para daha fazla dolara eşitse, örneğin 100 TL = 124,90 ise, her iki ülkedeki ithal malın fiyatı eşit olacaktır.

Ancak sorun, bunun saptanmasıyla sona ermemektedir.

Eğer birinci ülkedeki enflasyon oranı %6 ise, 100 dolarlık malın yerel para karşısındaki reel değeri 103,65 olacaktır. Aynı biçimde ikinci ülkede enflasyon oranı %11 ise, malın reel değeri 98,65 olacaktır. Bu durumda satıcı, ikinci ülkede malını, birinci ülkeye göre 5 lira, yani enflasyon farkı kadar zararına satmış olacaktır. Bırakalım bir kapitalist tüccarı, sıradan bir insan bile bu durum karşısında ikinci ülkede malını satmayacaktır. İkinci ülkede 100 dolarlık malın satılabilmesi için tek çıkar yol **100 doların 98,65 lira olmasıdır**. Böylece tüccar birinci ülkede 100 dolarlık malını 103,65'den sattığında eline geçen para miktarı ile ikinci ülkede 98,65'den sattığında eline geçen para miktarı aynı olacaktır (100 dolar). İşte TL'nin ya da YTL'nin değer kazanması denilen olay budur.

Bu durum karşısında ikinci ülkenin tüketicileri ya da yurttaşları, birinci ülkeye göre daha az parayla aynı malı satın aldıklarını görebilir.

sevineceklerdir. Birinci ülkenin tüketicisi aynı malı 103,65'den alırken ikinci ülke tüketicisinin ödediği para miktarı 98,65 olmaktadır. Dolayısıyla her ülkenin tüketicilerinin **aynı ücreti** aldıkları varsayıldığında, ikinci ülke tüketicileri birincisine göre %5 daha fazla tüketim gücüne sahip olacak ve bu oranda daha fazla tüketecektir. Diğer ifadeyle, ikinci ülke yurttaşlarının yaşam standardı birinci ülkeye göre %5 daha yüksek olacaktır.

Ancak birinci ülkede enflasyon oranı %6 iken, ikinci ülkede enflasyon oranı %11'dir. Doğal olarak ücret ve maaşların her iki ülkede de eşit ve sabit olduğu kabul edildiğinde, ikinci ülkenin diğerinden %5 daha fazla tüketim gücüne sahip olmasından söz edilemez. Tersine alım gücü %5 daha az olacaktır. Ama gerçekte, yaşamda %5 **daha fazla** alım gücüne sahip görünmektedir.

İkinci ülkede satıcı, yani ithal malın sahibi, malını satmış ve 100 dolarını cebine koyup bir kenara çekilmiştir. Alıcı, yani tüketici malı daha düşük fiyatla satın almış ve cebinde %5 oranında para kalmıştır. Bunu da istediği gibi tüketebilecektir. Gariplik şuradadır ki, hiçbir biçimde 98,65 100'e eşit olmaz ve 98,65 hiçbir biçimde 103,65 etmez.

İşte bu eşitsizliği eşitleyen, doların yerel para karşısındaki değeridir.

Dolar birinci ülkede 103,65 (enflasyonla birlikte 109,65) iken, ikinci ülkede 98,65 (enflasyonla birlikte 109,65) değerine sahiptir. Alan da, satan da memnun olmakla birlikte, sorun, alıcının yerel para ile yaptığı ödemenin satıcıya dolar olarak verilmesinde başlar. İşte bu dolar ödemesi ülkenin merkez bankası tarafından gerçekleştirilir. Dolayısıyla merkez bankasının elinde ithal edilen malın karşılığı kadar **dolar bulunması** gerekir. Örneğin Türkiye'nin 2004 yılındaki ithalatı 90 milyar dolar, ihracatı 66 milyar dolardır. Bu durumda 24 milyar dolar bulunması gerekmektedir. Eğer kaynak **turizm** olursa, gelen turist 100 dolarını bozdurduğunda eline 98,65 lira geçecektir. Bu para ile **ikinci ülkenin ürünlerini** satın almak için pazara çıktığında göreceği ilk şey fiyatların %11 (enflasyon oranı kadar) fazla olduğudur. Bu durumda elindeki 98,65 lira ile %11 daha az **yerli malı** satın alabilecektir. Şüphesiz kandırıldığını düşüneneğinden bu duruma itiraz edecektir.

İşte bu noktadan itibaren yeni bir durum ortaya çıkar. Gelen turistin 100 dolarını alarak dış ticaret açığını kapatmayı hesaplayan ülke, bu geliri "realize" edebilmesi için turiste %11 daha fazla yerli para vermesi gerekmektedir. Doların değeri 98,65 olduğu için de, bunun gerçekleştirilmesi, ancak turizm hizmetlerinin **%11 daha düşük fiyatla** satılmasıyla olanaklıdır. Bu durumda turist 100 dolar karşılığında 98,65 ile %11 daha fazla yerel hizmet satın alacaktır. Yani turizm hizmetleri %11 ucuzlar.

Böylece turist 98,65 lira ile %11 daha fazla yerli ürün tüketmiş olmasına karşın, yerli üreticinin (bunun tur operatörü ya da pazarda et, süt, hediyelik eşya satan esnaf ya da köylü olması önemli değildir) eline sadece 98,65 geçmiştir. Diğer ifadeyle 109,65'lik mal satmış, ancak eline 98,65 geçmiştir. Şüphesiz bu durumda da, yerli üretici kandırıldığını düşünecek ve bu duruma itiraz edecektir. Bu durum devam ettiği sürece hiçbir turiste mal satmayacağını söyleyecektir. Bu da turizm gelirlerinin düşmesinden başka bir şey değildir.

Ve yeniden “derin devlet” devreye girecektir. Dış ticaret açığının ve dış borç faizlerinin ödenebilmesi için dolara ihtiyaç vardır ve bu ihtiyaç yüzünden turizm gelirlerinin düşmesini göze alamaz. Doğal olarak ya turistlerin getirdiği dolara normal kurun dışında **ayrı bir kur** (%11 daha yüksek) uygulayacaktır, ya da **turizm teşvikleri** adı altında aradaki farkı yerli üreticiye ödeyecektir.

Birinci durumda, yani turist dövizlerine aynı kur uygulandığında 100 doların karşılığında turiste %11 daha fazla yerli para verilecektir. İkinci durumda ise, aynı orandaki yerli para, turiste değil, yerli üreticilere ödenecektir. İkisi arasındaki tek fark, ödemenin yapıldığı yerdir. Her iki durumda da, “derin devlet”, 100 dolar için %11 daha fazla ödeme yapacaktır. Bu, 100 dolara %11 faiz ödemekle özdeştir. Böylece 100 doların resmi kurdaki karşılığı 98,65 olmakla birlikte, “derin devlet”e maliyeti olarak 109,65 olacaktır.

Şimdi ithalatçısından ihracatçısına, turistinden yerli üreticiye kadar herkes alacağını almış ve “derin devlet”in eline 109,65 lira üzerinden 100 dolar geçmiştir. Ve “devlet”, “derin devlet” olduğundan fazladan ödediği 11 lirayı darphaneyi çalıştırarak para olarak basar. “Derin devlet” olduğundan, böyle bir şeyi yapma hakkına sahiptir ve yurttaşları da bu durumu “paşa paşa” kabul etmek zorundadır. Aksi halde “vatana ihanet”le suçlanabilirler!

Ama ortada 11 lira fazla para vardır. Doğal olarak bu 11 lira fazla para, pazarda 11 liralık mal ve hizmet satın alabilecektir. Mal ve hizmet miktarı ile bunları satın almakta kullanılabilen para miktarı aynı kaldığı halde, ortada 11 lira fazlalık vardır. Bu fazlalık, ya satın alabilecek bir mal ve hizmet bulamayacaktır ya da bir başkasının satın alacağını daha önce satın alarak, bir başkasının mal ve hizmet satın almasını engelleyecektir. Bu durumda da, “derin devlet”in para basarak piyasaya sürdüğü 11 liranın sahibi, birinci durumda “salak”, ikinci durumda ise “uyanık” kabul edilecektir. Ama piyasada kişinin “salak” ya da “uyanık” olması fazlaca önemli değildir. Her durumda 11 liralık bir mal ve hizmet açığı ortaya çıkacaktır.

“İktisat” diliyle ifade edersek, mal ve hizmet miktarı aynı kalırken piyasadaki emisyon miktarı (para miktarı) artmıştır. Ortada üretilmiş 100 liralık fiyata sahip mal varken, 111 lira (para) bulunmaktadır. Böylece 100, 111'e eşitlenir, fiyatlar 111 liraya yükselir. Bu

da %11 enflasyon demektir.

“Derin devlet”in para basarak işleri yürüttüğü ikinci yıl sonunda enflasyon, bir önceki yılda olduğu gibi %11 artmış olacaktır. Ve yeniden başa dönelecektir, tek farkla ki, bu kez ikinci yıla girilmiştir ve birinci yılın %11’lik enflasyonunun üstüne yeniden bir %11’lik enflasyon eklenmiştir. Böylece de enflasyon oranı (düz hesaplamayla) %22 olmuştur.

Buraya kadar gördüğümüz süreç, ikinci yılda da yeniden yaşanacaktır, tek farkla ki enflasyon oranı %22’ye yükselmiştir.

Yıllar boyu bizim gibi emperyalizme bağımlı ülkelerde işler böyle idare edilmeye çalışılmıştır. Ancak bu yolun kronik enflasyona yol açması ve giderek toplumsal ve siyasal olaylara neden olması karşısında tek yapılan “derin devlet”in devreye girmesi olmuştur. Askeri darbeler yoluyla enflasyonun yaratmış olduğu toplumsal ve siyasal bunalımlar aşılmaya çalışılmıştır. Zaman içinde askeri yönetimlere karşı mücadelenin yükselmesi ve şiddetlenmesi, geri-bıraktırılmış ülkelerde iç pazarı istikrarsızlaştırmış ve emperyalist ülke mallarının satılmasını engellemiştir. Diğer taraftan ise, emperyalist ülkelerde artan sermaye birikimi, emperyalist ülkeleri krizlere sürüklenme eğilimi taşımaya başlamıştır.

Böylece emperyalist ülkeler, hem malların, hem de para-sermayenin aşırı-üretim kriziyle yüzyüze geldiklerinde, özellikle 1990 sonrasında geri-bıraktırılmış ülkelerde uygulanan enflasyonist politikalar (ve bu politikaların işlevsiz kaldığında devreye giren IMF’nin anti-enflasyonist “istikrar tedbirleri”), yerini borçlanma politikalarına bırakmıştır. Artık %11’lik açığın kapatılması için para basmak yerine %11 faizle borçlanma yoluna gidilmiştir. Ama hiç kimse %11 enflasyon koşullarında %11 faizle para vermeyeceği için (enflasyon oranının %1 bile olması bu durumu değiştirmez), her durumda **enflasyon oranından daha yüksek bir faiz** ödemesi gündeme gelmiştir. **Reel faiz** denilen olay da budur.

Ancak yüksek reel faiz politikalarıyla, geçmişte karşılıksız para basımıyla çözülememiş sorunun çözülmesi de olanaksızdır. Çünkü ortada, her durumda 11 liralık bir fazlalık mevcuttur. İşte bu fazlalık “faiz dışı fazla” vb. ifadelerle halkın sırtına yüklenir. Dolayısıyla bu **reel faiz politikasının ne kadar süreceği, sırtına yüklenen yükü halkın ne kadar daha taşımaya boyun eğeceğine bağlı hale gelmiştir.**

İşte bu ilişkiler ve çelişkiler ortamında hisse senedi (borsa) ve bono piyasaları ortaya çıkan 11 liralık fazlanın bölüşüldüğü yerlerdir. Bu 11 liralık fazlanın karşılığı olarak ortaya çıkan “derin devlet”in açıkları ise **halktan** alınan ÖTV, KDV vs. adan taşıyan vergilerle kapatılabildiği sürece hisse senetleri ve bono piyasalarında “rekorlar” kırılabilir. Her durumda halktan alınan vergiler, **halkın tüke-**

timinin azalmasından başka bir anlama gelmemektedir. Dünün “enflasyon canavarı”nın yerini bugün “reel faiz” almıştır.

Şüphesiz burada bu ilişkiler içinde halkın tüketiminin azalmadığı, tersine arttığı söylenecektir. Bu ise, **kredi kartları aracılığıyla** 11 liralık fazla için yapılacak ödemenin **zamana yayılmasının** bir sonucudur. Bir başka ifadeyle, 11 liralık fazla bir seferde (bir yılda) değil, bir kaç yıla bölünmüş taksitlerle halktan geri alınmaktadır. Tek anlaşılamayan ise, bu “öteleme”nin ödeme günü geldiğinde kredi kartları faizleri kadar bir **ek fazlalıkla** yapılacak olmasıdır. Ülkenin üretimi artmadığı, üretime bağlı olarak ücret ve maaşlar yükselmediği sürece, ödemenin taksitlendirilmesi fazlaca işe yaramayacaktır. Birgün gelecek, yapılmış ödemeler silinecek, tüm fazlalık, ekleriyle birlikte bir defada ödenecektir. Bunun “iktisat” dilindeki karşılığı ise **ekonomik krizdir**.

TL'nin ya da YTL'nin “değerli” olduğuna ilişkin her türlü aldatmacanın sona erdiği yer de burasıdır. O gün geldiğinde RTE'nin, yani Recep Tayyip Erdoğan'ın “Kasımpaşalı”ğının, hiç kimseyi ve AKP'yi de kurtaramayacağı kesindir.

Feodal Tacirlere Politik-Ticaret Dersleri

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 85, Mayıs-Haziran 2005

1999 yılında IMF ile yapılan “stand-by” anlaşmasıyla başlayan, 2001 Şubat kriziyle gelişen ve Amerikan emperyalizminin Irak işgaliyle sonuçlanan “globalizm” salgını boyunca “son Türk devleti”nin gösterdiği çaresizlik ve boyuneğmişlik karşısında halk arasında başlayan hoşnutsuzluk ve tepkiler giderek büyürken, “son Türk devleti” birbiri ardına yeni “iç ve dış politika” sorunlarıyla yüzyüze gelmeye devam etmiştir.

Bir yandan Amerikan emperyalizminin “Büyük Ortadoğu Projesi” çerçevesinde “ılımlı islam modeli”ne biçtiği roller, diğer yandan AB’nin “üyelik koşulları” adına yaptığı dayatmaların halkın tepkilerinin daha da yükselmesine yol açtığı herkes tarafından kabul edilen bir gerçek haline gelmiştir. Öte yandan yükselen anti-emperyalist ve anti-amerikancı tepkilerin “Türk milliyetçiliği” temelinde yönlendirilmeye çalışılması da tartışmasız kabul edilen diğer bir gerçek olmuştur.

Bu süreçte emperyalist ülkelerin aralarındaki “aynılıklar” gidermek amacıyla birbiri ardına yaptıkları “zirveler” yeni pazarlıklara ve yeni uzlaşmalara sahne olmuştur. Bu uzlaşmalara bağlı olarak Gürcistan, Ukrayna ve Kırgızistan’da gerçekleştirilen darbeler sonucu siyasal yönetimler el değiştirirken, Özbekistan’daki “ılımlı islamcı ayaklanma”, emperyalist ülkelerin uzlaşmalarının yeni bir uygulama alanı olarak ortaya çıkmıştır.

Hemen herkese “şimdi sırada hangi ülke var?” sorusunu sordurtan bu gelişmeler içinde “son Türk devleti”, Kıbrıs sorunundan Kürt sorununa, Ege sorunundan patrikhane sorununa kadar uzanan bir dizi “dış politika” sorunlarıyla “köşeye sıkışmış”ken, Ermeni sorunu giderek önem kazanmaya ve belirleyici hale gelmeye başlamıştır.

Bu ortamda, sıradan feodal tacir kafasıyla, ticari ilişkilerin ul-

uslar arasında “dostluk ve barış köprüsü” olduğuna inanmış Tayyip Erdoğan ve AKP ne yapacağını bilemez halde olayların ve sorunların sıradan bir izleyicisi haline gelmiştir. “Medyatik” dilde ifade edildiği gibi, AKP hükümetinde görülen “yorgunluk belirtileri”, ülke içindeki ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunların “dış politika”da feodal tacir kafasıyla yürütülen “bir adım önde siyaseti”yle geçiştirilemeyeceğinin bir ifadesidir.

Tüm ticari bilgilerinin “Hz. Muhammed’in de bir zamanlar tacirlik yaptığı”yla sınırlı olan Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının dış sorunlar yanında iç sorunlar karşısındaki çaresizlikleri, kaçınılmaz olarak sorunların daha da büyümesine ve karmaşıklaşmasına yol açmıştır. Tüm sorunlar bu belirsizlik içinde “ver-kurtul” ile “vur-kurtul” arasında gidip gelen bir sarkaca dönüşmüştür. Bunun sonucu olarak da halk kitleleri sarkacın salınımına uygun olarak ayrışmaya ve saflaşmaya başlamıştır. Bu da Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının “hükümet edemez” hale geldiği düşüncesini yaygınlaştırmıştır.

Ancak Tayyip Erdoğan ve AKP’nin ülkeye “hükmedemez” hale gelmesi, gerçek iktidar sahiplerinin, yani oligarşinin ülkeyi yönetemediği anlamına gelmemektedir. İç ve dış sorunlar karşısında oligarşi içindeki çelişkiler giderek keskinleşmektedir. Koç-Sabancı arasında baş gösteren “market savaşı”, oligarşi içindeki çelişkilerin keskinleşmesinin bir yansıması olmuştur.

AKP’nin feodal tacir zihniyetinin kendilerine yeni ticaret alanları yaratacağını düşünerek AKP’yi destekleyen oligarşi dışındaki sömürücü sınıflar ise, “makro ekonomik dengelerdeki iyileşme”nin “piyasalara” yansımamasından şikayet etmeye başlamışlardır. Bu da, bu kesimlerin giderek AKP’den uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Böylece “medya”, özel olarak da Doğan medya grubu, herşeyin “çok iyi” olduğunu söyleyen tek kesim olarak ortalıkta yalnız kalmıştır. Ama onlar da gelişmelerin yönünü belirleyemedikleri gibi, gelişmeleri yönlendirebileceklerine olan inançlarını da önemli ölçüde yitirmişlerdir. Özellikle AB’nin son aylarda Doğan medya grubuna karşı “olumsuz” tutum takınmaya başlaması, tıpkı AKP gibi “medya” kesiminde de “yorgunluk belirtileri” ortaya çıkarmıştır.

Tüm bu gelişmeler ve olgular, “son Türk devleti”nin “hasta adam” görünümünü güçlendirmiştir.

Bu ortamda, sol dışındaki tüm güçler belirsizlikten güç olarak ortalığa çıkmışlar ve belirsizlikten kendi lehlerine yararlanmaya çalışmaktadırlar. Ancak hiçbir kesim gelişmeleri kavrayamamakta ve olayların nasıl evrileceğini bilmemektedir. Dolayısıyla onların hareketi, belirsizliği daha da artırmaktadır.

Düneye kadar AB’den tarih almak uğruna AB’nin her dediğini yerine getirmeye hazır olanların, bugün ne bunları yapmaya, ne de reddetmeye güçleri ve cüretleri yetmektedir. Tayyip Erdoğan’ın AB’ye

ve ABD'ye her bulduğu fırsatta iletmişti "elimizi güçlendirin ki istediklerinizi yapalım" mesajları bile karşılıksız kalmaktadır.

Bu belirsizlik ve kararsızlık ortamında, "dışarı"nın birbiri ardına gelen yeni istekleri ve dayatmaları, halk kitlelerinin tepkilerinin daha da yükselmesine yol açmaktadır. Ancak hemen herkes **ne yapılması** gerektiği konusunda hemfikirken, **ne yapılması** gerektiği konusunda hiçbir düşünceye sahip değildir. Bu nedenle "dış dayatmalara karşı durulması"ndan öte hiçbir olumlu içeriğe sahip olmayan "ne yapılmamalı" etrafında oluşan "mutabakat", olayların gerçek niteliğini kavramaktan uzaktır. Ve gelişen olayların gerçek niteliğini ortaya koyan devrimci hareketin güçsüzlüğü, soldaki marjinalleşmenin de katkısıyla, halk kitlelerinin tepkilerinin "mukaddesatçı" ya da "milliyetçi" kanallara yönelmesini engelleyebilecek tek gücün etkisiz kalmasına neden olmaktadır.

Bugün emperyalist ülkelerin başını çektiği "dış dayatmalar" karşısında halk kitlelerinin tüm kavrayışı, "son müslüman Türk devleti"nin "dış güçler" tarafından **parçalanmak** istendiği noktasında toplanmıştır. Bu kavrayış, giderek küçük-burjuva aydın kesim tarafından da benimsenen **ortak bir görüş** haline gelmeye başlamıştır. Bu kavrayış, kaçınılmaz olarak "dış dayatmaları", "bağımsız" bir ülkenin bağımsızlığını sona erdirmeye yönelik girişimler olarak algılanmaktadır. Ülkenin sürekli büyüyen iç ve dış borçları karşısında "fazla manevra imkanı" olmadığı, dolayısıyla "bazı dayatmaları" kabul etmekten başka "seçeneği" bulunmadığı şeklinde yapılan eski propagandalar ve değerlendirmeler yer yer kabul görse de eskisi kadar etkili olmamaktadır. Bu tür propagandalar ve değerlendirmeler eskisi kadar etkili olmamanın ötesinde, gelişmelerin bir **bütün** oluşturduğu, dolayısıyla hedefin "son müslüman Türk devletini parçalamak" olduğu düşüncesini daha da pekiştirmektedir.

Şüphesiz bugün "son müslüman Türk devleti" 82 yıllık cumhuriyet tarihinin en sorunlu ve en güç evrelerinden birisinden geçmektedir. Ve tartışmasız bir gerçektir ki, bu sorunları yaratan da, çözmeye gücü yetmeyen de aynı "son müslüman Türk devleti"dir. Yıllardır sürdürülen "globalizm" propagandalarıyla koşullandırılmış kitlelerin kavrayamadığı ve anlayamadığı, bu "son müslüman Türk devleti"nin "dış dayatmaları"ın sahiplerine, yani emperyalistlere bağımlı bir ülke olduğu gerçeğidir. Ekonomisinden politikasına, kültüründen askeri güçlerine kadar her alanda **dışa bağımlı bir ülkenin**, "dış dayatmaları"dan şikayet etmesinin gözlemlenebilir hiçbir mantıksal nedeni mevcut değildir. Ama hiçbir mantıksal neden mevcut olmasına karşın, "dış dayatmaları"ın, ülkenin dışa bağımlılığını "globalleşen dünyanın bir gerçeği" olarak kabul eden işbirlikçilerin bile kolay kabul edemeyeceği boyutlara ulaşmış olması da bir gerçektir.

"Olayların gelişimi, ülkenin (özel olarak Türkiye'nin) em-

peryalist sistemin belirleyiciliğinde sınıfların alacağı tavra göre biçimlenir. Ülkedeki ekonomik, sosyal ve siyasal yapı nasıl sınıfların hareketini yönlendirirse, sınıfların tavrı da ülkenin yapısını aynı şekilde etkiler.”*

Bu sınıfsal bakış açısından yola çıkıldığında görülecektir ki, gelişen iç ve dış olayların temelinde, emperyalist sistemin bugün içinde bulunduğu durum ve buna bağlı olarak ülke içindeki sınıfların konumları ve tutumları yatar.

Dünyadaki ve ülkedeki gelişmelerin, Sovyetler Birliği'nin dağıtılmışlığıyla birlikte başlayan “globalleşme”yle ortaya çıktığına dayanan küçük-burjuva görüşler bir yana bırakılırsa, gelişmelerin temelinde 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra **sömürücü sınıflar arasındaki ilişki ve çelişkilerin** yattığı kolayca görülecektir.

Baştan emperyalizmle bütünleşmiş olarak doğmuş olan işbirlikçi-tekelci burjuvazinin, oligarşiye bir bütün olarak egemen olmasıyla birlikte başlayan 1980 sonrasındaki süreç, 12 Eylül öncesindeki devrimci mücadeleye karşı **sömürücü sınıfların birleşik ve bütünsel ittifakı** üzerinde yükselmiştir. Ancak 1984 sonrasında “ithalatın liberalizasyonu”yla birlikte bu ittifak bozulmaya başlamıştır. Daha genel bir ifadeyle, 1950’lerden itibaren yürütülen yeni-sömürgecilik uygulamalarıyla oluşturulmuş ve ancak 12 Eylül askeri darbesiyle “istikrarlı” hale gelmiş olan “geleneksel yapı”, ithalatın serbestleştirilmesiyle birlikte tüm dengelerini yitirmeye başlamıştır. Çikita muzla başlayan ve giderek sigaradan silaha kadar her türden yabancı malın ülkeye ithalatının olanaklı hale gelmesiyle birlikte, öncelikle **ticaret burjuvazisi** içindeki “geleneksel” ilişkiler dağılmaya başlamıştır. O güne kadar işbirlikçi-tekelci ticaret burjuvazisi ile Anadolu tefeci-tüccarları arasında kurulmuş olan “nispi denge” bozulmuştur. İthalatın serbestleştirilmesiyle birlikte ithal tüketim malları ticareti, geleneksel yerli mallarının ticaretinin önüne geçmiştir. Bu süreçte **ithal mal ticareti** iç pazara tümüyle egemen olmuştur. Dolayısıyla bu malların ticaretiyle uğraşan kesimler giderek güçlenmişlerdir. Bu kesimlerin en temel **müttefiki** ise, ithal malların tüketicisi olan kent küçük-burjuvazisi olmuştur.

Popüler ifadeyle söylersek, ithalatın liberalleştirilmesiyle birlikte ticaret alanında “kartlar yeniden dağıtılmış”tır. O güne kadar ticaretle hiçbir ilgisi olmayan kişiler, ANAP iktidarının sağladığı Halk Bankası, Emlak Bankası kredileri ile ticarete girmişler ve yeni ithalat zenginleri haline gelmişlerdir. Bunun Anadolu’daki yansıması ise, geleneksel yerli malların ticareti yapan esnafın karşısında her yeri kuşatan bir “marketleşme”nin baş göstermesi olmuştur. “Marketleşme”yi “süper marketleşme” ve bunu da yabancı sermayenin “hiper marketleş-

* İlker Akman, *Mevcut Durum ve Devrimci Taktiğimiz*, Eriş Yay.

me”si izlemiştir. Yurtiçi Kargo, Aras Kargo gibi şirketlerin kurulmasıyla birlikte kentlerdeki ticaret alanı tümüyle **yeni** bir ticaret burjuvazisinin eline geçmiştir (ki bu “kargo” şirketleri daha sonraki “lojistik” şirketlerinin öncülleridir).

İç ticaretteki bu gelişmeler karşısında, dış ticaret, “ihracata yönelik sanayileşme” demagojileriyle ayrıcalıklı bir alan haline getirilmiştir. Ülke içinde üretilmiş her türden paketlenilebilir malın ihracatına dayanan “ihracat seferberliği”, bir yandan ihraç edilebilir malların çeşitlendirmiş, diğer yandan bu malların üreticisi ile ihracatçısı arasında yeni bir ilişki yaratmıştır. Özellikle emperyalist ülkelerdeki eskimiş paketleme makinelerinin ithaliyle birlikte, üreticiler paketleme makinesi ithalatçılarına (ki bunlar aynı zamanda bu malların ihracatçısıdır) bağımlı hale gelmişlerdir. Uygulanan kur politikaları sonucu dolanım sürekli değer kazanması ihracata olan yönelimi daha da artırmıştır.

1990'lara gelindiğinde ülkede garip bir görünüm ortaya çıkmıştır.

Her türden malın ithal edildiği ve iç ticaretin neredeyse tümünün ithal malların ticaretine dönüştüğü bir iç pazar ilişkisi ile her türden iç üretimin ihraç edilmeye çalışıldığı bir dış pazar ilişkisi ortaya çıkmıştır. Bu durum karşısında eski iç pazar olanaklarını hızla yitiren geleneksel Anadolu tüccarı çareyi “ihracat seferberliği”ne katılmakta bulmuştur. Geleneksel Anadolu tüccarı marjinal malların ihracatçısı olurken, özellikle İstanbul'da yerleşik küçük-burjuvalar ithal malların tüccarı haline gelmişlerdir.

Bu süreçte en büyük teşviki alan ve gelişen sektör, **konfeksiyon** ve **turizm** sektörü olmuştur. Bu iki sektördeki gelişme yeni bir “işadami” türünün ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Mal ticareti alanındaki bu gelişmeyi, “**para ticareti**” alanındaki gelişme izlemiştir. Birbiri ardına kurulan “döviz büroları”nın peşinden “borsa” şirketleri ortaya çıkmıştır.

Böylece herşeyin ticaret konusu olduğu, yani herşeyin alınıp satıldığı bir ilişkiler zinciri ortaya çıkmıştır. Ancak bu ticaret ilişkilerinin en temel özelliği ithalat ve ihracata, dolayısıyla **dış pazarlara bağımlı** olmasıdır.

İşte bugün “son müslüman Türk devleti”nin karşı karşıya kaldığı “dış dayatmalar”ın temelinde, ülke içindeki bu ticaret ilişkileri ve bu ilişkilerin dış pazarlara olan bağımlılığı yatmaktadır. 2001 Şubat krizine kadar bu ticaret ilişkileri “özelleştirilen” kamu bankaları aracılığıyla finanse edilmişken, kriz sonrasında tüm finansman, kısa vadeli dış borçlanmaya dayandırılmıştır. “Sıcak para” adı verilen bu kısa vadeli dış borçlanma yoluyla ticaretin finansmanı da, “dış dayatmalar” a kapıyı daha fazla açmıştır.

Bu koşullarda, gerek ithalat gerekse ihracat açısından dış pa-

zarlara bağı olan ticaret kesimleri, kurdukları dış ticari ilişkilere bağı olarak varlıklarını sürdürmek durumundadırlar. Onların bu ticari ilişkileri kaybetmeleri varoluşlarının sonu olduğundan, bu ticari ilişkilerin getirmiş olduğu her türden “dış dayatmalar” a boyun eğmektedirler ve boyun eğilmesinin kendi çıkarlarına olduğunun bilincindedirler. Dahası bu “dış dayatmalar” ın kabul edilmesi için ülke içinde gönüllü “lobi” faaliyetleri yürütücüsü haline gelmişlerdir. AB ile ticari ilişkileri olan kesimler ile AB’ye üye olduğunda kendisi için yeni ticari olanaklar ortaya çıkacağını düşünen kesimler AB’nin gönüllü propagandisti olurken, Amerikan emperyalizminin denetimi altındaki pazarlarla ticaret yapanlar ABD’nin gönüllü propagandistleri olmuşlardır.

Öte yandan ticaretin alabildiğine esnek ve değişken yapısı nedeniyle bu ticaret “erbaflan” sürekli yeni ticari ilişkiler peşinde koşmak durumundadırlar. Bunun sonucu olarak da, ticari ilişkilerdeki değişime bağı olarak **politik tutumlarını sürekli değiştirmektedirler**. Bu da ülke içindeki **siyasal gelişmelerin ve ayrışmaların** temel nedenidir.

Ülke içinde bu gelişmeler olurken, emperyalist ülkeler, sistemin irsi hastalığı olan aşırı-üretim için yeni pazarlar bulmak ve var olan pazarları genişletmek yönündeki ekonomik, siyasal ve askeri faaliyetlerini daha da yoğunlaştırmışlardır.

İlk dönemde Rusya eksenli bir “eski Sovyet ülkeleri pazarı”na (“Bağımsız Devletler Topluluğu”) yatırım yapan emperyalist tekeller, bu pazarda beklentilerini gerçekleştiremedikleri ölçüde **tekil pazarlara** yönelmişlerdir. Bu tekil pazar arayışı, giderek “birleşik pazar” ilişkilerinin bulunduğu merkezi devletlerin parçalanmasını getirmiştir. Yugoslavya’nın parçalanmasıyla başlayan bu süreç, giderek “eski Sovyet ülkeleri pazarları”nın parçalanmasına yönelmiştir. Bu tekil pazarlar oluşturma faaliyetleri, enerji kaynaklarının kesin denetim altına alınması yönündeki emperyalist politikalarla birleşerek tüm jeo-politik ve jeo-stratejik geleneksel ilişkilerin parçalanmasını beraberinde getirmiştir. Yugoslavya’dan sonra Gürcistan ve Ukrayna’nın Rusya’nın pazar ilişkilerinin dışına çıkartılması ve ardından emperyalist pazar ilişkilerinin dışında kalmış ülkelerin (Irak, İran, Suriye, Kore Halk Cumhuriyeti) siyasal ve askeri yollarla emperyalist pazar ilişkilerinin içine alınmaya yönelmesi, Balkanlar, Ortadoğu, Kafkaslar ve Orta Asya bölgesindeki ticari ilişkiler ağını değiştirmeye başlamıştır. Artık sorun, şu ya da bu ülkenin emperyalist pazar ilişkilerinin içine dahil edilmesi olmaktan çıkmış, bunun yerini doğrudan bu pazarlarla kurulacak ticari ilişkiler almıştır. Bu yönüyle emperyalist ülkelerin yeni tekil pazarlar yaratma politikası, bu pazarlara yönelik **ticaret yollarının tümüyle denetim altına alınması** politikasıyla bütünleştirilmiştir.

Bugün Gürcistan ve Ukrayna için Karadeniz ve Boğazlar, stra-

tejik ticaret yolu durumundadır. Aynı şekilde Irak, İran ve Suriye ile AB ve ABD'nin ticari ilişkilerinin stratejik yolu Anadolu üzerinden geçmektedir. Ermenistan ve Azerbaycan'ın emperyalist pazarlarla doğrudan bağlantı kurabileceği tek yol yine Anadolu'dur. Bu nedenle "son müslüman Türk devleti"ne yapılan "dış dayatmalar", tümüyle bu ticaret yolları üzerinde emperyalist ülkelerin kesin ve tam denetiminin sağlanması stratejik amacından başka bir şey değildir.

Bu bağlamda "Ege sorunu", "Kıbrıs sorunu", Gürcistan ve Ukrayna'nın deniz ticaret yolunun güvenceye alınması için mutlak biçimde "halledilmesi" gereken sorunlardır. Bu sorunların bir tarafı "son müslüman Türk devleti" iken, diğer tarafı Yunanistan'dır. Dolayısıyla Yunanistan bu deniz ticaret yolunun güvenceye alınmasında "stratejik" bir konuma gelmiştir. Elindeki büyük deniz ticaret filosu aracılığıyla, bu yolun güvenliğinden öte, taşıronu olmaya taliptir. Bu yönüyle Yunanistan, AB ve ABD'nin "stratejik ortağı" durumundadır. AB'nin "tam üyesi" ve ABD'nin ticaret alanındaki her isteğini karşılamaya hazır olan "güvenilir müttefik" Yunanistan'ın bu "stratejik ortaklık"tan istediği şey ise, Ege ve Kıbrıs sorununun kendi istekleri doğrultusunda çözülmesidir.

"Kürt sorunu", daha geniş anlamda Kuzey Irak "sorunu" ya da AB'nin olmaz-sa-olmaz koşul olarak ortaya koyduğu "azınlıklar sorunu", gerek AB'nin gerekse ABD'nin Irak, İran ve Suriye ile olan ticaret yollarının denetime alınması sorununun dışı vurumudur. Londra-Paris-Berlin'den başlayan Bağdat-Tahran-Şam'da sonuçlanan ticaret yolu üzerindeki "son müslüman Türk devleti"nin "üniter yapısı" ve "komşular ile sürekli çatışma içinde bulunması", bu yolun güvenliğini tehdit eden unsur olarak kabul edilmektedir. Bu çatışmada Fırat ve Dicle gibi "uluslararası sular"ın bir tehdit ve savaş aracı olarak yer alışı, diğer bir "istikrarsızlık unsuru" olarak kabul edilmektedir.

Aynı şekilde Gürcistan'ın velayeti altında bulunacak olan Ermenistan ve Azerbaycan'ın emperyalist ülkelerle tüm ticaret bağlantısında yer alan "son müslüman Türk devleti"nin "uzlaşmaz" "resmi ideolojisi", bu yolun güvenliğinin en önemli engeli olarak görülmektedir. Bu nedenle de, "resmi ideoloji"nin etkisizleştirilmesinde "Ermeni soykırımı"nın özel bir öneme sahip olduğu varsayılmaktadır.

Böylece uluslararası ticaretin değil, **uluslararası ticaret yollarının denetimi** söz konusu olduğu ölçüde, emperyalist ülkelerin çıkarları ile "son müslüman Türk devleti"nin sömürücü sınıflarının çıkarları birbiriyle çatışmaktadır.

Bu ilişki ve çelişkiler içinde tüm ekonomik, toplumsal ve siyasal yapısını mal ve hizmet ticaretine bağlamış olan "son müslüman Türk devleti"nin feodal tacir zihniyetli Tayyip Erdoğan hükümetinin tek yapabileceği "at pazarlığı"dır. Kendi partisinin olduğu kadar, dayandığı sınıfların varlığı da dışa bağımlı ticarete dayandığından, em-

peryalist ülkelerin ticari yolların denetimini kendi ellerine alma yönündeki faaliyetleri karşısında, temsil ettiği sınıfların çıkarına bazı “tavizler” almaktan başka yapabileceği bir şey yoktur.

Tüm bunlardan daha önemlisi “devlet politikaları”na ilişkin olan gelişmedir. Yıllarca “dış politika”nın tüm “inceliğinin” büyük emperyalist güçlerden birisinin yanında yer almak olduğuna ilişkin eski kapitalist görüşe dayandırılmış “devlet politikaları”, emperyalist ülkeler arasındaki son “consensus”la birlikte işlevsiz kalmıştır. Her konuda ve her sorunda ilan edilen “kırmızı çizgiler”in sürekli aşınmasının nedeni de budur.

Bugün Türkiye’deki siyasal yöneticiler (ister Tayyip Erdoğan hükümetinin temsil ettiği “seçilmişler”in, ister “derin devlet”in), “son müslüman Türk devleti” söylemleriyle “dış dayatmalar”ı karşı çıkabileceklerini düşündükleri ölçüde, aynı zamanda bu devletin “son”a erdirilmesi gerektiği düşüncesini de yaygınlaştırmaktadırlar. Emperyalist ülkelerin, özellikle Amerikan emperyalizminin, istedikleri zaman istedikleri kişiye parti kurdurarak iktidara getirebileceklerini kendi pratikleriyle bilen Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı ne denli çaresizse, o denli “ama halk istemiyor”la başlayan ve “müslüman Türk” söylemiyle sona eren söylemlere yönelmek durumunda kalmaktadır.

Tarihin gösterdiği temel gerçeklerden biri, Fenikelilerden beri bu topraklar üzerinde kurulmuş olan hiçbir “tüccar ulus”un uzun süre var olamadığıdır. Ulusları ulus yapan, toprağı yurt yapan, “uğru-na ölenler”in sayısı, aynı ırktan oluşları ya da aynı dinden olmaları değil, o topraklar üzerinde yaşayanların tarihsel olarak oluşmuş dil, toprak, ekonomik yaşam ve kültürel birliğidir. Ve ekonomik yaşamın kapitalist merkezi olan pazar, ulusal pazar, burjuvazinin milliyetçiliği öğrendiği ilk okuldur. Pazarı sadece ticaret sermayesinin iş yaptığı yer zannedenlerin, “paranın dini ve milleti olmaz” diyen feodal tacirlerin, burjuvazinin tarihinden öğrenecekleri çok şey vardır.

Turizm gelirleriyle cari açıklarını kapatan, re-export yoluyla “ihracat patlaması” yapan bir ülkede ekonominin ne kadar iyiye gittiğine ilişkin milyonlarca sayı ortaya dökülerek ülkenin insanları kandırılabilirse bile, bu “işlerin” nasıl yürüdüğünü bilen IMF’yi ve onun patronları olan emperyalistleri aldatabilmek o kadar kolay değildir. Cargil’in gücü ve icazetiyle “mısır nişastası” kullanarak kâr edenler (Ülker gibi) bilmek zorundadırlar ki, aynı güç tarafından kolayca saf dışı bırakılabileceklerdir.

Türkiye’nin önündeki tek seçenek, ulusal bağımsızlık temelinde üretime dayanan ulusal kalkınmayı gerçekleştirmektir. Bunun ilk adımı ise, feodal tacir zihniyetiyle biçimlenmiş mal ve hizmet ticaretine dayanan ekonomik yapıdan kurtulmaktan geçer. Başkasının ürettiğini alıp tüketerek, başkasının ürettiğini alıp satarak gelişmiş ve

kalkınmış bir ÷lke mevcut değildir. Üretmeden tüketmek olanaklı olsaydı, tüm ekonomik yapısını üretici toplumların üretimlerine el koymaya, yani talan ekonomisine dayandırmış olan Osmanlı İmparatorluğu varlığını sürdürüyor olurdu.

Tarihin gösterdiği en temel gerçek, emperyalizmden bağımsız ve gerçekten demokratik bir ÷lke yaratılmadıkça, bir ulusun yaşaması ve ulusal sorunlarını çözebilmesi olanaksızdır.

İşte Oligarşi ve AKP Zenginleri!

100 Milyar Dolarlık 100 İşbirlikçi

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 87, Eylül-Ekim 2005

[Aşağıdaki yazı "Türkiye'nin En Zengin 100 Kişisi" sıralamasını yapan *Ekonomist* dergisinden alınmıştır. Yazıyı olduğu gibi yayınlıyoruz:]

Onlar Türkiye'nin en zengin kişi ya da aileleri. Bazıları dünya çapında dereceye giren servetlere sahip. Türkiye'nin en çok merak edilen, en güçlü topluluğunu oluşturuyorlar. *Ekonomist*, bu yıl ikincisini yaptığı ve ciddi bir referans olan araştırmasını, bu yıl da büyük bir özenle gerçekleştirdi. Türkiye'nin en zengin 100 kişi-ailesi belirlendi. Buna ek olarak servet artışı ile birlikte tüketim eğilimleri ve yaşam biçimlerindeki değişim de incelendi. İşte Türkiye'nin en tepesindekiler ve onların temsil ettiği sosyo-ekonomik grubun merak edilen yaşam biçimleri.

ZENGİNLER İÇİN "VEYA" YOK, "VE" VAR

Ekonomi biliminin üzerine kurulduğu temel düşünce, insanların elindeki kaynakların sınırlı, ihtiyaçların ise sonsuz olması. Oysa onlar için neredeyse kaynaklar da sonsuz. Dolayısı ile ekonomi biliminin üzerine inşa edildiği temel, ultra-zenginler tarafından sarsılabiliyor. Onlar için "veya" yok, "ve" var. Ferrari ya da Mercedes arasında seçim yapmak zorunda değiller. İkisini de hatta daha fazlasını alabiliyorlar ve alıyorlar da. Farklı kullanımlar için farklı otomobillere sahipler.

Konut sahipliğinde de benzer bir durum söz konusu. Boğaz kıyısında bir yalı sahibi olmak, her zenginin gönlünde yatıyor. Türkiye'nin en zengin ailelerinin büyük

kısının Boğaz'da bir yalısı mutlaka bulunuyor. Hatta bazı ailelerin birden fazla yalısı olduğu biliniyor.

Ancak yalı arzı artmadığı için talep şehir dışındaki konutlara yönelmiş durumda. En tepedekilerin yalılarından sonraki ilk seçimi Beykoz Konakları gibi çok üst düzey gelir gruplarına hitap eden projeler oluyor.

Bu kişilerin günlük yaşamları ise bir başka merak konusu.

Hello Dergisi Eğlence editörü Ersin Süzer, Türkiye'nin en elit kesiminin İstanbul'daki favori mekanlarını, Reina, Ulus 29, Şamdan, Vogue, Hisar'da İskele, Bebek Balıkçısı ve Anadolu Yakası'nda Serdar Bilgili'nin sahibi olduğu A'ja otel ve restoranı olarak sıralıyor.

Tek bir farkla, onlar bu mekanlara kameralar ve kameralar önünde olmak isteyen insanlar evlerine döndükten sonra genellikle de hafta ortası gidiyorlar.

Ersin Süzer, ailelerin yazı çoğunlukla teknede geçirdiklerini, işadamlarının ise sıklıkla tekneyi bırakarak kısa sürelerle işlerinin başlarına döndüklerini anlatıyor.

“Rahmi Koç, Mustafa Koç, Cem Boyner, Ömer Dinçkök gibi isimler her yıl Göcek'te buluşurlar. Toplu halde 3 gün-1 hafta burada kalınır. Tekne davetleri verilir. Sonra herkes kendi yoluna gider. Tekne ile açılırlar. Verdikleri davetlerden hiç kimsenin haberi olmaz. Hiç kimsenin haberi olmadan çok fazla davet verirler. Ve bu davetlere magazin basınının sızmasına imkan yoktur”

FİYATLARI “SONSUZ”

Dünyanın belki de en çok taklit edilen ürünü olan Louis Vuitton, 1854 yılından bu yana şık seyahat sanatının güçlü sembolü olarak tanınıyor. Louis Vuitton, Türkiye'de ilk mağazasını 1996'da Nişantaşı'nda açtığı anda mağaza önünde kuyruk oluşmuştu. Türkiye'de sadece hazır çanta satmayan Louis Vuitton, özel sipariş de alıyor. Çantaların fiyatları bin 500 dolardan başlarken özel siparişlerin fiyatları tahmin edilemeyecek rakamlara çıkıyor. Fiyatları tanımlayanlar, “1.500 dolardan sonsuza” terimini kullanmayı tercih ediyor. Üst fiyat limiti sonsuz markalardan birisi de Tiffany & Co. Şirketin yönetim kurulu üyesi Dilek Erten, yeni ürünlerin yılda bir ya da iki kez yapılan çok özel bir defileyle tanıtıldığını söylüyor. Fiyatlarsa 30 bin dolardan başlayıp “sonsuz”a doğru gidiyor!

Türkiye'de de satışa sunulan Nokia'nın kardeş şirketi Vertu cep telefonları da 30 bin euroluk fiyatına rağmen gördüğü ilgiden memnun. El yapımı, safir kristal ekranlı, yakut taşlardan oluşan telefonu, piyasaya çıktığı

mayıs ayından bu yana Süzer Holding'in veliahtı Baran Süzer'in de dahil olduğu 100 Türk satın almış.

Şaşalı yaşama bir örnek de, Türkiye'nin önemli ailelerinden birinin özel jetinde baş hostes olarak çalışmış Diana'dan:

"Yılın sadece 6 ayı çalışıyordum. Ancak çalıştığım aylarda 24 saat her an çalışmaya hazır oluyordum. Cebimde bir çağrı cihazı vardı. Gece bir anda Milano'da alışverişe gitmek isteyebiliyorlardı. Birkaç kez iş saatleri dışında ünlü ayakkabı mağazalarına ya da dükkanlara gittiğimiz oluyordu. Dükkanın sahibini arayıp dünyanın en ünlü alışveriş merkezlerindeki bazı mağazaları açtırabiliyorlardı."

+ 4 milyar \$		
1	Koç	Koç Holding
2	Sabancı	Sabancı Holding
3-4 milyar \$		
3	Şahenk	Doğuş Grubu
4	Aydın Doğan	Doğan Holding
2-3 milyar \$		
5	Ülker	Ülker Grubu
6	Dinçkök	Akkök Grubu
7	Eczacıbaşı	Eczacıbaşı Holding
8	Şarkı Tara	Enka Holding
1.5-2 milyar \$		
9	Kamil Yazıcı	Anadolu Grubu
10	İzzet Özilhan	Anadolu Grubu
11	Asım Kocabıyık	Borusan Holding
12	Konukoğlu	Sanko Holding
13	Ahmet N. Zorlu	Zorlu Holding
14	Hüsnü Özyeğin	Fiba Holding
1-1.5 milyar \$		
15	Turgay Ciner	Park Grubu
16	Çolakoğlu	Çolakoğlu Grubu
17	İhsan Doğramacı	Tepe Grubu
18	Faruk-Cengiz Yalçın	Makyal İnşaat
19	İsak Lodrik	Enboy Tekstil
20	Kadir Has	Has Grubu
21	Ahmet Çalık	Çalık Grubu
22	Yılmaz Soyak	Soyak İnşaat
23	Salih Tatlıcı	Tatlıcı Grubu
24	Kibar Ailesi	Kibar Holding
25	Necati Kurmel	Saray Halı
750 milyon-1 milyar \$		
26	Feyyaz Berker	Tekfen Holding
27	Nihat Gökyiğit	Tekfen Holding
28	Necati Akçağlılar	Tekfan Holding
29	Boyner Ailesi	Boyner Holding

30	Demir Sabancı	-
31	İdris Yamantürk	Güriş Holding
32	Demir Karamancı	O.Anadolu Tekstil
33	Lucien Arkas	Arkas Holding
34	Oğuz Gürsel	Kiska Holding
35	İshak Alaton	Alarko Holding
36	Garih	Alarko Holding
37	Kamhi	Profilo Holding
38	Çarmıklı	Nurul Holding
39	Sudi Özkan	Özkanlar Grubu
500-750 milyon \$		
40	Zafer Yıldırım	Orjin Grubu
41	Zafer Kurşun	Orjin grubu
42	İnan Kıraç	Kıraça
43	Selahattin Beyazıt	Bayazıt Grubu
44	Murat Vargı	Turkcell
45	Erol Uçer	Gama İnşaat
46	Ulusoy Ailesi	Ulusoy Holding
47	M. Nazif Günal	MNG Holding
48	Nihat Özdemir	Limak İnşaat
49	Celal Sönmez	Sönmez Holding
50	M.Tahincioğlu	Kent Gıda
51	Ethem Sancak	Hedef Grubu
52	Şükrü Şankaya	Yeşim Tekstil
53	Ünsal Aysal	Unimar
54	Selçuk Yaşar	Yaşar Holding
55	Çiftçi Ailesi	Çiftçiler Holding
56	Firuz Kanatlı	Eti Grubu
57	Sadioğlu	Banker
58	Recep Yazıcı	Diler Grubu
59	Mermerci	Akfil Tekstil
300-500 milyon \$		
60	Kemal Gülman	Gülman Grubu
61	Aziz Zapsu	Azizler Holding
62	Recep Gencer	Bağfaş
63	Boydak Ailesi	Boydak Grubu
64	Ali-İsmet Abaloğlu	Abaloğlu Holding
65	Kemal Şahin	Şahinler Holding
66	İsfendiyar Zülfikar	Zülfikalar Grubu
67	Mustafa Baysal	Baysal Tekstil
68	İbrahim Bodur	Kale Grubu
69	Erdoğan Özgörkey	Özgörkey Grubu
70	Ahmet Çetinkaya	Saray Örne
71	Hasan Aslan	Ortadoğu Rulman
72	Ahmet Keleşoğlu	Selçuk Ecza
73	Ertuğrul Kurdoğlu	Ata Holding
74	Nafi Güral	Güral Porselen
75	Yüksel Gamgam	Gamgam Grubu
76	İmam Altınbaş	Altınbaş Holding
77	Molu Ailesi	Karsu Tekstil
78	Eskiyapan	Nuh Grubu

79	İlyas Özsüer	Maya İnşaat
80	Nuri Özalın	Özalın Grubu
81	Adnan Çebi	Makyol İnşaat
82	İhsan Kalkavan	Kalkavan Deniz
83	Hüseyin Özdilek	Özdilek Grubu
200-300 milyon \$		
84	Vitali Hakko	Vakko
85	Hamdi Akın	Afken
86	Burhan Silahtaroğlu	Silkar Holding
87	Nuri Akın	Akın Tekstil
88	Nevzat Kalkavan	Türkom Grubu
89	Melih Sipahioğlu	Tamek Holding
90	C.Kaptanoğlu	Kaptanoğlu D.
91	Fikret Öztürk	Opet
92	T. Haznedaroğlu	H. İnşaat
93	Murat Dedeman	Dedeman Holding
94	Ahmet Eren	Eren Grubu
95	Barut	Abdi İbrahim İlaç
96	Cemalettin Sarar	Sarar Giyim
97	Bayram Aslan	İçdaş
98	Gürel Ailesi	Sunel Tütüncülük
99	Fikret Eyyap	Eyyap Grubu
100	Türkan Özsezen	Gripin

Fırsatlar Ülkesi Türkiye!

[Feodal-Tacirler Türkiye'yi Nasıl Pazarlıyor?]

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 88, Kasım-Aralık 2005

Tayyip Erdoğan'ın "Türkiye'yi pazarlıyorum" sözünün üzerinden çok geçmeden YASED (Yabancı Sermaye Derneği) tarafından düzenlenen "**Yabancı Yatırımcıların Yeni Gözdesi: Fırsatlar Ülkesi Türkiye**" toplantısı 8-9 Kasım tarihlerinde İstanbul Ceylan İnter-Continental otelinde yapıldı. 9 Kasım günü yapılan son oturum ise, AKP hükümetiyle birlikte palazlanan ve güçlenen "yeni gözdelere" ile "eski"lerin buluşması halini aldı.

TEB/BNP Paribas'ın yönetim kurulu başkanı, eski Merkez Bankası başkanı Yavuz Canevi'nin yönetiminde yapılan son toplantıda, "baş konuşmacı" olarak Tayyip Erdoğan "sahne" alırken, yeni ve eski "gözdeler" in en üst düzey yöneticileri podiyumda yerlerini aldılar.

Jon Fredrik Baksaas (Telenor CEO'su),
John Fleming (Ford Avrupa Başkanı),
Mikhail Fridman (Alfa Group),
Mohammed Hariri (Saudi Oger),
Alfonso Di Ianni (Oracle),
Anders Igel (Telia Sonera),
Bram Klaijsen (Cargill),
Mehmet Kutman (Global Yatırım),
Eyal Ofer (Carlyle MG Ltd.),
Bülent Özaydın (Koç Holding),
Stefano Pessina (Alliance UniChem),
Michael Philipp (CSFB),
Güler Sabancı (Sabancı Holding),
Ferit Şahenk (Doğuş Holding),
Jacques Vincent (Groupe Danone)

Böylesine "üst düzey" katılımın amacı, "Türkiye'yi pazarlama"yı bir marifet bellemiş feodal-tacir Tayyip Erdoğan ve mehteran takı-

mının gönlünü hoş etmekten başka bir şey değildi. “Pazarlama dehası” olduğunu düşünen Tayyip Erdoğan ve mehteran takımını “mutlu” ettikçe kendilerine “yeni fırsatlar” çıkacağından emin oldukları için, sahnede figüran rolü oynamakta hiç sakınca görme-mişlerdir.

Mevcut düzen sınırları içinde yabancı sermayenin Türkiye’ye pahalıya mal olduğunu söyleyenleri “sermaye ırkçılığı yapıyorsunuz” diye suçlayan Tayyip Erdoğan, “Türkiye’yi pazarlıyorum” sözlerine açıklık getirmiştir:

“Dünyada nasıl ekonomideki metanın pazarlaması gerekir, **siyasi, sosyal olayların pazarlaması** vardır. Bunların böyle bilinmesi bilimsel bir gerçektir.”

Böylece feodal-tacir zihniyetinin “tüccar”lığının nerelere kadar uzanabileceği daha anlaşılır olmuştur. Artık “İslamcı sermaye”nin sözcüsü olarak, sadece metaları satmakla kalmadıklarını, siyasi ve sosyal olayları, bir bütün olarak ülkeyi satışa sunduklarını alenen söyleyebilecek “cesareti” göstermektedirler.

Tayyip Erdoğan’ın “yabancı sermaye” karşısında gösterdiği büyük “sevgi”, özellikle yahudi işdünyası ile yakın ilişki kurmaya özen gösterişi, tümüyle “İslami” feodaltacirlik zihniyetiyle belirlenmiştir. Hz. Muhammed nasıl ki yahudi tüccarlarla ticaret yapmıştır, onlar da yapmalıdırlar. Hem peygamberin yaptığını yapmak “sünnet”tir. Böylece bir yandan para kazanırlarken, diğer yandan da bolca sevap işlemiş oluyorlardır. Hem dünyevi yaşamı garantiye almaktadırlar, hem ahiretil!

Siyasi ve sosyal olayların pazarlamasının “bilimsel gerçek” olduğuna inanmış bir feodal-tacir için yapılamayacak hiçbir şey yoktur. Bir yerde bir siyasi ya da sosyal sorun olduğunda hemen ortaya çıkılır, tacir kafa yapısıyla insanlara bir şeyler söylenir ve sonra bunlar “pazarlanır”. Yapılanın adı siyasi ve sosyal olayların üzerine gitmektir. Ama ticaret dünyasında bunun adı sadece “show”dur, siyaset dünyasında bunun adı ise propagandadır.

“Gücü” ellerine geçirdiklerine inandıklarından gittikçe pervasızlaşmışlardır. “*Siyasette bir marketing var*” diye konuşan Tayyip Erdoğan, Kürt sorununu “pazarlamak” için gittiği Diyarbakır’da ancak 600 kişilik dinleyici kitlesi bulabilmiştir. Şemdinli olayları sonrasında “marketing turu” ise, tam “Kasımpaşalıya yakışır” biçimde “çelik yeleksiz cesaret” pazarlaması olmuştur.

Türkiye şimdi “İslamcı sermaye” için fırsatlar ülkesi olmuştur. Herşeyi pazarlamakta sakınca görmeyen “ılımlı İslamcı” feodal-tacirler işbaşındayken, Türkiye’nin yağmalanmasından pay almak için tüm “İslam alemi” kapıyı çalmaya başlamıştır.

Ne yazık ki, kapıdan girebilenler, Abdullah Gül’ün yıllarca birlikte çalıştığı Dubai prensi, Lübnanlı Hariri (Saudi Oger) olarak kalırken, arkadan Ülke’ın “mısır şekeri” ortağı Amerikan Cargill, Milli

Gö-rüş ağlarının AB şirketleri gelmiştir.

Türkiye'yi pazarlamakla, siyasal ve sosyal olayları pazarlamakla övünen Tayyip Erdoğan, Kasımpaşa'da futbol oynamaktan, belediye başkanlığında komisyon toplamaktan ve sırt sızatlanmasıyla "yağı" erimekten başka bir özelliği olmayan zeka özürülü, kendisini uyanık zanneden kasaba politikacısından başka bir şey değildir. İşin arkasında Abdullah Gül, Unakitan gibi "uzmanlar", kendisi "bebek yüzlü gangster" rolüne soyunmuş, karısı "türban mankeni" rolünü üstlenmiş Ali Babacan gibi "teknisyenler" ve tercümanlık işinden ekonomistlere cevap yetiştirmeye kadar "her işi yaparım"cı danışmanlar vardır. Bunların en arkasında ise, tarikatlar içinde örgütlenmiş gerçek feodal-tacirler yer alır.

Bu feodal tacirler için, paranın dini ve imanı yoktur. Para, paradır ve Unakitan'ın sözüyle paranın kokusu bile yoktur.

Onlar, Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa'nın kapitalist ülkelerinin yarı-sömürgesi haline dönüşme sürecinde, Avrupa sermayesi ile işbirliği yapan Batı ve Orta Anadolu çarşı esnafının günümüzdeki temsilcileridirler. Onlar için, bir malın nerede ve kim tarafından üretildiği, bu maldan kimin ne kadar kâr ettiği hiç önemli olmamıştır. Onlar, sadece kendilerinden mal alacak olanların "müslüman" olmasıyla ve bu "müslüman ahali"den elde ettikleri kâra bakmışlardır. Günümüzdeki temsilcileri de sadece bununla ilgilidirler.

1980 öncesinin "Akıncı"sı Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı için "millet" değil, "ümme" vardır. Bu nedenle "milli sınırlar" değil, "cemaat"ın yerleştiği yerler önemlidir. "Cemaat", "müslüman" olduktan sonra, nasıl olsa "gavura", "müslüman mahallesinde salyan-goz sattırmayacaklarına" inanmışlardır. Bu nedenle "yabancı sermaye" karşısında hiçbir kaygı duymazlar.

Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının siyasal ve sosyal olaylar karşısındaki tutumları da bir ve aynıdır.

Onlar, "alt-kimlik/üst-kimlik" gibi "akademik" sözler fazlaca ilgilendirmez. Bunlar kendi "ümme" ve "cemaat" düşüncelerine hizmet ettiği sürece vardılar. Ulusal kimlikleri, tıpkı "ataları" Osmanlılar gibi "müslüman üst kimlik"te buluşturdıklarında kolayca çözeceklerine inanırlar. Onların bildiği tek üst-kimlik "elhamdülillah müslümanız"dan ibarettir. Alt-kimlik ister Türk, ister Kürt olmuş onları ilgilendirmez.

Bu nedenle Tayyip Erdoğan "alt-kimlik/üst-kimlik"i "marketing" yapmaktadır. Bu pazarlamada ne denli başarılı olurlarsa, ulus yerine "ümme"i kolayca geçirebileceklerini düşünmektedirler. Ondan sonra tüm islam dünyası ayaklarının altına İran halısı gibi seriliverecektir. Bu nedenle Amerikan emperyalizminin "Büyük Ortadoğu Projesi"nin üstüne atlamışlar, ancak "tabandan" gelen tepkiler üzeri-ne hevesleri kursaklarında kalmıştır.

Şüphesiz birileri bir şeyleri “uygun fiyatlarla” pazarlayınca, bir başkaları da “uygun fiyat” verildiğini gördüklerinde satın almakta tereddüt etmeyeceklerdir. Feodal-tacirler karşısında uluslararası sermaye de bu fırsatı kaçırmaya pek niyetli değildir.

Ancak bu sermaye, “islami sermaye” kadar iştahlı da değildir. Çekinceleri vardır, satın aldıklarını hükümet değişikliğiyle kaybetmek istememektedirler. Tayyip Erdoğan ne kadar siyasi ve sosyal olayları pazarlamaya çalışırsa çalışsın, oyunun kurallarını koyan kendileri olduklarından bu türden “marketing” numaralarına inanacak kadar da “imanlı” değildir.

YASED’in düzenlediği toplantı bu açıdan ilgi görmüştür. Ancak YASED, yani Yabancı Sermaye Derneği’nin sorunu vardır: Yabancı sermaye karşıtlığı. Bu nedenle toplantı, “islami ve yahudi sermayesi”yle kapalı kapılar ardında pazarlık yapan yerli “islami sermaye”nin “medya” önüne çıkmasından başka bir işe yaramamıştır.

Uluslararası sermaye çekingendir. Gelişen siyasal ve sosyal olaylar onları “ürkütmektedir”. Özellikle AKP dışındaki düzenin tüm partilerinin yabancı sermaye karşıtı tutum sergilemeleri, halkın yabancı düşmanlığının giderek yeniden yükselişe geçmesi başlı başına “yatırım sorunu” haline gelmiştir. Bu nedenle YASED yeni bir söylem geliştirmek ve bu söylemle yabancı sermayeyi “pazarlamak” istemektedir.

YASED başkanı Erdikler uluslararası sermayenin sorununu şöyle dile getirir:

“Yabancı” kelimesi Türkiye’de olumsuz algılamaya yol açıyor. Sermayeyi ‘yabancı’ diye tanımlayınca, hemen bir başka ‘sınıfa’ itmiş gibi oluyoruz. Artık Türkiye çok değişti. Bizim de kendimize bu değişime uyacak **yeni bir isim** bulmamız gerekecek.”

“Yabancı sermaye” yerine düşünülen isimler ise “Uluslararası Yatırımcılar”, “Global Yatırımcılar” gibi isimler olmaktadır.

1980’den itibaren her türlü ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel sözcüklerin ve kavramların içeriklerinin boşaltılması ve yerlerine boş, anlamsız, isteyeninin istediği gibi kullanılabileceği sözcük ve kavramların geçirilmesi gibi, şimdi “yabancı sermaye” kavramının da içeriği boşaltılmaya çalışılmaktadır. Tıpkı “tekeller” ya da “emperyalist şirketler”in yerine “çokuluslu şirketler”in geçirilmesiyle ve ardından “çokuluslu şirketler”in yeni-sömürgecilikle özdeşleşmesiyle anti-emperyalist mücadelenin sloganı haline gelmesi karşısında “uluslarüstü şirketler” tanımına geçilmesi gibi.

Herkes fırsatların peşinde koşmaktadır, her fırsattan yararlanarak kısa vadeli çıkarlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Şeriatçılar da, uluslararası tekelci sermaye de, uluslararası para sermaye de aynı fırsatların peşinde koşarken ortaklık içindedirler.

“İslami sermaye”, fırsatlardan yararlanarak yerli işbirlikçi tekelci burjuvazinin yanına yükselmeye çalışmaktadır. 12 Mart ve 12 Eylül holdingleri gibi, AB desteğinde oligarşinin içinde yer almanın fırsatını yakaladıklarını düşünmektedirler.

Şeriatçılar, buldukları fırsatlardan yararlanarak laikliğin içini boşaltmaya, değersizleştirmeye çalışmaktadırlar.

Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı şeriatçıların ve “İslami sermaye”nin hizmetkarları olarak oylarını korumanın peşine düşmüşlerdir. Buldukları her fırsatı değerlendirmeye çabalamaktadırlar. Türban konusundaki tutumları da bunun en açık örneğidir.

Bir taraftan AİHM’yi kullanarak türban yasağını kaldırtmaya çalışırken, diğer yandan (“konjonktürel” nedenlerle) AİHM’den istediklerini elde edemeyince “ulemaya sormak gerekir” diye “İslama” dönüş yapmaktadırlar. Onlar için “türban” önemsiz bir olaydır. “Türban”, “amaca varmak için kullanılan bir araç”tır. Amaç, oy toplamak, hükümet olmayı sürdürmektir.

“Türban”, bir yandan “inanırlar”ı saflarda tutmanın bir aracı olarak kullanılırken, diğer yandan “tesettür” olabildiğince modalaştırılarak yaygınlaştırılmaktadır. Bu yolla “inanırlar”ın da, “tesettür modası”na kapılmış olanların da oyları garantilenmektedir.

AİHM’nin “türban yasağı”nı onaylayan kararı karşısında “bu işi ulemaya sormak gerekir” diyen Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı, bugün “modalaştırılmış tesettür” ile Kuranın Ahzap ve Nur surelerinde geçen “tesettür”ün hiç bir alakasının olmadığını çok iyi bilmektedirler. Ama “ılımlı İslam” görünümünü altında hükümet olmayı sürdürmek için oya ihtiyaçları vardır ve oy alabildikleri sürece fırsatlardan yararlanabileceklerdir.

AKP’nin Diyarbakır milletvekili ve de İnsan Hakları Komisyonu Başkanvekili Cavit Torun bu ikiyüzlülüğü şöyle anlatmaktadır:

“Okumayı bilenler, bilmeyi hazmedenler ve okuduklarından hüküm çıkarma yetenek ve becerisinde olanlar Kur’an-ı Kerimdeki örtünme ayetlerinin, şu anda Türkiye’de uygulanan biçimi ile Türbanı içermediğini anlamaktadırlar... Türban takmanın modern bir örtünme tarzı olacağı ileri sürüldü.

Ve insanlar, genç kızlarımız -okuyanı, okumayanı- bu giyim biçimini derhal kabullendiler. Omuzlara sarkıtılan baş örtüleri önceleri pardesülerin, sonraları ceketlerin altına alındı. Arkasından pardesüler çıkartıldı. Örtünmeden murat edilen anlam, tabir caiz ise ortadan kalktı.

Vücut hatları ortaya çıktı. Üstü kaval, altı şişhane diyeceğimiz görüntüler ile karşı karşıya kaldık. Hatta türbanlı genç kızlarımız erkek arkadaşları ile el ele, kol kola, hadi biraz daha ilerî gidelim, gönül gönüle yollarda yürümekten geri

durmadılar.

Müsaadenizle biraz daha ileri gideyim, türbanlı genç kızlarımız düğünlerde erkeklerle halay çekmekten, televizyonların show programlarında göbek atmaktan geri durmadılar.

İşte o anlarda yer olsa da yanlısada dibe girsem dediğim zamanlar oldu. Yüzüm kızardı ve keşke bu türbanı takmasalardı daha iyi olurdu dedim her zaman.

El hasılı türbanın nerede ise hiçbir getirisi olmadı.”*

“Modalaştırılmış türban”ın artık “hiç bir getirisi olmadığı”nu düşünen şeriatçıların hislerine tercüman olan Cavit Torun yazısını şöyle sonlamaktadır:

“Örtünme Allah’ın emridir. Aksini düşünenler İslam ülkelerindeki uygulamalara baksınlar. Çok uzağa gitmeye gerek yok, Hac ibadeti yapılır iken her yıl 4 milyon hacının yansını oluşturan hanımlarımızdan bir tekinin bile başının açık olduğunu gören var mı? Elma şekerlerine kanacak halimiz yok.”

Şüphesiz Tayyip Erdoğan’ın “uleması” da “elma şekerleriyle kanacak” insanlar değildir. Onlar kendi çıkarlarına hizmet ettiği sürece “modalaştırılmış tesettür”den yanaymış gibi görünmektedirler. Amaca, yani şeriat düzenini kurabilecek koşullara ulaşıldığında bu “yüz kızartıcı” durumu sona erdirecekleri de kesindir. Onların istedikleri, nasıl olursa olsun kendilerine oy verilmesini sağlamaktır. “Ulema”, günü gelince “Kur’an-ı Kerimdeki örtünme ayetlerinin” gereğini yaptıracaklarından emindirler.

Ama bunları bilmeyenler, “tesettür modası”na kapılmış her yaştan, her kesimden ve her düzeyden genç kızlar ve kadınlardan başkası değildir. Onlara “tesettür modası” pazarlanmıştır. Tayyip Erdoğan ve mehteran takımının ülkeyi pazarlarken dayanağı da, bu pazarlamadaki “üstün” başarıları olmaktadır.

Bir zamanların “küçük Amerikası”, bugün “islami” söylemle “fırsatlar ülkesi” haline getirilmiştir. Herşeyin ve herşeyinin, en “kutsal” değerlerin bile “pazarlanı” olduğu bir ülke. Bu, T. Özal’ın Boğaz Köprüsü’nü “satışa” çıkarmasıyla başlayan sürecin son halkasıdır. Eğer bir ülke “meta” haline getirilmiş, ticarete konu olmuşsa, elbette bu “meta”yı satın alacaklar da çıkacaktır. Üstelik değerinin çok altında fiyatlarla. Bütün sorun, bu “metalaştırılmış” ve “pazarlanı” ülkenin insanların bu satış karşısında ne yapacaklarındadır.

Ülkenin pazarlanmasına ses çıkarmayanların, bir gün kendilerinin pazarlanmasından da yakınmaya hakları yoktur.

* Cavit Torun, *Diyarbakır Olay*, 18 Kasım 2005.

Borsa Rekordan Rekora Koşarken

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 88, Kasım-Aralık 2005

11 Kasım 2005

"Merkez Bankası'nın döviz rezervi geçen hafta 1 milyar 192 milyon dolar azalarak, 41 milyar 849 milyon dolar olarak gerçekleşti. Rezervde bu ay içerisinde yaşanan toplam azalma 2 milyar 998 milyon dolara ulaştı."

18 Kasım 2005

"Merkez Bankası 'kur sepeti'nin değerini koruyabilmek için alım yaparak piyasalara müdahale etti. Merkez Bankası'nın yılın altıncı, 2001'de geçilen dalgalı kur rejiminden itibaren 14'üncü doğrudan müdahalesiyle piyasadan 3 milyar dolarlık alım yaptığı belirtiliyor. Bu yıl içinde yapılan doğrudan alım müdahaleleriyle Merkez Bankası'nın döviz alımı 11,5 milyar dolar seviyesinde bulunuyor."

24 Kasım 2005

"Döviz rezervi, geçen hafta 3 milyar 299 milyon dolarlık bir büyüme kaydetti. Bu büyümeyle rezerv 42 milyar 849 milyon dolar-dan 45 milyar 148 milyon dolara kadar çıktı. Döviz rezervi şimdiye kadar en yüksek noktaya 44 milyar 847 milyon dolarla 28 Ekim'de yükselmişti."

21 Kasım 2005

"Konsolide bütçe toplam borç stoku 329 milyar YTL."

"Medya'nın "televoleci" ve "haberçi" ekonomi yazınının sözleriyle ifade edersek, 3 Ekim'de AB ile müzakerelerin başlamasının şerefine yükseliş "trendi"ne giren İMKB, ardından "kâr realizasyonu"yla düşmüş ve Kasım ayında yeniden "rekor"dan "rekor"a koşmaya başlamıştır.

Borsadan gelen "rekor" haberleri, "islam pazarcılarının ekonominin düze çıktığını bir kez daha ilan etmeleri için yeni fırsat olarak görülmüştür. AKP'nin "büyük başarısı" borsa rekorlarıyla bir kez daha onaylanmıştır!

Şüphesiz borsa, eski görkemini kaybetmiş, "küçük yatırımcılar" piyasalardan çekilmiş, işler birkaç bin "yurt dışı yerleşik yatırımcı" ile "yerli yatırımcı"nın elinde kalmıştır. "Küçük yatırımcı"

diyerek halkın milyarlarca dolarlık birikimlerini borsada kaybettiren her türden borsa simsarı, spekülâtörü ve “ekonomi medyası”, şimdiki borsanın “rekorlar”ının nedenlerini bile açıklayamaz hale gelmişlerdir.

Ancak “açıklanamaz” olan sadece borsa değildir. Ekonomiye ilişkin her türlü “makro” veriler de açıklanamazlar kategorisinde yer almıştır.

Aşın değerlenmiş TL aracılığıyla ithal malları ağırlıklı endekslerle ve endeks değişiklikleriyle enflasyon düşmüş, faiz oranları %14’ler düzeyine inmiş, bir günde milyarlarca dolarlık “özelleştirme” ihaleleri yapılmış, Dubai’den İsrail’e ve İtalya’ya kadar pek çok ülkeden “yabancı sermaye” ülkeye akın akın gelmiş iken, “makro ekonomik veriler”in sürekli kötüye gitmesi karşısında “ekonomistler” şaşkınlıklarını gizleyemez hale gelmişlerdir. Bir başka ifadeyle, ekonomide görülen “iyiye gidiş” “sade vatandaşa” da, “makro ekonomiye” de yansımamıştır.

Oysa burada şaşırtıcı bir yan yoktur. Ekonominin “iyiye gittiği”ne ilişkin tüm söylemler, Tayyip Erdoğan’ın açıkça ifade ettiği gibi, “ekonomik olayların pazarlanması”na dayanan propaganda ve manipülasyonlardan başka bir şey değildir.

Borsanın “rekor” kırdığı Ekim sonrasında, “kâr realizasyonu” denilerek sıradanlaştırılan borsanın değer kaybetmesinin devlete maliyeti üç milyar dolar olmuştur. Yani üç milyar dolarlık bir “sıcak para” **iki hafta** içinde ülke dışına çıkmıştır. Üstelik bu miktar “sıcak para”nın neden ülke dışına çıktığına ilişkin de hiçbir mantıklı açıklama ya da “veri” mevcut değildir.

Bilindiği gibi “sıcak para”, bir ülkenin kısa vadeli borçlanmasıdır. Diğer adıdır. Çoğunlukla kısa vadeli devlet bonolarına ve borsaya yönelik olan bu borç para girişi, kısa vadede yüksek kâr sağlamayı amaçlar. Kısa vadeli kâr amaçlandığı için, kârın gerçekleştiği koşullarda yeniden geldiği yere geri döner.

Ancak “sıcak para” bu şekilde hareket etmekle birlikte, aynı zamanda kamu ve özel sektörün kısa vadeli “finansman ihtiyacı”nı da karşılamış olur.

Kamu ve özel sektörün kısa vadeli “finansman ihtiyacı”, ağırlıklı olarak ithalat bedellerinin ödenmesi ve vadesi gelmiş borçların “ötelenmesi”ne dayanır. İhracat vb. yollardan elde edilmiş gerçek gelir olmadığı koşullarda, kamu ve özel sektör kısa vadeli işlerini yürütmek için borçlanmaya yönelirler. “Sıcak para” bu borçlanmayı karşılar ve bu “hizmetinden” dolayı da olabildiğince yüksek bir “getiri” (faiz) sahibi olur. Bu kısa vadeli işlemlerin bir yıl içindeki toplam miktarı ise, “makro ekonomik veriler” çerçevesinde, iç ve dış borçlanma, bu borçlar için ödenen faizler ve ithalat-ihracat verilerine yansır. Bu yansımaya “makro” düzeyde olduğu için, “makro veriler” içinde gözden yiter.

Örneğin kamu ya da özel sektörün kısa vadeli (üç ay) borçlanma yoluyla yaptığı bir ithalat, dış ticaret verilerinde “gider” olarak yer alırken, bu borçlanmanın faiz giderleri “mikro” ölçekte “maliyet” hesapları içinde yer alır. Bunun tek istisnası, “sıcak para”nın doğrudan faiz geliri elde etmek amacıyla ülkeye giriş ve çıkışıdır. Bu giriş-çıkışlar “makro” düzeyde ödemeler dengesi hesaplarında görülür.

“Sıcak para”nın en önemli özelliği, **kısa vadeli döviz ihtiyacı** kendi olağan ekonomik ilişkileri çerçevesinde elde edemeyen ülkeyi tercih etmesidir. Yani “sıcak para”, bir ülkenin kısa vadeli döviz ödemelerini yapamamasının bir sonucudur. Bu nedenle, “sıcak para”nın varlığı, ekonominin iyiyeye gittiğinin değil, kısa vadede “sıkıntı” içinde olduğunu gösterir.

Kemal Derviş’le birlikte ekonomik “literatür”e kazandırılan “borçların çevrilebilirliği” ve “borçların ötelenmesi”, kısa vadeli sorunların bir başka zamana ertelenmesi olmuştur. Bunun sonucu olarak da, borçların “çevrilebilirliği” tümüyle yüksek faizli kısa vadeli borçlanmaya dayandırılmıştır.

Tümüyle ithalata dayanan ülke içi mal fiyatlarının dolarizasyonu ve yüksek faiz politikasıyla doların değerinin düşük tutulması, bir taraftan fiyat artışlarını (enflasyon) frenlerken, diğer yandan ithalatın sürekli artmasını ve bu ithalatın finansmanı sorununu doğurmuştur. İthalattaki artış, ülke içi üretimin gerilemesine, işsizliğin yükselmesine ve giderek kısa vadeli borçlanma ihtiyacının artmasına da neden olmuştur.

Böylece “sıcak para” girişine dayalı ekonomik yapı, “makro” ölçekte sorunların büyümesini ve yığılmasını getirmiştir. *Washington Times*’in son aylarda Türkiye üzerine yaptığı yayınlarda da açıkça görüleceği gibi, “bir krizin hükümetin gitmesine yol açabilecek sonuçlar doğuracağı” iddiası bu “makro” ölçekteki sorunların birikmesine dayandırılmıştır.*

Benzer bir durum, “*Fırsatlar Ülkesi Türkiye*” pazarlama toplantısına davetli Prof. Steve Hanke ile Tayyip Erdoğan’ın başkanlığına Egemen Bağış arasındaki tartışmada da ortaya çıkmıştır.

“Medya”da fazla yer almayan *Financial Times* sayfalarındaki tartışmada Prof. Hanke, “Türkiye’nin yeni bir ekonomik krizin eşliğinde olabileceği”ni, “makro ekonomik dengeler”e bakarak söylerken, Tayyip Erdoğan’ın “baş danışmanı” ve “tercümanı” Egemen Bağış, Prof. Hanke’yi “yanışlarken”, iddiasını “siyasal istikrar” sayesinde borçların çevrilebilirliğine dayandırmıştır.

Prof. Hanke, Türkiye’nin cari işlemler açığının bu yıl da GSYİH’nin %6,3’üne ulaşması beklendiğini, bu açığın “portföy yatırımları”yla

* Diğer taraftan *Washington Times* AKP hükümetiyle birlikte Türkiye’de “**islami faşist**” bir yönetimin işbaşında olduğuna ilişkin yayınlar yapmaktadır.

(“sıcak para” ya da kısa vadeli borçlanma) finanse edildiğini, ancak özellikle dünya ekonomisindeki bu “trend”, “yükselen piyasalar”daki yatırımların aleyhine dönerse, bu tür kısa vadeli sermaye girişlerinin sürdürülebilir olmayabileceğini söyledikten sonra şöyle devam etmiştir:

“Doğrudan yabancı yatırımlarının artmaya başlamasına karşın açık, borçlanma ve portföy akımları ile finanse ediliyor. Ayrıca, Merkez Bankası'nın müdahale yoluyla yaptığı agresif dolar alımlarına rağmen, ülkenin rezervleri petrol faturasına göre düşüyor

Eğer Türkiye, kendi kendinin neden olduğu bir başka finansal çöküşü yaşayacak olursa, bunun hükümeti götüreceği ve ekonomik canlanmayı rayından çıkartacak siyasi bir kriz yaratacağı kesin gibidir.”

İşte başkanışman Egemen Bağış'ın tartışmaya katıldığı yer de, bu “hükümeti götüreceği” olan sonuç bölümü olmuştur.*

Cari işlemler açığı üzerine yapılan her türlü tartışma ve yorum, özellikle sürekli artan ithalat giderlerinin karşılanması (finansmanı) noktasında toplanmaktadır. Bir diğer ifadeyle, ithal malların karşılığı olarak döviz bulunması sorunu ekonominin en temel sorunu olarak varlığını sürdürmektedir. 24 Ocak 1980 Kararları öncesinde Demirel'in “70 cente muhtacız” dediği durumdur bu.

Ödemeler dengesi hesabına bakıldığında, Ocak-Eylül 2005 dönemindeki dış ticaret açığı 24,5 milyar dolar olmuştur. Bu dış ticaret açığının bir bölümü, işçi dövizleri ve turizm gelirleri ile karşılanmış ve geriye kalan 16,4 milyar dolarlık döviz ihtiyacı (cari işlemler açığı) “dış kaynak”lardan sağlanmıştı.

“Dış kaynak” ise, kısa ve uzun vadeli dış borçlanmadan başka bir şey değildir. Ödemeler dengesi hesaplarında “portföy” ve “diğer yatırımlar” kalemleri kısa vadeli borçlanmaya, yani “sıcak para”ya denk düşmektedir. Buna ek olarak “kaynağı belli olmayan döviz girişleri”nin yer aldığı “net hata ve noksan” kalemi de eklendiğinde, Ocak-Eylül 2005 döneminde ülkeye giren “sıcak para” yaklaşık 26,7 milyar dolar olmaktadır. Borsaya giren “sıcak para” miktardan ise 9 milyar dolardır.

Bu “sıcak para”yla 16,4 milyar dolarlık dış ticaret açığı finanse edilmiş ve kalan bölümüyle iç ve dış borçların faiz ödemeleri ya-

* Egemen Bağış, *Financial Times*'e gönderdiği “okuyucu mektubu”nda Prof. Hanke'ye şöyle “gydirmektedir”:

“Türkiye'deki mali bir kriz hakkındaki kehanetlerini duyunca Prof. Hanke'nin on yıl önce aynı tahminleri yeniden ortaya attığı 1997 yılında mıyız diye saatime baktım... Geçmişteki mali krizler, kendi ele avuca sığmayan, şişkin ekonomik sistemini yaratan zayıf bir siyasi yapının ürünüydüler. Türk seçmeni Kasım 2002'de bunların hepsini rafa kaldırdı... Bir tekHzipçi olarak, uyarmalıyım ki lira dalgalı kurda, iktidarda AKP var ve tarih Kasım 2005.”

Ödemeler Dengesi		
(Milyon \$)	2004 Ocak-Eylül	2005 Ocak-Eylül
Cari İşlemler Hesabı	-10.619	-16.352
Dış Ticaret Dengesi	-17.505	-24.587
İhracat	47.880	55.405
İthalat	-65.385	-79.992
Finans Hesabı	14.365	25.697
Doğrudan Yatırım	1.514	2.975
Portföy Hesabı	4.455	8.960
Diğer Yatırımlar	8.396	13.762
Net Hata ve Noksan	43	3.986
Genel Denge	3.789	13.331
Rezerv Varlıklar	-3.789	-13.331
Resmi Rezervler	-1.465	-8.561
IMF Kredileri	-2.324	-4.770

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, Kasım 2005.

(Milyar \$)	İç Borç	Dış Borç	Toplam
2002	91,7	130,2	221,9
2003	139,3	145,3	284,6
2004	167,3	161,8	329,1
2005 Ekim	180,2	161,8	342,0

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB.

(Milyar \$)	Toplam Dış Borç	Kısa Vadeli	Uzun Vadeli
2002	130,2	16,4	113,8
2003	145,3	23,0	122,3
2004	161,8	31,9	129,9
2005-II	161,8	33,5	128,3

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB.

pılmıştır.

Cari işlemler açığına ilişkin yapılan tüm tartışmalar ve yorumların, “sıcak para”yla yapılan bu “finansman”ın sürdürülüp sürdürülemeyeceği üzerinde yoğunlaşmasının nedeni de budur. Eğer bu sürdürülemezse, ekonomik krizin, dış ödemelerin yapılabilmesi için gerekli dövizin bulunamamasıyla patlak vereceği hesaplanmaktadır. Oysa aynı “sıcak para” ile iç borç faiz ödemeleri de finanse edilmektedir. Ülkeye giren dövizlerde azalma olduğu takdirde, özellikle iç borç faiz ödemeleri için Merkez Bankası’nın emisyon miktarını arttırmaktan, yani karşılıksız para basmaktan başka çaresi de yoktur.

Doğal olarak ekonomik kriz, ithalat giderleri ve iç borç faiz ödemeleri için kullanılan döviz girişinin kesintiye uğramasına paralel olarak gündeme gelme olasılığı taşımaktadır. Bu ise, bir yönüyle ithalat ve iç borçlanmanın artışına, diğer yönüyle uluslararası para-sermayenin hareketine bağımlı bir gelişmedir.

İddia edildiği gibi, uluslararası para-sermaye, “siyasi istikrar”a bakarak bir ülkeye yönelmez. Belirleyici olan, para-sermayenin ka-

zancıdır. Eğer bir ülke yüksek faiz politikası izleyerek, diğer ülkelerden daha fazla “getiri” sağlıyorsa, para-sermayenin yönü bu ülkeye doğru olacaktır.

Yine de uluslararası para-sermayenin hareketi sadece yüksek faizle belirlenmemektedir.

Emperyalist ülkelerdeki sermayenin finansman ihtiyacı tarafından da belirlenmektedir. Daha önceki dünya ekonomik bunalımlarında açıkça görüldüğü gibi, emperyalist ülkelerin finansman ihtiyacındaki artış, geri-bıraktırlmış ülkelerdeki “sıcak para”nın emperyalist ülkelere doğru hareketine yol açmaktadır. Geri-bıraktırlmış ülkelerin yüksek faiz politikası bile bu hareketi engelleyememektedir.

Özetlersek, Türkiye ekonomisinin ithalata dayalı bir tüketim yapısına dönüşmesiyle birlikte ortaya çıkan dolarizasyon ve dış ticaret açıklarının finansmanı, asıl olarak emperyalist dünya ekonomisinin hareketine bağlıdır. İstenildiği kadar “siyasi istikrar” sağlanmış olsun, emperyalist ekonomilerdeki değişimler doğrudan (şiddetle) yansır. En ağır ekonomik kriz de, bu değişmelerle ortaya çıkacak olanıdır.

Şüphesiz ülke içindeki gelişmelerden (ekonomik, sosyal ve siyasal) kaynaklanan “kriz” olasılıkları da mevcuttur. Ancak bu “kriz” geçici özelliklere sahiptir, ülke içindeki gelişmeler bir ölçüde kontrol altına alındığında uluslararası finans kuruluşlarının devreye girmesiyle (IMF) geçiştirilebilir niteliktedir.

Ancak AKP hükümetiyle birlikte “bıyıklı yabancılar” denilen “yurtdışı yerleşik vatandaşlar”a ait “sıcak para”, her durumda büyük risk altındadır. “İslami sermaye” olarak tanımlanan, ödemeler dengesi hesaplarında “net hata ve noksan” kaleminde görünen döviz girişi, AKP hükümetinin varlığına bağlı durumdadır. Dolayısıyla AKP hükümetinin zayıflaması ya da iktidarı kaybetme durumunda bu “İslami para-sermaye”nin hızla ülkeyi terk etmesiyle bir kriz çıkma olasılığı mevcuttur. Prof. Hanke’nın “Türkiye, kendi kendinin neden olduğu finansal çöküş” iddiasının dayanağı da burasıdır.

Bu koşullar ve olasılıklar içinde Türkiye ekonomisine ilişkin daha pek çok “kriz senaryoları” yazılacağı gibi, “kriz yok” edebiyatı da sürüp gidecektir.

Sorun, ekonomik bir krizin nasıl ve ne zaman patlak vereceği değildir. Sorun, geleceğin her türlü belirsizlik içinde bulunduğu koşullarda insanların yaşamlarını **nasıl** sürdürebilecekleri ve bu belirsizlik koşullarında **sosyal ve siyasal olayların** ne yönde evrileceğidir.

Kuş Gribi: Köy Tavuğunun Sonu Unakıtanların Vurgunu

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 89, Ocak-Şubat 2006

“Yumurtayı kabuklu değil pastörize tüketiyorlar
Pek çok Avrupa ve Amerika ülkesinde, kabuktaki mikroplar nedeniyle endüstriyel kullanıcıların kabuklu yumurta tüketmesi yasak. Türkiye’de ise pastörize yumurta fabrikaları yeni kuruluyor.

Türkiye’de pastörize yumurta üretimi konusunda ilk adım, İzmir’in Urla ilçesinde Özbek Köyü sınırlarında kurulan İPAY (İzmir Pastörize Yumurta A.Ş) ile atıldı. İP-AŞ’in büyük ortağı Hollandalı şirket Primera. Şirketin en büyük yatırımı Kuzey Amerika’da. Avrupa ülkeleri ve İsrail’de de yatırımları var. Türkiye’deki büyük ortak ise İzmirli Gürel Ailesi.

Türkiye’de pastörize yumurta üreten ikinci firma da Bandırma’daki AB Gıda. İki yıl önce Fransız uzmanların desteğiyle kurulan AB Gıda, kendi yumurtasını işliyor. Maliye Bakanı Kemal Unakıtan’ın oğlu Abdullah Unakıtan’a ait olan şirket, Calve, Tat, Assan, Ülker ve Golf’e satış yapıyor.” [*Sabah*, 25 Şubat 2004.]

Türkiye kuş gribiyle tanıştı.

Lüks tavuk kanadı lokantalarının açıldığı, herkesin tavuk kanadı yediği bir ülkede, “ilk kez” kuş gribiyle tanışıldı.

Kuş gribiyle “ilk kez” tanışıldığı için, günlerce tavukların nasıl pişirileceği, hangi virüsün nasıl etkili olduğu, kuş gribinin insandan insana geçmesinin nasıl bir felaket oluşturacağı yazıldı, çizildi.

H5N1 virüsünün nasıl ölümcül olacağı ise, Van’da üç çocuğun ölüm haberiyle tavuk kanadı seven Türkiye insanlarına gösterildi.

Her zaman olduğu gibi, toplumu “aydınlatmak” diye bir sorunu olmayan “medya”, bu olaydan nasıl reyting alacağını hesabını yaparken, bir başkaları da bu “fırsat”tan nasıl yararlanacağını hesabını yapıyordu.

Burası Türkiye'ydi, Türkiye "fırsatlar ülkesi"ydi.

"Fırsatlar ülkesi Türkiye", kuş gribi sözcüğünü ilk kez doğu Asya ülkelerindeki salgınla tanıştı. Ancak bu, "egzotik" bir haber olmaktan öteye geçmedi.

Ülke somutluğunda ilk kuş gribi sözcükleri 2005'in Ekim ayında kullanılmaya başlandı. İlk kuş gribi "vakası", 5 Ekim 2005 tarihinde Manyas "kuş cenneti"nde saptandı. Manyas'ın Kızıksa ilçesi karantina altına alındı ve birçok hayvan itlaf edildi. Bir süre sonra karantina kalktı ve hayat 'normale' döndü. Tayyip Erdoğan gazetecilere kendi elleriyle tavuk yedirecek hiçbir tehlikenin olmadığını kanıtlamaya çalıştı.

Tarım ve Köy İşleri Bakanı Mehdi Eker 2006 bütçesi görüşülürken Meclis'te yaptığı konuşmada "Avrupa ülkelerinden daha hızlı bir şekilde, 48 saat içinde virüsü izole ettik. Kızıksa'da kuş gribi gözükene işletme, açıkta hindi palazı yetiştiren bir şahsa ait. Aldığımız tedbirlerle, bu vaka dışında hiçbir yerde hastalık görülmedi" dedi.

Kuş gribinin Türkiye'de tamamen ortadan kaldırıldığına ilişkin "Avian Influenza (Tavuk Vebası, Kuş Gribi) Hastalığının Final Raporu" 8 Aralık 2005'te AB'ye gönderildi.

Böylece Bandırma-Manyas bölgesinde ortaya çıkan "ilk" kuş gribi-tavuk vebası tehlikesi ortadan kaldırılmış oldu!

Kuş gribi "tehlikesi"nin ortadan kalkmasıyla birlikte, bu bölgede faaliyet gösteren tavukçular, Banvit, Şeker Piliç, Bozlar, Bu Piliç derin bir soluk aldılar. Ama olayın en "ilginç" tarafı Maliye Bakanı Kemal Unakıtan'ın oğlu Abdullah Unakıtan'ın A.B Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş'nin Bandırma'da 3 tavuk ve yumurta fabrikasının bulunmasıydı.

Daha da "ilginç" olanı Kemal Unakıtan'ın kızlarının da tavukçuluk sektörüne girmiş olmalarıydı. 18 Ağustos 2005 tarihli gazetelerde, "Unakıtan'ın kızları da tavukçu oldu" başlığıyla, "Kemal Unakıtan'ın kızları ticarete hızla büyüyor. Bakan Unakıtan'ın iki kızı Fatma Unakıtan ve Zeynep Basutçu, İstanbul'da FAB Gıda Sanayi Ticaret adlı bir gıda şirketi kurdu" haberleri yer alıyordu.

Manyas "kuş cenneti" bir çırpıda kurtulanırken, asıl kurtulanların "tavukçuluk sektörü" olduğu ayan ortadaydı.

Tarihler 1 Ocak 2006'yi gösterdiğinde Van'da bir çocuğun ölümlüyle birlikte kuş gribi yeniden "fırsatlar ülkesi"nin gündemine girdi. Aynı aileden iki çocuğun daha ölmesinin ardından, Sağlık Bakanlığı kuş gribi olduğunu istemeye istemeye kabul etti. Ve ülke çapında kuş gribi patlaması yaşandı.

Ülkenin her yerinden sürekli kuş gribi haberleri geliyordu. Artık kuş gribi ülkeyi bir ağ gibi sarmıştı. Daha bir ay önce Türkiye'de kuş gribi olmadığını "Final Raporu" ile ilan eden Sağlık Bakanlığı, şimdi kuş gribinin ne denli tehlikeli ve yaygın olduğundan söz et-

meye başlamıştı.

Arna burası Türkiye'ydi, "fırsatlar ülkesi"ydi.

10 Ocak günü, Sağlık Bakanı Recep Akdağ, Doğubayazıt'ta, "Artık köy yumurtası veya tavuğu kavramı tarihe karışmak zorundadır. Kesinlikle kümeden vazgeçmeliyiz" diyordu.

Ardından Maliye Bakanının Sağlık Bakanının "hijyenik koşullarda üretilmiş, entegre tesislerin tavukları"nın tüketilmesini şiddetle tavsiye ettiği haberleri geldi.

Bir taraftan "entegre tesisler"e dokunulmazken, halkın elindeki her türlü "kanatlı hayvan" itlaf edildi.

Kuş gribine ilişkin son haber 31 Ocak günü haber ajanslarından geçti:

"Başbakan Erdoğan kuş gribi nedeniyle kriz yaşayan tavukçuluk sektörüne destek için TBMM Tören Salonu'nda düzenlenen 'Güvenli Tavuk ve Tavuk Ürünleri Resepsiyonu'na katıldı. Erdoğan 'Bir şey olmaz afiyetle yiyin' dedi."

Her zaman olduğu gibi, "medyatik" her olayda ortaya çıkan %5 komisyoncusu Ertuğrul Özkök için "akıl hocası" olmuştu. Bay %5'e göre, "güvenilir biri" çıkıp "entegre tesis ürünlerinden korkmayın" mesajı verirse, "beyaz Türkler" yeniden tavuk kanadı yemeye başlarlardı ve böylece "dev tesisler iflastan kurtarılabilirdi".

Ve Tayyip Erdoğan, Bay %5'in kılavuzluğunda "birşey olmaz afiyetle yiyin" diyerek tavuk kanadı düşkünü küçük-burjuvaların yüreğine su serpti.

Şimdi sıra, Unakıtan'ların bu "fırsat"tan yararlanarak kazancakları paraları saymaya geldi.

Her zaman olduğu gibi, sel gitti, kumu kaldı.

Milyonlarca itlaf edilmiş "kanatlı" hayvan ve birkaç milyon dolar uğruna ölüme gönderilmiş dört çocuk.

"Fırsatlar ülkesi Türkiye"nin en son "fırsat"ı böylece değerlendirildi.

"Beyaz Türkler", şu adıyla sanyla küçük-burjuvalar afiyetle Unakıtanların pastörize yumurtalarıyla yapılmış yiyecekleri ve entegre tesislerinde üretilmiş tavukların kanatlarını yemeye devam ederken, AKP'nin mehteran takımı da ceplerini doldurmaya devam ediyor.

Yiyin efendiler yiyin, bu han-ı iştiha sizin,
Doyuncaya, tıksıncaya, çatlayıncaya
kadar yiyin!

“Yalan Söyleyin, Mutlaka İnanan Çıkar!”

[Hitler’in Milli Eğitim ve Propaganda Bakanı Dr. J. Göbels]

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 90, Mart-Nisan 2006

“1 Nisan günü Doğan Medya Holding’in ‘amiral gemisi’ *Hürriyet* ile AKP’nin ‘medya’sı *Yeni Şafak* ‘Türkiye kabına sığmıyor’, ‘Büyümede dünya rekoru’ manşetleriyle çıktı. Doğan Medya Holding’in ‘prestij gazetesi’ *Milliyet* ise, ‘39 Yıllık Rekor’ başlıkları attı. Türkiye’nin %9,9’luk büyüme hızı ile Çin’i sollayarak dünya birincisi olduğu duyurulurken, aynı zamanda tüm Türkiye’ye ‘herşeyin yolunda gittiği’, ‘korkulacak birşey olmadığı’ mesajı da verildi. Ve her zaman olduğu gibi, borsa bu haberle bir kez daha ‘çoştı’, ‘26 bin sınırını zorlamaya’ başladı. Sanki ‘bayrak krizi’yle birlikte başlayan ‘milliyetçilik tehlikesi’ karşısında ‘ılımlı islam’ın ‘zaferi’ ilan edildi...

DİE’nin bir ‘devlet kuruluşu’ olduğunu düşünüp, ‘devlet’e büyük güven duyanlar için, ‘ne oldu?’ sorusunun yanıtı ‘medya’ tarafından manşetlerden verilmiştir. Her şey açıktır ve ortadadır. Ekonomik büyümede ‘39 yıllık rekor’ kırılmıştır. DİE’nin ‘D’sine güvenenler için tüm olan biten de bundan ibarettir.

‘Devlet’e, sadece adı ‘devlet’ olduğu için değil, emperyalizme bağımlı bir ülkenin devleti olduğu için güven duymayanlar ise, şüphesiz ‘ne oldu?’ sorusunun yanıtını bulmaya çalışacaklardır. Ancak ellerinden de fazlaca bir şey gelmeyecektir. Tüm veriler ‘devlet’ tarafından tutulduğundan ve açıklandığından, tüm sayılar alt alta, üst üste konulsa bile, sonuç fazlaca değişmeyecektir.

Kendilerini bu kategorilere dahil kabul etmeyen, ama mevcut iktidara 'muhalif' olanlar ise, açıklanan 'büyüme rakamları' karşısında biraz şaşkın, biraz üzgün kalmışlardır. Özellikle 'medya'nın 'muhalif ekonomist yazarları' bu kategoriye dahildir. Dolayısıyla onların 'büyüme rakamları' karşısında tutumları, 'iyi de, bakalım sürdürülebilecek mi?' türünden olmaktadır.

'39 yıllık rekor' manşetleri atılabilmesi için GSYİH verilerinde 'revizyon'a gidilmiştir. Veriler, özel olarak tarım verileri, birden bire eksilerden artılara geçivermiştir. Bunun GSYİH ve GSMH sayılarını şişirdiğini, dolayısıyla pek çok kişinin bundan şüphe duyacağını bildikleri için de, DİE tarihinde 'yeni bir ilke imza atılmış', 1987 fiyat endeksinin yerine 1998 fiyat endeksi kullanılmıştır. Ancak DİE'nin yaptığı yayınların hiç birinde böyle bir uygulamaya geçtiğine ilişkin tek bir sözcük bile bulunmamaktadır.

Tarım verilerini şişirebilmek için de, bir yandan 'revizyona' gidilmiş, diğer yandan sayılar büyütülmüştür. Hatta bunlarla yetinilmemiş, yapılan 'revizyonlar'ın tartışma konusu olmaması için tarım sektörü için özel bir bölüm oluşturulmuştur. Ve bu da DİE tarihinde 'ilk'tir...

Her zaman olduğu gibi ve düzenin tüm siyasal partilerinin yaptığı gibi AKP de, kendi derdinin merhemi olarak halkı kandırmayı iş edinmiştir. 17 Aralık 'AB zirvesi' ile işler idare edilemeyince YTL macerasıyla insanlar aldatılmaya çalışılmıştır. YTL macerasının da sonunun AB macerasından farklı olmayacağı kısa sürede görüldüğünde, "Türkiye kabına sığmıyor", 'büyümede dünya rekoru' türünden haberlerle işler idare edilmeye çalışılmaktadır... İstatistik verilerle oynayarak 'pembe tablolar' sunmak, ekonomik, toplumsal ve siyasal dinamiklerin yönünü tersine çevirmeye yetmemektedir. Türkiye, televizyon dizileri gibi, her an herşeyin olabileceği bir ülke olmayı sürdürmektedir. Bunun böyle olmadığını düşünenlerin de, bir süre sonra 'muhafeft' saflarına geçişlerini görmek kimseyi şaşırtmayacaktır." (*Kurtuluş Cephesi*, Sayı: 84, Mart-Nisan 2005)

Yukardaki yazılanların üzerinden tam bir yıl geçti. Ve her zaman olduğu gibi DİE (yeni adıyla Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK) 2005 yılının GSMH ve büyüme rakamlarını açıkladı.

Açıklanan **son** rakamlara göre, 2005 yılında Türkiye ekonomi-

si %7,6 büyümüş ve GSMH 486 milyar YTL, 360 milyar dolar olmuştur.

2004 yılında olduğu gibi, 2005 yılının verilerinde de büyük ölçüde “revizyon” a gidilmiştir.

TÜİK’in Aralık 2005’de yayınladığı verilere göre, 2005 yılının dokuz aylık GSMH’sı 352,9 milyar YTL iken, son açıklamaya göre 353,5 milyar YTL olmuştur. Böylece cari fiyatlarla GSMH’daki büyüme oranı %14’den %14,2’ye çıkartılmıştır.

Ancak yapılan “revizyonun” asıl sonucu, ekonomi yazınında büyüme rakamları için temel kabul edilen **sabit fiyatlarla** GSMH rakamlarında ortaya çıkmıştır.

TÜİK’in Aralık 2005 açıklamasına göre, sabit fiyatlarla GSMH 107,9 milyar YTL iken, son açıklamada 109,2 milyar YTL’ye yükseltilmiştir. Böylece Aralık 2005’te %5,5 olan dokuz aylık büyüme oranı, Mart 2006’da %6,8 olarak görünmektedir.

Eğer bu “revize edilmemiş” sayılar esas alınırsa (4. çeyreğe ilişkin “şişirmeler” görmezlikten gelerek), yıllık GSMH büyüme oranı %6,7 olmaktadır.

Geçen yıl olduğu gibi, bu yıl da istatistik kurumu, tüm verilerle oynamayı (“revize etme”yi) alışkanlık haline getirmiştir.

Amaç, piyasalara “iyimserlik” aşılacak ve bu yıl da AKP hükümetinin ne kadar büyük işler başardığını halka göstermektir.

Şüphesiz bu aldatma yöntemi, biraz aritmetik bilen herkes tarafından saptanır niteliktedir. Buna rağmen yine de pervasızca bu “revize” işlemlerine devam edilmesinin fazlaca anlaşılır yanı yok görünmektedir.

Ancak geçen yıl (ve daha önceki yıllarda) görüldüğü gibi, bu türden sayılarla oynama, kendisine “ekonomist” diyenlere bile kolayca “yedirilmiş”tir. Bu nedenle TÜİK, aynı yolu izlemekte hiçbir sakınca görmemiştir.

Sayılarla oynayarak “pembe tablolar” çizmenin ve bu tabloları

Üretim yöntemine göre GSMH -2005						
	Cari fiyatlarla GSMH	Gelişme hızı	(000.000 \$)	Gelişme hızı	Sabit fiyatlarla GSMH	Gelişme hızı
I	93.079.637.768	15,6	70.225	16,5	29.124.894	5,3
II	109.258.856.858	14,2	80.062	21,9	33.840.990	3,4
III	150.541.294.706	13,0	112.165	23,2	44.933.644	7,3
9 Aylık	352.879.789.332	14,0	262.452	20,9	107.899.528	5,5
Kaynak: TÜİK, Haber Bülteni, Sayı: 193, 12 Aralık 2005.						
Revize edilmiş veriler						
I	94.503.069.554	17,4	71.310	18,3	29.726.839	7,5
II	109.508.530.638	14,5	80.232	22,1	34.280.335	4,7
III	149.455.718.500	12,1	111.361	22,3	45.231.363	8,0
9 Aylık	353.467.318.692	14,2	262.903	21,1	109.238.537	6,8
IV	132.933.713.582	11,2	97.974	18,8	36.412.065	10,2
Yıllık	486.401.032.274	13,4	360.876	20,5	145.650.603	7,6
Kaynak: TÜİK, Haber Bülteni, Sayı: 58, 31 Mart 2006.						

“ekonomist”lere “yedirme”nin de bir sınırı vardır. Geçen yıl bu gerçekleri ortaya koyduğumuz yazımızda belirttiğimiz gibi, “bunun böyle olmadığını (yani verilerin doğru olduğunu) düşünenlerin de, bir süre sonra ‘muhafelet’ saflarına geçişlerini görmek kimseyi şaşırtmayacaktır.” Böyle de oldu.

Geçen yıl %9,9 büyüme ile “dünya rekoru” kınıldığı ilan edildiğinde “ekonomist”lerden Faik Öztrak, DİE verilerini doğru kabul ederek şunları yazıyordu:

“2004 yılında Türkiye son 40 yıllık dönemde en yüksek büyüme hızına ulaşırken enflasyonu da son 30 yıllık dönem içinde en düşük seviyeye indirmeyi başardı. ABD doları cinsinden fert başına GSMH, TL’nin değer kazanmasının da desteğiyle, geçen yıla göre %23 artarak 4.172 dolar oldu. **Bunlar herkes tarafından takdirle karşılanacak neticelerdir.**”¹ (abç)

Aynı yazar bugün şöyle yazmaktadır:

“2005 yılına ilişkin büyüme rakamları herkesi şaşırttı. Yüzde 5.5-6.0 aralığında beklenen gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) büyüme hızı yüzde 7.4 olarak açıklandı.

GSYH büyümesinde beklenenin üzerindeki 1.5-2.0 puan farkın yaklaşık 1 puanının daha önce açıklanan yılın ilk 9 ayına ait GSYH rakamlarının değiştirilmesinden kaynaklanması. İlk 9 aydaki rakamlar aynı kalsaydı yüzde 7.4 olarak açıklanan büyüme hızı yüzde 6.5 olacaktı. Bu nedenle söz konusu **dönemin verilerinde yapılan değişiklikleri iyi incelemek lazım.**”² (abç)

Kemal Derviş’in yanında dolanmadığı ve CHP kulislerinde “turu devrim” peşinde koşmadığı zamanlarında “ekonomistlik” yapan Hürşit Güneş de, Faik Öztrak’tan çok farklı davranmamıştır.

Hürşit Güneş geçen yılki “rekor” üzerine şöyle yazıyordu:

“2004 yılında Türkiye ekonomisi kanatlarını açtı ve adeta uçtu. Dünyaya açıklanan büyüme verileri bunu açıkça gösterdi. Geçen yıl Türk ekonomisi kırk yıldır yaşamadığı bir büyümeyi yakaladı. Son 50 yıla baktığımızda, ekonominin 1966 yılında yüzde 12, sonra 1972’de yüzde 9.2, 1976’da yüzde 9, 1987’de yüzde 9.8 ve 1990’da da yüzde 9.4 büyüdüğünü görüyoruz.”³

Geçen yıl ekonomiyi “uçuran” Hürşit Güneş, bu yılki GSMH verileri karşısında şöyle yazmaktadır:

“TÜİK’in yaptığı son revizyon daha uzun süre tartışma kaldıran. Çünkü bu denli büyük revizyonlar kuşku uyandır-

¹ Faik Öztrak, “Büyüme saman alevi olmasın”, *Milliyet*, 4 Nisan 2005.

² Faik Öztrak, “Büyümenin yol açtığı belirsizlik”, *Milliyet*, 3 Nisan 2006.

³ Hürşit Güneş, “40 yıllık rekor”, *Milliyet*, 1 Nisan 2005.

dığı gibi, herhangi bir açıklama da yapılmayınca büsbütün güven sarsıldı.

İlk 9 aylık büyüme verileri yüzde 5.5 olarak açıklanmışken, en son yüzde 6.7 olarak açıklanıverdi. Az buz bir değişiklik değil; yüzde 1.2. Üstelik revizyonların hem tarımda, hem de sanayide olması büsbütün kuşkulandırıyor.”⁴

Böylece geçen yıl yapılan “revizyonlar”ı “yemiş” ve yutmuş olan “ekonomistler”, bu yıl “uyanmışlar” ve “muhalafet” safına geçmiş görünmektedirler.

Radikal ve *Referans* gazetelerinin “ekonomisti” Yiğit Bulut şöyle yazmaktadır:

“Büyüme rakamları özellikle kişi başına düşen gelirin 5 bin dolan geçmesi ile ilgili tespitler kamuoyu ile paylaşıldığı andan itibaren tartışmalara sebep olurken, genelde iki başlık öne çıkıyor: 1)Dolardaki gerileme ile artan bir gelir var (artışın yüzde 75’i kur kaynaklı), 2)Verilerde revizyon mantığı ile yapılan oynamalar ile sonuçlar ortaya çıktı...”⁵

Aynı “ekonomist” geçen yılki yazısında ise şöyle yazıyordu:

“Evet, bu bir büyüme rekorudur ama dünyanın ilk ve tek cari açık ve dış ticaret açığı ile sağlanmış (aynı anda bu dinamiklerin de rekor kırdığı) bir büyüme rekorudur. Bu aslında büyüme değil, cari açık ve dış ticaret açığı gibi iki önemli değişkeni dibine kadar zorlayan ve ekonomiyi orta ve uzun vadede sakat bırakacak bir illüzyondur.”⁶

Tüm bu “değerlendirmeler”de açıkça görülen, geçen yılki “revize edilmiş” GSMH verilerinin bu “ekonomistler” tarafından açıkça doğru kabul edildiği, tek itirazlarının bu büyümenin “sürdürülebilir” olup olmadığına ilişkin olduğudur.

Ancak bu yıl, ne değişmişse değişmiş, aynı “ekonomistler”, TÜİK’den şüphelenmeye başlamışlardır.

İşte “medya”da “köşe tutmuş” küçük-burjuvaların eyyamcılığı ve konformizmi böylesine tutarsızlıklar ortaya çıkarmaktadır.

Herkesin ortak inancı, Hitler’in propaganda bakanı Göbels’in “yalan söyleyin, mutlaka inanan çıkar” sözüne dayanmaktadır. Kendisine “ekonomist” diyenler bile, çok kolaylıkla bu yalanı doğru kabul edebilmekte, üstelik yalan üzerinden “akıl hocalığı” bile yapabilmektedirler.

Bunların tek amacı vardır: **Halkı aldatmak, kandırmak ve pasifize etmek.**

Devletin “istatistik kurumu”ndan politikacısına, ekonomistinden köşe yazarına kadar hemen herkes, 12 Eylül askeri darbesiyle

⁴ Hürşit Güneş, “Büyüme daha çok tartışılacak”, *Milliyet*, 4 Nisan 2006.

⁵ Yiğit Bulut, “Bu ‘büyüme’ değil ‘illüzyondur’...”, *Radikal*, 3 Nisan 2006.

⁶ Yiğit Bulut, “Büyüme rakamları gerçekçi mi?”, *Radikal*, 4 Nisan 2005.

birlikte yürütülen pasifikasyon ve depolitizasyonun sürmesi için elbirliği ve işbirliği yapmaktadırlar. Kimisi yalanlara inanarak, kimisi inanmış görünerek, kimileri de bizatıhi yalanı üreterek bu elbirliği ve işbirliğinde yer almışlardır.

Bugün bir şeyler değişmiştir.

Düne kadar TÜİK (eski adıyla DİE) yalanlarına aldırmayanlar, bugün bunlara dikkat çekmektedirler. Bunun tek nedeni, AKP hükümetini köşeye sıkıştırmak ve erken seçime zorlamaktır. “Medya aslanları”, “ekonomistleri”, bu görevde üstlerine düşeni yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle, yıllardır DİE aracılığıyla üretilen yanlış ve yalan verileri, doğruyu muşçasına okuyucularına sunanlar, şimdi “doğrudan” yana (sureti haktan) görünmeye çalışmaktadırlar.

Bunların arasında elbette namuslu yazarlar da vardır. Bunlardan birisi olan Güngör Uras, bu yılki GSMH verilerine ilişkin yazısında, olabilecek tüm nezaketiyle şöyle yazmaktadır:

“Sayın okuyucularım 2004 ve 2005 yılında toplam olarak 71.3 milyar dolarlık makine ve teçhizat yatırımı yaptıysak, bu çok, hem de çok önemli bir gelişmedir. Çok önemli bir başarıdır. Unutmayınız, yılda 100 bin otomobil üretecek bir fabrikanın arsa, bina ve makine teçhizat yatırımı 1 milyar dolar dolayında. Biz 2 yılda 71 otomobil fabrikası kuracak kadar makine ve teçhizat yatırımı yaptıysak ne mutlu bize... İyi de... Yatırım, üretim için yapılır. Üretim demek istihdam demektir, gelir demektir.

Şimdi Türkiye İstatistik Kurumu ile Devlet Planlama Teşkilatı'na düşen bir görev var. Bu yatırımlar ülkenin hangi şehirlerinde, hangi sektörlerde yapıldı? Bu yatırımlar ne kadar istihdam sağlıyor? Bu yatırımlar üretime nasıl katkıda bulunuyor? Bunları bulup halka anlatamazsak rakamların inandırıcılığı kalmaz.

Nasrettin Hoca'nın hikâyesini bilirsiniz. Hoca, kasabın çırağıyla, eve 2 okka ciğer göndermiş. Umuyormuş ki karısı akşama ciğer pişirecek. O da yiyecek. Karısının arkadaşları gelmiş. Öğle yemeğinde ciğeri bitirmişler. Hoca akşam eve geldiğinde ‘Hanım ciğeri pişirdin mi?’ diye sorunca karısı ne cevap vereceğini şaşırılmış, ‘Ciğeri kedi kaptı, yedi...’ deyivermiş.

Hoca kediyi yakalamış. Tartmış. Kedi 2 okka... ‘Hanım’ demiş... ‘Eğer ciğer buysa kedi nerede? Eğer kedi buysa, ciğer nerede?’ demiş.

İşte o biçim... Eğer bu kadar makine ve teçhizat yatırımı yapıldıysa, istihdam ve üretim nerede? İstihdam ve üretim bu çizgideyse bu makine ve teçhizat nerede?” (Güngör Uras, *Milliyet*, 3 Nisan 2006.)

Ekonomide “Balans Ayarı” mı?

[Ekonomik Krizin Ayak sesleri]

KURTULUŞ CEPHESİ
Sayı: 91, Mayıs-Haziran 2006

Herşey yolunda gidiyordu. Geçen yıl büyümede “dünya rekoru” kırılmıştı. Cari açıkta meydana gelen artış “önemsiz” görünüyordu, bu konuda ters yönde fikir beyan eden ekonomi yazarları “cahillikle” suçlanıyordu. Çünkü tek başına hükümet olan AKP ülkeye “istikrar getirmiş”ti.

İMKB-100		
	Endeks	% Değişim
2 Mayıs 2006	44.414	0,87
3 Mayıs 2006	44.648	0,53
4 Mayıs 2006	44.251	-0,89
5 Mayıs 2006	44.213	-0,09
8 Mayıs 2006	44.713	1,13
9 Mayıs 2006	44.563	-0,34
10 Mayıs 2006	43.599	-2,16
11 Mayıs 2006	43.713	0,26
12 Mayıs 2006	41.971	-3,99
15 Mayıs 2006	40.269	-4,06
16 Mayıs 2006	41.044	1,92
17 Mayıs 2006	40.439	-1,47
18 Mayıs 2006	39.644	-1,97
22 Mayıs 2006	36.351	-8,31
23 Mayıs 2006	37.235	2,43
24 Mayıs 2006	36.101	-3,05
25 Mayıs 2006	36.730	1,74
26 Mayıs 2006	38.593	5,07
29 Mayıs 2006	38.909	0,82
30 Mayıs 2006	37.861	-2,69
31 Mayıs 2006	38.132	2,15
Aylık Değişim		-14,14
Son iki hafta		-9,15

TL'nin aşırı değerlenmesi, cari açığın tarihte görülmemiş seviyeye çıkması, ithalatta meydana gelen patlama, işsizlik, tarımın içler açısı hali ise, “piyasa aktörleri”nin ve bunların “medya”daki manipülatörlerinin umurunda olmadığı gibi, televizyonların eğlence programlarıyla her şey toz pembe görünüyordu.

Ve birden ortalık “kanıştı”.

Borsanın “düştü-çıkıtı” haberleriyle, doların “kırmıldadı-sıçradı” manşetleriyle, “piyasaların tansiyonu yükseldi”, ortalık “kanıştı”.

İMKB'de milyarlarca dolar kaybetmiş “küçük ya-

	Arjantin	Brezilya	Meksika	Rusya
15 Mayıs 2006	-3,04	-2,37	-2,05	-3,61
16 Mayıs 2006	-0,44	0,37	0,62	0,84
17 Mayıs 2006	-3,45	-2,85	-2,83	
18 Mayıs 2006	-1,77	-1,26	-0,22	-6,82
19 Mayıs 2006	0,09	-0,20	-0,17	
22 Mayıs 2006	-3,91	-3,28	-4,03	-13,77
23 Mayıs 2006	1,66	-1,06	-1,47	9,26
24 Mayıs 2006	-2,37	-0,88	-1,46	-2,68
25 Mayıs 2006		4,96	3,19	3,60
26 Mayıs 2006	6,28	2,49	0,92	5,93
29 Mayıs 2006	1,20	-0,94	-0,43	-1,23
Son iki hafta %	-6,02	-5,17	-7,82	-9,98
Aylık değişim %	-11,04	-5,50	-5,55	-11,81

	Hong-Kong	Hindistan	Japonya	Almanya
15 Mayıs 2006	-2,41	-3,77	-0,69	-1,00
16 Mayıs 2006	-0,62	0,44	-1,99	-0,09
17 Mayıs 2006	1,36	2,90	0,92	-3,40
18 Mayıs 2006	-2,10	-6,76	-1,35	0,24
19 Mayıs 2006	0,29	-3,98	0,42	0,11
22 Mayıs 2006	-3,11	-4,18	-1,84	-2,22
23 Mayıs 2006	0,37	3,25	-1,63	2,38
24 Mayıs 2006	-0,26	-2,31	1,97	-1,61
25 Mayıs 2006	-0,79	0,88	-1,34	2,13
26 Mayıs 2006	1,26	1,34	1,77	1,44
29 Mayıs 2006	0,43	0,41	-0,34	-0,58
Son iki hafta %	-5,55	-11,66	-4,13	-2,73
Aylık değişim %	-4,19	-8,43	-5,86	-4,24

Devlet İç Borçlanma Senetleri Faiz Oranları (Gösterge: TRT090408T17)		
	Faiz Oranı	Değişim %
1 Mayıs 2006	13,69	0,22
15 Mayıs 2006	14,83	2,21
16 Mayıs 2006	15,04	1,42
17 Mayıs 2006	14,84	-1,33
18 Mayıs 2006	15,41	3,84
22 Mayıs 2006	15,70	1,88
23 Mayıs 2006	15,95	1,59
24 Mayıs 2006	16,07	0,75
25 Mayıs 2006	16,23	1,00
26 Mayıs 2006	16,17	-0,37
29 Mayıs 2006	16,25	0,49
30 Mayıs 2006	16,49	1,48
31 Mayıs 2006	17,05	3,40
İki haftalık		14,97
Aylık		24,54

	Euro	%	Dolar	%
2 Ocak 2006	1,5875		1,3418	
2 Şubat 2006	1,5983	0,80	1,3199	-1,63
3 Mart 2006	1,5510	-3,58	1,3060	-1,05
4 Nisan 2006	1,6254	5,70	1,3417	2,73
5 Mayıs 2006	1,6506	1,88	1,3155	-1,95
15 Mayıs 2006	1,7945	10,94	1,3909	5,73
16 Mayıs 2006	1,8615	4,82	1,4498	4,23
17 Mayıs 2006	1,8553	-0,43	1,4484	-0,10
18 Mayıs 2006	1,8291	-1,81	1,4185	-2,06
22 Mayıs 2006	1,9017	5,12	1,4878	4,89
23 Mayıs 2006	1,9207	1,28	1,5055	1,19
24 Mayıs 2006	1,9483	1,83	1,5173	0,78
25 Mayıs 2006	1,9754	1,79	1,5368	1,29
26 Mayıs 2006	1,9663	-0,59	1,5396	0,18
29 Mayıs 2006	1,9503	-1,04	1,5229	-1,08
30 Mayıs 2006	1,9427	-0,50	1,5227	-0,01
31 Mayıs 2006	1,9748	2,11	1,5368	0,93
Aylık değişim %		19,64		16,82
Ocak-Mayıs %		24,40		14,53

tırmacı” artık ortalıkta yoktu. Bu nedenle borsa haberleri öylece geçirildi.

Dikkatler dolar ve euro’daki yükselişe çevrildi. “Televoleci ekonomistler”in oluşturduğu “iyimserlik” içinde, “nasıl çıktıysa öyle iner” rahatlığı içinde izlenildi.

“Çıktı-indi-çıktı” haberleri daha sıkça duyulmaya başlandı. 17 Mayıs’taki Danıştay saldırısı bile “piyasalar”ı fazlaca etkilemedi. “Türkiye laikdir, laik kalacak” sloganları AKP’nin yoğun dezenformasyonu altında ezilirken, “piyasalar” sessiz ve derinden sarsılmaya devam etti.

İMKB-100 endeksinin Mayıs başındaki 44.414 seviyesinden 38.132’ye inmesi, yani %14,1 değer yitirmesi, “olağan” karşılanırken, dolar ve euro’daki artış “balans ayarı” olarak sunuldu.

Oysa İMKB-100 endeksinin dolar olarak Mayıs başındaki değeri 33,7 cent iken, Mayıs sonunda 24,4 cente düşmüş, %27,7 değer kaybetmişti.

Resmi adı “Devlet İç Borçlanma Senetleri” olan hazine kağıtlarının faiz oranları %13,69’dan %17,05’e yükselmişti.

YTL’nin dolar karşısındaki aylık değer kaybı %16,8 olurken, euro karşısındaki kaybı %19,5 olmuştu.

Euro olarak ele alındığında YTL’nin yıl başından bugüne kadarki değer kaybı %24,4; hazine kağıtlarının faiz oranlarındaki yükseliş %24,5 olurken, 27 Şubat’ta 47.728 ile “zirve” yapmış olan borsanın dolar bazında değer kaybı %33 olmuştu.

Bu gelişmelerin ekonominin her alanına yansyacağı, daha açık ifadeyle her türlü mal ve hizmetin fiyatının ortalama olarak

%25'ler civarında artacağı açıktır. Bunun somut ifadesi ise %25 enflasyondur.

“Enflasyon psikolojik bir olaydır”la geçiştirilen ve manipüle edilen “kamuyu”, bu gelişmelerin ekonominin yasalarna uygun olarak fiyatlara ve oradan tüm toplumsal yaşama yansıyışını ise, sadece yaşayacaktır. Üstelik “zaten YTL fazla değerliydi, bu son gelişmeler bir çeşit balans ayandır” demagojisiyle birlikte yaşayacaktır.

Düne kadar “mortgage geldi” haberleriyle konut piyasası şişirilmişken, bu manipülasyonla konut kredileri “patlama” yapmışken, faiz oranlarının yükselişi karşısında “mortgage”ın “yürüme-yeceği”ne ilişkin resmi açıklamalar yapılabilmektedir.

Burada ekonominin son durumu ve gelişmeleri üzerine daha fazla değerlendirme yapmayacağız. Yukarda değişik ekonomik verileri, dünya borsalarındaki gelişmeleri tablo halinde sunduk. Ülkenin ve kendisinin geleceğini düşünen herkes bu tabloları incelediğinde, yapılan manipülasyonları, her türlü “psikolojik operasyonlar”ı kolayca görebilecektir.

Bunlar emperyalizme bağımlı bir ülkenin yazgısının resmidir. Her zaman olduğu gibi ve 4-5 yılda bir yinelendiği gibi, bugün emperyalist ülkelerdeki ekonomik bunalımın faturası bizim gibi ülkelere çıkartılmaktadır.

Ya bu fatura bir kez daha ödenecektir, ya da sonsuza dek fatura ödemekten kurtulunacaktır. Başka seçenek yoktur.

Konu ve Adlar Endeksi

Konu ve Adlar Endeksi

A	B
Aşırı-üretim 18, 22, 52, 53, 95, 103, 104, 133, 140, 147, 179	Borsa 5, 6, 9, 10, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 37, 38, 47, 49, 52, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 91, 92, 103, 129, 133, 134, 135, 136, 140, 146, 162, 163, 171, 179, 180
Aşırı-üretim bunalımı 52, 95, 133	Brezilya 136, 137
AB macerası 132, 172	Bütçe açıkları 105, 136
ABD 32, 33, 34, 36, 37, 38, 56, 64, 65, 105, 144, 147, 148, 174	Büyüme oranı 48, 129, 131, 173
ABD Hazinesi 33	Büyümede Dünya Rekoru 5, 132, 171, 172
Abdullah Gül 35, 157, 158	C
Adnan Şenses 36	Cari açık 89, 92, 94, 98, 100, 101, 149, 175, 177
AKP hükümeti 10, 16, 22, 25, 33, 34, 35, 37, 68, 72, 73, 76, 77, 95, 98, 113, 114, 118, 130, 132, 134, 143, 156, 164, 167, 173, 176	Cari işlemler dengesi 29, 48, 56, 57, 72, 87, 88, 89, 90, 93, 97, 99, 100, 101, 105, 106, 116, 123, 124, 164, 165
Ali Babacan 5, 32, 33, 107, 108, 158	Çukurova Holding 19, 81
Albaraka Türk 19	D
Almanya 39, 53, 66, 105, 117	Dalgalı kur 47, 162, 165
Amerikan ekonomisi 28, 53	
Amerikan emperyalizmi 25, 27, 31, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 59, 64, 65, 142, 147, 149, 158	
Ara malları 14, 42, 47, 71	
Arjantin 136	
Asaf Savaş Akat 68, 71, 100, 101	

Değer transferi 45, 104
 Deniz Gökçe 100, 101, 103, 135
 Devlet İç Borçlanma Senetleri 179
 Dick Grasso 61
 Doğan Holding 37, 38, 63, 64, 129
 Doların değeri 14, 50, 51, 55, 93, 104, 106, 137, 164
 Düşük talep 104
 Dünya ekonomik bunalımlı 15, 95, 96, 105, 167
 Dünya ticareti 22, 104
 Dış borçlanma 30, 71, 72, 89, 90, 95, 99, 104, 117, 124, 125, 126, 146, 163, 165
 Dış ticaret açığı 29, 53, 56, 75, 89, 93, 100, 114, 123, 136, 138, 165, 175
 DİE 9, 11, 12, 13, 14, 29, 51, 75, 97, 99, 100, 101, 103, 108, 122, 127, 129, 130, 131, 171, 172, 174, 176

E

Egemen Bağış 164, 165
 Ekonomik bunalım 15, 26, 72, 77, 87, 95, 96, 98, 105, 167, 180
 Emisyon miktarı 42, 55, 95, 133, 139, 166
 Emperyalist metropoller 72, 98, 104, 105
 Emperyalist sistem 105, 144, 145
 Endonezya 15, 104
 Enflasyon 5, 10, 14, 25, 29, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 62, 63, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 82, 84, 86, 94, 95, 97, 104, 113, 116, 120, 121, 133, 136, 137, 138, 140, 141, 163, 164, 174
 Enflasyon psikolojik bir olaydır 180
 Ertuğrul Özkök 34, 37, 38, 60, 64, 82, 117, 170

F

Faik Öztrak 174
 Faiz oranları 10, 29, 33, 51,

52, 54, 67, 70, 71, 72, 77, 89, 90, 91, 92, 96, 105, 117, 129, 136, 137, 163, 179, 180
 Family Finans 20
 FED 20, 61, 69, 83, 92, 105
 Fırsatlar Ülkesi 156, 164, 169, 170

G

Garanti Bankası 103
 Gelir dağılımı 42, 45, 46
 Gelir düzeyi 17, 69, 70, 77, 104
 Geri-bıraktırılmış 53, 54, 77, 95, 96, 104, 105, 140, 167
 GSMH 27, 42, 74, 95, 96, 102, 103, 115, 130, 131, 132, 172, 173, 174, 175, 176
 GSYİH 130, 131, 132, 164, 172, 174
 Güngör Uras 30, 50, 95, 124, 127

H

Hane halkı tüketimi 10
 Hazine Müsteşarlığı 33, 102, 114, 127, 132
 Hurşit Güneş 29, 61, 62, 120, 174, 175

I

İlimli İslam 111, 129, 131, 142, 157, 160, 171

İ

İş Bankası 37, 63, 125, 126
 İşçi ücretleri 44, 70, 105
 İç borçlanma 16, 17, 61, 71, 72, 73, 74, 89, 90, 114, 115, 116, 117, 126, 166
 İç talep 12, 13, 14, 51, 54, 72, 76, 94, 105
 İhracat 56, 75, 89, 93, 95, 96, 114, 122, 133, 163
 IMF 6, 10, 14, 16, 23, 25, 26, 27, 29, 37, 40, 47, 55, 57, 70, 72, 76, 89, 92, 95, 98, 99, 110, 112,

- 132, 134, 135, 140, 142,
149, 167
- İMKB 5, 6, 10, 23, 24, 28,
30, 64, 65, 66, 79, 80,
84, 85, 86, 88, 134, 135,
162, 177, 179
- İMKB-100 10, 23, 24, 28, 30,
64, 80, 86, 134, 135, 179
- İslamcı sermaye 20, 24, 94, 95,
106, 115, 116, 117, 118,
119, 157, 159, 160, 167
- İstatistik veriler 10, 13, 74, 133
- İthal malları 46, 47, 50, 51,
90, 123, 137, 145, 146,
163, 165
- İthalat 14, 15, 22, 25, 44,
46, 47, 50, 51, 53, 56,
57, 71, 75, 89, 90, 93,
94, 95, 96, 99, 103, 104,
105, 110, 111, 114, 115,
117, 122, 123, 132, 133,
137, 138, 139, 145, 146,
163, 164, 165, 166, 167,
177
- K
- Kapasite kullanım oranları 9, 10,
11, 13, 14, 15, 51, 104
- Kemal Derviş 16, 17, 55, 57,
61, 72, 73, 120, 164, 174
- Kemal Unakıtan 6, 20, 83, 115,
158, 168, 169, 170
- Kent küçük-burjuvazisi 16, 17,
18, 23, 60, 84, 85, 145
- Keriz silkeleme 81, 82
- KİT'ler 14, 17, 19, 23, 25,
32, 37, 42, 54, 68, 69,
72, 74, 76, 77, 78, 87,
90, 95, 104, 109, 120,
122, 143, 144, 145, 157
- Kombasan 106
- Kredi kartları 31, 54, 57, 59,
83, 89, 90, 95, 109, 110,
133, 141
- Küçük yatırımcı 24, 25, 27, 61,
62, 63, 64, 65, 66, 80,
81, 82, 162, 177
- Küçük-burjuvalar 15, 27, 39,
45, 51, 61, 82, 84, 86,
90, 91, 98, 146, 170, 175
- Kısa vadeli döviz girişi 54
- M
- Manipülasyon 5, 9, 10, 11, 26,
60, 64, 65, 121, 132,
163, 180
- Mehteran takımı 34, 35, 36, 40,
94, 97, 99, 116, 143,
149, 156, 157, 158, 160,
161, 170
- Merkez Bankası 25, 29, 36, 55,
56, 75, 93, 95, 101, 102,
105, 122, 156, 162, 165,
166
- Milli gelir 10, 72, 131
- Mortgage 113, 115, 126, 180
- Mülksüzleştirme 23, 26, 85, 105
- Mülksüzleştirme dalgası 105
- N
- Net hata/noksan 115
- O
- Ödemeler dengesi 29, 72, 99,
101, 102, 115, 118, 164,
165, 167
- Osmanlı İmparatorluğu 150, 158
- ÖTV 16, 69, 89, 90, 140
- OYAK 25, 126
- Özel sektör 11, 70, 71, 73,
104, 105, 163, 164
- Özelleştirilme 38, 47, 69, 70,
110
- P
- Paranın değer kaybetmesi 43, 44,
48
- Parite 53, 99
- Piyasalara müdahale 55, 162
- Piyasa aktörleri 24, 26, 27, 30,
48, 82, 93, 103, 114,
115, 119, 121
- POAŞ 37, 63, 64, 65
- Psiko-ekonomist 48, 124
- R
- Reel sektör 30, 45, 47
- Resesyon 28, 52, 103, 105
- Rezervler 56, 101, 165

S

- Sabit fiyatlarla GSMH 42, 173
 Sendikasyon kredileri 54, 124, 126
 Sservet transferi 105, 106
 Sinan Aygün 51, 88
 Siyaset DE bir marketing 157
 Sovyetler Birliği 103, 145
 Spekülasyon 5, 9, 10, 11, 25,
 30, 57, 61, 63, 66, 80,
 83, 122, 123
 Spekülatif sermaye 104
 Sukuk-u icar 115, 116
 Sıcak para 54, 57, 118, 132,
 136, 163, 164, 165, 166,
 167

T

- T. Özal 16, 17, 25, 47, 61,
 77, 84, 86, 96, 117, 126,
 161
 Talep daralması 51, 52
 Tayyip Erdoğan 10, 15, 16, 17,
 22, 34, 35, 36, 37, 40,
 90, 94, 131, 132, 141,
 143, 148, 149, 156, 157,
 158, 159, 160, 161, 163,
 164, 169, 170
 TEFE 71 74, 119, 125, 126, 145
 Tevolecı ekonomistler 29, 30,
 61, 67, 100-102, 121, 124,
 134, 135, 136, 162, 179
 TL'nin aşırı değerlenmesi 14, 56,
 50, 177

TÜFE 51, 71

- Tüketici kredileri 94, 104, 126
 Tüketim malları 14, 18, 45, 46,
 94, 96, 117, 137, 145
 Tuncay Özilhan 34, 36, 37
 TÜPRAŞ 37, 38, 82
 Tüpraş 124
 Turizm 29, 89, 100, 105, 110,
 123, 138, 139, 146, 165
 Turizm sektörü 105, 146
 Turkcell 19, 30, 31, 57, 81,
 126
 Türkiye Ekonomisi 5, 57, 67, 78,
 99, 113, 130, 133, 167,
 172, 174
 TÜİK 173

U

- Ülker 19, 20, 21, 35, 36,
 149, 157, 168
 Uluslararası para sermaye 94,
 108, 117, 119, 159, 166,
 167
 Üretimde sürekli düşüşler 52
 Uzanlar 110

Y

- Yalçın Doğan 83
 Yapı-Kredi Bankası 80, 81
 YASED 156, 159
 Yiğit Bulut 175
 Yimpaş 106